

Vytauto Didžiojo universitetas
Letonikos centras

Alvydas Butkus

Baltiškios impresijos

Rinktiniai straipsniai

ÆSTI
Kaunas 2008

UDK 327(474.5+474.3)

Bu403

ISBN 978-9986-884-23-1

© Alvydas Butkus, 2008

© Leidykla „Aesti“, 2008

TURINYS

Pratarmė	4
Ar kalti latviai?	5
Rusijos ir Latvijos dialogai	8
Lietuvos ambasadoje su latviais šnekama rusiškai	12
Būtingės sindromas	14
Būtingės sindroms	18
Vai Palanga un Sventāja ir Latvijas bijušās teritorijas?	22
Latviams – nusikaltēlis, Maskvai – didvyris	25
Valsts valoda: likums un realitāte	28
Valstybinės kalbos vartojimas – įstatymas ir tikrovė	34
Ile języków, tyle kłopotów	40
Использование балтийских государственных языков – закон и реальность	43
Televizijų prioritetai... rusų kalbai	49
Kuria kalba šnekėsime, baltai?	55
Kurā valodā runāsim, balti?	61
Mēs – baltai	67
Mēs – balti	69
Ar Latvijos rusai emigruos Karaliaučiu?	71
Naujosios Rusijos naujoji ideologija	77
Новая идеология новой России	83
Kada matysime Latvijos TV?	87
Redzam tikai tad, kad šauj (<i>un L. Balode</i>)	92
Sugniaužti Latvijos rusų kumščiai	97
Dvi Latvijos	103
Skats no Lietuvos	111
Страны Балтии: вместо тесного сотрудничества – пущенная на самотек русификация: Взгляд из Литвы	117
Mažasis baltų Šengenas	120
Mazā baltu Šengena	125
Latvijos-Rusijos sutartis: pasirašyti negalima atmesti	129
Латвийско-российский договор: подписать нельзя отказать	136
Mindaugas ir latgaliai	141
„Rusų maršas“ – ar tikrai fiasko?	150
Lietuvos un Latvijas dialogi	156
Lietuva ir Latvija: laikas atsisakyti senųjų stereotipų	159
„Litwa Środkowa“	166
Slavakalbis Baltijos šalių pilietis	178
Славяноязычный гражданин стран Балтии	186
Klūpanti Lietuva	193
Коленоприклоненная Литва	198
Uz ceļiem esošā Lietuva	203
The Baltics – a forgotten future project (<i>and L. Donskis</i>)	206

PRATARMĖ

Lietuvos ir Latvijos tarpusavio santykiai, abiejų šalių santykiai su didžiosiomis kaimynėmis, tautinių mažumų keliamos pretenzijos ir veikla Lietuvoje bei Latvijoje, Baltijos šalių vadavimasis iš sovietinio kultūrinio ir kalbinio palikimo, gyventojų mentaliteto europėjimas ir jo klūtys, Rusijos pastangos išlaikyti kalbinę, politinę ir ideologinę įtaką Baltijos šalyse, istorijos interpretacijų skirtumai, dar neaktualizuoti bendros istorijos faktai – visa tai buvo išbarstyta straipsniuose, autoriaus skelbtuose Lietuvos ir Latvijos spaudoje bei internetiniuose tinklapiuose 1996–2008 m. Į šią knygą sudėta dauguma minėtųjų straipsnių. Kai kurių jų keltosios aktualijos, tiesa, šiuo metu jau yra pasenusios ir turi tik istorinę vertę, tačiau daugelis klausimų taip ir lieka neišspręsti, vienas kitas jų net aštrėja.

Per tą dešimtmetį Lietuva ir Latvija tapo NATO ir ES narės, Šengeno erdvės narės, tačiau vis dar neišnaudoja galimybės veikti glaudžiau, nors jos yra vienintelės pasaulyje dvi baltų šalys. Iki šiol istorija neleido mums veikti šiuo vardu, dabar tokia galimybė atsirado, tačiau, neturėdami istorinės bendradarbiavimo patirties, vis dar klaidžiojame ir blaškomės, ieškodami vieni kitų.

Straipsniai rinkinyje sudėti chronologine tvarka. Išimtis padaryta paskutiniajam, nes jis yra apibendrinamojo pobūdžio. Dalis straipsnių kiek skiriasi nuo savo pirminių variantų, skelbtų spaudoje ar internete, yra papildyti iliustracijomis, statistika ar argumentacija. Jei straipsnis skelbtas keliomis kalbomis (lietuvių, latvių, rusų, lenkų), knygoje jo variantai pateikiami visi. Čia verta pastebėti, kad rusiškoje internetinėje erdvėje (išskyrus Lietuvos DELFI) straipsniai buvo skelbiami be autoriaus žinios ir sutikimo; juose pasitaikydavę netiksliai išverstų minčių ar net faktinių klaidų.

Be straipsnių, knygoje skelbiama ir dalis jų internetinių komentarų, tiek pritariančių straipsniui, tiek oponuojančių jam. Komentarų kalba ir rašyba palikta netaisyta.

Knygoje skelbiamos iliustracijos ir nuotraukos yra darytos autoriaus; prie kitų nurodytas jų šaltinis.

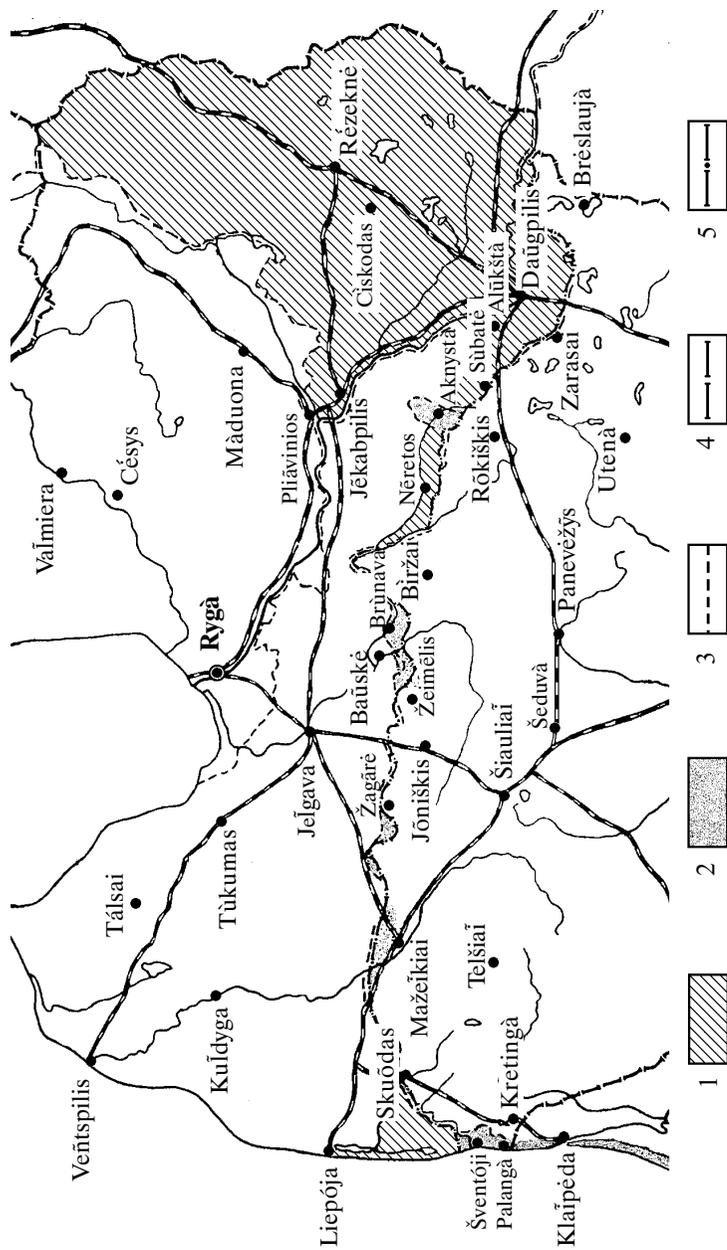
AR KALTI LATVIAI?

Nesisekant Lietuvai su Latvija pasidalyti kibirėlio naftos Baltijoje, mūsų spaudoje pasipylė straipsnių, kuriuose nesunku išvelgti anti-latviškų nuotaikų. Latvių politikų kaprizus netgi bandoma paaiškinti taip: „Latviai turi daug vokiško kraujo“. Kas išmatuos, kiek mes, lietuviai, turim lenkiško ir apskritai slaviško kraujo? Kas išmatuos, kiek mūsų egzaltuotasis katalikiškas mentalitetas trukdo suprasti (o diplomatijoje ir pergudrauti) santūresnius ir dalykiškesnius šiaurinius kaimynus?

Lietuvos ir Latvijos derybos dėl sienų 1919-1921 m. komentuojamos gana vienpusiškai – dažnai pateikiamos tik Latvijos pretenzijos į mūsų žemes (matyt, dėl nežinojimo nutylėta, kad Latvija vienu laiku pretendavo ir į visą tada dar Antantės okupuotą Lietuvos pajūrį, įskaitant ir Kuršių neriją, kurią šių dienų Latvijos politikieriai praminę „kvazisala“, o pretendavę todėl, kad nerijos gyventojai yra etniniai latviai, išeiviai iš etnografinio Kuršo, dėl to ir vadinami kuršininkais).

Nepamirškim, jog 1919 m. Lietuva pretendavo į Baltijos pajūrį iki Liepojos (Šventosios-Skuodo-Liepojos trikampis) ir į Rytų Latviją, t.y. į dalį etnografinės Sėlos bei visą Latgalą. Pretenzijos į Latgalą buvo grindžiamos istorija: 1561-1772 m. šis kraštas priklausė Lietuvos Didžiąjai Kunigaikštystei, todėl jis liko katalikiškas (tai buvo antrasis argumentas). Žodžiu, anais laikais ginčytasi ne tik dėl Palangos ir Mažeikių; pretenzijų būta abipusių.

Lietuvos-Latvijos siena 1921 m. buvo nustatyta ne etnografiniu pagrindu, antraip būtų buvę kur kas painiau. Lietuvos pusėje, ypač šiaurės Žemaitijoje, nuo seno gyvena latvių. Iki 1921 m., pavyzdžiui, Šventojoje gyveno beveik vien latviai žvejai; žemaičiai čion ėmė keltis tik po Šventosios atgavimo. Apie Kuršių neriją jau minėjau. Pietryčių Latvijoje esama (tiksliau – būta) daug lietuviškų kaimų, žemaičių gyvenama ir pietų Kurše. Todėl išvesti tikslią etnografinę šiaurės lietuvių ir pietų latvių ribą kažin ar įmanoma: katalikybės ir protestantizmo riba tikrai nesutaps su lietuvių ir latvių etnine riba. Arbitražo vadovas prof. Dž. Simpsonas, 1920-1921 m. nustatinėdamas sieną, važinėjo po ginčytinas teritorijas. Pasirodė, kad Alūkštos, Neretų ir kitų apylinkių gyventojai tais laikais dar nebuvo tautiškai susipratę, teigdami, jog jiems nesą jokio skirtumo, kurioje valstybėje gyventi, svarbu tik, kad pagerėtų pragyvenimas, kuris po I pasaulinio karo ir Nepriklausomybės kovų buvo katastrofiškai smukęs.

1 pav. Derybos dėl Lietuvos-Latvijos sienos (pradinis etapas); 1 - kai kurių Lietuvos politikų teritorinės pretenzijos buvusioje Kuršo ir Vitebsko gubernijoje 1919 m.; 2 - kai kurių Latvijos politikų teritorinės pretenzijos buvusioje Kauno gubernijoje ir Klaipėdos krašte 1919 m.; 3 - gubernijų ribos; 4 - Lietuvos ir Latvijos siena su kitomis valstybėmis; 5 - Lietuvos-Latvijos siena, nustatyta 1921 m. kovo 20 d. (pagal *Butkus Z.* Lietuvos ir Latvijos santykiai 1919-1929 metais. Vilnius, 1993. P. 52).

Visuose dabartiniuose straipsniuose akcentuojama, kad esam skiningi, tarsi kas būtų įrodinėjęs, jog esą atvirksčiai. Taip, mes skirtingi, nors ir esam giminės. Skirtingi, na ir kas? Anglai, vokiečiai, švedai irgi giminės, tačiau niekas nesistebi, kad jie taip skiriasi. Jei labai norėsim, rasim aibę skirtumų ir tarp suvalkiečių bei dzūkų. Reikia tik panorėti. Tačiau skirtumai visai nereiškia, jog neįmanoma sugyventi.

Tad kas norima pasakyti tuo, jog mes skiriamės nuo latvių? Kad negailima susitarti? Kad neverta derėtis? Kad reikia nieko nelaukiant siųsti fregatą į ginčytiną rajoną ar formuoti savanorių legioną iš Pravieniškių ir Lukiškių kalinių?

Skaudu matyti, kaip grupelės politikų nesutarimai apibendrinami visai tautai. Ne latviai nepripažįsta Kuršių nerijos kaip Lietuvos kranto, o kai kurie dabartiniai Latvijos užsienio reikalų ministerijos klerkai; jei tiksliau – derybininkai dėl sienos. Tai jų nuomonė, bet ne latvių tautos. Pagaliau ar vien tik anoji pusė kalta dėl dabartinio kelio į aklavietę? Antrasis lazdos galas, matyt, yra mūsų diplomatijos nerangumas, nepakankamas aktyvumas.

Beje, dar dėl Kuršių nerijos. Tarpukariu Latvijos ir Lietuvos pareigūnams nerija irgi buvo nesantaikos obuolys, tik tuokart latviai priekaištavo lietuviams, kad šie nepakankamai rūpinasi nerijos kuršininkais, jų tautiškumo palaikymu. Kaip matom, šiais laikais oficialioji Latvijos politika pasikeitusi priešingai: už kelis naftos gręžinius pasiryžusi išsižadėti nerijos kuršininkų bei jų kultūros pėdsakų ir net nematyti pačios nerijos.

Yra šalių, kurios suinteresuotos viskuo, kas skatintų Lietuvos ir Latvijos nesusipratimus. Šitam skatinimui negailima nei lėšų, nei laiko, nes trečiajai šaliai visa tai duoda tiek politinių, tiek, svarbiausia, ekonominių dividendų. Derybos dėl sienų yra diplomatinė dvikova. Mūsų diplomatų nesėkmės (ar nevykęs žaidimas) atsirado ne dėl lietuvių ir latvių tautų skirtumų. Ir reikia būti arba naiviam, arba papirktam, kad kaltę dėl savų politikų nesėkmių suverstum visai kaimyninei tautai ir skatintum abiejų valstybių svetimėjimą.

Publikuota

Kauno diena, 1996 spalio 2.

RUSIJOS IR LATVIJOS DIALOGAI

Jau beveik mėnuo, kai Latvijoje neramios dienos: sustabdytas Rusijos dyzelinio kuro eksportas per Latvijos uostus, nebeįsileidžiama į Rusiją latvių vežėjų, Rusijoje valdžios atstovai siūlo boikotuoti Latvijos prekes, nerimsta Maskvos propaganda apie rusakalbių persekiojimą Latvijoje, lydima kelias savaites kasdien per televiziją rodomų kadru, kaip Rygos policininkai gatvėje stumdomi su piketuojančiais pensininkais. Vėliau tuos kadrus pakeitė latvių SS legionierių veteranų demonstracijos vaizdai, o neseniai Rusijos žiūrovams atkakliai buvo peršama mintis, jog latvių biurokratai pasišovę atimti vienintelį Rygos rusų kultūros židinį – vadinamąjį Petro Pirmojo namą, kuriame buvo įsikūręs jų kultūros centras ir kitos organizacijos.

Užsienyje Rusijos diplomatai kur tik galėdami menkino Latvijos įvaizdį, pravardžiavo ją atgimstančio fašizmo šalimi, neverta būti nei Europos Taryboje, nei (ateityje) Europos Sąjungoje, nei kitose tarptautinėse struktūrose.

Europa į Maskvos klyksmų turinį reagavo santūriai. Tiesą sakant, neadekvati, hipertrofuota Maskvos reakcija į Rygos gatvių įvykius Vakarams sukėlė daugiau nerimo nei patys įvykiai. Skandinavai patarė Rusijai nesikarščiuoti ir neskubėti griebtis sankcijų, o nuomonių skirtumus aptarti derybomis. Europos Taryboje rusams irgi nepavyko sukelti antilatviškos isterijos – Rusijai nuraminti Taryba pažadėjo nusiųsti į Latviją ekspertus, kurie turėtų išsiaiškinti, kaip ir koku mastu pažeidinėjamos žmogaus teisės, bet svarstyti Europarlamente Latvijos klausimą atsisakė. Tačiau ir tai rusų žurnalistams leido viešai pasidžiaugti – esą ilgai besigynusi nuo priekaištų dėl mirties baudmės taikymo ir privatizacijos lėtumo Rusija Europos Taryboje pirmąkart perėjo į puolimą. Žinoma, buvusių esesininkų demonstraciją vakariečiai pasmerkė, tačiau piketuotojų pensininkų išstumdymo taip nedramatizavo ir žmogaus teisių pažeidimo neįžvelgė. Juo labiau kad pačioje Rusijoje demonstracijos išvaikomos kur kas brutaliau.

Latvijos diplomatai tuo tarpu stengėsi užsitikrinti užsienio paramą. JAV Valstybės departamentas oficialiai pareiškė, jog Latvijos vyriausybei atsisakius natūralizacijos langų ir kitų pilietybės suteikimo apribojimų, Jungtinės Valstijos visiškai remia Latviją. Tarptautinis valiutos fondas ir Pasaulinio banko vadovybė pareiškė suprantanti Latvijoje vykstančius procesus. Šitai pareiškta Vašingtone viešėjusiam Latvijos finansų ministrui R. Zylei. V. Birkavas iš savo kolegos Vokietijos užsienio reikalų ministro

K. Kinkelio gavo garantijas, jog Vokietija remia Latvijos siekį tapti ES nare ir pasirengusi padėti integruotis į visuomenę būsimiesiems Latvijos piliečiams, kurie galės gauti pilietybę, kai bus priimtos pilietybės įstatymo pataisos. Latviją parėmė ir artimiausieji jos kaimynai: iš pradžių Estija, po jos ir Lietuva. Lietuvos prezidentas V. Adamkus inicijavo susitikimą su prezidentu G. Ulmaniu, tuo parodydamas, jog Lietuva aktyviai domisi Latvijos įvykiais ir nori apie juos žinoti iš pirmųjų asmenų.

Konflikto priežastys

Kodėl Maskva taip drastiškai užsipoulė Latviją?

Rusų pensininkų piketas buvo tik pretekstas. Viena svarbiausių priežasčių buvo naftos tranzito kontrolė. Dizelinio kuro tranzitas per Latviją nutrauktas nuo balandžio 2 d. Anot „Ventspils nafta“ viceprezidento O. Berkio, taip pasielgti rusus paskatino noras primesti Latvijai savo ekspeditorių. Pasak jo, „Transnefteprodukt“ nori, kad Rusijos dizelinio kuro eksportą per Latvijos teritoriją tvarkytų kompanija „Agenttransnefteprodukt“, kuri yra išstumama iš Ventspilio tranzitinės grandinės po „Ventspils nafta“ privatizacijos dėl naujai įkurtų tranzito firmų „Ventspils nafta Forwarding“ ir „Ventspils Tranzita Serviss“ veiklos. Vadinasi, naftos tranzitas per Latviją būtų sumažintas ir be Rygos gatvių įvykių – Rusijos politikai vykusiai išnaudojo šį naftos konfliktą politinei krizei Latvijoje sukelti ir laimėti dividendų, kurie gali Maskvai labai praversti ateityje.

Kita priežastis buvo gerėjanti Latvijos ekonomika ir lėtas, tačiau tolygus tolsmas nuo Rusijos priklausomybės. 1997 m. Latvijos ekonomika buvo viena geriausių Rytų Europoje. Pasak žurnalo „Business Central Europe“, 1997 m. Latvijoje, po Kroatijos, buvo mažiausia infliacija – 6,4 proc. (Kroatijoje 5,3 proc.). Pagal BNP prieaugį (6 proc.) Latvija buvo ketvirtoje vietoje po Estijos (9 proc.), Lenkijos (7 proc.) ir Slovakijos (6,5 proc.). Latvija turėjo palyginti nedidelį užsienio prekybos deficitą – 0,3 mlrd. USD. Pagal nedarbo lygį (7 proc.) Latvija Rytų Europoje buvo trečia po Estijos (3,9 proc.) ir Čekijos (5,6 proc.), nors pagal vidutinę algą (222,4 USD) Latvija buvo sąrašo gale; mažesnė vidutinė alga buvusi tik Rusijoje (172 USD), Rumunijoje (139 USD) ir Bulgarijoje (108 USD).

Latvijos ekonominis progresas daro ją patrauklesnę narystei ES ir NATO, o visa tai Rusijai kelia galvos skausmą. Rusijos diplomatai Europos politikos užkulisiuose negalėjo nesužinoti Vakarų šalių didėjančio palankumo Baltijos šalims (tai parodė ir Lietuvos prezidento vizitas Briuselyje), o tai reiškė, jog Baltijos šalys slysta iš Rusijos įtakos. Politinė ir ekonominė Rusijos ataka prieš Latviją parodė, kiek dar esame priklausomi nuo Rusijos ir kad dar ilgai būsime priklausomi, nes Rusijos prekių ir žaliavų tranzitas į Vakarų per mūsų šalis duoda mums didžiules pajamas.

Atomazga

Šiuo metu įtampa tarp Latvijos ir Rusijos slūgsta, nes Latvija pasidavė Rusijos spaudimui ir ėmėsi šalinti nesutarimų objektą – nepalankias pilietybės įstatymo formuluotes. Šio įstatymo pataisos numato suteikti pilietybę po nepriklausomybės atgavimo (1991 08 22) gimusiems nepiliečių vaikams (jei sulaukę 16 m. jie mokės latviškai), taip pat panaikinti esminius pilietybės suteikimo apribojimus dabartiniams nepiliečiams.

Padaryta ir valstybinės kalbos įstatymo pataisų. Numatyta leisti vartoti užsienio kalbą privačių įmonių susirinkimuose be vertimo į latvių kalbą; tačiau vertimas būtų privalomas, jei jo pareikalautų bent vienas iš susirinkimo dalyvių. Viešuose renginiuose, vartojant užsienio kalbą, turi būti verčiama į latvių kalbą. Latvijos Seimas pritarė nuostatai, kad latvių kalba yra privaloma susirinkimų kalba tik tose įmonėse, kuriose esama valstybės kapitalo.

Kodėl Latvija iš karto nepriėmė tokio pilietybės įstatymo, kokį priėmė Lietuva? Bepigu Lietuvai priimti tokį įstatymą, kai joje gyvena daugiau kaip 80 proc. lietuvių. Latvijoje įstatymo priėmimo metu latviai sudarė tik 52 proc., rusai drauge su baltarusiais ir ukrainiečiais – net 43 proc. (atitinkamai 34, 5 ir 4 proc.) šalies gyventojų. Tad vargu ar Lietuva būtų priėmusi tokį liberalų įstatymą, jei čia 1990 m. būtų gyvenę daugiau kaip milijonas rusakalbių, kurių dauguma būtų atvykę per pastaruosius du tris dešimtmečius ir kuriems šalies nepriklausomybė būtų kaip krislas akyje, o valstybinė kalba – „sobačij jazyk“. Vadinasi, tik naiviems Europos politikams Maskva gali įrodinėti, jog Latvijai pilietybės įstatymo pavyzdys galėjo būti Lietuvos pilietybės įstatymas.

Šių metų sausio 1 d. Latvijoje gyveno 646,7 tūkst. nepiliečių (26,8 proc. pilnamečių Latvijos gyventojų), iš jų 429,2 tūkst. rusų (59,7 proc. visų pilnamečių Latvijos rusų), 79,8 tūkst. baltarusių (79,1 proc.), 59,8 tūkst. ukrainiečių (92,4 proc.). Gavę Latvijos pilietybę, šie asmenys gaus ir balsavimo teisę.

Rezultatai

Latvijos pilietybės įstatymo pataisos yra didžiausias Maskvos laimėjimas šiame propagandiniame ir diplomatiniam žaidime. Rusija netrukus galės papildyti savo penktąją koloną Latvijoje daugiau kaip puse milijono rinkėjų. Latvijai, turinčiai tik pustrečio milijono gyventojų, pasekmės gali būti liūdnos, nes naujasis Latvijos Seimas gali turėti stiprią prorusišką opoziciją ar apskritai būti prorusiškos orientacijos. Naujoji vyriausybė gali supančioti Latviją tvirtesniais ekonominiais saitais su Rusija, o tai leis šiai dar veiksmingiau šantažuoti Latviją ekonominėmis sankcijomis arba duos galimybę apkaltinti Latviją kurios nors sutarties nesilaikymu ar pažeidimu.

Suartinęs šalį su Rusija, Seimas gali atsisakyti minties integruotis į ES ir NATO (arba sudaryti sąlygas, kurios netiktų priimti Latviją net į ES), o atėjus laikui, t. y. Rusijai panorėjus, pasiprašyti į NVS ar kokią kitą būsimą sąjungą su dominuojančia Rusija. Latvijos elektorato suslavinimas atsilieptų ir Estijai su Lietuva. Įvairūs tokį pleišta tarp Lietuvos ir Estijos, Rusija lengviau galės grįsti pasauliui savo „gyvybinius interesus Pabaltijyje“, išnaudodama silpnąsias geopolitines šių šalių vietas: Estijoje – rusakalbį Narvos regioną, Lietuvoje – Karaliaučiaus srities kaimynystę ir karinio tranzito koridorių.

Tai yra liūdniausios prognozės. Tikėkimės, kad Baltijos šalių diplomatų pastangos ir sumanymas neeis joms išsipildyti. Nes iš visos šios pavasarinės istorijos Baltijos šalys gavo dvi geras pamokas: 1) Rusija bet kada gali pradėti politinę ataką, sudramatinusi nežymų vidaus įvykį kurioje nors Baltijos šalyje; 2) dar kartą įsitikinta, jog glaudus ekonominis bendradarbiavimas su Rusija yra pavojingas, nes Rusija nesugeba atskirti jo nuo politikos. Kur kas patikimesni yra Vakarų partneriai.

Publikuota

Kauno diena, 1998 balandžio 30.

LIETUVOS AMBASADOJE SU LATVIAIS ŠNEKAMA RUSIŠKAI

Šalies įvaizdį formuoja ir jos ambasados. Formuoja ne tik blizgančia išore (tai svarbu kaip šventinis drabužis per iškilmes), bet ir savo veikla ar neveikla.

Nors Latvija ir Lietuva yra vienodai neturtingos šalys, tačiau jų ambasados Vilniuje ir Rygoje darbuojasi labai nevienodai. Pagrindiniai jų veiklos skirtumai, turintys įtakos šalies įvaizdžiui, yra šie:

1. Latvijos ambasadoje Vilniuje sunku būtų rasti darbuotojų, nemoکانčių lietuviškai. Dabartinis Latvijos ambasadorius Atis Sjanytas lietuvių kalbos išmoko per kelis mėnesius: 1996 m. liepos mėnesį pakeitęs Albertą Sarkanį, tą patį rudenį jau davė interviu lietuvių kalba. Su Lietuvos pareigūnais Latvijos ambasada bendrauja lietuviškai, šia kalba ambasada gauna informaciją ir iš Lietuvos laikraščių.

Tuo metu Lietuvos ambasadoje Rygoje nėra pareigūno, moka latviškai. Lietuvos ambasadorius su latviais diplomatais bendrauja rusiškai, tarsi būtų ne Latvijoje, o kokiam nors Kazachstane! Per visą dabartinės mūsų ambasados gyvavimo laikotarpį čia išlaikoma rusiško bendravimo tradicija, kuri tikrai kenkia Lietuvos įvaizdžiui Latvijoje ambasados svečiai latviai nusiskundžia, kad Lietuvos ambasadoje jie yra verčiami kalbėti rusiškai.

Be to, informaciją ambasada renka iš Latvijoje leidžiamų rusiškų laikraščių, o tai daro pačią informaciją gana selektyvią ir dažnai tendencingą.

2. Latvijos ambasada Lietuvoje iš pat pradžių stengėsi kurti savo šalies įvaizdį. Tam tikslui dėmesys buvo skiriamas ne vien parodoms. Latvijos ambasada inicijavo ir parengė „Lietuvių-latvių kalbų žodyno“ antrąjį leidimą, rėmė knygų leidybą; tos knygos tapo ambasados prestižinėmis dovanomis jos svečiams.

Latvijos ambasada galimybių ribose remia iniciatyvas ir renginius, tarp jų ir mokslinius, kurie vienaip ar kitaip susiję su Latvija. Didelę paramą ambasada skyrusi ir Vytauto Didžiojo universiteto Letonikos centrui, kurio įkūrimo vienas iš iniciatorių, beje, buvo ambasadorius dr. A. Sarkanis.

Tuo metu Lietuvos ambasada Latvijoje apsiriboja vienalaikių parodų organizavimu ir šventiniais priėmimais. Remti knygų leidybą, kiek man žinoma, ambasada atsisakiusi. Svečiams mūsų diplomatai Rygoje gali dovanoti bendro pobūdžio angliškai išleistus reklaminius lankstinukus apie

Lietuvą, kokius nesunkiai rasi kitose Lietuvos ambasadose. Nieko savito, nieko baltiško, kas tiktų tik latviams.

3. Latvijos ambasada turi savo interneto svetainę. Jame Lietuvos vartotojui yra prieinama informacija apie Latvijos valstybines institucijas, elementariausius statistinius duomenys, greitai reaguojama į Latvijos aktualijas, taip pat yra nuorodos į kitas Latvijos tarnybines stotis (serverius).

Lietuvos ambasada neturi net elektroninio pašto (bent jau iki 1998 m. spalio jo neturėjo), neprisijungusi prie interneto, nekalbant jau apie atskirą ambasados tinklapį.

4. Latvijos ambasada nuolat rūpinasi Lietuvos latvių bendruomene (Lietuvoje gyvena per 4000 latvių): lanko atokiausias jų kolonijas Kretingos, Skuodo, Akmenės, Pakruojo ir kt. rajonuose, stengiasi padėti įveikti įvairias administracines bendravimo su Latvijos tautiečiais kliūtis, palaiko kultūrinį gyvenimą.

Tuo metu rūpinimasis Latvijos lietuviais Lietuvos ambasadai, atrodo, yra per sunkus uždavinys. (Latvijoje gyvena apie 34 tūkst. lietuvių. Daugelio jų protėviai į Latvijos miestus ėmė keltis praėjusio šimtmečio viduryje, po baudžios panaikinimo Lietuvoje. Nemažai lietuvių yra vietinės kilmės, t.y. senojo lietuvių etnosų tąsa.) Ambasados dėmesį jaučia tik Rygos lietuviai (jų Latvijos sostinėje yra apie 7 tūkst.).

O didelė Liepojos lietuvių bendruomenė visai užmiršta, nė karto nelankyta. Didesnio dėmesio galėtų sulaukti ir Jelgavos bei Bauskės lietuviai.

Publikuota

Lietuvos rytas, 1998 lapkričio 5.

BŪTINGĖS SINDROMAS

Liaudies diplomatija gali turėti didžiulę jėgą, neleidžiančią pastatyti tarp mūsų nereikalingą sieną laikinų interesų vardu. Būtų negerai, jei latviams susidarytų išpūdis, jog Lietuvoje visi mąsto taip, kaip kai kurie valstybės pareigūnai. Mums, lietuviams, gėda, kad Helsinkio konvenciją dėl ekologiškai pavojingų objektų statybos Lietuva pasirašiusi dar 1991 metais, bet iki šiol jos dar neratifikavusi – nuo to laiko juk darbojasi jau trečias Seimas. Lietuvos aukščiausiųjų pareigūnų tvirtinimas, kad Būtingė bus pastatyta pagal moderniausią technologiją, esmės nekeičia: juk ir Ignalinos atominę elektrinę statė pagal tuometinę moderniausią technologiją, tačiau elektrinė darosi pavojinga, nes bet kuri technologija ilgainiui sensta.

Dvi pusės – du požiūriai

Būtingės naftos terminalas virsta Lietuvos ir Latvijos nesantaikos obuoliu. Tačiau kiekvienoje šalyje ši problema piešiama skirtingai.

Latvijos visuomenei viskas pateikiama kaip ekologinė problema. Lietuvoje tikinama, kad didžiausias latvių rūpestis – būsimasis Būtingės varžymasis su Ventspiliu. Tiesa, matyt, yra per vidurį: Lietuvos visuomenei reikėtų žinoti ir latvių poziciją, antraip dialogas bus neįmanomas. Lietuvos Vyriausybės argumentai mūsų šalies spaudoje buvo ne syki išdėstyti, tad nėra būtinybės čia jų kartoti.

Iš šalies žiūrint, iš tiesų atrodo keista, kodėl latviai sukėlė ekologinį triukšmą ne iškart, t. y. ne tada, kai terminalui buvo pasirinkta Būtingė, o tik visai neseniai, kai paaiškėjo, kad šis terminalas iš esmės pakeitė savo paskirtį: iš Vakarų naftos importo jį ketinama paversti Rusijos naftos eksporto į Vakarus stotimi.

Dėl pirmosios terminalo paskirties latviai neprieštaravo, kadangi šitaip Lietuva, ypač politinės krizės su Rusija atveju, nepriklausytų nuo Rytų kaimynės kaprizų. Latviai tada atkakliai siūlė rengti bendrą projektą su Ventspiliu, nutiesti Ventspilio-Mažeikių naftotiekio atšaką. Ji būtų kainavusi 135 mln. JAV dolerių, ir tai, anot latvių, yra du, o gal net tris kartus pigiau nei dabartinio terminalo statyba.

Būtingės terminalo paskirties pakeitimas latviams buvo netikėtas. Tada Latvija pasiūlė uždarą Liepojos uostą, kad sumažintų ekologinę riziką. Lietuva buvo pažadėjusi apsvarstyti šį siūlymą, buvo net pasirašytas

ketinimų protokolais, tačiau vėliau, asak latvių, Lietuva atsisakė bendradarbiauti eksportuojant ir importuojant naftą. „Keista, kad ponas Landsbergis nieko neatsimena,“ – taip pernai rudenį spaudoje stebėjosi Latvijos aplinkos apsaugos ministras Indulis Emsis. Politiniu požiūriu suprantamas nenoras nuo ko nors priklausyti, kad ir iš dalies. Ir nors latviai guodžiasi, jog Būtingė bus per silpna konkuruoti su Ventspiliu, ši konkurencija vis dėlto bus.

Ventspilio uostas auga

Pagal krovas apimtį Ventspilio uostas Europoje yra dvyliktoje vietoje. Tai neužšalantis uostas. Pagrindinę krovas darbų dalį (78 proc.) sudaro nafta ir jos produktai. Ventspilis yra didžiausias naftos terminalas Baltijos šalyse; per jį Rusija eksportuoja 12 proc. savo naftos. 1996 m. „Ventspils nafta“ perkrovė per 25 mln. tonų naftos ir jos produktų.

Uostas rekonstruojamas. 1997 m. atiduoti eksploatuoti penki naftos rezervuarai, kurių kiekvieno talpa yra 20 tūkst. kub. metrų. 1996 m. uostas galėjo priimti iki 100 tūkst. tonų talpos tanklaivius. 1997 m. uostas buvo pagilintas iki 17,5 m ir šiuo metu gali priimti 120 tūkst. tonų talpos tanklaivius.

Konkurencija bus akivaizdi

Būtingės terminalas planuotas priimti iki 150 tūkst. tonų talpos tanklaivius, kuriems reikia 20 m gelmės, todėl perkrovimo darbai numatyti atviroje jūroje už 8 km nuo kranto (1 ir 2 pav.). Terminalo projektinis pralaidumas yra 8 mln. tonų žalios naftos ir 2,5 mln. tonų šviesių naftos produktų per metus. Latvių specialistai prognozuoja, jog naujasis naftos terminalas atitrauks nuo Ventspilio 10,5 ar 11 mln. tonų naftos per metus, o tai sudaro beveik pusę dabartinės „Ventspils nafta“ apyvartos.

1 pav. Baltijos jūra ties Šventąja. Rodykle parodytas prie terminalo plūduri prisišvartavęs tanklaivis (Google Earth).

Rusija bus suinteresuota eksportuoti savo naftą per Būtingę dar ir dėl politinių sumetimų, nes tokiu būdu ji galėsianti mėginti supriešinti dvi Baltijos kaimynes, o pasitaikius progai, ir „bausti“ Latviją ekonominėmis sankcijomis.

Ekologinė projekto pusė

Kita vertus, Latvijos spaudoje nedaug rašoma apie būsimą Būtingės konkurenciją, užtat daug dėmesio skiriama ekologiinei projekto pusei. Prasidėjus žaliųjų bado akcijai Rygoje, Lietuvos skaitytojui, ko gero, neaišku, dėl ko jie nerimsta, kokie jų motyvai.

O motyvai tokie. Rytinės Baltijos srovės ir vėjai vandenį neša iš pietų į šiaurę. Vadinasi, visi teršalai dreifuos į Latviją, į strimelių nerštavietes, paplūdimius. (Lygiai taip pat susirūpintų ir Lietuva, jei rusai sumanytų statyti panašų terminalą Nidos pašonėje.) Lietuvos specialistų kontrargumentai, jog ir Ventspilis yra ekologiškai pavojingas Baltijai, latvių neįtikina – Ventspilio terminalas ne atviroje jūroje, ne Lietuvos pasienio kaimynystėje, jis tarsi žnyplėmis apsuptas bangolaužių molų (3 pav.), o ir Baltija „teka“ ne Lietuvos link.

Latvijoje pabrėžiama, kad plūduriuojančios platformos tinka regionams, kuriems būdingas silpnas vėjas, keičiantis kryptį ne dažniau kaip dukart per metus, kur tiksliai dirba meteorologai, o užėjus audrai, tanklaiviai išplaukia į atvirą jūrą. Baltijos jūroje tokių sąlygų nesą.

Kaip reikės sulaikyti teršalų plitimą audringoje jūroje? Latviai siūlė atlikti ekologinę ekspertizę už jų lėšas. Lietuvos atsisakymas Latvijoje suprantamas kaip netiesioginis pripažinimas, kad projektas yra pavojingas.

Sutarties kratomasi

Kitas dalykas, dėl kurio nuogaustauja latviai, yra Lietuvos pareigūnų nenoras pasirašyti sutartį dėl civilinės atsakomybės, kad ekologinės nelaimės atveju Lietuva atlygintų Latvijai Būtingės terminalo padarytus nuo-

2 pav. Terminalas bei tanklaiviai matomi ir nuo Šventosios paplūdimio.

3 pav. Ventspilio uostas.

BŪTINGĖS SINDROMAS

stolius. Remdamasi tarptautinėmis konvencijomis, Latvija šiuo metu šito išsireikalauti negalėtų, nes terminalas ne tanklaivis – tokių konvencijų nėra.

Lietuva visai neseniai atmetė Latvijos pasiūlymą pasirašyti tokią sutartį, motyvuodama tuo, jog tokios sutarties ji dar neturinti su savo pietiniu Baltijos kaimynu – Rusija. Keistas argumentas. Vadinasi, ekologinės katastrofos atveju Latvijai dėl teršalų surinkimo teks rūpintis pačiais.

Būtingės terminalas, be abejonės, susijęs ir su Latvijos interesais, nes kelia tokią pačią grėsmę aplinkai, kokią Lietuvai keltų, pavyzdžiui, Lenkijos atominė elektrinė Punske. Delsimas derėtis pasirašyti sutartį dėl ekologinės žalos atlyginimo paskatino latvių žaliuosius griebtis drastiškų priemonių, kad projektas būtų pristabdytas, kol bus išspręstos ekologinės saugos problemos.

Visas interesų mazgas

Lietuviams su latviais nepavyksta susitarti ir dėl Baltijos jūros bendros ekonominės zonos, ir dėl jūros sienos. Šias derybas vilkina Latvijos pusė – mat vėl pakvipo nafta, vėl ekonominiai interesai. Ir nors Būtingės terminalo ekologinis saugumas, Lietuvos ir Latvijos jūros siena yra skirtingi klausimai, susidaro išpūdis, jog sprendžiant vieną ima trukdyti kitas.

Gaila. Šitame dviejų užsispyrėlių ginče tikrai laimės trečias. Tik kas?

Publikuota

Kai oponentai girdi tik save, tiesa lieka šone // Lietuvos rytas, 1998 rugpjūčio 4.

Būtingės sindromas // Lietuvos aidas, 1998 rugpjūčio 18.

BŪTIŅĒS SINDROMS

Tautas diplomātijai var būt milzīgs spēks, kas liegs uzcelt starp mums nevajadzīgu sienu mirkļa interešu vārdā. Nebūtu vēlams, lai latviešu lasītājam rastos iespaids, ka Lietuvā visi domā tāpat kā daži valsts ierēdņi. Mums, lietuviešiem, ir kauns, ka Helsinku konvenciju par ekoloģiski bīstamu objektu celtniecību Lietuva jau ir parakstījusi 1991. gadā, bet līdz šim vēl nav to ratificējusi – kopš tā laika taču darbojas jau trešais Seims. Lietuvas visaugstāko valsts amatpersonu apgalvojums, ka Būtiņģe tiks uzcelta pēc vismodernākās tehnoloģijas, būtību nemaina: arī Ignalinas atomelektrostaciju būvēja pēc tālaika modernākās tehnoloģijas, tomēr stacija kļūst bīstama, jo jebkura tehnoloģija gadu gaitā novecojas.

Divas puses – divi viedokļi

Būtiņģes naftas termināls pamazām kļūst par strīda abolu Lietuvas un Latvijas attiecībās. Tur lielā mērā vainojami arī sabiedrības saziņas līdzekļi, kas katrā valstī šo problēmu atspoguļo atšķirīgi – Latvijas sabiedrībai to pasniedz kā ekoloģisku problēmu, savukārt lietuviešus pārliecina, ka latviešiem Būtiņģe visvairāk raižu sagādājot kā potenciāla Ventspils konkurente, bet vides jautājumus viņi izmantojot vienīgi aizsegam.

Mums, lietuviešiem, būtu īpaši svarīgi uzklaut oponentu viedokli, citādi dialogs nebūs iespējams. Bet taisnība, kā vienmēr, ir kaut kur pa vidu.

Raugoties no malas, tiešām var likties savādi, ka latvieši sacēlušies troksni par vides problēmām nevis tūdaļ, kolīdz par termināla celtniecības vietu tika izraudzīta Būtiņģe, bet tikai nesen, kad kļuva skaidrs, ka būtiski mainīsies paredzamās termināla funkcijas, proti, to pārorientēs no Rietumu naftas importa uz Krievijas naftas eksportu Rietumu virzienā.

Sākotnējām termināla funkcijām Latvija saprātīgi piekrita, atzīstot, ka tādējādi Lietuva nebūs atkarīga no Krievijas politiskajām kaprīzēm, it īpaši Maskavas un Viļņas attiecību krīzes gadījumā. Latvieši gan visai neatlaidīgi ieteica apvienot šo projektu ar Ventspili, izbūvējot naftas vada atzaru Mažeiki-Ventspils. šāda naftasvada būve izmaksātu 135 miljonus dolāru (pēc latviešu aplēsēm, tas būtu 2 vai pat 3 reizes lētāk nekā pašreizējā termināla celtniecība). Būtiņģes termināla funkciju maiņa latviešiem bijusi negaidīta. Tad Latvija piedāvāja slēgto Liepājas ostu, lai samazinātu ekoloģisko risku. Lietuva apsolīja šo priekšlikumu apsvērt, tika pat

BŪTIŅĒS SINDROMS

parakstīts protokols. „Divaini, ka Landsberģa kungs neko neatceras,“ – tā pēnruden presē brīnījās Latvijas vides valsts ministrs Indulis Emsis. Kā apgalvo Latvija, Lietuva atteikusies no sadarbības naftas eksportā un importā. No politiskā viedokļa Lietuvu var saprast – tā negrib būt atkarīga ne no viena, pat daļēji ne.

Ventspils osta aug

Ventspils osta kravas apjoma ziņā ieņem 12. vietu Eiropā. Tā ir neaizsalstoša osta, kurā lielāko daļu kravu apjoma (78%) veido nafta un naftas produkti. Turklāt tas ir lielākais naftas termināls Baltijā. Krievija caur Ventspili eksportē 12% no savas naftas. 1996. gadā *Ventspils nafta* pārsūknēja vairāk nekā 25 miljonu t naftas un tās produktu. Ostu rekonstruē; šiem darbiem nav vajadzīgas ārvalstu investīcijas, līdzekļu dod peļņa no naftas tranzīta. 1997. gadā nodoti ekspluatācijā pieci naftas rezervuāri, katrs 20 000 m³ tilpumā. 1996. gada osta varēja apkalpot tankkuģus ar tilpumu līdz 100 tūkst. t; 1997. gadā ostu padziļināja līdz 17,5 m dziļumam, un pašlaik tā var apkalpot jūras tankkuģus ar tilpumu līdz 120 tūkstošiem t.

Konkurence tomēr būšot

Lai gan latvieši mierina sevi ar domu, ka Būtiņģe Ventspilij būs vāja konkurente, jāatzīst, ka šāda konkurence tomēr būs.

Būtiņģes termināls būs domāts kuģiem ar tilpumu līdz 150 tūkst. t., kuriem vajadzīgs 20 m dziļums, tāpēc pārsūknēšanas darbi paredzēti atklātā jūrā – 8 km no kras-
ta (1. att.)

1. att. Baltijas jūra pie Sventājas. Kreisajā pusē – pie termināla pietauvēts tankkuģis (Google Earth).

Būtiņģes termināla projektētā caurlaides spēja ir 8 milj. t jēlnaftas un 2,5 milj. t gaišo naftas produktu gadā. Projekta tāme ir 250 miljoni dolāru (1995. gadā – 140 milj. dolāru); līdz šim jau izlietoti 140 miljoni. Latviešu speciālisti prognozē, ka patiesībā Būtiņģes projekta īstenošana Lietuvai izmaksās nevis 250 milj., bet 400 miljonus dolāru. Lai nu kā, Lietuvas jaunais termināls atņems Ventspils ostai 10,5 līdz 11 miljonu t naftas gadā – gandrīz pusi Ventspils pašreizējā kravu apgrozījuma.

A. Butkus. Baltiškos impresijās

Krievija būs ieinteresēta transportēt savu naftu arī caur Būtiņģi – to nosaka arī politiski apsvērumi, jo tādā veidā Maskava centīsies noskaņot abas Baltijas valstis vienu pret otru, un, ja radīsies tāda izdevība, arī sodīt Latviju ar ekonomiskajām sankcijām.

Projekta ekoloģiskā puse

Latvijas presē par paredzamo konkurenci daudz nerunā, toties īpaši liela uzmanība pievērsta Būtiņģes projekta ekoloģiskajai drošībai.

Lietuvas prese diemžēl latviešu ekoloģiskos argumentus pilnīgi ignorē. Sākoties *zaļo* akcijai Rīgā, lietuviešu lasītājiem tā arī nekļuva skaidrs, kas latviešu protestētājus satrauc, kur meklējams pamats viņu bažām.

Bet pamats ir šāds. Baltijas jūras austrumdaļā straumes un vēji dzen ūdeni no dienvidiem uz ziemeļiem. Tātad viss iespējamais piesārņojums dreifēs uz Latviju – uz reņģu un citu zivju nārsta vietām, uz pludmalēm. (Tāpat uztrauktos Lietuva, ja, piemēram, Krievija sadomātu būvēt tādu terminālu netālu no Nīdas.) Lietuvas pretargumenti, ka arī Ventspils ir ekoloģiski bīstama Baltijas jūrai, latviešus nepārlicina – Ventspils termināls neatrodas atklātā jūrā, turklāt to kā spēles apņem moli (2. att.), un arī Baltijas jūras straumes tur neplūst Latvijas virzienā.

2. att. Ventspils un tās osta (Google Earth).

Peldošās platformas ir piemērotas reģioniem, kur nepūš pārāk stipri vēji, kas maina virzienu divas reizes gadā, kur neaizsalst ūdens, kur precīzi strādā meteorologi un, vētrai tuvojoties, visi tankkuģi izbrauc atklātā jūrā. Baltijas jūrā tādu apstākļu nav, tāpēc Būtiņģes terminālu nevar saukt par drošu.

Nekur visā Baltijas jūrā nav tāda termināla, kāds būs Būtiņģē, – pat pašas turīgākās Baltijas jūras piekrastes valstis neriskē celt naftas pārsūkņēšanas stacijas atklātā jūrā. Tātad arī pieredzes šajā jomā nav. Ja nu vajadzēs apturēt piesārņojuma izplatīšanos vētras sabangotā jūrā?

Latvija piedāvāja Lietuvai veikt projekta ekoloģisko ekspertīzi par tās līdzekļiem – mēs atteicāmies. Tāpēc, no malas raugoties, tagad rodas iespaids, ka Lietuva netieši atzīst Būtiņģes termināla projekta bīstamību.

Atteikšanās no līguma

Otrs apstāklis, kas vieš latviešos bažas, ir Lietuvas amatpersonu nevēlēšanās parakstīt divpusēju līgumu par savstarpējo civiltiesisko atbildību, kurš paredzētu, ka ekoloģiskās katastrofas gadījumā Lietuva atlīdzinātu Latvijai Būtiņģes naftas termināla nodarīto kaitējumu. Balstoties uz starptautiskajām konvencijām, Latvija to pašreiz nevarētu panākt, jo termināls jau nav tankkuģis – šādu konvenciju līdz šim pasaulē vienkārši nav.

Lietuva vēl pavisam nesen ir noraidījusi Latvijas ierosinājumu parakstīt šādu līgumu, paziņodama, ka šāda apdrošināšanas līguma tai nav ar dienvienu kaimiņieni – Krieviju. Divains arguments. Tas nozīmē, ka ekoloģiskās katastrofas gadījumā Latvijai par piesarnojuma likvidēšanu būs jāgādā pašai.

Būtiņģes termināls neapšaubāmi aizskar Latvijas intereses, jo rada tādus pašus draudus videi, kādus Lietuvai radītu, piemēram, Polijas atomspēkstacija Puskā. Lietuvas puses nevēlēšanās parakstīt līgumu par ekoloģiskā kaitējuma atlīdzināšanu pamudinājusi Latvijas *zaļos* ķerties pie visai krasiem līdzekļiem, lai projektu iesaldētu, iekams nebūs atrisināta Būtiņģes termināla ekoloģiskā drošība.

Vesels interešu mezgls

Lietuviešiem neveicas sarunāties ar latviešiem gan par kopējo ekonomisko zonu Baltijā, gan par jūras robežu. Šīs sarunas bremsē Latvijas puse, jo atkal sāka smaržot pēc naftas, atkal izcēlās ekonomiskas intereses. Un kaut Būtiņģes termināla ekoloģiskā drošība, Lietuvas un Latvijas jūras robeža ir pavisam atsevišķi jautājumi, rodas iespaids, ka, risinot vienu, sāks traucēt otrs.

Žēl. Šajā divu valstu strīdā par ieguvēju var kļūt vienīgi kāds trešais. Jājautā – kurš?

Tulkojusi Līga Latiševa

Publicēts

Vide un Laiks, 1998/3, 24.–25. lpp.

VAI PALANGA UN SVENTĀJA IR LATVIJAS BIJUŠĀS TERITORIJAS?

Pēdējos mēnešos Latvijas presē parādījušies apgalvojumi, ka 1921. gadā „Latvija izrādīja sapratni un pretimnākšanu draudzīgajai kaimiņvalstij (proti, Lietuvai – A. B.), iemainot 19 105 desetinas savas piejūras teritorijas pret nenozīmīgu iekšzemi“. Tā, piemēram, raksta Askolds Kļaviņš savā analītiskajā raksta *Quo vadis, Būtiņģe?*. Turklāt piebilst, ka „mazais miestniņš pārtapa no latviešu Būtiņģes par leišu Būtiņģi“ (**Vide un Laiks**, 1998/3, 18. lpp.). Ekoloģiskajos Būtiņģes termināla jautājumos es, lietuvietis, esmu pilnīgi latviešu pusē (par to liecina kaut vai mans raksts tajā pašā **Vides un Laika** numurā, kā arī līdzīgie raksti Lietuvas presē), bet kā zinātnieks, kam nav sveša vēsture, es nevaru piekrist citētajam apgalvojumam.

Ne Palanga, ne Sventāja Latvijai nekad nav piederējusi – tās ir vēsturiskās Lietuvas zemes. Gan Livonijas, gan vēlāk Kurzemes hercogistes laikos robeža ar Lietuvas dižkunigaitiju jūrmalā gājusi pa Sventājas upi. Lietuvas dižkunigaitis Ķēstutis ap 1349. gadu pārveda no Palangas svētīnīcas sev sievu Biruti, topošo Vītauta Dižā māti. Uz Palangu Ķēstutis taču braucis kā uz savu zemi, nevis kā uz Livoniju!

Starp citu, tas, ka Lietuvai no 13. līdz pat 18. gs. beigām bijusi sava jūrmala, glāba latviešus un igauņus no masveidīgas vācu kolonizācijas un pārvācošanas. Ja šī jūrmala būtu bijusi Livonijas vai Prūsijas krustnešu rokās, latvieši piedzīvotu to pašu, ko mūsu brāļi senprūši. Atcerēsimies, ar kādu apņēmību vācieši ķērās pie kolonizācijas plāniem Kurzemē Pirmā pasaules kara laikos, jo galu galā ceļš uz vecām senču zemēm viņiem tai brīdī likās brīvs. Tieši Palanga un Sventāja bija tas šķērslis, kas viduslaikos neļāva Livonijai robežoties ar Prūsijas ordeni. 1253. gadā ieņēmuši Klaipēdu un nostiprinājušies tajā (kā arī nosaukuši to par Memelburgu, t. i., Nemunas pilsētu), Livonijas krustneši tomēr nespēja kontrolēt visu Kurzemes jūrmalu (traucēja dienvidkurši un žemaiši) un 1328. gadā atdeva Klaipēdu saviem brāļiem, Prūsijas krustnešiem. Tātad Palanga un Sventāja piederēja Lietuvai visā tās valstiskuma periodā līdz pat valsts sabrukumam un pievienošanai Krievijai 18. gs. beigās.

Tad kāpēc latvieši pirmajos savas neatkarīgās valsts gados ievada karaspēku Palangā un nogrieza Lietuvai izeju uz Baltiju?

1795. gadā Krievijai tika pievienota etnogrāfiskā Lietuva un Dienvidlatvija (Kurzemes hercogiste). Valstu vietā cara ierēdņi nodibināja guberņas. Tātad kaimiņos atradās Kurzemes guberņa ar garu jo garu jūrmalu

un toreizēja Viļņas guberņa ar īsu jūrmalas joslu. Cara ierēdņiem tāds savas jūrmalas sadalījums likās neloģisks un praktiskuma dēļ 1819. gadā viņi Palangu un Sventāju pievienoja Kurzemes guberņai, tā vienkāršojot gan muitu sistēmu Prūsijas pierobežā, gan satiksmi starp Liepāju un Mēmeli (Klaipēdu). Vārdu sakot, krievi īstenoja Kurzemes un Prūsijas baronu sapņus, kaut gan kā pirmie, tā otrie krievu laikos dzīvoja atsevišķās valstīs.

1918. gadā nodibinājās Latvijas Republika, neatkarību atguva arī Lietuva. Taču paradokss bija tāds, ka latvieši dienvidos apņēmas kontrolēt nevis bijušās Kurzemes hercogistes robežas, bet savu apspiedēju, krievu administratoru, noteiktās Kurzemes guberņas robežas (guberņa taču nav nekāda patstāvīga valsts vienība). Sākās Lietuvas un Latvijas ilgstošas sarunas par robežu, galvenokārt par Lietuvas izeju uz jūru, jo, kā zināms, Klaipēda un tās apgabals tajā laikā vēl bija sabiedroto rokās (šo zemi Lietuva atguva tikai 1923. gadā).

Jāpiebilst, ka Latvija nepavisam neizrādīja sapratni, kā to raksta Askolds Kļaviņš. Protams, teritoriālas pretenzijas bijušas abpusējas. Savā laikā daži Lietuvas pārstāvji pieprasīja katoļu Latgali, kas Lietuvas (kopš 1569. g. – Rečpospoļitas) sastāvā atradās no 1561. gada līdz 1772. gadam, kā arī Baltijas jūrmalu no Palangas līdz Liepājai. Savukārt latvieši sarunu sākumā pieprasīja visu jūrmalu, ieskaitot sabiedroto okupēto Klaipēdu un Kuršu kāpas. Vēlāk par strīda ābolu kļuva Mažeīku un Ilūkstes dzelzceļa mezgli – latvieši pieprasīja Mažeīkus, bet lietuvieši – līdz ar Palangu vēl Ilūksti.

Robežas problēma 1920. gada otrajā pusē saasinājās un tik tikko nesacēla teritoriālo konfliktu starp abām valstīm. Bija sākušies pat bruņoti incidenti Ilūkstes apgabalā. Sapratnes trūkumu pierāda arī toreizējā Latvijas ārlietu ministra Z. Meierovica teiktās žurnālistiem: „90% nesaskaņu starp Latvijai un Lietuvai izraisa nenoteikta valsts robeža“. Strīda atrisināšanai 1920. gada decembra beigās tika aicināta starptautiskā arbitražā skotu profesora Džeimsa Simpsona vadībā.

Komisija uzreiz sāka darboties (tā pat nesvinēja Jaungadu) un veica milzīgu darbu – apbraukāja visu pierobežu, noskaidroja iedzīvotāju tautību, ticību, ekonomisko stāvokli, vāca citus datus. Tātad Dž. Simpsona komisija, nevis „Latvijas sapratne un pretimnākšana“ noteica to, ka Lietuva dabūja atpakaļ Palangu un Sventāju. Savā pārskatā 1921. gada 20. martā komisijas priekšsēdētājs uzsvēris, ka Palangas jūrmala līdz Sventājai pāriet Lietuvai, balstoties uz etnogrāfisko un vēsturisko principu. Pēc 1920. gada 14. jūnija skaitīšanas datiem, Palangas apgabalā dzīvoja 1840 lietuvieši un 773 latvieši. Sašutumu Latvijā sacēla komisijas lēmums piešķirt Lietuvai arī 4,5 km garu jūrmalu labajā Sventājas upes krastā, lai Lietuva varētu veidot Sventājas ostu. Latvija gatavojās protestēt, tomēr Dž. Simpsonam izdevās pārliecināt Latvijas pārstāvjus, ka Latvijas intereses viņš ievērojis nemazāk kā Lietuvas: Latvijai atstāts tolaik etniski raibais Ilūkstes apgabals,

A. Butkus. Baltišķos impresijās

ko pieprasījusi Lietuva, turklāt 19 000 zaudēto desētņu vietā Latvija saņēmusi vairāk nekā 28 000 desētņu sauszemē, tajā skaitā Aknīstes un Brunavas pagastus, kuri pirms tam bija Kauņas guberņas sastāvā. Kaut gan Lietuvai bija atdota atpakaļ tās vēsturiskā jūrmala, sarunu rezultātus vienkāršie ļaudis Lietuvā uztvēra kā Latvijas viltību. Mēdza teikt: „Par savām zemēm mēs maksājam ar savām zemēm“.

Nav arī taisnība, ka *Būtiņciems* tika pārlietuviskots par *Būtiņģi*. Šis nosaukums nav lietuviešu, bet kuršu izcelsmes, jo tam ir piedēklis *-ng-*. Senkuršu vietvārdiem tādi piedēkļi ir raksturīgi, piemēram, *Palanga*, *Kretinga*, *Gandinga*, *Alsunga*, *Kazdanga*, seniskāks *Kuldinga*. Tāpat pašreizējā forma *Būtiņģe* vēsturiski ir autentiskāka nekā *Būtiņciems*.

Es domāju, ka Būtiņģes termināla jautājums Latvijā jau ir pietiekami saspīlēts, un vainīga, manuprāt, ir Lietuvas valdības vienaldzība un tūlīgums. Es arī zinu, ka pirms Otrā pasaules kara Sventājas pilsētiņa bija gandrīz latviska (Lietuvā ir vairāki tādi ciemati, tāpat kā Latvijā – lietuviski ciemati). Un man sāp, ka Lietuvas latviešu zemē tiek celts Latvijai ekoloģiski bīstams termināls. Lūk, šeit arī ir paradokss. Tomēr no sirds piedāvāju atteikties no apgalvojumiem, ko citēju vēstules sākumā, jo tādi pārspīlējumi un vēstures sagrozījumi, pirmkārt, vājina ekoloģiskos argumentus, otrkārt, dod priekšrocību oponentiem pārmest latviešiem sliktas vēstures zināšanas.

Publicēts

Vide un Laiks, 1998/4, 66.–67. lpp.

Vai Palanga Lietuvai tika dāvināta? // Diena, 1999. 21. oktobris.

LATVIAMS – NUSIKALTĒLIS, MASKVAI – DIDVYRIS

Dar kartā apie V. Kononovo byļā

Pastarosiomis savaitēmis ypač suaktyvĕjo Maskvos propagandas atakos priēš Latvijā. Isteriškai rĕkiama dĕl legionierių dienos minĕjimo (kovo 16), mĕgaujamasi iēpūstu pedofilijos skandalu, taēiau daugiausia triukēsmo keliama dĕl raudonojo partizano Vasilijaus Kononovo bylos. Rusijos URM pasauliui Latvijā pateikia kaip „atgimstanēio faēizmo šalī“, perspĕdama, kad Rusijos ir Latvijos santykiai artĕja prie pavojingos ribos. Eksprezidentas B. Jelcinas atsisakĕ priimti Latvijos apdovanojimā – Trijų ŗvaigŗdzīų ordinā, kai kurie Rusijos Dūmos deputatai siūlo taikyti Latvijai ekonomines sankcijas. o laikinasis prezidentas V. Putinas siunēia Latvijos prezidentei V. Vykei-Freibergai laiēškā, mokydamas. kaip jos šalis turinti elgtis.

Kas per paukēstis tasai V. Kononovas, kurī Latvijos teismas ŗių metų sausio 21 d. nuteisĕ kalĕti ēeēerius metus?

Taikių gyventojų ŗudikas

V. Kononovas yra Latvijos rusas, gimĕs 1924 m. Latgaloje. Prasidĕjus Vokietijos-SSRS karui (1941 birŗelio 22), pasitraukĕ iē Latvijos drauge su sovietų kariuomene. Iŗevske buvo parengtas diversiniam darbui ir permestas į Latvijā, kur partizanavo. Pirmaisiais pokario metais dirbo NKVD baudĕju (stribu), 1946 m. buvo iēsiųstas mokytis į Maskvos aukēstajā milicijos mokyklā, kuriā baigĕs grīžo į Latvijā ir dirbo VRM iki pensijos. Uŗ partizaninĕ veiklā apdovanotas Lenino ir kt. ordinais.

V. Kononovas nuteistas uŗ tai, kad 1944 m. geguŗĕs 27 d. jis ir jo vadovaujamas raudonųjų partizanų būrys, vilkĕdami vokieēių karinĕmis umformomis, iŗžengĕ į Maŗųjų Batų kaimā (Ludzos r.), kuriame terorizavo ir plĕšĕ gyventojus, degino pastatus. o devynis ŗmones, iē jų – tris moteris, nuŗudĕ. Dvi ēeimoms buvo sudegintos gyvos savo namuose, tarp sudegintųjų buvo nĕēēia moteris.

ēi V. Kononovo akcija buvo traktuota kaip karo nusikaltimas, nes civilius gyventojus jis ŗudĕ ne kaip privatus asmuo. o kaip sovietų partizanas, t. y. būdamas pavaldus Centriniam partizaninio judĕjimo ŗtabui prie SSRS Vyriausiosios kariuomenĕs vadovybĕs būstinĕs.

Teismas rĕmĕsi tiek liudininkų parodymais. tiek archyviniais dokumentais, tiek paties V. Kononovo memuarais, publikuotais sovietų valdymo metais. Tuose memuaruose ŗis latviēkųjų Pirēiupių organizatorius buvo iēsamiai apraēęs visā savo veiklā, vykdytā vokieēių okupacijos metu.

A. Butkus. Baltiškos impresijos

Aprašė ir mintąjį „žygdarbį“, užsiminęs, kad vieną vyrą nušovęs jis pats. Pačią akciją V. Kononovas pateikia kaip nuosprendį vokiečių kolaborantams ir kažkokio sovietų žvalgo išdavikams. „Mes likvidavom šucmanų (policininkų – A. B.) rėmėjų irštą“, – didžiavosi prisiminimuose V. Kononovas.

Tačiau teisme jis teigė egzekucijoje nedalyvavęs, o už puskilometro krūmuose laukęs grįžtančio būrio. Išspausdintuose prisiminimuose jis esą melavęs, prisiskyręs sau svetimus „nuopelnus“, nes norėjęs išpopuliarėti.

Įvaizdis

V. Kononovas sovietų okupacijos laikais iš tiesų buvo paverstas gyvu didvyriu, kurio kovų keliai buvo beveik privalomi žinoti kiekvienam pionieriui: nuleidęs nuo bėgių keliasdešimt vokiečių ešelonų, iš pasalų sunaikinęs tiek ir tiek priešų kareivių, po karo gaudęs bei naikinęs miškinius ir t.t.

Šiuo melu Kononovo gynėjai talentingai pina kitą jo įvaizdį: anti-fašistas, tapęs latvių nacionalistų auka. O kaip jis mylėjęs vaikučius, o koks šaunus meškeriotojas jis buvęs, koks jis dabar senas ir bejėgis, silpnos sveikatos – kala rusakalbiamis skaitytojams į galvas prosovietinė (!) Latvijos spauda, ypač laikraščiai „Čas“ ir „Vesti segodnia“. Labai iškalbingos šių Latvijoje leidžiamų laikraščių antraštės: „Partizanas gynė Tėvynę, Tėvynė (t. y. Rusija – A.B.) apgins partizaną“, „Partizanas Kononovas tikisi, kad nuosprendis bus persvarstytas šalyje, nuteisusioje jį už kovą su fašizmu“, „Putinas pasipiktinęs antifašistų persekiojimais“. „Latvijos įvaizdį gadina nacistai ir raudonojo partizano teismas“, „Ginsim Kononovą iki galo!“ ir pan. Mitinguojantys Rygos rusakalbiai pensininkai skanduoja „Fašizm ne proidiot!“, jų plakatai skelbia: „Kononovas – didvyris!“, „Už mūsų senokus – nupjaustysim ausis!“.

Skirtingi standartai

Maskvos ir Rygos ideologinėje dvikovoje vadovaujamosi skirtingais požiūriais. Rusijai atrodo, kad visa, ką darė raudonasis partizanas, buvo „kova su fašizmu“. Tai jau ne pirmas kartas, kai mėginamos pateisinti žudynės, jei jų imasi draugai. Holokaustą Maskva smerkia, nes jį inicijavo ir vykdė Rusijos priešai; be to, smerkti holokaustą rusus verčia konjunktūra – tai naudinga politiškai. Bet Kosovo albanų genocidas buvo pateisinamas, nes jį vykdė tradiciniai rusų draugai serbai.

Skirtingai traktuojama ir senatis. Žydšaudžiams netaikoma senatis, nepaisoma jų amžiaus, jie tampomi po teismus net ir gulintys mirties patale. Tuo tarpu latšaudžių gynėjai akcentuoja teisiamojo amžių bei prastą sveikatą – girdi, skriaudžia vargšą senelį, invalidą.

Latvijas teisēsauga laikosi nuostatos, kad negali būti gerų ar blogų žudikų. Tai, kad Kononovas kovojo prieš vokiečius, dar nereiškia, jog jis turėjo teisę nebaudžiamas žudyti civilius gyventojus, net nėščias moteris. Juk tas pats standartas taikomas tiek nacistiniams nusikaltėliams, tiek ir, tarkim, Bosnijos gyventojų genocido vykdytojams. Vienas serbų kareiva Hagos tribunolo neseniai buvo nuteistas dvidešimt penkerius metus kalėti už penkių musulmonų nužudymą.

Kononovas nuteistas ne už anlifašistinę veiklą, bet už konkretų nusikaltimą viename Latgalos kaime, t. y. už civilių gyventojų žudynes. Gal jo gynėjai Maskvoje tai ir suvokia. tačiau akiplėšiškai meluodami jie sąmoningai gadina Latvijos (ir apskritai Baltijos šalių) įvaizdį Europoje. Rusijai rūpi ne Kononovas. Jai rūpi įrodyti, kokia netinkama Europos Sąjungai yra Latvija. Užtat kokia tinkama ji būtų Rusijai...

Publikuota

Kauno diena, 2000 kovo 27.

VALSTS VALODAS LIETOŠANA – LIKUMS UN REALITĀTE

LIETUVĀ

Simboliska nejaušība – lietuviešu valoda tika no jauna pasludināta par valsts valodu Latvijas Neatkarības dienas svētkos – 18. novembrī. Tas notika 1988. g., t.i., kad abas valstis vēl nebija atjaunojušas neatkarību. Valsts valodas likums, tiesa, tika pieņemts daudz vēlāk.

Mūsdienās lietuviešu valoda kā valsts valoda tiek lietota gandrīz visās oficiālās dzīves sfērās. „Gandrīz” nozīmē, ka ne visās. Ierēdņu bērnīšķīgās provinciāluma slimības dēļ tā atkāpjas no publiskajiem uzrakstiem, iestāžu nosaukumiem, no kurienes to aizvien vairāk izstumj angļu valoda, kurai ir lielāks sociālais prestižs. Tā tiek izstumta arī no zinātniskajiem rakstiem, konferencēm, kur par oficiālo valodu parasti tiek izvēlēta angļu, retāk – krievu valoda, atkarībā no viesu kontingenta. „Lingva franka” šai gadījumā nosaka internacionālais konferenču dalībnieku sastāvs.

Valodu lietošana saziņas līdzekļos

Lietuvas televīzijas praktizē nelietuviska teksta tulkošanu skaļi. Gan ārzemju filmas, gan intervijas dzirdamas divās valodās: skan oriģinālvalodas fons, kuru „pārklāj” tulkojums lietuviešu valodā. Kā izņēmums ir filmas un raidījumi, kas ieskaņoti krieviski: skatītājs dzird krievu valodu un redz subtitrētu tulkojumu lietuviešu valodā.

Tādas nevienlīdzības un prioritāras uzmanības pret krievu valodu dēļ sabiedrībā ne reizi vien ir radusies diskusija, taču līdz šim uzvarēja pašreizējā stāvokļa piekritēji, argumentējot, ka titrēt arī citas svešvalodas neesot lietderīgi, jo tad televīziju nevarēšot skatīties neredzīgie (sic!) un vecākās paaudzes cilvēki. (Par nedzirdīgo vai jauniešu tiesībām viņi, protams, noklusē.)

Sliktākais ir tas, ka vispār netiek titrēti rusificētie „Discovery”, „National Geographic”, „Travel”, „Animal Planet” un citi ne Krievijā pirktie kanāli – lielai daļai Lietuvas jauniešu tie nav pieejami, jo tā daļa nesaprot krievu valodu. Valsts valodas komisija un inspekcija pielāgojas šādam stāvoklim, un nesaskata te nekādu valodas likuma pārkāpšanu, kaut tā ir acīmredzama.

LATVIJĀ

Latvijā krievu valodas (blakus valsts valodai) lietošana ir daudz vairāk izplatījusies nekā Lietuvā. Šķiet, ka tā sauktie krievvalodīgie *de facto* ir panākuši, lai krievu valoda būtu atzīta kā otrā valsts valoda. Protams, nav gluži ētiski salīdzināt etnisko stāvokli Latvijā, kur krievi ir gandrīz trešā daļa no iedzīvotāju kopskaita, un Lietuvā, kur to ir tikai pieci procenti. Tomēr krievu valodas oficiālā lietošana un attieksme pret to Latvijā, manuprāt, daudz nav mainījies kopš padomju laika. Kas duras acīs?

Krievu valoda valsts iestādēs

Atšķirībā no Lietuvas šeit, Latvijā, latvietis veikalā, iestādē vai taksometrā bieži vien uzrunā pārdevēju, ierēdni vai šoferi krieviski, ja tikai nav pārliecināts, ka tas ir latvietis. Nu, teiksim, tā ir tāda tradīcija. Katram gadījumam, tā sakot. Bet tādā veidā viņš parāda necieņu savai valstij un tās valodai. Tādu pašu necieņu valstij deklarē arī iestādē strādājošais krievs, kas klientus latviešus spiež runāt citas valsts valodā, labi zinādamas, ka latvietis piekāpsies un pāries uz krievu valodu mīļā miera dēļ.

Krievu valoda saziņas līdzekļos

Skatīdamies Latvijas TV latviešu valodā, skatītājs bieži vien redz arī subtitrus Krievijas Federācijas oficiālajā valodā. Par godu kam? Rietumvalstu filmās tiek lietotas pat trīs valodas: skatītājs dzird oriģinālvalodas fonu, dzird tulkojumu valsts valodā un vēl var lasīt tulkojumu krievu valodā. Kādā Rīgas kinoteātrī gadījās redzēt filmu, kas bija subtitrēta latviešu un krievu valodā vienlaikus; subtitri reizēm sedza gandrīz trešdaļu ekrāna.

Divas valodas — latviešu un krievu — var redzēt un dzirdēt arī reklāmā, it kā tā būtu veltīta atsevišķām sabiedrībām.

No vienas puses, ir it kā vēlams, lai krievvalodīgie mācītos valsts valodu un integrētos sabiedrībā. Bet, no otras puses, ir veidoti labvēlīgi apstākļi, lai viņi visur pilnīgi varētu iztikt ar krievu valodu un dzīvotu savā atsevišķajā sabiedrībā. Un tādā divvalodīgā vidē viņiem, dabiski, rodas pieprasījumi atzīt krievu valodu ne tikai *de facto*, bet arī *de iure* par otro valsts valodu Latvijā, rēķinoties ar to, ka Latvijā pastāvot divas atsevišķas sabiedrības: valsts valodā runājošā un krievvalodīgā.

Piekāpšanās nelabvēlīgai ideoloģijai

Lasot Latvijā izdotās krievu avīzes, rodas iespaids, ka to izdevēji un lasītāji vai nu dzīvo citā, Latvijai naidīgā valstī, vai ir tās valsts pārstāvji Latvijā.

A. Butkus. Baltiškos impresijās

Savu nelojalitāti Latvijai un latviešu valodai daži «krievvalodīgie» pastāvīgi pauž savos komentāros arī Latvijas „Delfu” krievu portālā. Un šī negatīvā attieksme, var teikt, nemainās kopš pašas neatkarības atjaunošanas — gan Latvijas krievu avīzes, gan „Delfu” krievu portālu es palaikam lasu jau gandrīz desmit gadus. (Un, ja es iesaistos sarunās latviski, man tūlīt atgādina, ka te esot krievu portāls un ka man jāraksta krieviski.) Var droši apgalvot, ka šī nolaidība un liberālisms noveda pie tā, ka krievu saziņas līdzekļi izaudzinājuši jauno paaudzi, kas mantoja naidīgo garu un turpina darboties kā Krievijas propagandas un ideoloģijas piektā kolonna Latvijā. Kurā ES valstī vēl var kaut ko tādu redzēt?

Mēs esam kaimiņi — no Latvijas labklājības un veiksmēm ir atkarīga arī Lietuvas labklājība, un otrādi. Grūti vērot, kā kaimiņos joprojām tiek veidots Baltijai naidīgs placdarms, bet kaimiņi, kaut arī mainījuši valsts ārējo politisko stāvokli, paliek pie novecojušām attieksmēm un ierazām iekšpolitikā, kas nebūt nepalīdz saglabāt viņu identitāti.

Lietuva viduslaikos bija šķērslis vācu valodai izplatīties no Tallinas līdz Karalaučiem un pārvāciskot Livonijas vietējās tautas. Tagad esam tāds pats šķērslis krievu valodai nostiprināties visā Austrumbaltijas jūrmalā, uz ko mūsu laikos tiecas Maskavas stratēģi. Būtu labi, ja savas valsts valodas likumu paši latvieši ievērotu vairāk nekā līdz šim.

Publicēts

Valsts valoda – likums un realitāte // Latvijas Avīze, 2004. 11. decembrī

<http://www.politika.lv/index.php?id=4093>

2005. 20. janvārī

<http://www.lt-lv-forum.org/index.php?fuseaction=free.view&mid=9&cid=67&id=53>

2005. 23. novembrī

Latvijā krievu valodas lietošana nav mainījusies kopš padomju laika

<http://www.apollo.lv/portal/life/1853/articles/36096/0>

2004. 13. decembrī

<http://www.visulativijai.lv/index.php?kat=n&id=539>

2005. 8. septembrī

Komentāri

(apollo.lv; kopā – 71)

+

Ivars 19:53 14.Dec.

Briinshkjūigs raksts! Un tas, ka leishi pieņēma pilsoniibas nulles variantu, neko pie mums nemaina. Muus glaabt var tikai muusu pashu pashapzinja, nevis kaiminjalstu likumi.

Lame 10:35 13.Dec.

Autoram 100% taisnība!

A.G. 10:45 13.Dec.

PATS GALVENAIS - LATVIJĀ NAV VEIKTA DEKOLONIZĀCIJA !!!

740 11:09 13.Dec.

Leitis pasaka, to, ko mees utji pukji churiki zhmuriki pashi sev kaunaamies pateikt - vaaji mees esam un krievu ir daudz, muusu zemee tie riikli mums zhnjaudz. Nav mums ne gara ne spara ne goda, jo vergi mees esam un kur lai tas rodas.:(

Juris 11:22 13.Dec.

Patiesi un skarbi vārdi, bet ne jau kaimiņi nāks mācīt Latviešu valodu. Latviešiem ir jāattopās cienīt un goda celt savu valodu savu tautu,savu Tēviju, citu tautību cilvēki to nedarīs, ja Latvieši necienīs savu valodu. es domāju tā 12:10 13.Dec.

Pilnībā piekrītu autora teiktajam. Tas kas pie mums ntiiek jau nav nopietni. It visur ir radīti apstākļi un iespējas divvalodības plaukšanai. Jo kā gan savadāk cilvēki, kas šeit nodzīvojuši teiksims visus neatkarības gadus no 1991.gadam nemāk pat īsti pateikt ko Latviski. Vienkārši tāpēc, ka visur, veikalā, minētajā Tv un kino ir krievu valoda. Ja viss būtu tikai latviski, tad gribot negribot viņam kaut no to mazumiņu vajadzētu iemācīties.

Tā tas nevar turpināties. Un atsaukšanās, ka tas ir vēsturiski un tam jābūt ir vispār klaja ņirgāšanās. Ir jau ļoti vienkārši. Iepriekš pārplu'dināja Latviju ar krieviem, tagad viņiem grib oficiālo valodu un kā nākošais nāks

—

lietavietis 11:49 13.Dec.

vai lietuva 90-tajos piesskkirdama pilsonību visiem utainajiem riikojaas kaa labs kaiminnss tiesi preteeji domaaja tikai par sevi taapeec nevajag muldeet

d 14:43 13.Dec.

It kā no vienas puses autoram taisnība – mēs paši uzturam krievvalodīgo vidi... bet no otras puses pašā raksta sākumā bija taisnīga piebilde - Lietuvā ir 6% krievvalodīgo, Latvijā vismaz trešdaļa jeb 33%... un Igaunijas procenti tikai nedaudz atšķiras no mūsējiem. Un vēl - pati Lietuva ir ļoti palīdzējusi mūsu nelabvēlīgā divvalodīgā mikroklimate radīšanā. Tur ar vieglu rokas mājieni tiem dažiem procentiem tika piešķirta valsts pilsonība, nevērtējot apstākļus... gandrīz šķiet – lai oficiālā Maskava nelamātu viņus. Bet mums šāda darbību būtu bijusi ar katastrofālām sekām. Un tagad, jau kuro gadu, notiek viens un tas pats – redz kā Lietuvā visu izdarīja pēc mūsu (oficiālās Maskavas) norādījumiem, viņi ir labi... bet jūs draņķi tādi neko pareizi nespējat izdarīt, tikai apspiežat krievvalodīgos. Jā lietuvieši var mūs pamācīt vienvalodību, bet nevajag aizmirst, ka mums vis notiek... tikai lēnāk nekā Lietuvā... un kā zem vairākkārtīgi palielinošas lupas, ko virs mums uzlika Lietuvas 'lāča pakalpojums' ar pilsonību piešķiršanu visiem gribošajiem.

p.s. Man kā krievu valodas zinātājam brīžiem ir pat patīkami runāt nevis dzimtajā latviešu valodā, bet gan krievu valodā - tā teikt, lai valodas praktiskā lietošana neiesūno. Bet, lai runātu krieviski, cilvēkam tas ir jānopelna, nevis jāuzspiež man sava valoda.

pan'un'n'naam 06:30 14.Dec.

DAARGO KSENOFOB! Luuri, kas tavaa d1r\$@a notiek un tad braukaa rin'k'iī

A. Butkus. Baltiškos impresijos

+

pievienošanās Krievijai? Tā vietā lai blautu, 10 gadus labāk būtu mācījušies latviski un nebūtu nekādu problēmu

Es 12:22 13.Dec.

Nelaime tāda, ka daudzi ir tik iztapīgi (jo bailīgi no dabas), ka nesajēdz, kur sākas piekāpība un mīkstmiesība, bet kur rodas pašcieņa. Smalks lingvistiskās pašcieņas kritērijs ir potenciāla pārtikuša latvieša saruna spiestos apstākļos ar krievu bomzi - ja krieviski, tad ar to ir viss pateikts.

no malas 13:00 13.Dec.

Dažkārt šķiet, ka latvieši ir želsirdīgā tautiņa. Ko nu tie nabaga krieviņi mācīsies latviešu valodu, tā tik sarežģīta, bet galvas smagas. Cik man ir bijusi saskarsme krievu latviešu valodas zināšanām tad jo patiesi intelektētāks cilvēks, jo mazāk tam problēmu ar valodas zināšanu.

M. Zelme 14:11 13.Dec.

Lietuvieši var latviešus šajā ziņā pamācīt. Lietuvā NEKAD nebija, nav un nebūs valsts uzturētu skolu ar krievu mācības valodu. Lietuvieši uz sava rēķina neskoloja okupantu skolas viņu valodā. Bet latvieši, dzīvodami brīvā valstī, uztur skolas savu okupantu bērniem viņu valodā. Audzina odzi azotē. Latviešus vēlreiz jāizsūta uz Sibīriju, lai viņi pa īstam IEMĪLĒTU savus paverdzinātājus!

kl 22:07 10.Sep.

tas ir arī ļoti smieklīgi, ka krievi pieņem latviešu vārdus, piem., Aivars, bet latviski neprot pat izšļustēt pāris vārdus.

Baker 19:31 24.Sep.

Un veel tiem utainajiem liekaas, ka viņu tiesiibas tiek apspiestas...-lai brauc pa fikso uz savu plašo Krieviju un lai nekaitina!!!!!!

Rxi 14:33 13.Dec.

Taa viņs Riigaa viss notiek gandrīz krieviski, darbaa ar viss krieviski

—

un maaci cilveekus dziivot. Tas viss applicina, ka mees esam daudz inteli-g'entaaki par vin'iem un viss. Aiztasi savu z'aunu un turpini slinkot, vai, atvaino, straadaat (klausiities citu valodaas, rakstiit tizlus komentaarus utt)

Rusich » autoru 21:51 14.Dec.

Tvoje mesto, sobaka, gavkatj za bazarnym prilavkom. Pri tom ne v Latvii, a v svoem sranom Kaunase, stolice nacionalistov!

Latrus 04:43 15.Dec.

O4en pravilno! Poka latishi budot golosovat za priezixx nacionalistov, I, moja semja i druzja ne budem upotreb-ljat latishkij jazik. Zahem mne ispolzovat jazik 4uzogo mne gosudarstva objavivshego menja inoplanetjaninom?

Hm » autoram 11:42 15.Dec.

ja TVkanāls pozicionē sevi ka kanāls krievvalodīgiem, kāpēc tā izbrina subtitri krievu valodā? TV3+ tam arī domāta, tāpēc ir krievu valodā? un tā ir privāta TV, ja kads grib, lai veido raidījumus kaut ķīniešu valodā! kur problēma?

ETO JA 13:12 16.Dec.

A ka lai es iemacas palatviski ja pasi nerunajet palatviski.

Aliqua » par rakstu 13:05 07.Jan.

Galīgi garām...komercdarbībai nav valodas, klientam vienmēr taisnība slikti piemēri rakstā.

Wingpilot 02:48 07.Jan.

Savu neolojātāti Latvijai un latviešu valodai daži «krievvalodīgie» pastāvīgi pauž savos komentāros arī Latvijas «Delfu» krievu portālā Комментировали, прокомментируем и будем комментировать. Свобода слова, господа! А если желание говорить на родном языке называется нелояльностью государству... что-ж, тогда это уже пахнет фашизмом и к

+

iipasnietie krievi no arzeemeem vadiibaa ar vieni krievi latviski ne vaarda saki labriit pretii sanjem dobroja utra ... a valdiiba tikai portfeljus un kukuljus dala kaa tauta dziivo neuztrauc, tagad Kalviitis SAB griezies sen jau pa veelu ... Bet nu prieks ka Kalviitis pagaidaam vieniigais pa to saacis domaam ...

n-ziniite 17:05 13.Dec.
nu jau paaris gadu kaa TV intervijaas VISA valdiiba ar maz izneemumiem atbild krievu valodaa, taa arii nezinu vai kaads likums pienemts, kas to prasa piem., kad Druvietes k-dze atbildeja latviski, bija liels traadiriidis Varbuut vajag spiest valdiibu medijos runaat valsts valodaa es ikdienaa runaaju latviski, arii pa taalruni un krievi arii atbild latviski

Aivars » Wingpilot 17:43 08.Jan.
A если желание говорить на родном языке называется неадекватностью государству

Не про форму, а про содержание говорится, болван! На родном языке всякое можно говорить. “Кавказ-центр” на вашем родном языке тоже кое-что говорит. Почему его запрещаете, если уж “свобода слова”?

» **Дима** И почему Вы не говорите теперь про **НОВУЮ ОКУПАЦИЮ Евросоюзом?**

Покажи мне на оккупационные войска ЕС!

Fakts » Īpaši Rīgas latvieši 21:05 26.Sep.
Izcili labs raksts. PALDIES, ALVĪD! Un tikai traki ir tikai Rīgā un lielākajās Latgales pilsētās. Citādāk situācija lēnām, tomēr normalizējas. Kaut gan, uztraucoši ir dzirdēt piemēram, izglītības ministres Druvietes nepārtraukto 3 valodu piesaukšanu, kuras it kā visiem šeit dzīvojošajiem esot jāzina. Tā trešā taču ir krievu... Ja, valsts politika JĀMAINA. Krievu šovinisms vairs NAV PIECIEŠAMS. TEGYVUOJA LIETUVA IR LATVIJA!!! Mes esam brāļi!!!

—

демократии никакого отношения не имеет.

Дима » Visiem 11:28 07.Jan.
Латвия никогда не была государством, всегда была под кем-то: Немцы, Шведы, Поляки, Русские. Кстати, Спасибо тов. Ленину скажите. Затем когда вы получили независимость в 91г, что Ваша выбранная valdība сделала хорошего за 14 лет. Правильно – ничего. Оно наворовало и ворует до сих пор. Нет ни одного латыша политика-патриота, который любил бы Латвию. Они одной ногой на Западе. Здесь их держит то что они у власти и не более того. Плевать они хотели на народ. Им необходима вражда и ненависть между латышами и русскими. На её фоне они спокойно продолжают воровать. Без русских они не могут. А вы дурачки клюёте на это, хотя могли уже давно это понять что дело не в русских, а в НЕУМЕНИИ и нехотении Политиками-Латышами Управлять страной. Посмотрите на пенсионеров, разве так живут на Западе? Разрушены заводы, фабрики - тем чем Латвия в Советские годы гордилась. Ничего не осталось. И ничего не строится (кроме Супермаркетов). Позор!!! А вы про русский язык. От этого вы богаче не заживёте. Смешно!!! И почему Вы не говорите теперь про **НОВУЮ ОКУПАЦИЮ Евросоюзом?** Или это пока не оккупация как и в своё время была **СОВЕТСКАЯ?** Тогда люди учились, работали, отдыхали, а не наркоманили, бомжевали, убивали, нищенствовали. Подумайте трезво!!!

stalin 18:32 01.Oct.
xot usrites no vam nedolgo ostalos

VALSTYBINĖS KALBOS VARTOJIMAS – ĮSTATYMAS IR TIKROVĖ

LIETUVOJE

Simboliškas sutapimas – lietuvių kalba buvo vėl paskelbta valstybine kalba per Latvijos Nepriklausomybės dienos šventę – lapkričio 18. Tai įvyko 1988 m., t.y. dar neatkūrus abiem šalims nepriklausomybės. Valstybinės lietuvių kalbos įstatymas, tiesa, buvo priimtas daug vėliau.

Šiuo metu valstybinė lietuvių kalba vartojama beveik visose oficialaus gyvenimo sferose. „Beveik“ reiškia, kad ne visose. Dėl valdininkų vaikiškos provincialumo ligos ji traukiasi iš viešųjų užrašų, įstaigų pavadinimų, iš kur ją vis labiau išstumia didesnę socialinę prestižą turinti anglų kalba. Stumiami ji ir iš mokslinių straipsnių, konferencijų, kur oficialiaja kalba paprastai pasirenkama anglų, rečiau – rusų, priklausomai nuo svečių kontingento. „Lingva franka“ parinkimą šiuo atveju lemia internacionalinė konferencijų dalyvių sudėtis.

Kalbų vartojimas žiniasklaidos priemonėse

Lietuvos televizijos laikosi praktikos versti nelietuvišką tekstą garsu. Tiek užsienio filmai, tiek interviu girdimi dviem kalbomis: skamba originalo kalbos fonas, kurį „užkloja“ vertimas į lietuvių kalbą. Išimtis paprastai daroma filmams ir laidoms, įgarsintoms rusiškai: žiūrovas girdi rusų kalbą ir mato subtitruotą vertimą į lietuvių kalbą.

Dėl tokios nelygybės ir prioritetinio dėmesio rusų kalbai visuomenėje ne kartą buvo kilusi diskusija, tačiau iki šiol nugalėdavo dabartinės padėties šalininkai, argumentuodami tuo, kad subtitruoti kitas užsienio kalbas netikslinga, nes tada televizijos negalės žiūrėti aklieji (sic!) ir senosios kartos žmonės. (Kurčiųjų ar jaunimo teisės tokiu atveju paprastai nutylimos.)

Blogiausia tai, kad visiškai nesubtitruojami rusifikuotieji „Discovery“, „National Geographic“, „Travel“, „Animal Planet“ ir kiti ne Rusijoje perkami pažintiniai kanalai – didelei daliai Lietuvos jaunimo jie neprieinami, nes toji dalis nesupranta rusiškai. Valstybinės lietuvių kalbos komisija ir inspekcija taikstosi su tokia padėtimi ir jokios problemos čia neižvelgia, nors kalbos įstatymo pažeidimas yra akivaizdus.

LATVIJOJE

Latvijoje rusų kalbos (greta valstybinės latvių) vartojimas yra kur kas labiau paplitęs nei Lietuvoje. Susidaro įspūdis, kad vadinamieji rusakalbiai *de facto* yra pasiekę, jog rusų kalba Latvijoje būtų pripažinta antrąja valstybine kalba. Žinoma, ne visai etiška lyginti etninę padėtį Latvijoje, kur rusai sudaro beveik trečdalį šalies gyventojų, ir Lietuvoje, kur jų tėra penki procentai. Tačiau rusų kalbos oficiali vartoseną bei požiūrį į ją Latvijoje, atrodo, nėra pakitęs nuo sovietinių laikų. Kas krinta į akis?

Rusų kalba valstybės įstaigose

Skirtingai nuo Lietuvos, čia, Latvijoje, latvis parduotuvėje, įstaigoje ar taksii į pardavėją, pareigūną ar taksistą kreipiasi rusiškai, jei tik nėra įsitikinęs, kad tas yra latvis. Na, tarkim, tokios yra vietinės tradicijos. Dėl viso pikto, taip sakant. Tačiau tokiu būdu jis parodo nepagarbą savo šaliai ir jos kalbai. Tokią pačią nepagarbą šaliai deklaruoja ir įstaigoje dirbantys rusai, verčiantis klientus latvius kalbėti kitos šalies kalba, puikiai žinodamas, kad latvis nusileis ir dėl šventos ramybės ims kalbėti rusiškai.

Rusų kalba žiniasklaidoje

Žiūrėdamas Latvijos TV latvių kalba, žiūrovas paprastai mato ir subtitrus Rusijos Federacijos oficialiąja kalba. Kieno garbei? Vakarų šalių filmai rodomi net trimis kalbomis vienu metu: žiūrovas girdi originalo kalbos foną, girdi vertimą į valstybinę kalbą ir dar gali skaityti vertimą į rusų kalbą. Viename Rygos kino teatrų pasitaikė matyti filmą, subtitruotą abiem kalbomis: ir latviškai, ir rusiškai. Subtitrai kartkartėmis dengdavo vos ne trečdalį ekrano.

Dvi kalbas — latvių ir rusų — taip pat galima matyti ir girdėti reklamoje, tarsi ji būtų skirta ne tai pačiai visuomenei.

Viena vertus, lyg ir norima, kad rusakalbiai mokytųsi valstybinę kalbą ir integruotųsi į visuomenę. Tačiau antra vertus, yra sudarytos palankios sąlygos, kad jie visur visiškai galėtų išsiversti su rusų kalba ir gyventų savo atskiroje visuomenėje. Tad tokioje dvikalbėje aplinkoje jiems natūraliai kyla noras reikalauti pripažinti rusų kalbą ne tik *de facto*, bet ir *de iure* antrąja valstybine kalba Latvijoje, motyvuojant tuo, kad Latvijoje esą dvi atskiros bendruomenės: valstybinė kalba šnekančioji ir rusakalbė.

Nuolaidžiavimas priešškai ideologijai

Skaitant Latvijoje leidžiamus rusų laikraščius, atrodo, kad jų leidėjai ir skaitytojai arba gyvena kitoje, Latvijai priešiškoje valstybėje, arba yra tos

A. Butkus. Baltiškos impresijos

valstybės atstovai Latvijoje. Savo neloyalumą Latvijai ir latvių kalbai kai kurie „rusakalbiai“ nuolat reiškia savo komentaruose ir Latvijos „Delfio“ rusų portale. Šis negatyvus požiūris nesikeičia nuo pat nepriklausomybės atkūrimo — tiek Latvijos rusų laikraščius, tiek „Delfio“ rusų portalą paskaitinėju jau beveik dešimt metų. (Ir, jei ištraukiu į pokalbį latviškai, man tuoj pat primena, kad čia rusų svetainė, todėl aš privalau rašyti rusiškai.) Galima drąsiai teigti, kad šis nuolaidžiavimas ir liberalizmas padarė tai, jog rusų žiniasklaida Latvijoje išsiugdė naują kartą, kuri perėmė priešiško dvasią ir dirba toliau kaip Rusijos propagandos ir ideologijos penktoji kolona Latvijoje. Kurioje ES valstybėje dar galima ką nors panašaus matyti?

Mes esam kaimynai — nuo Latvijos gerovės ir sėkmės priklauso ir Lietuvos gerovė bei atvirškčiai. Sunku žiūrėti, kaip kaimynystėje tebekuriamas Baltijai priešiškas placdarmas, o kaimynai, nors ir pakeitę šalies išorinę politinę padėtį, palieka pasenusius požiūrius ir įpročius vidaus politikoje, kurie nė kiek nepadedą išsaugoti identiteto.

Lietuva viduramžiais buvo kliūtis vokiečių kalbai plisti nuo Talino iki Karaliaučiaus ir suvokietinti vietines Livonijos tautas. Dabar esam tokia pati kliūtis rusų kalbai išvirtinti visoje Rytų Baltijos pakrantėje, ko mūsų laikais siekia Maskvos strategai. Būtų gerai, jei ir patys latviai labiau paisytų savo valstybinės kalbos įstatymo.

Publikuota

<http://www.lt-lv-forum.org/index.php?fuseaction=free.view&mid=9&cid=67&id=53>

2005 lapkričio 23

Baltų valstybinių kalbų vartojimas – įstatymas ir tikrovė.

<http://www.delfi.lt/news/ringas/lit/article.php?id=17843091>

2008 rugsėjo 25

Komentarai

(delfi.lt; iš viso – 660)

+

jhf, 2008 07 25 11:25

Taigi, Latvijoje sunku nemokant rusų kalbos, nors ir gerai moku latvių kalbą. Net taksi išsikviesti negalėjau anąkart. O kai ieškojaušai darbo, man pasakė: gali nemokėti latvių kalbos arba mokėti ją labai prastai, bet jei nemoki rusų, tai niekur ir neįsidarbinsi.

—

vilniškis, 2008 07 25 12:36

O kodėl autorius nutylėjo, kaip yra pažeidinėjamas kalbos įstatymas Vilniaus ir Šalčininkų rajonuose?

kb, 2008 07 25 12:59

Su samprotavimais apie lietuvių kalbą – sutinku. Apie pastabas Latvijos gyvento-

Apžvalgininkas, 2008 07 25 12:31
P.S. Skeptikams, užuomaršoms, rusofilijos viruso apimtiems tautiečiams siūlyčiau perskaityti A.Eidinto istorinį romaną “Ieškok Maskvos sfinkso”.

D•iuljeta, 2008 07 25 12:32
Per daug latviai “užsileido” su rusų kalba. kai gyvenau Rygoj, visada kalbėdavau tik latviškai. Vietinės parduotuvės kasininkė rusė ryškiai nemėgo manęs ir mano draugės, kai mes latviškai prašydavome ką nors pasverti ar paskaičiuoti. Bet buvom principingos – nėsyk nešnekėjom rusiškai. Gali tie velniai rusai išmokyti latviškai, bet kai tokios geros sąlygos rusų k. sudarytos, tai kam čia reikia.

Oho!, 2008 07 25 12:46
Ar tai reiškia, kad “Vilniaus prekyba” Latvijoje priima į darbą nemokančius valstybinės kalbos? Vadinasi, Lietuva stiprina rusų kalbos pozicijas Latvijoje.

Naivus, 2008 07 25 12:58
Lietuvoje rusų yra tok 5 proc., bet rusų kalbos visur tiek, tarsi jų būtų 55 proc.

Latvijos lietuvis, Oho!, 2008 07 25 13:03
Rygos “Maksimose” dirba daugiausia rusai (dar ir todėl latviai “Maksimų” nemėgsta). Be to, beveik visi Lietuvos ambasadoriai nemokėjo latviškai ir su Latvijos URM bei visuomene bendravo rusų kalba.

Jadvyga, 2008 07 25 13:03
Pries pora metu vazinejome po Latvija ir Estija. Rygoje penkis kartus zmoniu klausiau latviskai, kur yra tokia ar tokia gatve. Keturi is tu paklaustuju atsakydavo rusiskai. As jiems atsaudavau, kad nesuprantu, ir klausdavau toliau. Tik penktas zmogus kelia sugebejo paaiskinti latviskai. Tai buvo Rygoje. Kas per salis! Nera ko stebetis, kad visi pas mus atvaziave latviai noriai stengiasi su mumis aiskintis rusiskai. As visada atsakau: ”nesuprantu”

BBC, 2008 07 25 13:08
Jau į mūsų surusėjimą ima kaupti dėmesį ES. Straipsnis perspaušdintas iš Lenkijos žurnalo.

jams, kaip jie turėtų elgtis savo šalyje – nemanau kad korektiška “auklėti” kitus – kvepia tuo pačiu “vyrėnčiuoju broliu”.

Zagnul, 2008 07 25 13:53
Nu, mielas autoriau zagnul tu cia zagnul. Dar vienas rusofobas? Tu ka rusiskai nemoki kalbeti? Tokio amziaus sulaukes. Man 25 ir tai puikiai suprantu. Malaliet-koms tu filmu ir laidu nereikia nes jiems neidomu, o visi kiti supranta. Zodziu naglas esi kurstytojas ir tiek.

kasko, 2008 07 25 14:07
Kas jis toks tas Butkus, kad cia toks protingas zyniuonis?! Kalba – tai komunikacijos priemone ir kuo daugiau mokesi tuo bus lengviau gyventi pasaulyje. Nebent esi siauraprotris ir nori visa gyvenima savo Lietuvos kaime tupet ir nieko uz sienos nematyt.

Lietuva, 2008 07 25 14:21
fašistiškas autoriaus nusistatymas...nei latviai nei lietuviai vieni kitų kalbomis nesidomi ir mokytis nesirošoia. Kas gali – mokosi anglų ir rusų kalbų, kuriomis galima kažką išmokyti, gauti geresnį darbą, dirbti ir užsidirbti ir būti nepriklausomu. Kalbos kišimas į politiką Lietuvai jau kainavo geriausių kultūros paveldo dalių sukurtą Lietuvoje lenkiškai ir jidiš kalbomis... išnaudodami kalbas, valdžios godūs sukėlė karą po penkerių metų karo (1919), išstūmė lenkų kalbą iš viešo vartojimo, o žydų kalba buvo sunaikinta su visu paveldu ir vartotojais. Tiek nelaimių ir tragedijų sukėlė manipulaivimas kalbomis ir kurstymas vienų prieš kitus. Sąžinės tas Butkus neturi.

Juokinga, 2008 07 25 17:08
klausytis... Bando kalbeti ir gyventi lietuviskai, o patys neturi pinigų laidoms ir filmams versti, del to ir rodo tik ta ka i perka. Kiek pinigų turim, taip ir gyvenam.... Tokie straipsniai yra gryna demagogija.

Lietuva, 2008 07 25 19:25
Butkus pasidarė sau politinį biznį kiršinti įvairiomis kalbomis kalbančius Lietuvos

Naivus, kasko, 2008 07 25 14:11
_Kalba – tai komunikacijos priemone ir kuo daugiau mokesi tuo bus lengviau gyventi pasaulyje. _
Aukso žodžiai. Tik ne vien rusų kalba. Kam iš anglų versti į rusų, o iš jos – į lietuvių, jei galima versti tiesiogiai, t.y. anglų-lietuvių?

Stasys mieliems kolegoms..., 2008 07 25 14:38

Jei pasidomėtume kiek lietuvių mokyklų Vilniuje dar – dirba pamainomis, kai rusų ir lenkų mokyklos pustuštės... prašome pasitikslinti;
Kiek lietuvių LIETUVOJE negali savo vaikučių leisti į lietuviškas mokyklas Vilnijos krašte \ rytų Lietuvoje...; Kiek trūksta lietuvių darželių net VILNIUJE...???

Pasidomėkite kiek POLIONIJA \ užsienio lenkai\ investuoja į Vilnijos krašto gyventojų \ gana abejingų\ kiršinimą...
Kaip vyksta rinkimai VILNIJOS krašte – pasidomėkime... Sėkmės...
Tada rašykime ir turėkime savo nuomonę;

s, 2008 07 25 16:19

Ir dar. Jeigu jau rodo KAIMYŅŲ televizijas, tai kodėl nematome švedų, latvių TV?

vat, 2008 07 25 19:26

rusai daro Lietuvoje ka nori (nusiperka visa musu “valstybines kalbos komisija”, kuri po to “nemato” istatymo pazeidimo) ir niekas neturi galiu jiems sutrukdyti – nei Landsbergis, nei Prezidentas, nei Europos Sajunga... Uztat zmones ir bega is tokios “valstybes”
Ka pasakysite ponas Landsbergi, ar ponas Prezidente, kiti “patriotai ir valstybininkai”? Nesarmata mums, kad savo namuose mes jau ne seimininkai?

2 Lietuva, 2008 07 25 19:30

neteko buti Norvegijoje, Danijoje ar Nyderlanduose? Neteko pastebeti, kad ten visi (net senukai!) puikiai kalba angliskai (daug kas – vokiskai, prancuziskai) ???
Kodel? Ogi labai paprasta! – Ten TV kanalai nedubliuojami, o tik titruojami (kas dabar daroma su rusu kanalais).

gyventojus. Latviai, nei lietuviai vieni kitų kalbų nesimokys, bet pirmiausia rusiškai, kad kažko išmoktų, gautų geresnio darbo ir atlyginimą. Vien lietuviškai mokėdamas sėdėsi kaip namų arešte. Lietuviškai lai dirba valstybės tarnautojai. Bet kažkodėl būtent jie laiku pasirūpina anglų kalbos kursais, kurie apmokėti mokesčių mokėtojų pinigais, vyksta darbo metu ir įstaigoje, o savo vaikus stengiasi išsiųsti į Angliją ar JAV. Žodžiu, Butkus labai sukta manipuliuoja valios išmokti rusiškai stygiumi. Kam? Kad ir toliau manipuluotų lietuviškai temokančiais bendrapiliečiais?

Gėda, 2008 07 25 21:42

Tas Butkus tai tikras provincionalas. Gėda

Lietuva, 2008 07 26 09:09

Juk aišku, kad Lietuvai reikia dviejų ar trijų kalbų politikos – viena jų turi būti rusų. Rusų kalba ne tokia, kad imtų ir staiga išnyktų poreikis gerai ją mokėti. O Butkaus-Mičiurino demagogija tik dramatiškai mažina DELFI.lt tinklapio vertę. Tik DELFIO savininkai to nepastebi.

to Tadas, 2008 07 26 09:17

manau, kad esi atsilikęs nuo gyvenimo. skaitosi žmogaus kvalifikacija ir gebėjimai. tik tavo kaime matyt būtinas lietuvių kalbos žinojimas, kad pataisyti tvarto stogą.

Rusu kalba yra de facto 2 kalba

Baltijoje, 2008 07 26 11:36

Naivus, to Džiuljetai, 2008 07 26 11:24

_Suomijoje dvi valstybines kalbos – suomiu ir švedu. _

Tai kokia kalba tu ten kalbėsi su kasininkėmis – aborigenu suomių ar aborigenu švedų?

Anglų ar rusu. Latvijoje kalbesiu aborigenu rusu. Rusai baltijos valstybese yra antroji tautine grupe ir turi teise kalbeti savo gymtaja kalba, kaip ir tu. Kokia kalba tu kalbesi JAV? Pareikalauk is amerikiecio-anglosakso kalbeti su tavim cirokiu kalba. :)

>Baibai, 2008 07 28 19:22

Te nav jārūnā par krieviem, bet par latviešiem. Tikai! Kāpēc? Tāpēc, ka jūs paši neprotat aizstāvēt savu valodu un

Isvada – “Lietuvos valstybinės kalbos komisija” kovoja, kad lietuviai nemoketu kitokių kalbų kaip rusų. Nors jiems ir nepavyks, bet gražu paziureti kaip jie stengiasi atidurbti rusams.

Iš šalies, 2008 07 26 10:26

Čia kažkas papezėjo, kad straipsnis nukreiptas prieš Baltijos rusus. Iš tikrųjų /.../ prieš minkškiausius abiejų šalių politikus ir pareigūnus, ypač latvių. Rusai niekuo dėti, kad mes su jais kalbam rusiškai, o ne lietuviškai ar latviškai. Dėl televizijų irgi tas pats. Ne rusai jas bruka, bet mes patys jas perkam. Su visom matrioškom.

istorikas, rusui, 2008 07 26 12:06

Visokių tų “antrųjų grupių” yra buvę. Ir vokiečių, ir žydų, ir lenkų. Livonijoje dar ir švedų. Dabar rusų. Visos tos “grupės” buvo ir pražuvo. Tas pats bus ir rusams Baltijos šalyse.

A.E., 2008 07 28 14:47

Yra problema. Gal dirbtinai padaryta. Lietuviu turistu grupes Buenos Airese, Los Anzele ar Japonijoje aptarnauja butinai rusakalbiai gidai. O juk sietiek lietuvių gyvena užsienyje! O tie gidai butinai aprodo vietines cerkves ir pan., ir visai nutyli apie lietuviškas vietas. Dar pavaro ant Lietuvos nepriklausomybes. Jei grupe intelektualė, kartais toki “gida” sudraudžia, o jei kokie verslininkai, tai ir jie zvengia is rusų “perliuku”. Ar ne laikas baigti su tom nesamonem?

>Tadui, 2008 07 28 19:46

/.../ del prastos latvių kalbos padeties Latvijoje nemažai kaltes tenka patiems latviams – jiems trūksta ryžtingumo rusams pasakyti: arba kalbate latviškai, arba neturėsite gyvenimo, tapsite visuomenės atliekomis! Beje, vaikai ir jaunimas latviškai mokosi, daugiau ar mažiau, bet mokosi. Tik tų latvių kalbos žinių jiems nelabai teprireikia, nes visur viską gali susitvarkyti rusiškai. Kol taip bus, latvių pozicijos nestiprės. Jeigu ir 20 metų po nepriklausomybės paskelbimo Latvijoje galima puikiausiai išsiversti be latvių kalbos, čia jau kažkas negerai pačioje tautoje.

cinėties par to! Ja 20 neatkarības gados tā arī nepiespiedāt krieviem iemācīties valsts valodu, vai jūs vispār var saukt par tautu? Stingri jūs esat tikai lietuvišu priekšā. Bļaujāt uz visu klapi, ka lietuviēši jums atņēmuši Palangu, Sventāju; ka Būtiņģes termināli uzbūvējuši Latvijas robežas tuvumā! Bet no krieviem jūs baidāties un joprojām esat gatavi viņiem kalpot! Arī savu valodu esat jau sen nodevuši, jo nemitīgi piekāpjaties krieviem. Paši pieņemat darbā krievus, kas neprot latviešu valodu. Izniedzat tiem valsts valodas zināšanas sertifikātus. Mīkstināt likumus. A kāda joda pēc krievam būtu jāmācās latviešu valoda, ja viņš labi saprot – it visās dzīves sfērās viņš var iztikt ar krievu valodu!

Te nav jārūnā par to, cik slikti ir krievi. Pie visa vainīgi esat jūs, piekāpīgie un kalpot citiem mīlošie latvieši!

Valsts valodas jautājumu var atrisināt pavisam vienkārši – ja latvieši ar visiem runātu tikai savā valodā un pieprasītu to arī no krieviem, uzreiz viss atrisinātos!

Vah-h-h!, 2008 07 28 14:34

to oho, 2008 07 28 12:31

Nelygink JAV su Lietuva ar Europa. JAV iš pat pradžių buvo internacionali kolonistų valstybė, be savo istorijos ir šaknų. Puikiai tai žinai, todėl ten ir standartai kitokie, ir tradicijos.

Jei kolonistams Amerikoje buvo galima sukurti sau valstybę, tai ir čia kolonistams galima sukurti sau valstybę, o ciabuviams su savo istorijomis ir šaknimis leisti gyventi jiems skirtuose teritorijuose (reservations) tautinesse trobuose, gaudyti zuvys, auginti lina, sokti ir rauduoti turistams is Rusijos ir kitu galingu bei turtingu valstybiu.

ILE JĘZYKÓW, TYLE KŁOPOTÓW

Litewski, łotewski, estoński, rosyjski, a od niedawna angielski... Czy mając taką płqtaninę, można wymyślać kolejne problemy językowe? W państwach bałtyckich to norma.

Epokę dominacji języka rosyjskiego Litwa ma już za sobą. Dziś rodzimy język litewski rozpowszechniony jest prawie we wszystkich sferach życia oficjalnego. „Prawie” oznacza jednak, że nie we wszystkich. Dziecinny prowincjonalizm urzędników sprawia, że w przypadku napisów urzędowych i nazw instytucji litewszczyzna powoli ustępuje pola językowi angielskiemu, cieszącemu się większym prestiżem społecznym. Rugowana jest także z artykułów naukowych i konferencji, gdzie jako oficjalny język wybiera się angielski, rzadziej rosyjski. Wybór *lingua franca* zależy w tym wypadku od składu narodowościowego zagranicznych uczestników konferencji.

W telewizji litewskiej istnieje praktyka głosowego tłumaczenia programów obcojęzycznych. Zarówno filmy zagraniczne, jak i wywiady z cudzoziemcami słyszalne są w dwóch językach: w tle pobrzmiewa przyciszona wersja oryginalna, na którą nakładany jest głos lektora litewskiego. Wyjątek stanowią filmy i programy w języku rosyjskim: widz słyszy wypowiedzi po rosyjsku i czyta napisy litewskie.

Z obcym lepiej po rosyjsku

Takie uprzywilejowanie języka rosyjskiego nie raz wywoływało dyskusje. Dotychczas jednak wygrywali zwolennicy *status quo*, argumentując, że stosowanie napisów w przypadku innych języków jest bezcelowe, gdyż wówczas telewizji nie będą mogli oglądać niewidomi (*sic!*) oraz przedstawiciele starszego pokolenia (przemilcza się jednak kwestię praw głuchoniemych oraz młodzieży). Najgorsze jest jednak to, że zupełnie się nie tłumaczy transmitowanych w języku rosyjskim kanałów „Discovery“, „National Geographic“, „Travel“, „Animal Planet“ i innych programów naukowych, nadawanych bynajmniej nie z Rosji. W ten sposób ich treść jest niedostępna dla sporej części młodzieży litewskiej, która nie zna rosyjskiego. Komisja i Inspekcja ds. Języka Państwowego przechodzi nad tym do porządku dziennego i nie widzi problemu, choć jest to oczywisty przypadek łamania ustawy językowej.

Z kolei na Łotwie język rosyjski (obok urzędowego łotewskiego) jest bardziej rozpowszechniony niż na Litwie. Powstaje wrażenie, że ludność rosyjskojęzyczna osiągnęła *de facto* swój cel, by rosyjski stał się drugim

językiem państwowym na Łotwie. Oczywiście porównywanie sytuacji etnicznej w tym kraju, gdzie Rosjanie stanowią niemal jedną trzecią mieszkańców, z Litwą, gdzie jest ich około sześciu procent, może wprowadzić w błąd.

Wygląda jednak na to, że reguły użycia języka rosyjskiego oraz stosunek do niego na Łotwie nie zmieniły się od czasów radzieckich. Co się rzuca w oczy? W przeciwieństwie do tego, co znamy z Litwy, przeciętny Łotysz zwraca się do sprzedawców, urzędników i taksówkarzy po rosyjsku, jeśli nie jest pewny, że jego rozmówca też jest Łotyszem. Powiedzmy, że takie są miejscowe tradycje – na wszelki wypadek. Jednak w ten sposób demonstruje się też brak szacunku dla swego kraju i języka. Taki sam brak szacunku wykazuje pracujący w urzędzie Rosjanin zmuszający petentów do rozmowy w języku urzędowym państwa sąsiedniego, wiedząc doskonale, że Łotysz upierać się nie będzie i dla świętego spokoju będzie mówić po rosyjsku. Oglądając telewizję na Łotwie, zwykle słyszy się tekst łotewski i widzi napisy w języku rosyjskim. W imię czego? Filmy zachodnie często pokazywane są jednocześnie w trzech językach: widz słyszy język oryginalny w tle oraz tłumaczenie łotewskie, a do tego może czytać napisy po rosyjsku. W jednym z ryskich kin oglądałem film z napisami w obu językach: łotewskim i rosyjskim. Niekiedy zajmowały one prawie pół ekranu. Obydwa języki – łotewski i rosyjski – obecne są także w reklamach, jak gdyby były one przeznaczone dla dwóch różnych społeczeństw.

Z jednej strony niby dąży się do tego, by ludność rosyjskojęzyczna poznawała język państwowy i integrowała się z resztą społeczeństwa. Z drugiej strony ma ona wszelkie warunki, by całkowicie poradzić sobie w życiu bez znajomości języka łotewskiego i żyć w izolacji językowej. W takim dwujęzycznym środowisku w naturalny sposób pojawia się postulat uznania języka rosyjskiego nie tylko *de facto*, lecz również *de iure* za drugi język państwowy na Łotwie, co się uzasadnia rzekomym istnieniem dwóch oddzielnych społeczności: łotewsko- i rosyjskojęzycznej.

Karigodny liberalizm

Czytając rosyjskie gazety na Łotwie, można odnieść wrażenie, że ich wydawcy i czytelnicy albo żyją w innym państwie, nastawionym wrogo wobec Łotwy, albo są przedstawicielami tego państwa na Łotwie. Swoją brak lojalności do państwa i języka łotewskiego niektórzy „rosyjskojęzyczni“ stale demonstrują także w komentarzach na portalu Delfi. Ten negatywny stosunek nie zmienia się od samego momentu odzyskania niepodległości przez Łotwę. Przekonuję się o tym, czytając gazety rosyjskojęzyczne oraz portal Delfi niemal od dziesięciu lat (jeśli włączam się w rozmowę na forum po łotewsku, natychmiast ktoś mi przypomina, że jest to rosyjska wersja portalu i powinienem pisać w tym języku). Taka pobłaż-

A. Butkus. Baltiškos impresijos

liwość i liberalizm doprowadziły do tego, że media rosyjskojęzyczne wychowały nowe pokolenie, które przejęło retorykę konfrontacyjną i nadal funkcjonuje jako piąta kolumna Rosji w sferze propagandy i ideologii. W którym państwie unijnym można zaobserwować coś podobnego?

Jesteśmy sąsiadami. Od rozwoju Łotwy zależy rozwój Litwy i odwrotnie. Żał patrzeć, jak u sąsiadów powstaje społeczna baza nieprzyjazna wobec wszystkich państw bałtyckich, a Łotysze, choć doprowadzili do zmiany sytuacji geopolitycznej swego państwa, nie porzucają starych przyzwyczajzeń i poglądów w kwestii polityki wewnętrznej, co na pewno im nie pomaga w zachowaniu tożsamości.

W średniowieczu Litwa stanowiła przeszkodę dla ekspansji języka niemieckiego od Tallina do Królewca oraz germanizacji miejscowych ludów inflanckich. Teraz jesteśmy taką samą przeszkodą na drodze do zadomowienia się języka rosyjskiego na całym wschodnim wybrzeżu Bałtyku, do czego dążą stratedzy moskiewscy. Byłoby dobrze, gdyby jeszcze sami Łotysze bardziej się trzymali swej ustawy językowej.

Autor jest językoznawcą, kierownikiem Centrum Filologii Łotewskiej przy Uniwersytecie im. Witolda Wielkiego w Kownie oraz tłumaczem literatury łotewskiej. Opracował słownik łotewsko-litewski i materiały do nauki obu języków. W ostatnich latach aktywnie angażuje się na rzecz wymiany kulturalnej między Litwą i Łotwą oraz współpracy transgranicznej.

Opublikowane

Forum, 2008. Nr. 26. P. 22–23.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ БАЛТИЙСКИХ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЯЗЫКОВ – ЗАКОН И РЕАЛЬНОСТЬ

В ЛИТВЕ

Символично – литовский язык был вновь объявлен государственным языком в День независимости Латвии – 18 ноября. Это произошло в 1988 году, еще до восстановления независимости обеих стран. Правда, Закон о государственном литовском языке был принят намного позже.

В настоящее время государственный литовский язык используется почти во всех официальных сферах жизни. “Почти” значит, что не во всех. Из-за детской болезни провинциальности чиновников он уходит из публичных надписей, названий учреждений, откуда его вытесняет английский язык, наделенный большим социальным престижем. Литовский язык вытесняют и из научных статей, конференций, где официальный язык – это чаще всего английский, реже – русский, все зависит от контингента участников. Выбор *lingva franka* в данном случае определяет интернациональный состав конференции.

Использование языков в СМИ

Литовские телеканалы не озвучивают фильмы, просто зачитывают текст. В таком виде подают и зарубежные фильмы, и интервью: на фоне оригинала, диктор читает перевод текста на литовский язык. Исключение составляют фильмы и передачи на русском языке: зритель слышит русский язык и видит титры на литовском.

Такое привилегированное положение русского языка в обществе не раз вызывало дискуссии, однако всякий раз побеждали сторонники теперешнего положения вещей, аргументируя свою позицию тем, что делать титры фильмов на других языках бессмысленно, поскольку тогда их не смогут смотреть слепые (*sic!*) и пожилые люди. (О правах глухих и молодежи в таком случае умалчивают).

Хуже всего, что совсем нет титров на руссифицированных Discovery, National Geographic, Travel, Animal Planet и других престижных каналах, которые закупают не в России – они недоступны для большей части литовской молодежи, поскольку эта часть русским языком не

владеет. Государственная комиссия и инспекция по языку смирилась с таким положением и не видит в этом никакой проблемы, несмотря на то, что налицо нарушение Закона о языке.

В ЛАТВИИ

В Латвии русский распространен шире, чем в Литве. Складывается впечатление, что так называемые русскоязычные *de facto* достигли того, чтобы русский язык здесь был признан вторым государственным языком. Конечно, совсем этично сравнивать этническое положение в Латвии, где русские составляют почти треть жителей, и в Литве, где их всего 5%. Однако официальное использование русского и взгляд на него в Латвии, кажется, не изменился с советских времен. За что цепляется глаз?

Русский в госучреждениях

В отличие от Литвы, в Латвии латыш в магазине, учреждении или такси к продавцу, чиновнику или таксисту обращается по-русски, если не уверен в том, что последний – латыш. Ну, скажем, таковы местные традиции. На всякий случай, скажем так. Однако так он показывает неуважение к своей стране и ее языку. Такое же неуважение декларирует и русский, работающий в учреждении, поскольку он вынуждает клиентов-латышей говорить на языке другой страны, зная, что латыш ради святого спокойствия подчинится и перейдет на русский. Был свидетелем, как в одном из рижских магазинов *Maxima* кассирша, с которой клиент упорно говорил по-латышски, написала ответ на бумажке (у нее спрашивали цену), так и не сказав ни слова по-латышски.

Русский в СМИ

На латвийском телевидении обычно всегда есть титры на русском языке. В честь чего? Западные фильмы идут на трех языках – слышен фон оригинала, перевод на государственный язык и русские титры. В одном рижском кинотеатре раз видел фильм с титрами на обоих языках – и латышском, и русском. Титры иногда закрывали почти треть экрана.

Два языка – латышский и русский – можно увидеть и в рекламе, будто она предназначена не для того же общества.

С одной стороны, вроде хотят, чтобы русскоговорящие учили государственный язык и интегрировались в общество, однако, с другой стороны, созданы благоприятные условия для того, чтобы они могли обходиться русским и жили в своем отдельном обществе. В таком

билингвальном пространстве у них возникает естественное желание требовать признания русского языка вторым государственным не только *de facto*, но и *de iure*, мотивируя это тем, что в Латвии есть два отдельных общества: говорящее на государственном и на русском языках.

Уступки враждебной идеологии

Читая выпускаемые в Латвии газеты на русском языке, создается впечатление, что их издатели и читатели или живут в ином, враждебном Латвии государстве, или являются представителями этого государства в Латвии. Свою нелояльность к Латвии и государственному языку некоторые “русскоговорящие” постоянно выражают в своих комментариях на русской версии DELFI в Латвии. Это негативное отношение не меняется с момента восстановления независимости – и русские газеты в Латвии, и латвийский DELFI на русском читаю время от времени уже почти 10 лет. (И, если комментирую по-латышски, мне сразу же напоминают, что это русский портал, поэтому я обязан писать по-русски).

Можно смело утверждать, что такие уступки и либерализм сделали так, что русские СМИ в Латвии вырастили новое поколение, которое переняло дух враждебности и дальше работает как пятая колонна российской пропаганды и идеологии. В какой стране ЕС може что-либо подобное увидеть?

Мы соседи, от благосостояния Латвии и успеха зависит и наше благосостояние и наоборот. Тяжело видеть, как у соседей по-прежнему создается враждебный Балтии плацдарм, однако соседи, хотя внешне и изменили положение страны, остались при старых взглядах и привычках во внутренней политике, а это нисколько не способствует сохранению этнического идентитета (самоопределения).

В Средневековье Литва была помехой распространению немецкого языка от Таллина до Кенигсберга и не допустила онемечивания местных Ливонских народов. Сейчас такую же миссию она выполняет по отношению к русскому языку на восточном побережье Балтийского моря, к чему в наши дни стремятся московские стратеги. Было бы хорошо, если бы латыши тщательно соблюдали свой Закон о государственном языке.

Опубликовано

<http://ru.delfi.lt/opinions/comments/article.php?id=17865839>

28 июля 2008 г.

<http://www.camarade.biz/page/1/bo/12618/article.html>

29 июля 2008 г.

Комментарии
(rus.delfi.lt; всего – 480)

+

endrus, 2008 07 28 20:59

Хорошая статья. Во многом я согласен, хоть статья “помехой распространения" какого-либо языка стране в современном глобализированн?м мире очень сложно.

Я сам беларус, живущий сейчас в Литве. Считаю своим долгом изучить язык страны, где теперь нахожусь и с которой мы делили века общей истории во времена Великого княжества Литовского и после. Тем более я понимаю проблему выживания родного языка, т.к. в Беларуси русский язык фактически вытеснил беларуский. Благодаря, кстати, политике нашего диктатора-президента.

И тем не менее, увы, сдержат? языковую экспансию “больших” языков очень сложно практически. Не думаю, что более жесткая языковая политика будет способствовать литовской или латышской экономике, которые зависят от притока рабочей силы.

Aleksotas, журавлик, 2008 07 28 13:29

почти половины населения,
Где ты нашел эту половину, дурик?
Небось Калининградскую область к Литве причислил? И то не тянет до половины.

poliak, 2008 07 28 21:19

nazyvat poliak a russkojazyčnym – eto oskorblenije poliak a na Litve

Lat to from Lithuania, 2008 07 29

11:18

Kamēr jūs arī turpmāk subtitrēsiet krieviski savas TV un filmas un apkalposiet krievus viņu valodā, nekas “nepodohnet”.

Nu lai jau padzīvo vēl pāris gadus labi mūsu fantastiskajā zemē nau jau žēl, bet nu tu jau pats zini viņiem jo vairāk dod jo vairāk šie grib. Nu jā un pēc tam latvieši brīnās kāpēc tādi osipovieši un pārējie sūdi kliezdz ka tā ir viņu valsts paši latvieši taču nokrievojuši visu.

LT, to Lat, 2008 07 29 12:26

Es jau esmu dzirdējis ne vienu Latvijas

—

Ацтой, 2008 07 28 10:27

Все оценочные суждения автора – клинический случай, даже возражать неохота. Вместе с тем – явные подтасовки, например “в Латвии латыш в магазине, учреждении или такси к продавцу, чиновнику или таксисту обращается по-русски, если не уверен в том, что последний – латыш”. Типичные стегания титулов, которым-де жить не дают.

ugu, 2008 07 28 12:23

Сами же создали эту смешную ситуацию. В прибалтийских республиках просто не нужны субтитры и переводы в передачах, фильмах, на русском и всех местных языках :)

кот в сапогах, 2008 07 28 13:16

Есть еще больные люди! Или автор – редкое исключение?

С каких пор Максима стала государственным учреждением? И о какой “враждебной идеологии” идет речь? Иное мнение – это уже враждебная идеология? Вот вам и плюрализм с демократией!

журавлик, 2008 07 28 13:16

В какой стране ЕС може что-либо подобное увидеть?

Действительно, чтоб так плевали на языковые интересы почти половины населения, как в прибалтике – днём с огнём не сыщешь.

From Lithuania, to From Latvia, 2008 07 29 08:43

V Latviji russkij jazik cerez neskolko let podohnet

Kamēr jūs arī turpmāk subtitrēsiet krieviski savas TV un filmas un apkalposiet krievus viņu valodā, nekas “nepodohnet”.

журавлик, Aleksotas, 2008 07 28 14:02

Следуя правилу неприбалты= русскоязычные, согласно официальной

ierēdni ar krievu žurnālistiem runājam latviski. Zatlers, diemžēl, ir izņēmums. Tā ka solis pēc soļa... Galvenais neatkāpties, jo cik mēs atkāpsimies, tik viņi ieņems.

параноикам из России, 2008 07 30 07:51

А статья-то не о русских! Ведь не русские и не Россия виноваты в том, что литовцы и латыши не соблюдают свой же закон о госязыке!

klp, to 10:54, 2008 07 30 12:10

посмотрел бы на опыт Европы
Например, на опыт Франции, где даже нет государственных школ для нацменьшинств, а за публичное несоблюдение норм госязыка (французского) грорзит штраф. Или на опыт Польши, где полясле Второй мировой удельный вес поляков сегодня составляет 97 проц. Короче, вы правы – есть у кого брать пример.

MoScOw, 2008 07 31 09:39

Labas rytas!

Вот сижу, значит, в Москве, и прямо стыдно стало, что не могу с титульной (уахаха) нацией Литвы общаться на литовском языке.

Я так и не получил ответ от русскоязычных жителей Литвы: ребята, вы гадите вслед титульной нации Литвы (уахаха, ну не могу остановиться, так торжественно слово звучит), вы гадите вслед нашим соотечественникам (т.е. жителям России). Так вот в чем вопрос: если вас не удовлетворяет положение в Литве по отношению к вам, если вас не удовлетворяет положение России по отношению к вам (вообще я так и не понял, что вас там именно не удовлетворяет :) – к какой же стороне вы все-таки примыкаете? ;)

MoScOw, журавлик, 2008 07 31 10:12

По поводу лояльности. Я был в Прибалтике. И за все время я не слышал ни одного плохого высказывания в мой адрес от лабасов, лабритов и куратов. Зато слышал очень много плохого от русскоязычных Иванов и Маш, что у нас в России всё шоколадно, а здесь их

статистике последних лет получим 17% + 41% + 32% (Литва, Латвия, Эстония). Применив поправочку на заинтересованность и “кто считал”, В Литве легко получим четверть, а то и треть. В остальных половина. Советская (сиречь незаинтересованная) статистика дала бы более точный расклад, но где ее теперь сыскать. Прибалты боятся ее выставлять.

думающий, 2008 07 28 23:12

А почему этот дурак-автор не написал, что те русские, которые ругают латвию и являются “пятой колонной” – в большинстве стали гражданами латвии. И нет такого закона, который обязывает их любить латвию. Вот яркий образчик прибалтского мелочного национализма. Автор одной фразой выдал себя с головой. У меня два друга в латвии, как только получили образование – уехали в европу, живут там и работают, ни в какую латвию не собираются возвращаться, латышский забывают, своих детей учат только русскому и английскому, все что происходит в латвии им до фени. А по паспорту они – граждане латвии.

Лёха, 2008 07 28 23:57

О dėl brolystės su rusais, tai vargu ar jie gali broliuotis. Juk lenkai puikiai žino, kas padalino jų valstybę ir kas išguldė jų kareivius ir karininkus Katynės miške.

А ещё они очень хорошо помнят бандформирования Плевачичуса. А насчет братства – литовцы очень хорошо постарались за 15 лет, чтобы поляки и русские в Литве оказались в одной лодке, и взгляд у нас на таких как ты – одинаковый. До такой степени, что даже на выборы русская и польская партии идут единым списком. Старайтесь дальше.

ки-ки-ки, 2008 07 29 10:17

/.../ А язык поляки литовский легче усваивают, потому что они долго работали над формированием литовского языка – половина или больше слов в литовском – польские. И это признали наши latvišu braliai. :D

+

унижают и оскорбляют. В чем проблема? Ты прав, что новые европейцы поставили условия пред нацменьшинствами. А если бы ты, к примеру, был таджиком и жил в России, то на каком языке ты бы общался? У нас приветствуется только русский язык, а на иноязычных смотрят с неодобрением, непониманием, злостью (подчеркни нужно).

На мой взгляд проблема Прибалтики именно в русскоязычных, извини, конечно, если моё мнение отличается от твоего. Никто же не вырождает русский язык, вы же свободно на нем общаетесь, многие даже почти грамотно пишут тут. Но если официальная политика страны требует знания языка, то почему бы не выучить его, чтобы не быть объектом насмешек (унижений и т.п.) со стороны литовцев и латышей и эстонцев?/.../

MoScOw, журавлик, 2008 07 31 11:29

Ты сообщения пишешь с позиции национальных меньшинств. В вашей стране всего 8% русскоязычных, а по данным DELFI вообще 5%. Поэтому на мой взгляд ассимиляция в вашей стране вполне естественна. Русский же язык не вырезается в подворотне. Наверняка у вас есть культурные клубы, русские партии и организации. А знание языка страны, в которой вы живете, позволит вам более плавно влиться в структуру литовского сообщества, что положительно для вас самих в конечном итоге скажется.

У нас в стране русских 81%, но национальные школы только в национальных республиках, областях и автономиях, да и то, они также резво прикрываются или делаются смешанными. А в вашей стране сколько школ для нацменьшинств?

MoScOw, журавлик, 2008 07 31 12:32

/.../ Полный отказ от русского? Бред! У вас под окнами стоят полицейские, которые подслушивают разговор на кухне? Кто вам запрещает дома общаться на родном языке? Если официальный язык литовский, так в официальных структурах и общайтесь на государственном языке, а дома на русском.

—

русский, 2008 07 29 21:54

А мне, слава Богу, не нужен поганый литовский язык. Да он никому кроме лабусов и не нужен. А мои дети даже и не знают про Лабусятино, думаю, что эти знания им и не нужны по жизни.

London, А.Буткусу, 2008 07 30 00:20

”русский, работающий в учреждении, поскольку он вынуждает клиенто-латышей говорить на языке другой страны...”

=====

ОН ИДИОТ! РУССКИЙ В ЛАТВИИ – ЭТО ЯЗЫК НЕ ДРУГОЙ СТРАНЫ, А ЭТОЙ САМОЙ ЛАТВИИ! Так же как шведский в Финляндии, и т.д. Только шведов там всего 10 процентов, а не 38, как в Латвии. Понял? Невежа, нет – урод, потому, что спецом ведь гонит туфту!

ложь или статистика?, 2008 07 30 13:42

Цифры о 5% русских в Литве (вместо реальных 15-20%) столь же подтасованы как и темпы экономического роста Литвы и инфляции накануне провала введения Евро (Ославились тогда на всю Европу, позор!)

Лёха, 2008 07 31 12:47

А знание языка страны, в которой вы живете, /.../

Да знаем мы язык! Блин. Прекрасно знаем! Невозможно в Литве жить и работать без знания госязыка и это – нормально.

Но речь не об этом.

журавлик, MoScOw, 2008 07 31 11:08

По европейской логике после отделения от СССР литовцы должны были ввести второй государственный язык.

журавлик, MoScOw, 2008 07 31 12:49

И сколько же у вас русскоязычных? _
Статистику советскую спрятали. Кто сейчас точно скажет? На субъективном уровне 20-30% по Литве. 50-60% по Вильнюсу.

TELEVIZIJŲ PRIORITETAI... RUSŲ KALBAI

Valstybinės lietuvių kalbos vartojimą viešajame gyvenime mūsų šalyje garantuoja įstatymas. Jis nedraudžia vartoti ir užsienio kalbų, tačiau reikalauja, kad greta būtų vertimas į valstybinę kalbą. Deja, tokią visuotinę praktiką esu matęs tik svetur, bet ne Lietuvoje.

Vienur elgiamės kaip tikri kompleksuoti provincialai: gėdydamiesi gimtosios lietuvių kalbos, kabinam virš savo įstaigų angliškus ar kitų kalbų užrašus (girdi, būsim panašesni į anglakalbius). Kitais atvejais iš inercijos nesivarginame versti iš rusų kalbos, nes ją esą moka daugelis. Girdėjau netgi nuomonę, kad rusų kalba apskritai esanti kur kas turtingesnė už lietuvių, todėl net lietuviškai kalbėdamas nuomonės autorius įterpią rusiškus žodžius ar posakius. Aišku, šitaip galima tik dangstyti gimtosios kalbos mokėjimo spragas.

Užsienio kalba Lietuvos televizijose

Mūsų televizijos vertimo požiūriu elgiasi dvejopai. Jei interviu, laida ar filmas yra kuria nors Vakarų Europos kalba, daugeliu atvejų ją stelbia garsinis vertimas į lietuvių kalbą. Žiūrovas negirdi laidos dalyvių ar aktorių nei originalaus balso, nei intonacijos. Vietoj to jam pateikiama žodinė interpretacija, bandant pamėgdžioti netgi balso tembrą ar intonacijos niuansus, kitaip sakant, konkuruojama su aktoriais. Panašiai elgiasi ir kaimyninės Rusijos bei Lenkijos televizijos. Tačiau visai kitaip Lietuvoje elgiamasi su laidomis ar filmais, įgarsintais rusų kalba. Žiūrovas girdi rusų kalbos tekstą ir skaito vertimo subtitrus. (Išimtį sudaro TV3, kur ir rusiški vaidybiniai filmai verčiami garsu, ne tekstu.) Toks pabrėžtinas Lietuvos televizijų dėmesys tik rusų kalbai labai krinta į akis mūsų europiečiams svečiams, kurie stebisi, kodėl žiūrovai (įskaitant ir pačius svečius) izoliuojami nuo anglų, vokiečių ir kitų kalbų, o rusų kalbai suteikiamas išskirtinis statusas – ją žiūrovas gali girdėti, o vertimą – skaityti.

Praktika subtitruoti užsienio kalba rodomą laidą ar filmą paplitusi Skandinavijos šalyse ir Estijoje. Kaimyninė Latvija dar nuo sovietmečio laikosi tradicijos rusiškai subtitruoti filmus, įgarsintus latvių kalba. (Latvijoje rusai sudaro apie 30 proc. gyventojų, Lietuvoje – per 6 proc.) Latviškus subtitrus dabar turi ir rusų kalba įgarsinti filmai. Tad paprastai vienu metu ten vartojamos net trys kalbos: žiūrovas girdi originalo kalbos foną (jei tai ne rusų kalba), girdi vertimą į valstybinę kalbą ir dar mato rusiškus subtitrus. Lietuvai skirta televizinė Latvijos produkcija irgi

A. Butkus. Baltiškos impresijos

paruošiama taip, tarsi ji būtų skirta rusakalbei auditorijai: per „TV XXI (Filmu kanāls)“ ir „I Baltijos kanālā“ rodomi latvių ir Vakarų šalių filmai visada esti įgarsinti rusiškai, tad Lietuvos žiūrovas, deja, negirdi originalo kalbos, klauso rusišką vertimą ir skaito vertimo vertimą lietuviškais subtitrais.

Visai bėdina padėtis Lietuvoje yra su perkamais pažintiniais kanalais „Discovery“, „Animal Planet“, „National Geographic“, „Travel“ – jie yra arba iš dalies, arba visiškai rusifikuoti. Tą patį galima pasakyti apie vaidybinių filmų kanalus „Hallmark“ ir minėtąjį „TV XXI“. Tad net šeši populiariūs ne Rusijos kanalai Lietuvoje įgarsinti irgi tik rusiškai. Tiesa, kai kurios daugiakanalės Lietuvos televizijos „Discovery“ ir „Travel“ kanalus transliuoja dviem variantais – angliškuoju ir rusiškuoju, tačiau pasirinkti angliškąjį variantą gali tik modernius televizorius turintys žiūrovai. Be to, beveik visi minėtieji kanalai neturi lietuviškų subtitrų, o tai jau akivaizdus valstybinės kalbos įstatymo pažeidimas. Tuo tarpu Estijos žiūrovas to paties „Discovery“ kanālā gali žiūrėti net trimis variantais: angliškai be subtitrų, angliškai su estiškais subtitrais, ir tą, kuri matom mes, t.y. įgarsintą rusiškai.

Lietuva – rusų kalbos zonoje

Peržvelgus, kaip Lietuvos televizijos pateikia informaciją, parengtą ne valstybine kalba, susidaro įspūdis, jog laikomasi senų sovietinių tradicijų – izoliuoti žiūrovą nuo Vakarų Europos kalbų, tačiau kuo daugiau murkdyti jį rusų kalbos terpėje. Dalis Lietuvos jaunuomenės rusų kalbos jau nesupranta, todėl tokie įdomūs ir naudingi kanalai, kaip „Discovery“, „Animal Planet“ ir „National Geographic“, jai neprieinami, neskaitant jau „Hallmark“ ir „TV XXI“. Neprieinami šie kanalai ir Lietuvoje viešintiems užsieniečiams iš Vakarų šalių. Tad užuot reprezentavusi save kaip europietišką daugiakultūrinę valstybę, Lietuva prisistato kaip kalbos požiūriu uždara sovietinio tipo respublika su dviem oficialiomis kalbomis – lietuvių ir (daugiausia) rusų. Šiomis kalbomis Lietuvoje transliuojamų ir retransliuojamų televizijos kanalų santykis yra rusų kalbos naudai.

Vadinasi, drauge su Latvija ir iš dalies Estija Lietuva lieka rusų kalbos zonoje, nors Lietuvoje pačių rusų yra mažiausiai – apie 200 000 (Latvijoje ir Estijoje atitinkamai ~ 600 000 ir 400 000). Europiečiams esam tarsi buferinė zona, kultūrinė šliuzo kamera, keliantis iš Vakarų Europos į Rusiją. Ir televizijos, ypač daugiakanalės, stengiasi išlaikyti šitą anachronišką *status quo*, nepaisydamos to, kad Lietuva jau yra ES šalis ir deklaruoja europietišką požiūrį į kitas Europos kalbas. Televizijos netiesiogiai padeda įgyvendinti ir strateginį Maskvos tikslą išlaikyti Rytų Baltiją rusakalbiu regionu, kuriame rusų kalba liktų vienintelė bendravimo kalba nuo Talino

iki Karaliaučiaus, kaip tai buvo SSRS laikais. Žodžiu, Lietuvos televizijos nejučiomis papildė ir tęsia „Baltijos rusų instituto“ ir „Pirmojo Baltijos kanalo“ daromą įtaką visuomenei.

Aš jokių būdu nesu nusistatęs prieš pačią rusų kalbą – ją puikiai moku ir visada vartoju, bendraudamas su rusakalbiais. Tačiau nesinori, kad lietuviams ji liktų vienintelė užsienio kalba, kuria būtų gaunama politinė, kultūrinė ir mokslinė informacija per žiniasklaidą.

Išėitis

Kadangi Lietuvos televizijos informaciją užsienio kalba pateikia trejopai (verčia garsiniu tekstu, subtitruoja, palieka garsinį vertimą Rusijos oficialiąja kalba), siūlyčiau rinktis skandinaviškąją praktiką, t.y. visais atvejais pasirinkti subtitravimą valstybine kalba, ne įgarsinimą. Subtitruoti reikia ir angliškai įgarsintas laidas ar filmus, rodokus per jau minėtus rusakalbius (ne Rusijos) kanalus. Šitaip vienu šūviu nušausim kelis zuikius.

Visų pirma, tuos kanalus galės žiūrėti ir rusiškai nesuprantantis jaunimas, taip pat šalies svečiai; vadinasi, išsiplės auditorija. Kartu nustos būti pažeidinėjamos rusiškai nemokančiųjų teisės. Nustos būti pažeidinėjamas ir Valstybinės kalbos įstatymas. Be to, neužgožiant originalo kalbos, bus galima girdėti autentišką, nenususintą aktorių vaidybą. Argumentas, kad vyresniosios kartos žiūrovai nespės ar neįstengs perskaityti subtitrų, neišlaiko elementariausios kritikos – Norvegijoje, Švedijoje, Suomijoje taip pat yra senyvo amžiaus žiūrovų, ir jei jiems būtų buvę sunku skaityti subtitrus, praktiškieji skandinavai subtitravimo būtų seniai atsisakę. Pagaliau televizijos turi orientuotis į visus žiūrovus, ne tik į pensinio amžiaus.

Tačiau svarbiausias subtitravimo privalumas – girdint užsienio kalbą ir matant jos vertimą, galima puikiausiai tos kalbos mokytis. O be Europos kalbų mokėjimo mes taip ir liksim provincialais, Rusijos kultūrinės įtakos periferija. Ir jokios angliškos iškabos mums nepadės.

Publikuota

<http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=6799144>

2005 gegužės 31

Komentarai

(delfi.lt; iš viso – 1114)

+

Hippy, 2005 05 31 16:20

Straipsnis savalaikis ir aktualus, bet tai šauksmas tyruose. Lietuvos TV, o ypač kabelinės, yra Rusijos įrankis, norint išlaikyti mus postsovietinėje erdvėje, neleidžiant įsilieti į Europos erdvę. Dirba penktoji kolona!

kirvinis, 2005 05 31 16:23

Kiek galima tyčiotis iš Lietuvos žmonių? Kada bus pagaliau rusų kalba išstumta anglų ar kitų Europos kalbų iš mūsų viešosios erdvės? jau penkiolika metų esama laisvi, o vis dar rytų dvokas iš paskos velkasi.

xyz, 2005 05 31 16:41

Teisingai rašo. Mano vaikai rusiškai nesupranta, todėl negali žiūrėti nei Discoverio, nei Animal Planet. Retrogradais tie televizinininkai.

Rimas G., 2005 05 31 16:41

Titravimas be sinchro rušiškai yra ypač aktualus, nes skaityti ir rašyti, kad ir su žodynu, angliškai (vokiškai, prancūziškai, etc.) yra toli gražu ne tas pats, kaip sugebėti “gaudyti iš klausos”, ko šiandien labiausiai trūksta normaliai komunikacijai. Skaityti, rašyti ir išgirsti (išgirdus – suprasti) yra visiškai skirtingi dalykai. Sugebant išgirsti, jau galimja ir susikalbėti. kad ir telefonu, nes e-mail’as nėra visavertė bendravimo priemonė, net ir virtualaus.

xyz, 2 nika, 2005 05 31 16:57

*Jau geriau žiūrėti laidą ar filmą ir girdėti originalo kalbą,
O apie ką straipsnis? :))*

Vile, 2005 05 31 17:00

Tikrai reikia tik titruoti. Tai puiki kalbu mokykla. Geriau tegu vaikai girdi originala ir taip mokosi kalbu, negu kad klausosi prastu vertimu. “Profesionaliai” igarsinant dar ir lietuviu kalba sugadinti galima.

—

noriu, 2005 05 31 16:35

Noriu greičiau skaitmenines televizijos, kad joks man docentas nenustatytetu prioritetu, ka noresiu ta pasirinksiu.

Nuomonė, 2005 05 31 16:40

Manau kad tai menka problema iš kurios pučiamas didelis burbulas.

ha ha ha, 2005 05 31 16:50

idomu o ko kabinejasi prie kabeliniu tv? jug discovery ir kt programos rodomos per kabeline, o zmones uzsiskantys programu paketa turi buti informuojami kokia kalba transliuojami kanalai. o priversti nacionalinius kanalus versti i lietuviu klaba manau kad neimanoma, nes kam deti pinigus i vertimus jeigu 80 % supranta rusu kalba, na o titrus moka skaityti visi, o dar be to kanalai pries rodant filma ar laida rusu kalba gali ramiausiai prideti uzrasa kad filmas skirtas tautinems mazumoms. taigi ieseitis arba mokintis greitai skaityti titrus arba ismokti rusu

nika, 2005 05 31 16:54

Jūsų abiejų rašliava rodo: koks žemas Jūsų intelektas. Galite ir pykti, ir kaip norite isvadinti, bet kas Jums liepia tas televizijas rusų kalba žiūrėti. Bet ne, žiūrite gi, ar ne? Nes ir laidų įdomių būna, ir filmų, ir žinių be baimės kam nors neįtikti. Argi ne taip? Bet kaip pripratote keikti tuos rusus, taip ir užsimiršote, niekaip nesustojate. O labai jau puošia mus įvairiausi užrašai, pavadinimai ir t.t. neaiškia kalba? Tokios pasaulyje nėra. Tas Jums nekliūva? Jūs juos suprantate? Aš – ne! Ir vis bliuunate – rusų, rusų! Kuo čia dėta rusų ar kita kalba? O kaip dauguma lietuvių kalba? Pasibaisėtina! Tad puoselėkite savo brangiąją gimtąją kalbą ir nekiškite nosies ten, kur ji visai nereikalinga. /.../. Jau geriau žiūrėti laidą ar filmą ir girdėti originalo kalbą, negu skaityti ar girdėti prastą vertimą. Kodėl Jūs nedraskote akių

+

g, 2005 05 31 17:06

Man labai idomus argumentai prieš subtitrus, kad seneliai negales perskaityti. Brangus bukagalviai LT verslininkai: negi per tiek metu nesupratot, kad TV viso labo yra tik priemone greitai ir efektyviai pateikti reklama. Gi tie seneliai tur but nenupirko nei vieno per TV reklamuojamo produkto. Pagrindine auditorija i kuria reklama orientuojama yra jaunimas. Taigi panasu, kad auditorija per televizininuku neispasakya kvailuma prarasta. Daug jaunimo jau neziuri TV, Tai tokia pastabele...

xyz, jo, 2005 05 31 17:09

O rusiskus filmus geriausia klausytis butent originalia kalba (aisku esant verimui subtitruose) – taip tiesiog idomiau.

O kodėl tik rusiškus?

ple, 2005 05 31 17:14

Teisingas straipsnis kodel Lietuvoje nera kaip Skandinavijoje kad anglu kalba nebutu verciama o butu tik Lt titrai,tada visi gerai moketume angliskai ;)

Juliusan, 2005 05 31 17:35

Straipsnis juk ne apie rusų kalbą, o apie išskirtinę jos padėtį... Jaučiu, visi keiktųsi, jei japoniškus filmus titruotų, o visus kitus dubliuotų. Iš viso, manau, dubliavimas reikalingas tik vaikams, kurie skaityti nemoka... :) Esmė ta, kad tiek angliški, tiek japoniški, tiek rusiški filmai turėtų būti vienodai traktuojami... Be to, jeigu varginasi anglišką kanalą versti į rusų kalbą, tai tegu sugeba ir į valstybinę ją išversti. Šito jau aš niekaip nesuprantu...

Simas, 2005 05 31 17:40

Puikus rasinys. Tai as jau pastebejau senai. Pabandytiu paaiskinti naivuoliams kodel manau, kad Moskva (Motina Rusija) nori laikyti musu piliecius ju kalbos bei kulturos itakoje. Siaip atrodo, kad, kad filmai su "titrais" kainuoja pigiau negu filmo garsinimas,

—

televizijoms, kurios rodo porno, kartais ir lietuviškais dubliuota, pvz. 5 lietuviškais kanalais ir kiti (o ka ten dubliuoti?). O kas Jums trukdo mokytis kitų kalbų? O ir gimtosios galėtumėt pasimokyti, ypač kalbos kultūros ne pro šal... būtų. Tingite, o tik rékti mokate. /.../

u, 2005 05 31 17:20

As kategoriskai nesutinku su subtitravimu. Kadangi mano akys ne tokios kaip erelio, tai bus sunku iskaityti tuos subtitrus. Tai ir reikes apsikabinus telika sedeti.

Orey, 2005 06 03 04:35

Ish esmes straipsnis teisingas. Bet nemazha dali TV auditorijos sudaro pensininkai, kurie tikrai geriau moka rusu, o ne anglu. Rusu kalbos uzhmirshimas ir anglu paplitisimas, atrodo, viksta naturaliai ir ankschiau ar veliau bus taip, kaip nori autorius. Nezhinau, ar reikia spartinti ta procesa, reikia geriau pagalvoti, ar nereikes po to jo letinti...

dėl, 2005 06 03 09:02

o tegul Lietuva užsiperka tuos kanalus, kaip Rusija, ir verčia į lietuvių kalbą ar titruoja. Kaltinti dėl to, kad šalis užpirko kanalų transliavimą ir verčia juos į savo kalbą – tikrai kvaila. Kai Lietuvos kabelinių televizijų asociacija nereketuos Rusijos užperkamų kalanų, o užpirks teisiogiai, tuomet lai sau titruoja.

ps, 2005 06 03 11:15

Nu ir ką jūs čia padarysit???? – čia lojančių prieš rusų kalbą – nu koks 100-500 šimtai, kiti pasisako už, kitų komentarai kartojsi...o visi kiti (dauguma tv žiūrovų) patenkinti sau žiūri ką jiems rodo televizijos, o būtent iš jų ir uždirba pinigus TV...šuns balsas į dangų neina

televizionščikas, 2005 06 01 14:55

Mes jums užvargsim tokius titrus ir dar tokiu šriftu, kad patys prašysit grįžti

+

bet deja, teko dirbti ir shneketi su viena is rezisieriu kuri man nusviete visai kitokia nuomone. Kad igarsinti filma ar laida reikalingi du zmones (sakykime 20 valandu darbo; vinas isvercia, na o kitas igarsina. Kad filmas butu paruostas su "Subtitles" reikalinga zymiai daugiau darbo valandu. Vertejas, o tada zmogus, kuris visa shi texta sudeliotu pagal reikiamas scenas. Shis darbas uzima zymiai daugiau laiko negu tiesioginis igarsinimas. Isvada:"Filmas su titrais kainuoja daugiau" Tada is kur visi sie pinigai atkeliauja turint omenyje, kad visi filmai su titrais yra rusiki??? O dar smagesnis klausimas; kaip shie pinigai patenka i "Lietuvos" televizijas? Gudri ta rudoji meshkute :-)

Aleksotas, Sergej, 2005 05 31 17:46
Discovery yra isverstas i rusu kalba, nes uz tai sumoketa – ir ne lietuviu sumoketa.

Išlindo yla iš maišo :)))
Kas jusu manymu turetu versti kanalus i lietuviu kalba?

Jų nereikia versti! Juos reikia tik subtitruoti. Estų yra mažiau nei mūsų, bet jie sugeba tai padaryt.

Aidas, 2005 06 03 09:23
Visiskai sutinku. Daugumos TV isskirtine pagarba rusu kalbai ir civilizuotu kalbu baime stebina ir liudina.

chichi, chacha, 2005 06 03 09:55
bet aisku turetu kabeliniu operatoriai ka nors pasiulyti ir nacionalistams;)
Tai gal internacionalistams :) Nes anglišų programų surusinimas kaip tik ir kvepia nacionalizmu.

Pesimistas, 2005 06 03 09:25
Suinteresuotoji Maskva negailės nei jėgų, nei pinigų, kad Lietuvos televizijose viskas liktų taip, kaip buvę. Rusų kalbą girdėsime, o kitoms kalboms subtitruoti televizijos "neturės" lėšų. Rublis kalba, rublis tyli. :(Atsiras pinigų ir rusofilams pakurstyti.

—

prie dabartinio vertimo būdo. Be to, kur dėsime skaitovus? Valinskiene, naprimer? Atleisti iš darbo? Fig vam!

fgh, 2005 06 01 21:54
Jei nu pagadi multika isverstu i litvinu kalba! Arba suriko nuotikius, kaukazo belaisve, brilijantine ranka, pabandom lietuviskai igarsinti Nacionalines medziokles ipatumai, zvejybos, politikos, na nera tokiu vertēju nei tokios galimybes pakeisti kazkokiais litviniskais vertiniais, pasiklausykite kaip vercia angiskus keiksmazodzius, vargo vakariene, nelieskite Puskino, Turgenevo Lermontovo ir kitu simtu pasaulio klasiku, kam netinka, lai issijungia...

Grem, 2005 06 03 14:04
Manau, kad visi tie, kurie taip trokšta nustoti mokėti rusų kalbą – yra visiski idiotai. Nes angliu ismokti yra daug lengviau, o jei zinote rusu – tai turite buti tikria laimingi.

ps, 2005 06 03 10:40
Kabelinės TV transliuoja discovery, Hallmark, TV1000, Eurosport ir kt. kanalus DVIEM KALBOM – ANGLŲ IR RUSŲ – nusipirkit normalų teliką palaikantį DUAL ir galėsite bet kada persijungti žiūrimą kanalą norima kalba – aš taip ir darau, nors kai žiūri Eurosportą, tai dažniausiai žiūri jį rusiškai, nes rusų komentatoriai ĮDOMIAU IR PROFESONALIAU KOMENTUOJA daugelį varžybų, ypač dailiųį čiuožimą ir pan., o anglų komentatoriai tokiose varžybose apsiriboja frazėmis "amazing, superb, magnificent arba What a shame" Be to, galima juk nusipirkti ir palydovinę anteną – galėsit žiūrėti ir mokyti angliškai į valias – ta palydovinė antena atspirktų greičiau nei per 5 metus – nes kabelinei per 5 metus sumokat 1200 litų prie dabartinių kainų (12mėn/20 Lt=240Lt*5 metų= 1200 litu;) ir nieko neturit. /.../

KURIA KALBA ŠNEKĖSIMĖS, BALTAI?

Visame pasaulyje etninių baltų yra apie 5 milijonai: 3,5 milijono lietuvių ir 1,5 – latvių. Iš jų 2,91 mln. lietuvių gyvena Lietuvoje ir 1,35 mln. latvių – Latvijoje. Dar pridėkime 30 000 lietuvių Latvijoje ir 3000 latvių Lietuvoje, bet tai jau statistikos iš esmės nepakeis.

Proistorės fragmentai

Kalbininkai ir archeologai iš esmės sutaria, kad mūsų šaknys šiose žemėse yra pakankamai gilios – prabaltiškoji indoeuropiečių atšaka Rytų Baltijoje pasirodė maždaug prieš 4000 metų ir ilgainiui asimiliavo čia gyvenusius senuosius europiečius bei kiek anksčiau už mus atplūdusius finus. Baltų arealas rytuose siekė Volgos ir Okos aukštupius, pietuose – Pripetę ir Bugą, pietvakariuose – Vyslą. Slavai į dabartinės Baltarusijos, Ukrainos ir Vakarų Rusijos žemes ėmė keltis tik apie V-VI mūsų eros amžių. Senąjį rytinį baltų arealą dar iki šiol liudija Rusijoje išlikę vandenvardžiai *Moža / Maža, Možaika* (iš to ir *Možaiskas*), *Varlynka, Neveža* ir kt. O Baltarusijos vandenvardynas beveik ištisai baltiškas.

Rytų baltų genčių vardų nežinome, išskyrus pamaskvės (Protvos) galindus, kuriuos rusai užkariavo jau kronikų laikais (XI-XII a.). Tačiau vakaruose mūsų šeima buvusi gana tiršta – prūsai su savo atskirais genčių vardais, jotvingiai, kurių dalis dar vadinosi sūduviais ir dainaviais, šiaurėje nuo mūsų – kuršiai, žiemgaliai, sėliai ir latgaliai. Iš šių šiaurės baltų ilgainiui susiformavo latvių tauta.

Iš visos gausios baltų šeimos per II mūsų eros tūkstantmetį likom tik mes ir latviai. Užkariautus prūsus iki XVIII a. asimiliavo vokiečiai, per karus išretinti jotvingiai virto dalimi lenkų, baltarusių, o šiaurėje – lietuvių; pietinė kuršių dalis sužemaitėjo, pietų žiemgalius ir sėlius sulietuvino aukštaičiai, o šiaurinė kuršių, žiemgalių ir sėlių dalis virto latviais. Visas rytinis baltų arealas suslavėjo. Slavėjimas rytuose (Pietryčių Lietuva ir Latvijos Latgala) nesibaigęs ir mūsų dienomis.

Bendravimo kalba

Kuria kalba susišnekėdavo mūsų protėviai? Lietuviai su kuršiais? Su prūsais? Su jotvingiais? Žiemgaliais? Galit paklaust, ar apskritai su jais šnekėdavo? Ir dar kaip šnekėdavo! Savaime aišku, kad tarpusavyje bendrauta baltų kalbomis, ne vokiškai ir ne „po-slavianski“. Baltus jungė

prekybos saitai, jungė ir skyrė karo reikalai, žygiai į kaimynų žemes, o Lietuvoje – dar ir Mindaugo pradėtas valstybės formavimas. Be to, Lietuva buvo prieglobstis kare pralaimėjusiems giminaičiams. Šiaurėje žiemgalius Livonijos kryžiuočiai palaužė tik XIII a. pabaigoje (1290 m.). Po pralaimėjimo apie 10 000 žiemgalių pasitraukė gilyn į Lietuvą.

Čionai, į Lietuvą, nuo vokiečių bėgo ir prūsai, ir dalis kuršių, o nuo vokiečių ir lenkų – jotvingiai. Yra žinoma, kad Gediminas rūpinęsis gauti kunigą, mokantį žiemgališkai. Vytauto motina palangiškė Birutė – teneužsi-gauna žemaičiai – galėjusi būti kuršių kilmės, nes XIV a. pirmojoje pusėje žemaičius nuo Baltijos tebeskyrė jų dar neasimiliuoti pietų kuršiai (Vytautas gimė apie 1350 m.). Jei taip, Vytautas turėjęs mokėti ne tik lietuvių, bet ir motinos kalbą – kuršių.

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Livonijos (nuo 1561 m. – Kuršo Kunigaikštystės) siena ilgainiui tapo dviejų baltų kalbų apytikre skiriamąja riba. Kuršių, žiemgalių ir sėlių palikuonys, gyvenę abipus sienos, nuo II tūkstantmečio vidurio jau kalbėjo skirtingomis, nors ir artimomis kalbomis. Tačiau bendravimui tai netrukdė. Šiaurės žemaičiai, gyvenantys Pietų Kurše ir Liepojoje, ir dabar gali paliudyti, kad jiems latviškai išmokti buvę lengviau nei lietuviškai. Labai nesunkiai latviškai išmoksta ir aukštaičiai nuo Joniškio iki Zarasų, t.y žiemgalių ir sėlių palikuonys. Pietų Latvijoje nesunkiai susišnekėtume ir lietuviškai, nes daugelis vietinių čia ją puikiai moka, nekaltant jau apie pasienyje su Lietuva gyvenančius autochtonus lietuvius.

Kaip bendrauja broliai

Giminiškos kaimyninės tautos paprastai bendrauja savo kalbomis, nesigriebdamos trečiųjų kalbų. Švedai su norvegais šnekasi ne angliškai. Danai su švedais irgi. Visi žinom, kad ne anglų kalba bendrauja ir rusai su ukrainiečiais, ir čekai su lenkais. Juokingai atrodytų ispanai su portugalais, jei staiga pradėtų tarpusavyje bendrauti tik angliškai ar prancūziškai.

Deja, baltai tapo liūdna išimtimi, nes šiuo metu jie bendrauja buvusių pavergėjų kalba. Trumpas 1918-1940 m. nepriklausomybės laikotarpis buvo bepradedąs gražinti baltiškąjį orumą ir istorines bendravimo tradicijas, tačiau sovietmetis giliai įvarė pleišta tarp mūsų kalbų, sudarydamas sąlygas lietuviams ir latviams kalbėtis tik rusiškai. Bendrus žodžius *vasara, saulė, upė, jūra, liepa, diena* mes pakeitėm žodžiais *leto, solnce, reka, more, lipa, denj*. Šiuo metu mūsų visuomenėje vieną „tarptautinę“ kalbą pamažu ima keisti kita. Senoji ir vidurinioji lietuvių ir latvių karta tebebendrauja rusiškai, jaunoji jau mėgina bendrauti angliškai, nes rusiškai nebemoka.

Bendravimas bet kuria trečiąja kalba yra tarsi bendravimas per tvorą ar užuolaidą. Nenorom lieka distancija ir tam tikras šaltumas, svetimumas. Nenorom didėja nesusikalbėjimo, nesusipratimų tikimybė.

Ar reikia baltams tęsti sovietmečiu primestą tradiciją?

Latvių kalbos mokymosi galimybės

Lietuviui latvių kalba yra lengviausia išmokstama užsienio kalba. Palyginti su mūsiške, latvių kalba dėl kontaktų su finais yra gerokai sumodernėjusi, t.y. labiau nutolusi nuo prokalbės. Tokios, beje buvo jau kuršių, žiemgalių ir kitų šiaurės baltų kalbos. Santykis tarp lietuvių ir latvių kalbų apytikriai toks, koks tarp vokiečių ir anglų. Arba tarp islandų ir švedų. Vadinasi, latviui išmokti lietuviškai yra sunkiau nei lietuviui latviškai. Galima sakyti, kad latvių kalba yra baltiškasis modernas, prūsų kalba buvusi baltiškoji archaika, tuo tarpu lietuvių kalba esanti per vidurį, nors šiaip jau artimesnė latvių, ne prūsų kalbai.

Antroji baltų kalba tradiciškai dėstoma abiejų šalių universitetuose filologinių specialybių studentams. Lietuvoje latvių kalba dėstoma nuo 1922 m., kai Kaune buvo įkurtas Lietuvos universitetas (1930 m. pavadintas Vytauto Didžiojo vardu). Šiuo metu latvių kalba dėstoma Klaipėdos, Šiaulių ir Vilniaus universitetuose, taip pat Vilniaus pedagoginiame universitete bei Vytauto Didžiojo universitete. Latvijoje lietuvių kalba dėstoma Latvijos universitete, Daugpilio universitete, Rėzeknės aukštojoje mokykloje, Liepojos pedagoginėje akademijoje, protarpiais – Latvijos kultūros akademijoje. Tačiau tai ir viskas. Be studentų lituanistų, latvių kalbos dar išmoksta mūsų diplomatinis korpusas Latvijoje, kai kurie verslininkai ir būrelis šiaip entuziastų.

Dabar, kada niekas mūsų nebevaržo, galėtume latvių kalbos mokytis dar vidurinėje mokykloje. Bent jau Šiaurės Lietuvoje, kur kontaktai su Latvija yra istoriškai intensyvesni, taip pat mūsų didmiesčiuose ši kalba galėtų būti dėstoma mokiniams kaip fakultatyvas. Būtų idealu, jei ir Pietų Latvijos mokyklose būtų dėstoma lietuvių kalba. Jei latviškus filmus, kartais rodomus per Pirmąjį Baltijos kanalą ar XXI TV, mes matytume įgarsintus originalo kalba ir su lietuviškais subtitrais.

Didžiuojamės, kad baltų kalbos yra senoviškiausios iš visų dabartinių indoeuropiečių kalbų. Didžiuojamės, kad šių unikalių kalbų mokosi kitų šalių mokslininkai. Mokosi ir šneka su mumis lietuviškai, su latviais – latviškai. Italai, vokiečiai, rusai, amerikiečiai išmoksta jas abi. O mes su latviais vis „po-russki“. Patys baltai būdami.

Mes esam viena tauta.

Mės esam viena tauta.

Publikuota

<http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=7365788>

2005 rugpjūčio 29

Komentarai

(delfi.lt; iš viso – 708)

+

Dalia, 2005 08 29 09:17

Jau seniai toks ispuodis, net ir dėl savo kalbos vartojimo – deja, mes kažkodėl vergu tauta: nemylim savęs, savo kalbos, gedijames arba tiesiog nežinome savo istorijos.

Ogurkichiui, 2005 08 29 09:59

Tai čia dėl to kad tu Ogurkichas. As latviu visai neblogai suprantu. “mes esam viena tauta” – tau nieko nesako?

Unistus, 2005 08 29 09:23

Nu man tai šis straipsnis labai patiko, ir tikrai pritariu minčiai apie latvių kalbos idiegimo į lietuviškas mokyklas. Nu man šis raksts lįoti patika, un es piekriutu tai domaai, par latviehsu valodas maaciishanu Lietuvos skolaas.

Kaunas, 2005 08 29 10:35

Geras straipsnis. Ka moka dabar lietuviai su latviais tai vienas ant kito varyti ir tarpusavyje peshtis dėl visko. Geriau ta laika ir energija skirtu vienas kito kalbu mokymuisi ir savigarbai, kad esi Lietuvis ar Latvis kelti. O jei kam pasirodys kad “velniam” čia ta savigarba tai lai neleidžia laiko veltui ir varo į rusus ar anglus ar prancuzus... “praktishkieji” mat atsirado...

AMP, 2005 08 29 10:56

Man atrodo ,kad apie Latvija, praktiskai, žinių nebuvimas, nerodymas latviškos televizijos programos, nebendravimas valstybinių organizacijų ir tt. yra “skaldyk ir valdyk” programos dalis. Kitaip tariant naikink.

Baiba skaito žinias, 2005 08 29 11:09

dėl latvių kalbos pamoku mokyklose autorius gal kiek perlenke, taciau transliuoti latviska tv (su lietuviškais titrais) butu visai nebloga ir plg nesunkiai igyvendinama ideja.

—

Janis, 2005 08 29 09:47

Straipsnelio kvietimas Lietuvos mokyklose kaip antrą užsienio kalbą mokyti latviškai būtų pateisinamas, jei latviškai kalbėtų bent 10 mln. žmonių pačioje Latvijoje. Deja, net latvių tiek nėra. Praktiniam naudojimui kalbų mokomės, o ne dėl sentimentų.

Ogurkich, 2005 08 29 09:54

Nepasakyciau, kad latviu kalba yra panasi i lietuviu, gal keleta zodziu, bet aplamai ir skamba kitaip, i rasosi irgi. Man tai joku asociaciju nesukele, kai girdziu kaip laiviai sneka.

koks skirtumas, 2005 08 29 09:55

kuria kalba snekesim svarbu kad susisneketume

dzins, 2005 08 29 09:56

Autoriaus prolatviskas entuziazmas kazkoks atitrukes nuo realybes. Kazkoks pakyletas ir slovinantis. Kam visa tai? As mokuinusi ne ta kalba, kuria lengviausia ismolti lietuviui, o ta, kurios labiausiai reikia. Gal staipsnio autorius nustebts, jog ne latviu kalba man reikalingiausia?...

nesuprantanti, 2005 08 29 12:40

Ar gerai žinote, kad latviai trokšta kalbėti su Jumis latviškai? Kiek teko susidurti, tai jie visi stengiasi išmolti anglų kalbos ir kalba už Latvijos ribų tik angliškai. Rusijos kilmės gyventojai iš Latvijos kalba rusiškai, jeigu mato, kad tu noriai kalbi rusiškai irgi, bet jeigu ne, tai tik angliškai. O tikrieji latviai tik angliškai, nors rusiškai jie visi puikiai kalba (ir naudojami noriai rusiškais vertimais iš anglų kalbos, nes ko nesupranta angliškai, tikrai supranta rusiškai, tik daug to kitiems nerodo). Galite mokyti latvių kalbos savarankiškai ir savanoriškai (suprasite buitine kalba kalbančius gatvėse), bet dalykinis

p, 2005 08 29 11:31

Bet pirmas zingsnis tikrai turetų būti abiejų šalių televizijų transliavimas viena kitos teritorijoje, su subtitrais.

Nuo palatves, 2005 08 29 11:55

Labai puikus straipsnis. Pati esu nuo palatves, jeigu mokykloje būtų buvę galima pasirinkti kaip uzklasine veikla ne esperanto bureli, o latvių kalba. Ne nedvejodama pirmenybe bučiau atidavus latvių kalbai. Norečiau mokytis latvių kalbos, bet nežinia ar yra kursai suaugusiems.

Slavas, 2005 08 29 11:10

Straipsnis tai geras, bet akcentuojama tik viena puse. Lyg ir nesnekejo baltai slavų kalba viduramžiais (kai ji buvo valstybine LDK kalba)...

Aleksotas, Slavui, 2005 08 29 11:31

Viduramžiais baltai slaviškai tikrai nešnekėjo. Tokio dalyko, kaip valstybinė kalba, tada nebuvo. Buvo kanceliarijos (raštu) kalba, ir ji nebūtinai turėjo sutapti su šnekamąja. Lenkijoje raštu kalba iki pat XVI a. buvo lotynų. Bet tai nereiškia, kad lenkų valstiečiai ar karaliaus dvaras kalbėjo lotyniškai.

Dar vienas variantas, 2005 08 29 12:05

Lietuviai ir latviai galėtų atgaivinti Kursių regioną, kaip koki eksperimentinį kultūrinį darinį. Pakaktu pradžia gal koki vasaros svenciu, kultūrinio simpoziumu, kursu. O ilgainiui- gal ir bendra kolegija, jei ne universitetas, bendros turizmo programos, infrastruktūros pagerinimas. Tai būtų geras budas pritraukti ES lėšas ir investicijas. Bėda tik, kad tiek musu, tiek latvių provincijoje valdžia turi neissilavine, itarus ir godus politikieriai. Jiems tokios ambicijos nesuprantamos.

Vaidas, 2005 08 29 12:57

Labai geras straipsnis, papildoma kalba niekam netrukdo. Paklauskite esto, ar jam trukdo, kad gal su suomių susikal-

bendravimas bus tik anglų kalba. Dėl studentų – jie tikrai turi kuo užsiimti, o bus latvių kalbos dėytojai universitete – bus ir privalomos paskaitos.

mendito, 2005 08 29 12:45

Patriotiška, bet ne praktiška. Nė velnio niekas latviškai nesimokys, nes niekam nereikia, ir atvirksčiai. Savo pačių kalba geriau jau susirūpintumėt – apie latvių jau net nešneku, vos virš milijono galvų teturinti tauta savo valstybėj dar turi beneik milijoną rusų, o jaunimas aktyviai emigruoja – paskubėkit pabendrauti paskutinį sykį, nes greitai neliks su kuo...

Blablaba, 2005 08 29 12:47

Mokymas turi būti taikomas. Kur deti latvių kalba ja ismokus? Vistiek naudosis nebus ir po kurio laiko pasimirs! Kam svaistyt resursus? Ilgainiui tapsime kosmopolitais ir tik specams bus idomi lietuvių kalba bei rastas.

Bee, 2005 08 29 13:15

As nežinau, kam reikia gaisti laiką latvių kalbos mokymui, jeigu latvijoje as gerai susisneku rusiskai? As geriau alaus per tą laiką isgersiu ...

be iliuzijų, 2005 08 31 16:46

Neturėkime iliuzijų, lietuviai latviams visada bus tik leiši.

Zygis, 2005 08 31 13:39

PRIE KO CIA MUMS REIKIA BRO-LAUTIS SU LATVIAIS?

Juk slavai serbai kariauna prieš slavus makedonus, kroatius, slovenus. Slovenai nekencia serbu ir kroatu. Rusai nekencia slavų lenkų ir atvirksčiai. Lenkai nemegsta ceku, o cekai lenkų ir slovaku.

Germanai danai ir svedai nekencia vokiečiu. Austrai nemegsta vokiečiu. Danai menkina kitus skandinavų germanus – ypac svedus.

Tai kodel mes baltai turime būti ypatingi jei aplink etniskai artimos tautos tik riejas.

A. Butkus. Baltiškos impresijos

+

beti ne angliskai? Zmones sako – ner kur pritaikyt, tai kam mokytis? O jei taip imt ir sau pasimokyt. Ne kitiems, ne pritaikymui. Tiesiog sau. Na, butum vienas is tu “entuziastu” kaip straipsnio autorius apibudina. Manau, kad tokiu atsirastu daigiau, jei latviu kalbos kursai butu nors siek tiek labiau reklamuojami. Kaip sakoma – lai dzivo tautu draudziba.

Nooorai, 2005 08 29 12:58
noriu Latvijos TV! Tikiuosi, ten televizija dar ne rusiska?

Naivus, 2zn, 2005 08 29 15:04
Aš straipsnį supratau taip: švedas su norvegu kalba švediškai, o norvegas jam atsako norvegiškai. Ir abu supranta. Bet tam, kad suprastum, reikia pašnekovo kalbą bent kiek mokėti.

Rasa, Inge, 2005 09 02 14:39
Nematau nieko blogo, jei su latviais kalbu rusiskai
Nematau nieko blogo, jei su zemaiciais kalbu rusiskai

yh, 2005 08 31 23:01
man asmeniskai latviai imponuoja ir as juos skaitau artimesnius negu lenkus, o jau nekalbu apie rusus. Kad mes su lenkais turejome bendra istorija tai nereiskia, kad mes vienas kita mylejome, ypatingai is ju puses niekada simpatija nesklido. Manau musu bendra istorija paskutinius 30 metu mus su latviais daugiau suartino, negu pries daug amziu bendras kelias i polonizacija su lenkais.

VJ, 2005 08 31 18:17
Turbo straipsnis. Jei tureciau siandien galimybe ismokti latviu kalba – tikrai tai padaryciau. Zaidziu kartas su latviais krepkini Briuselyje ir kas mane nustebino, kad jie moka bendrauti lietuviskai! Butu cool bent kiek ir mums ismokti.

—

....., 2005 08 31 11:20
Klausimas nereikalingas... ir taip aisku kad kalbesime angliskai... nes rusu kalba isejo is mados...

sergej, 2005 08 30 21:35
Jus cia galit sokineti kaip varles pres dalgi, ale vistiek su latveis kalbesit "po-nashemu", nes latvei taip su jumi kalbes.

px, 2005 08 30 20:51
rusu kalba grazesne

vasia, 2005 08 30 21:23
Jo, jo studijokime latviu kalba, galésime bendrauti su 1 mln. žmonių populiacija /latvių/, bet ne specialistas renkasi anglų, vokiečių, rusų, nes bendravimo ratas nepalyginamas. Dar geriau būtų vietoje rusų kalbos nauduoti tuaregu, prūsų, lotinų kalbą, tik neduok diev. ne rusų. Ne karta būvau Latvijoje, Estijoje-durnių laivas. Rusu; k. jie bendrauti nenori, pradedi lietuvių k.-žiūri, kaip asilas, bandau anglų – tas pats, tai gal lenkiškai... ir patys grįžta prie rusų k. Linkime pasveikti!

KURĀ VALODĀ RUNĀSIM, BALTI?

Visā pasaulē etnisko baltu ir ap pieciem miljoniem: 3,5 miljoni lietuviešu un 1,5 – latviešu. No tiem 2,91 miljoni lietuviešu dzīvo Lietuvā, bet 1,35 miljoni latviešu – Latvijā. Vēl varam pielikt 30 000 lietuviešu Latvijā un 3000 latviešu Lietuvā, taču tas statistikas būtību jau nemaina.

Senvēstures fragmenti

Valodnieki ar arheologiem vispār ir vienisprātis par to, ka mūsu saknes šajās zemēs ir pietiekoši dziļas – probaltiskais indoeiropiešu atzars Austrumbaltijā parādījās apmēram pirms 4000 gadiem un ar laiku asimilēja šeit dzīvojušās senās Eiropas tautas, kā arī daļu no somugriem, kas bija apmetušies Baltijā mazliet agrāk par mūsu senčiem. Baltu areāls Austrumos sasniedzis Volgas un Okas augšteces, Dienvidos – Pripeti un Bugu, bet Dienvidrietumos – Vislu. Slāvi uz mūsdienu Baltkrievijas, Ukrainas un Rietumkrievijas zemēm sākuši pārcelties tikai ap V-VI m.ē. gadsimtu. Par baltu seno areālu Austrumos vēl līdz šim liecina Krievijā saglabājušies hidronīmi *Moža / Maža, Možaika* (no tā arī *Možaiska*), *Varlynka, Neveža* u.c. Bet Baltkrievijas hidronīmi gandrīz visi ir baltu cilmes. Kādi bija Austrumos dzīvojušo baltu cilšu nosaukumi, mēs nezīnām, izņemot netālu no Maskavas dzīvojušos galindus, ko krievi apkaroja jau hroniku laikos (XI gs.). Taču Rietumos mūsu saime bijusi diezgan blīva – senprūši ar saviem atsevišķiem cilšu nosaukumiem, jātvingi, kuru daļa vēl saucās par sūdaviem un dainaviem, Ziemeļos – lietuvieši, vēl tālāk – kurši, zemgaļi, sēļi un latgaļi.

No visas lielas baltu saimes I m.ē. gadu tūkstoši palikuši tikai mēs – lietuvieši un latvieši. Aparotos senprūšus līdz XVIII gs. asimilēja vācieši, sīvu cīņu dēļ maz kur palikušie jātvingi vēlāk saplūda ar poļiem, baltkrieviem, bet Ziemeļos – ar lietuviešiem, dienvidkuršus asimilēja žemaiši dienvidzemgaļus ar dienvidsēļiem – augštaiši, bet kuršu, zemgaļu un sēļu ziemeļdaļa kļuva par latviešiem. Tikmēr viss austrumbaltu areāls pārslāviskošanās. Slāviskošanās Austrumos (Dienvidaustrumlietuvā un Latgalē) zināmā mērā nav beigusies arī mūsdienās.

Kontaktvaloda

Kādā valodā sarunājās mūsu senči? Lietuvieši ar kuršiem? Ar prūšiem? Prūši ar jātvingiem? Kurši ar zemgaļiem? Jūs varat jautāt, vai vispār viņiem

A. Butkus. Baltiškos impresijos

bija nepieciešams kontaktēties? Kā nu vēl! Baltus vienoja tirdzniecības sakari, vienoja un šķīra kara lietas, gājieni kaimiņzemēs, bet Lietuvā – vēl arī Mindauga uzsāktā valsts dibināšana. Turklāt, Lietuva bija pajumte karā ar vāciešiem zaudējušajiem citiem radniekiem. Ziemeļos krustnešiem visilgāk pretojās zemgaļi – pat līdz XIII gs. beigām. Zaudējuši savu pēdējo pili Sidabreni, 1290. g. apmēram 10 000 zemgaļu devās dziļāk uz Lietuvu. Uz šejieni no vāciešiem bēga prūši, kurši, bet no vāciešiem un poļiem – jātvīngi. Pats par sevi saprotams, ka savā starpā balti runāja savās valodās, nevis vāciski vai „po-slavjanski“. Ir zināms, ka Lietuvas dižkunigaitis Gedimins gādājis par mācītāju, kas prastu zemgaliski. Dižkunigaiša Vītauta māte Biruta (no Palangas) – lai nu kā to noliedz žemaiši – varējusi būt kuršu cilmes, jo XIV gs. pirmajā pusē žemaišus no Baltijas joprojām šķīra viņu vēl neasimilētie dienvidkurši (Vītauts dzimis ap 1350. g.). Ja tā, tad Vītauts varējis prast ne tikai lietuviešu, bet arī savas mātes valodu – kuršu.

Lietuvas Lielkņazistes un Livonijas (no 1561. g. – Kurzemes hercogistes) robeža ar laiku kļuvusi par divu baltu valodu aptuvenu robežu. Kuršu, zemgaļu un sēļu pēcteči, kas dzīvoja abpus robežai, no I tūkstošgades vidus jau runāja atsevišķās, kaut arī radniecīgās valodās. Taču kontaktus tas netraucēja. Ziemeļžemaiši, kas dzīvo arī Dienvidkurzemē un Liepājā, pat tagad var galvot, ka iemācīties latviešu valodu viņiem bijis vieglāk nekā lietuviešu literāro valodu. Ļoti viegli latviski iemācās arī augštaisi no Jānišķiem līdz Zarasiem, t.i. Lietuvas puses zemgaļu un sēļu pēcteči. Bet Dienvidlatvijā nav grūti sarunāties lietuviski, jo daudzi vietējie šeit to valodu prot, nerunājot jau par pierobežā dzīvojošajiem Latvijas lietviešiem.

Kā sarunājas brāļi

Radniecīgas kaimiņtautas savā starpā parasti runā savās valodās, bez trešo valodu palīdzības. Zviedri ar norvēģiem nerunā angļiski, nedz dāņi ar zviedriem. Visi zinām, ka angļu valodā nesarunājas krievi ar ukraiņiem, čehi ar poļiem. Jociņgi liktos, ja spāņi ar portugāļiem pēkšņi sāktu kontaktēties tikai angļiski vai franciski.

Diemžēl, balti ir kļuvuši par skumju izņēmumu, jo mūsdienās viņi sarunājas savu bijušo apspiedēju valodā. Īsā 1918.-1940. g. neatkarības periodā balti bija sākuši atdabūt savu veco cienīgumu un vēsturiskās sazināšanas tradīcijas, taču padomju laiki dziļi iedzina ķīli starp mūsu valodām un izveidoja apstākļus, kuros lietuviešiem un latviešiem bija jārunā tikai krieviski. Kopējos vārdus “vasara, saule, upe, jūra, liepa, diena” mēs nomainījām pret vārdiem “leto, solnce, reka, more, lipa, denj”. Bet šodien mūsu sabiedrībā vienu „starptautisko“ valodu pamazām nomaina otra. Vecā un vidējā lietuviešu un latviešu paaudze joprojām sazinās krieviski, bet jaunā jau mēģina sazināties angļiski, jo krieviski vairs neprot.

Sazināšanās jebkurā trešajā valodā ir līdzīga sazināšanai pāri žogam vai caur aizkaru. Gribot negribot paliek distance un zināmā mērā vēsums, svešuma sajūta, rodas pārpratumi un pat nesaprašanās.

Vai tad baltiem nepieciešams turpināt padomijas uzspiestu tradīciju?

Baltu valodu mācīšanās iespējas

Latvietim leišu valoda ir visvieglāka valoda, ko viņš var iemācīties, kaut tā ir daudz senāka par latviešu. Latviešu valoda kontaktu ar somugriem dēļ ir vairāk modernizējusies, t.i. vairāk attīstījusies, salīdzinot ar pirmvalodu. Tādas, starp citu, bijušas jau kuršu, zemgaļu un pārējo ziemeļbaltu valodas. Attiecība starp leišu un latviešu valodu aptuveni ir tāda, kāda ir starp vāciešu un angļu vai starp islandiešu un zviedru. Tātad latvietim iemācīties lietuviski ir grūtāk nekā lietuvietim latviski. Var teikt, ka latviešu valoda ir baltiskais moderns, prūšu valoda bijusi baltu arhaika, bet leišu valoda stav pa vidu, kaut vispār tā ir tuvāka latviešu, nevis prūšu valodai. Otro baltu valodu tradicionāli māca abu valstu universitātēs. Latvijā leišu valodu māca Latvijas Universitātē, Daugavpils Universitātē, Rēzeknes Augstskolā, Liepājas Pedagoģijas Akadēmijā, retumis – Latvijas Kultūras Akadēmijā. Taču tas ir viss. Izņemot studentus baltistus, otro baltu valodu vēl iemācās Latvijas un Lietuvas diplomātiskais korpuss attiecīgi Lietuvā un Latvijā, daži uzņēmēji un bariņš entuziastu.

Mūsu laikos, kad mūs neviens vairs neierobežo, mēs varētu otro baltu valodu apgūt jau vidusskolā. Vismaz Ziemeļlietuvā, kur kontakti ar Latviju ir vēsturiski intensīvāki, kā arī mūsu lielpilsētās latviešu valoda varētu būt kā fakultatīvs. Būtu ideāli, ja arī Dienvidlatvijas vidusskolās tiktu mācīta leišu valoda. Ja latviešu filmas, ko Lietuvā dažkārt parāda Pirmais Baltijas kanāls vai XXI TV Filmu kanāls, mēs redzētu ieskaņotas oriģnālvalodā (nevis krieviski) un ar subtitriem lietuviešu valodā.

Leposimies, ka, baltu valodas ir visseniskākās starp visām mūsdienu indoeiropiešu valodām. Leposimies, ka šīs unikālas valodas mācās citu zemju valodnieki.. Mācās un runā ar mums, lietuviešiem, lietuviski, bet ar latviešiem – latviski. Itālieši, vācieši, krievi, amerikāņi iemācās tās abas. Bet mēs ar lietuviešiem joprojām „po-russki“. Paši balti būdami.

Mēs esam viena tauta.

Mēs esam viena tauta.

Publicēts

<http://www.delfi.lv/archive/article.php?id=12160226>

2005. 4. septembrī

<http://latgola.lv/meiti/vasals/meits.cgi?read=3313>

Komentāri

(delfi.lv; kopā – 175)

+

Latvietis, 05.09.2005 06:01

Labas dienas! Tere tere! Man vispār ir kauns, ka tik maz zinām lietuviešu un arī igauņu valodu. Kabeļtelevīzijas arī diemžēl šo valstu TV programmas nepiedāvā.:((

Andris, 05.09.2005 08:14

Vidusskolās viena no svešvalodām tiešām varētu būt leišu valoda.

eBio, 05.09.2005 08:50

Nopietns jautajums:

Kur Rīgā iespējams iziet intensīvos lietuviešu valodas kursus no 0 līmeņa, un cik tas maksā?

Norg, 05.09.2005 09:27

Par lietuviešu un igauņu valodas (vismaz – pamatu!) mācīšanu jau sen vajag domāt izglītības ministrijas ierēdņiem: kādu mazvajadzīgu un nepraktisku mācībpriekšmetu vietā. Jo kā tautu saziņas līdzeklim okupantu valodai dienas ir skaitītas, īpaši lauku rajonos jaunatne to VAIRS neprot, bet angļu valodu VĒL neprot tādā mērā, lai sazinātos par vienkāršām lietām. Bet pats galvenais – stiprinātos Baltijas tautu sadarbība un vienotība.

INXS, 05.09.2005 09:50

Nav jau tik traki. Piemēram mans puika mācās Rīgas Igaņu vidusskolā, un bez obligātās vielas vismaz tās valodas pamatus viņam iemācīs. Un starp citu pats tikko biju Lietuvā, un ne reizi nav bijis nepieciešams runāt krieviski vai angļiski, jo veikalā vai restorānā mani ļoti labi saprata arī runājām latviešu valodā :)

mja, Onslovs, 05.09.2005 11:32

Nekāda “oficiālā valoda” tolaik neeksistēja, rakstiskā valodā tika izmantota, var teikt, baltkrievu, tāpat kā Eiropā izmantoja latīņu, tam tajos laikos bija maza nozīme...

—

ne_Balts, 05.09.2005 07:31

Droshi vien, a.god.prof. aizmirs, ka Kauna līdz 1927.g. Pilsetas Domes sedes notika krievu vai žhidu (idish) valoda, ka sarakste starp Latviju un Lietuvu 1920.-1940.g. notika jebkura valoda, tikai ne leišu un... piemēru ir daudz. Labak palasīt M.Gimbutienes un Sedova gramatas par baltiem.

ari, 05.09.2005 07:51

nuja, bet mums jau ir vel viena dziva valoda un taa ir latgalu! so latviesu valodas versiju noteikti vajadzēja pieminet baltu valodu vesturiskaja konteksta! interesanti, lietuvaa ir dialekti, kas atskiras no oficialas valsts valodas ne tikai izrunaa, bet ari rakstibaa un tiek izmantoti, piemeram vietejos medijos?

labais, ?, 05.09.2005 09:10

Kaut kaa nejuutu vajadzību maaciities leišu valodu. 10 gadus esmu esmu nostraadaajis Latvijas-Lietuvas kopuzņņemamaa un kaut kaa ļjoti veiksmīgi iztikaam ar krievu un anngļu valodaam. Bez tam, kaapec raksc tiek tendeets uz latvieshu speeju iemaaciities leišu valodu un nevis otraadi? Vispaar tas ir apsurds. Maacii-ties vajag lielo Eiropas tautu valodas pamataa, ja tad veel atliek laika, tad var paampeleeties ar ekzotiku, teiksims leišu vai marokaanju valodaam:)

Dr. Labi, 05.09.2005 09:46

nedomāju ka būtu vērts mācīties lietuviešu valodu, lai 2x gadā cauri braucot Lietuvai kafejnīcā 5 vārdus parunātu. Un kas tā okupantu valoda tāda ir?

Onslovs, 05.09.2005 11:03

Nespriedīšu par tādām vēsturiskām aplamībām kā Lietuvas lielkņazistes piesaukšana – tur oficiālā valsts valoda, kurā tika rakstīti visi valsts dokumenti, bija baltkrievu valoda. Bet

+

Prof Zaraza, Dr. Labi, 05.09.2005

09:46, 05.09.2005 09:50

“Un kas tā okupantu valoda tāda ir?”

Tavējā, protams.

aaaaaaaaaaaa, 05.09.2005 10:07

kad ES sabruks, mūsu kontakti ar
leišiem kļūs stiprāki.

kurbads, 05.09.2005 10:13

Urrā! beidzot kads sak runat par
draudzību ar Lietuvu. Sen laiks apvie-
noties un vienu valsti uztaisiit. savadak
ta Latvija par mazu uz sis planetas, ka
politiski ta ari ekonomiski. domaju
kadas 2-3 paaudzes, un butu viena
tauta ta ka nemetas. Ja protams kads
no malas nesaks bremzeet apzinati.

he, 05.09.2005 10:42

Bet leišu valodu varētu mācīt skolā.
Atšķirība ir kā māca: noteikti nebūtu
jāzina perfekti lasīt un rakstīt, bet
vienkāršai saprašanai pietiktu ar visai
īsu dažu mēnešu kursu un tas nu diez
vai kādam būtu tik grūti.

Zigurds, 05.09.2005 10:53

Raksts ir ļoti interesants un priekšli-
kumi vērā ņemami. Latvijas tālrādē
dominē krievi, gan valsts, gan privāta-
jā. Sajūta, ka joprojām esam Krievijas
gubernā. Regulāri skatos lielisko Polijas
TV. Klausoties Varšavas radio, esmu
iemācījies poliski. Vai tā nevarētu būt
arī tad, ja pie mums būtu pieejama
Lietuvas un Igaunijas tālrāde. Zviedrijā
angļu filmas netulkoja un viņi ātri
iemācījās angļiski. Tāpat varētu būt ar
lietuviešu tālrādi. Katrā ziņā daudziem
latviešiem bagātā Lietuvas kultūra,
valodas nezināšanas dēļ, ir aiz dzelzs
priekškara. Nožēlojami, ka plaši zinām
krievu vai angļu kultūru, bet kas
notiek kaimiņos – tikpat kā neko.

Abarbumbek Gudu, Zigurds,

05.09.2005 11:02

Es arī leišu valodu iemācījos no
televizora. Sākumā sāku saprast pa
pāris vārdiem, tad vairāk, bet, kad
viena nesaprasta vārda dēļ zuda visa

—

kur tēmas problēma, aktualitāte,
piedāvātais risinājums??? Kārtējā
urrāpatriotiskā beztēmas tukšpļurk-
stēšana, kuras kopsavilkums ir tikai
vienā vārdā “leposimies”. Man šķiet,
ka daudz aktuālāk lielākajai daļai
tautiešu ir iemācīties dzimto valodu, jo
lielākā daļa urrāpatriotu runā daudz
kļūdaināk, nekā citu tautību pārstāvji,
kuri skolā čaklāk mācījušies.

PEĶKA, 05.09.2005 11:43

Diemžēl autors aizmirsis ne tikai par
latgaļu valodu, bet arī par žemaišu
valodu, jo dižkunigaiša Gedimina
valdīšanas laikā ar zobena palīdzību par
Lietuvas valodu kļuva augštaišu valoda,
nevis žemaišu valoda, kas bija daudz
tuvāka latgaļu un citu latvju cilšu
valodām, tad arī tagad nebūtu īpašu
problēmu savā starpā sazināties.

dan, 05.09.2005 11:54

Man bērns gāja Lietuviešu vidusskolā
šeit Rīgā. Izrādās lielākā daļa tā
saucamo lietuviešu savā starpā sarunā-
jās krieviski. Skolas sastāvs pārsvarā ir
jauktās krievu ģimenes un daži pat
karojoši rusofīli. Skolas direktore veca,
līšķīga 80-gadīga vecene. Apmācības
līmenis sūdiģāks kā parastajā skolā.
Lietuviešu valodu iemācīties var tikai
dzimis lietuvietis, jo nopietna mācību
metodika kā mācīt tādus, kas neko
lietuviski neprot, nav. Krieviski
runājošo, kas skaitās lietuvieši,
attieksme pret latviešiem ir negatīva.
Skolas vadībai viss pofīg.

Pēcis, 05.09.2005 12:40

Man sāk likties, ka prof. Butkus tā kā
aizina latviešu runāt lietuviski. Tas ir
vieglprātīgi profesor, to latvieši
nedarīs. Par to krievu valodu – nu zini
Butkus, tie tavējie leiši ir kā sērga –
kur tik kāds, tur tas mūždien vervelē
krieviski!! Vai tad nu jūs citas valodas
nemākat? Nu tad mācieties latviski,
tad mēs vismaz varēsim sarunāties!
Savādāk tikai krieviski un krieviski!
Igaunī principā vai nu angļiski vai
nekā, bet leiši bu-bu!

+

teikuma jēga, nopirku vārdnīcu. Starp citu, tikai 3.15 Ls.

Baker, 05.09.2005 12:31

Uzskatu, ka jebkuras valodas zinaasanas nekad par lieku nenaak un itiiipashi lietuviesu...Piekriitu raksta autoram, ka liidz sim ar leisiem paarsvaraa (lielakaa dala) nevajadziigi joprojaaam sazinaa-mies krieviski.

Nemot veeraa muusu kopeejaas baltu valodas saknes – zinaat leisu valodu vajadzeeetu ne sliiktaak kaa krievu valodu!!!

Utopiskaa Ieviņa, to Margarēta, 05.09.2005 12:41

Tomēr ietiešos, jo labāk zināt savu kaimiņu valodas, da kaut vai Baltkrievu pieķert klāt, tad arī jebkuras citas svešvalodas mācīšanās ies kā pa sviestu. Pašai gājis visādi – skolā sāku ar vācu un krievu, tad pārmetos uz angļu, vēlāk pieķēru lietuviešu, tad sākās nopietni latīņu, angļu, lietuviešu, tad sāku spāņu un franču valodu apgūt – viss ir procesā :)

Neesmu poliglots, bet uzskatu, ka katra nākamā valoda nāk vieglāk un organiskāk, bet lai nu paliek.. Katram sava vertikālā un horizontālā izglītība!

Grieta, Margarēta, 05.09.2005 12:48, 05.09.2005 13:56

grūti iedomāties, ka kāds somugru valodu entuziasts vaimanātu par to, ka ungāri, somi un igauņi vairs nespēj savā starpā saprasties, runājot savā valodā

Tāpēc ka somi ir somi.

Un ugrī – ugrī.

Zoss.

tlusis, 05.09.2005 13:34

Man gan ar lietuviesiem ir vairak kopīgu interesu – labi draugi. Ar igauņiem gan ta isti nesanaca pat paplapat – vini sevi parsomo...

—

Margarēta, 05.09.2005 12:13

Kaut ko tik profānu un murgainu sen nav nācies lasīt. Dzīvoju un strādāju starptautiskā vidē un varu labi novērot, kā savā starpā sazinās ES dalībvalstu cilvēki.

Spāņi nesaprot portugāļus. Viņi tiešām sarunājas franciski, jo ne visai labi zina angļu valodu. Tāpat franciski savā starpā sarunājas itāļi un spāņi un itāļi un portugāļi. Portugāļi saka, ka spēj visai labi uztvert RAKSTĪTU tekstu spāņu valodā, spāņi sūrojas, ka diezko daudz nesaprot no portugāļu valodas, pat ja lasa rakstītu tekstu.

Daudz maz savā starpā spēj saprasties čehi un slovāki (viņiem tas izdodas vislabāk, runājot katram savā valodā), jā, arī ziemeļvalstu pārstāvji.

Man ir grūti iedomāties, ka kāds somugru valodu entuziasts vaimanātu par to, ka ungāri, somi un igauņi vairs nespēj savā starpā saprasties, runājot savā valodā.

Būsim reāli. Latviešu un lietuviešu valoda mūsdienās ir visai attālas valodas, jo attīstījušās katra savā lingvistiskajā ietekmē. Tā notiek ar valodām, tas ir normāli. Un apgūstamo svešvalodu izvēle ir ļoti privāta lieta. Nedomāju, ka vajag kaut kā mākslīgi kādai paaudzei mācīt vienu konkrētu valodu, kas, būsim atklāti, var nebūt pārāk noderīga. Svešvalodu izvēlei ir jābūt pēc iespējas demokrātiskai.

MES – BALTAI

*Staiga išsigandau, kad galiu pamiršti savo seserį.
Kad ji liks man nepažįstama.
Aš tiek daug esu kalbėjęsis su svetimais žmonėmis,
bet ar aš turėjau laiko pasikalbėti su savo seserimi?
(Imantas Zieduonis)*

Mes vieni kitiems esam tokie patys, kokie yra švedai norvegams. Danai švedams. Olandai vokiečiams. Rusai baltarusiams. Estai suomiams. Skiriamės nuo jų visų tik tuo, kad daugiau brolių nebeturim. Baltų valstybių pasaulyje irgi tik dvi: Lietuva ir Latvija. Baltų kalbos ir kultūra yra unikalus pasaulio paveldas. Paradoksas, tačiau šį unikalumą geriau suvokia tie, kas mumis domisi, tik ne mes patys. Ne visada suvokiam, kad pasauliui mes įdomūs ne kaip anglakalbiai ar rusakalbiai, o būtent kaip baltai: su savo dviem valstybinėm kalbom, su savo papročiais, dainomis, gamta, architektūra.

Baltiškasis modelis. Ne skandinaviškasis, ne slaviškasis ar vidurio Europos germanų, bet baltiškasis. Šis modelis ir baltiškoji savimone mūsų jau išmėginta XIII a. kovose su vokiečiais. Tos kovos pareikalavo šiaurės baltų aukos ant Lietuvos valstybingumo aukuro. Lietuvos valstybė atidavė skolą užtvara Livonijos tautų masiniam kolonizavimui ir asimiliacijai.

XX a. davė naują galimybę mums kalbėtis kaip baltams. Tokį prasidėjusį dialogą nutraukė II pasaulinis karas ir ilgalaikė okupacija. Mes nespėjom išmėginti baltiškosios dimensijos visose srityse. Iki šiol ji geriausiai reiškiasi filologijoje. Tačiau kalbininkų ar literatų bendravimas ribojasi profesiniais interesais, ir visuomenę pasiekia tik to bendravimo epizodai ar trumpalaikiai atgarsiai. Pagaliau juk visuomenė nesudaryta vien iš filologų ar apskritai humanitarų.

Baltai per menkai pažįsta vieni kitus. Nepaisant visų mūsų ligšiolinių pastangų ir gražių kultūrinių projektų, visuomenė kaip gyveno, taip ir tebegyvena senais pravardžių stereotipais. Net bendraujama dažniausiai trečiąja kalba – rusų arba anglų. Esame tiek susvetimėje, kad spaudoje arogantiškai džiūgaujam dėl brolių nesėkmių ir taip pat arogantiškai pavydim, jei jiems ima sektis. Esame tiek susvetimėje, kad net TV programas iš Latvijos gaunam tokias, tarsi jos būtų parengtos Rusijoje ir skirtos Rusijos auditorijai. Tą susvetimėjimą demonstruoja tiek politikai, tiek įvairūs pareigūnai, tiek žiniasklaidininkai, iškeldami kaimyninės šalies trūkumus ir sąmoningai nutylėdami tai, kas ten yra gera ir iš ko būtų galima pasimokyti.

A. Butkus. Baltiškos impresijos

Kas kaltas, kad per menkai pažįstam vieni kitus? Niekas nekaltas. Paprasčiausiai buvom įpratę orientuotis į turtingesnes, stipresnes ar politiškai tuo metu naudingesnes šalis.

Tad gal pabandykim suvienyti pastangas baltiškojo solidarumo saitais? Šis mūsų ėjimo į pasaulį būdas dar neišmėgintas. Pamėginkim eiti pabrėždami ne savo skirtumus, o bendras šaknis. Gal tada ir laimėjimai bus didesni, ir nesėkmės menkesnės? Be to, plačiau pažinę vieni kitus, mes išplėsime baltų kalbų erdvę ir vartojimo sferas, tokiu būdu prisidėdami prie jų puoselėjimo ir saugojimo. Išplėsime ir kitas iki šiol apleistas erdves. Pamažtykim apie jas.

Baltų kalbinė erdvė.
Baltų kultūrinė erdvė.
Baltų ekonominė erdvė.
Baltų politinė erdvė.

Tai yra mūsų bendro senojo namo kertiniai akmenys. Dabar jie labai nevienodo dydžio, todėl namas gerokai pakrypęs.

Tokie argumentai ir motyvai paskatino įkurti Lietuvos ir Latvijos forumą, kuriuo bus bandoma suartinti abiejų šalių visuomenes, t.y. eiti į bendravimo platumas, intensyvinti įvairiapusių bendradarbiavimą, propaguoti broliškos šalies kultūrą, kalbą, geriau pažinti jos istoriją, šalinti egzistuojančius stereotipus, trukdančius geriau suprasti vieniems kitus.

Šis forumas skirtas ne tik kultūriniais ar kalbiniais ryšiams plėtoti, o daug platesniems tikslams, pirmiausia abiejų šalių visuomenės dialogui pradėti. Esame realistai ir suprantam, kad toks dialogas neprasidės rytoj ar poryt – visuomenė yra inertiška, ir senieji stereotipai joje labai gajūs. Todėl nuspręsta rengti kasmetinius suvažiavimus pramaišiui Lietuvoje ir Latvijoje. Dialogą palaikyti turėtų padėti ir naujas forumui skirtas interneto portalas.

/.../ Linkėdamas sėkmės forumo dalyviams, norėčiau baigti perfrazuotais kito latvių poeto Knuto Skujenieko žodžiais: gal ir ateityje mes ginčysimės, konkuruosim, gal net susipyksim ir vėl susitakysim, tačiau visada liksime broliais.

Publikuota

Kalba Lietuvos ir Latvijos forumo I suvažiavime (Kaunas, 2005 09 22)

Mes – baltai // Draugas. Mokslo, meno, literatūros šeštadieninis priedas, 2005 spalio 29 d.

<http://www.lt-lv-forum.org/index.php?fuseaction=free.view&mid=15&cid=107&id=88>

MĒS – BALTI

Pēkšņi uznāca bailes, ka es varu aizmirst savu māsu.

Ka viņa paliks man nepazīta.

*Es tik daudz esmu runājis ar svešiem cilvēkiem,
bet vai man ir bijis laiks parunāties ar savu māsu?*

(Imants Ziedonis)

Mēs vieni otriem esam tas pats, kas zviedri norvēģiem. Dāņi zviedriem. Nīderlandieši vāciešiem. Krievi baltkrieviem. Igaunī somiem. Atšķiramies no viņiem visiem tikai ar to, ka vairāk brāļu mums nav. Arī baltu valsis pasaulē ir tikai divas: Lietuva un Latvija. Baltu valodas un kultūra ir unikāls pasaules mantojums. Paradokss, taču šo unikalitāti labāk aptver tie, kuri par mums interesējas, tikai ne mēs paši. Ne vienmēr saprotam, ka pasaulei mēs esam interesanti nevis kā angļiski vai krieviski runājošie, bet gan tieši kā balti: ar savām divām valsts valodām, ar savām tradīcijām, dziesmām, dabu, arhitektūru.

Baltu modelis. Ne skandināvu, ne slāvu vai Viduseiropas ģermāņu, bet gan baltu. Šo modeli un baltu pašapziņu esam jau izmēģinājuši XIII gs. kaujās ar vāciešiem. Šīs kaujas prasīja ziemeļbaltu upuri uz Lietuvas valstiskuma ziedokļa: viņu gandrīz simt gadu ilgusī pretošanās deva Lietuvas valstij gan laiku, gan bēgļus no pakļautajām zemēm. Lietuva vēlāk parādu atdeva ar savu stāšanos pretī Livonijas tautu masveida kolonizācijai un asimilācijai.

XX gs. deva mums jaunu iespēju runāt kā baltiem. Aizsākto dialogu pārtrauca Otrais pasaules karš un gara okupācija. Mēs nepaspējām izmēģināt baltu dimensiju visās jomās. Līdz šim tā vislabāk izpaudusies filoloģijā. Taču valodnieku un literātu sadarbība aprobežojas ar profesionālajām interesēm, un sabiedrību sasniedz tikai šīs saskarsmes epizodes vai īslaicīgas atskaņas. Galu galā sabiedrība taču nesastāv tikai no filologiem vai humanitāro jomu darbiniekiem.

Balti par maz pazīst vieni otrus. Par spīti visiem mūsu līdzšinējiem centieniem UN skaistajiem kultūras projektiem, sabiedrība kā dzīvojuši, tā joprojām dzīvo ar vecajiem iesauku stereotipiem. Pat sarunas visbiežāk notiek trešajā valodā – krieviski vai angļiski. Esam tik ļoti attālinājušies, ka presē uzpūtīgi līksmojam par brāļu neveiksmēm un tikpat augstprātīgi skaužam, ja viņiem sāk veikties. Esam tā atsvešinājušies, ka pat TV programmas no Latvijas saņemam tādas, it kā tās būtu sagatavotas Krievijā un domātas Krievijas auditorijai. Šo atsvešinātību nemitīgi demonstrē gan politiķi, gan dažādas amatpersonas, gan masu saziņas līdzekļi, izceļot

A. Butkus. Baltiškos impresijās

kaimiņvalsts trūkumus un apzināti noklusēdami to, kas tur ir labs un no kā varētu pamācīties.

Kas vainīgs, ka par maz pazīstam vieni otru? Neviens nav vainīgs. Vienkārši bijām ieradusi orientēties uz bagātākām, stiprākām un politiski tajā brīdī noderīgākām valstīm.

Tad varbūt pamēģināsim apvienot centienus ar baltu solidaritātes saitēm? Šis mūsu iešanas pasaulē veids vēl nav izmēģināts. Pamēģināsim iet kopā, uzsverot nevis savas atšķirības, bet gan kopīgās saknes. Varbūt tad arī ieguvumi būs lielāki un neveiksmes sīkākas? Turklāt, plašāk iepazīstot vieni otru, mes paplašināsim baltu valodu telpu un lietojuma jomas, tādējādi pieliekot roku to kopšanā un sargāšanā.

Baltu valodu telpa.

Baltu kulturālā telpa.

Baltu ekonomiskā telpa.

Baltu politiskā telpa.

Tie ir mūsu senās kopējās mājas stūrakmeņi. Pašlaik tie ir dažāda lieluma, tāpēc māja stāv diezgan sasvērussies.

Tādi argumenti un motīvi mudināja nodibināt Lietuvas un Latvijas forumu, lai mēģinātu tuvināt abu valstu sabiedrības, t. i., paplašināt saskarsmi, padarīt intensīvāku daudzpusīgu sadarbību, propagandēt brāļu valsts kultūru, valodu, labāk iepazīt tās vēsturi, likvidēt eksistējošos stereotipus, kas traucē labāk saprast vieniem otru.

Šis forums domāts ne tikai kultūras vai valodas sakaru paplaši-nāšanai, bet gan daudz plašākiem mērķiem, pirmām kārtām – abu valstu sabiedrības dialoga sākšanai. Esam reālisti un saprotam, ka tāds dialogs nesāksies rīt vai parīt – sabiedrība ir inerta, un vecie stereotipi tajā ir ļoti dzīvotspējīgi. Tāpēc ir nolemts rīkot ikgadēju kongresu pārmaiņus Lietuvā un Latvijā. Dialoga uzturēšanā varētu palīdzēt arī jaunais forumam veltītais interneta portāls.

/.../ Vēlot veiksmi foruma dalībniekiem, gribētu beigt ar pārfrāzētiem latviešu dzejnieka Knuta Skujenieka vārdiem: var būt arī, ka nākotnē mēs strīdēsimies, konkurēsim, var būt pat sanaidosimies un atkal salīgsim, taču vienmēr paliksīm brāļi.

Publicēts

Uzruna Latvijas-Lietuvas foruma 1. kongresā (Kauņā, 2005. 22. septembrī)

<http://www.lt-lv-forum.org/index.php?fuseaction=free.view&mid=15&cid=107&id=88>

AR LATVIJOS RUSAI EMIGRUOS Į KARALIAUČIŲ?

Neseniai Latvijos rusus suezino naujojo Kaliningrado gubernatoriaus Georgijaus Boso siūlymas keltis į sritį ir tokiu būdu nušauti du zuikius: padidinti srities darbingų gyventojų skaičių ir išspręsti Latvijos rusų deklaruojamas jų humanitarines problemas.

Kaliningrado srities vyriausybė net rengia programą, pagal kurią bus teikiami kreditai imigrantams, gerinama infrastruktūra. Pasak gubernatoriaus, programa turėtų ypač sudominti Baltijos šalyse gyvenančius asmenis, neturinčius tų šalių pilietybės. O Kaliningrado sritis, kurioje šiuo metu gyventojų yra apie 1 mln., galinti priimti dar 1,5 mln.

Nepiliečiai

Atkurdamos nepriklausomybę 1991 m., Latvija su Estija pilietybės atžvilgiu elgėsi kur kas atsargiau nei Lietuva, kadangi tose šalyse pokario ir vėlesnių laikų migrantų kiekis buvo atitinkamai tris ir du kartus didesnis nei Lietuvoje. Dėl absoliučiai mažesnio gyventojų skaičiaus Latvijoje ir Estijoje kitataučių procentas ten buvo gana didelis, ir vietinės tautos dalis tolydžio mažėjo.

1989 m. surašymo duomenimis, Latvijoje latviai jau tesudarė vos 52 proc. (1935 m. – 77, 1959 m. – 62, 2005 m. – 59 proc.), tuo tarpu Lietuvoje lietuvių procentas per visą sovietmetį išliko stabilus ir svyravo tarp 78 ir 80. Tad šalies pilietybė Latvijoje ir Estijoje buvo suteikta tik tiems kitataučiams, kurie ją turėjo iki sovietinės aneksijos 1940 m., taip pat jų palikuonims.

Likusiems palikta natūralizacijos procedūra, t.y. jie turi išlaikyti valstybinės kalbos, šalies istorijos ir konstitucijos pagrindų egzaminus bei mokėti valstybės himno tekstą. Nepiliečiams išduotuose pasuose pilietybės eilutėje atsirado šokiruojantis įrašas *alien* ('ateivis'). Pagrindinis jų teisių skirtumas nuo piliečių yra tai, kad *aliens* negali balotiruotis rinkimuose ir neturi balsavimo teisės.

Tokių „ateivių“ Latvijoje šiuo metu yra apie 433 000, arba 19 proc. nuolatinių šalies gyventojų. Tačiau imant tautines mažumas atskirai, nepiliečių procentas labai nevienodas. Pavyzdžiui, iš 635 000 Latvijos rusų nepiliečiai sudaro 45 proc., iš 85 000 baltarusių Latvijos pilietybės neturi 66 proc., iš 55 000 ukrainiečių – 75 proc., iš 56 000 lenkų – 27 proc. Latvijoje gyvena ir apie 30 000 lietuvių, iš jų 40 proc. neturi Latvijos pilietybės.

Rusakalbiai

Ir Latvijos rusai, ir Maskvos propagandininkai terminu *russkojazičnyje* (rusakalbiai) atkakliai vadina visus nelatvius. Suprask, visos tautinės mažumos Latvijoje yra rusakalbės, t.y. jų šeimos kalba arba jų bendravimo su kitais kalba esanti rusų, o ne latvių. Priėmus tokią „tiesą“, toliau skaičiuojama paprastai: Latvijoje yra 2 260 000 gyventojų, iš jų 1 352 000 latvių, vadinasi, likęs beveik milijonas są rusakalbiai.

Tokia matematika nesibodi spekuliuoti net aukščiausieji Rusijos pareigūnai, kaltindami Europos Sąjungą neva dvigubais standartais: vieni, pavyzdžiui, są taikomi Serbijos Kosovo kraštui, kur ES siūlo paisyti albanų noro proporcingai patekti į valdžios struktūras, kiti – Baltijos šalims, kur, pavyzdžiui, Rygoje, girdi, yra 60 proc. rusakalbių (t.y. nelatvių), tačiau Rygos dūmoje jų mažuma, nes dalis rusakalbių neturi teisės balsuoti.

Apie tai, kad didelė dalis nelatvių puikiai moka valstybinę kalbą, ją aktyviai vartoja ir savęs rusakalbiais nelaiko, propagandininkai, aišku, nutyli.

Propagandinis karas

Visų „rusakalbių“ teises Latvijoje pasišovę ginti rusai radikalai, reikalaujantys pripažinti rusų kalbą antrąja valstybine kalba, kaip kad Suomijoje padaryta su švedų kalba, nors pačių švedų ten tik 6 proc. Taip pat reikalaujama leisti nepiliečiams dalyvauti bent jau savivaldos rinkimuose, kelti savo kandidatus, o ir apskritai atšaukti, anot jų, žeminančią pilietybės gavimo procedūrą ir pasekti Lietuvos pavyzdžiu, kuri nepriklausomybės atgavimo momentu suteikė pilietybę visiems tada Lietuvoje gyvenusiems asmenims, netikrindama nei jų valstybinės kalbos žinių, nei lojalumo šaliai.

Beje, dėl lojalumo. Latvijoje linkstama papildyti Konstituciją straipsniu, kuriuo būtų galima tikrinti kandidato į pilietybę lojalumą Latvijai. Pataisa taip pat palengvintų galimybę atimti pilietybę už akivaizdžią antivalstybinę veiklą. Mat pilietybę pasistengė gauti ir atvirai priešiški Latvijai asmenys.

Rusai radikalai anaiptol ne skeptiškai žiūrėjo į Latvijos pastangas tapti ES nare, nes tikėjosi, jog toliau galės siekti savo lūkesčių įgyvendinimo, jau naudodamiesi Europarlamento tribūna. Šitai iš dalies pasiteisino – Europarlamente šia kryptimi aktyviai darbuojasi Tatjana Ždanok, Latvijos pilietė, mūsų jedinstvininkų vadų prototipas.

Rusų propaganda nesibodi brukti suklastotą baltų tautų istoriją ir teigti, jog Rytų Baltija, o ypač Latvija yra „iskonno russkije zemli“ (tikros rusų žemės). Be to, dalis rusų jau yra gimę ir užaugę Latvijoje, laiko ją savo tėvyne, tad migranto pravardė prie jų nelimpa. Todėl, sako jie privačiuose pokalbiuose, reikia stengtis kad Latvija taptų nauja rusų valstybe, kaip kažkada baltų Prūsija tapo vokiečių valstybe.

Latvių kalbą jie vadina „aborigenų, nacikų, labusų“ kalba. Jos nesą ko mokyti, nes nei britai, nei prancūzai, nei ispanai su portugalais nesimokę Amerikos indėnų kalbos, kurdami ten savo valstybes. Juo labiau, kad patys latviai yra sudarę tokias sąlygas, jog visur puikiai galima išsiversti su rusų kalba, tad *de facto* rusų kalba Latvijoje jau yra antroji valstybinė – reikia tik ją įteisinti *de iure*.

Į pažadėtąją žemę

Tad ar iškeis nepatenkintieji „rusakalbiai“ Latviją į Karaliaučių?

Tuo abejoja ne tik Latvijos pareigūnai, bet ir patys rusai. Pirmiausia, dėl ekonominių sumetimų. Kad ir kaip prastai Latvija šiuo metu atrodo ES fone, pragyvenimo lygis, aplinka ir kultūra joje nepalyginamai geresnė už Rusijos anklavo.

Be to, iš Latvijos yra lengviau išvažiuoti užsidirbti į kitas ES šalis, negu iš Rusijos. Įveikus pasipūtimą, galima net gauti pilietybę ir išvykti jau kaip ES šalies piliečiui. Kai kurie Latvijos nepiliečiai įsigudrina gauti Lietuvos pilietybę, įrodę, kad jų senelė ar tėvo kūmo brolis gimė Lietuvoje. Tokiu atveju jiems ir kalbos nereikia mokyti, nes pilietybės gavimo tikslas yra ne nostalgija Lietuvai ar jos kalbai, o galimybė nevaržomai blandytis po Europą.

Trečia priežastis – dingtų pretekstas nuolat taisyti Latviją už neva pažeidinėjamas žmogaus teises joje. Kitaip sakant, imperiniai Rusijos sluoksniai netektų čia savo atramos ir ruporo. Iškilų pavojus ir rusų kalbos arealui Baltijos regione – Maskva labai suinteresuota, kad tas arealas išliktų nuo Talino iki Karaliaučiaus, įskaitant ir Lietuvą.

Tam investuotos ir investuojamos milžiniškos lėšos imtų eiti niekais, nes Latvija iki šiol buvo geriausia rusakalbio arealo palaikytoja ir propaguotoja – čia leidžiami prorusiški laikraščiai „Čas“, „Vesti segodnia“ ir kt., iš Latvijos ar per ją net Lietuvą pasiekia rusifikuotos TV programos „Filmu kanāl“, „Pervyj baltijskij kanal“ (Pirmasis Baltijos kanalas) ir pan., čia veikia „Baltijskij russkij institut“ (Baltijos rusų institutas), vietiniai rusiški internetiniai portalai.

Todėl nenuostabu, kad gubernatoriaus G. Boso pasiūlymas Latvijoje buvo sutiktas vos ne kaip Baltijos rusų interesų išdavystė. Beveik kaip CŽV pinklės, kuriomis siekiama atimti antibaltiškus politinius dividendus, didžiausio priešų įvaizdį, o iš kai ko net kasdieninę duoną.

Nesikels Latvijos rusai į Karaliaučių. Nė už jokių pyragus!

Publikuota

<http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=7900700>

2005 lapkričio 7

Komentarai

(delfi.lt; iš viso – 121)

+

Biglis, 2005 11 07 12:34
Per gerai jiems LV, kad emigruotu.

Juliusan, 2005 11 07 13:29
Latvių kalbą jie vadina „aborigenų, nacikų, labusų“ kalba. Jos nesą ko mokytis, nes nei britai, nei prancūzai, nei ispanai su portugalais nesimokę Amerikos indėnų kalbos, kurdami ten savo valstybes.

Čia akivaizdus siūlymas grįžti į viduramžius? Gal ir inkviziciją reikėtų gražinti? Eretikų deginimus? :)

Justė, 2005 11 07 14:07
Bet tai kaip tą keistą mintį Bosui Putinas leido pareikšt? Tai tiesiog reiškia gal, kad iš Rusijos bus atgabenta daugiau rusų į tą sritį? Arba Kaliningradas bus europeizuojamas ir stengsis pakliūti į ES erdvę, bent gauti kokias nors lengvatines sąlygas iš ES.

Janis, 2005 11 07 14:26
Rusai dvikalbystę Latvijoje supranta taip: rusas kalba su latviu tik rusiškai, o latvis privalo mokėti ir kalbėti tiek rusiškai, tiek latviškai. Keista “dvikalbystė”.

lietuvis, 2005 11 07 15:16
as labai džiaugiuosi Latvijos ir Estijos politika nepiliecių atzvilgiu, saunuoles siol valstybes. taip reikia elgtis su okupantais! o lietuvai turi buti geda kad savo brangu (daugeliu skurdzius saliu pilieciu lietuviskas pasas butu aukso vertes) pasa atiduodam rusakalbiam, net nepareikalavus ismokti musu kalbos.

to ruse, tadas, 2005 11 07 17:51
buna isimciu, kai kurie rusai nori likti lietuvoje mokintis ir tapti pilnateisiais pilieciais bet... ju mazuma viska gadina seniai rusai kurie ne zodzio nesupranta lietuviskai ir sneka tik rusiskai (arba viska supranta ir vedami komunistiniu paskatu sneka tik rusiskai) beje ar rusijoje mokslas mokamas?

—

Kristijonas, 2005 11 07 12:12
I Karaliauciu gal ir neemigruotu, bet i Kaliningrada gal ir emigruoti.

lietuviui, 2005 11 07 16:07
Budama ruse, Jusu komentare radau 5 klaidas. Idomu, kas is mudvieju nemoka Jusu kalbos. O kas del pasu: pasiemem Lietuvos pasus nes cia gimeme ir sekmingai is jusu salies issikraustome, nes rusai pagal prigimti negali priimti jusu mentaliteto.
Linkiu Jums daugiau ES turku, kiniecių, arabu ir kitu labiau sukalbamu nepiliecių.

Jevi Krus, 2005 11 07 16:31
Kas tas “karaliaucius”. Kaliningradas pagal eurostandarta, tai ir vadinkit kaip teisinga. o kas kur nori givent asmeninis reikalas. Praejo antras pasaulinis kai buvo sukurti “getto”, ar cia kartojasi prostalinistine politika? Konstitucia garantuoja pasirinkima gyvenamosios vietos.
NE FASIZMUJ, NE NACIZMUJ, NE NACIONALIZMUJ!

ruse, 2005 11 07 17:00
Jei galeciau, atjungciau nacionalistams kabeline, kad ziuretu LNK ir CNN visa likusi gyvenima. Taip pat neleisciau nei vieno i Mumij trol’ ar Grebenschikovo koncerta. Jie, zinokite, irgi tataro-mongololskaja smes.
Ir dar liepciau anekdotus pasakoti lietuviskai iki paskutinio zodzio. O dar geriau, kinietiskai – greiciausiai jie juokingesni.
Ir kad nei vieno musu keiksmazodzio negirdeciau – kai kaimynas lietuvis padanga is pavydo nuleis, sakykite – OT RUPUZE, o ne tai ka dabar sakote... O siaip, as isvykau, ir, kuo imanydama, stengsiuosi negrizti. Aciu uz pasa ir nemokama issilavinima!

2 hm, 2005 11 07 17:18
O jeigu tai butu Rusijoje? Visiems litovcams i dudu ir i tevyne !

+

123, 2005 11 07 18:03

Jei rusam Latijoje blogai, tai dziaugtusi pasiulymu keltis ten kur tures rusijos pilietybe, ten kur visi sneka rusiskai. O pikintis del tokio pasiulymo yra is vis idiotiska. Tada tegu nesiskundzia, kad jiem latvijoje kazkas blogai.

Kukutis, 2005 11 07 20:49

Kas nori šauniai pasikeikt, aplankykit rusišką latvių delfį. Na baisu ir tiek. Kas moka bent kiek latviškai, pasisvečiuokit latvių delfyje. Pamatysit kultūrų skirtumą. Dėl televizijos kanalų – kažkoks absurdas išeina. Kovojom už nepriklausomybę, o žiūrim televiziją mūsų pavergėjų kalba. Aišku, čia akmuo į mūsų kaimynų daržą. Mūsų (gyvenu Mažeikiuose) kabelinė retransliuoja kanalus iš Latvijos, ir nė vieno latviško. Jei jau mes viens kitą laikome broliais, apsiukeiskim bent jau valstybiniais kanalais. Ir uždrauskit vieną kart Litovskoje Vremia. Užtenka to melo ir dezinformacijos. O į Karaliaučiaus gubernatoriaus kalbas žiūriu kaip į tuščias. Negerbiantys valstybės, kuri juos priėmė vyžotus ir “fufaikotus”, nekalbantys tą kalba ir nenorintys ja kalbėti, turi grįžti ten, iš kur atvažiavo, o ne lįsti į naujas teritorijas.

Latve, gaila man latviu, gaila ir lietuviu, 2005 11 07 21:01

Autorius gera rašta paraše, o komentaruose tik kazkoki kvaili lozungai. Kur jie vazuos? Nevazuos į Kaliningrada, gaus lietuviskus pasus ir į Europa keliaus! Lietuviams reiketu rimtai apie si problema pamastyti: 1)Kodėl Lietuva leidzia įgyti pilietybe kiekvienam, kas nori, nereikia net kalbos moketi, 2) kodėl taip daug lietuviu Latvijoje yra “rusakalbiai”, t.i., kalba rusiškai, bet nenori kalbėti latviškai, 3) kodėl taip daug lietuviu Latvijoje nenori tapti Lietuvos piliečiais, ir negali tapti Latvijos piliečiais (nes nekalba latviškai), 4) kodėl lietuviu verslas taip dažnai savo elgesiu taip pan. i .. nenoriu sakyti i ka..

—

:/, 2005 11 07 17:38

reiketu rupintis savo, o ne kaimynu problemomis...

vaje, 2005 11 07 22:23

labusiai susirinko “protingai” atdiskutuot :D , kaimieciai jus eilini karta kai tik tema susijusi su Rusija jus nusisnekat mezhat kazka, pasikat ir tapsnojat :D bet kas jus tokie esat?? – nevykeliai, visada duchino jus ir duchins... savo nuomones neturit, anksčiau mum laizet kojas, po to nemcams, po to vel mum :D , dabar bandot jankiams i sikna sulyst idomus zmones :D

Lietuvos rusas, 2005 11 08 01:24

nu man tai juokinga komentarus skaityt, straipsni kai kuriose vietose irgi kalbat jus cia apie lojaluma savo valstybei, noriu paklausti, tai gal ir lietuvius tada visus issaudykite ar ka ten norit padaryt, kurie nevaiksto i rinkimus, nemoka himno, savo Tevyne vadina bananu salim? beje tikras paradoksas, bet ne su vienu lietuviu tikrai teko susipykti, kai jis Lietuva pradeda atsilikusia aborigenu valstybe vadint, ir kartoja kad prie sovietu buvo geriau:)) o as mat, Lietuvos rusas aiskinu kad ne, komunistinis rezimas blogai, demokratija gerai, Europos Sajunga gerai.. nu tai va, gimiau uzaugau Lietuvoje, mano abu tevai atsikrauste cia po antrojo pasaulinio, baigiau rusiska mokykla, lietuviska universiteta:)) vaikstau i rinkimus, balsuoju uz desiniuosius, jei tiksliai – uz liberalus, konservatorius, seniai seniai ir uz Brazauska balsavau, prisipazinsiu:) Uspaskichas man juoka kelia, Lietuvos himna ir kalba moku geriau nei cia komentuojujantys kai kurie lietuviai, kurie juk tikri patriotai bei lojalus savo valstybei beje, dar apie lojaluma.. sakot rusai nelojalus Lietuvai ar Latvijai? tai zinokit jie lygiai taip pat nelojalus Rusijai, taip pat kaip juodaodziai Amerikoje nelojalus Nigerijai ar Etiopijai..

+

Manau, kad autorius norejo pabrėžti butent ta, ka gerbiamieji komentatoriai net nepamate.

SWETIMAS, 2005 11 08 07:46

To: Rusui.

Tu – isimtis. Bet realybe ir yra mazdaug tokia, kokia mato straipsnio autorius.

Na gerai, pabandyk nueit ir isdestyt savo pozicija Lietuvos rusu sajungoje.

Arba dar geriau – "na pirmom pribaltyjskom". Jei tau ten pritaras, galesi pakomentuot is naujo!

Jautiesi nuskriaustas, bet nejaugi esi aklas: negi nepastebi milzinisku Maskvos pastangu bet kokiomis priemoneimis cia daryt itaka?

Brudas, To Lietuvos rusas, 2005 11 08 07:51

jei visi butu tokie kaip tu, nebutu problemu. O kurie nori vezti ir pan. – nereikia kreipti demesio, tegul issidirbineja

Brimas, lietuvos rusui, 2005 11 08 10:12

Matai istorine. atmintis neleidžia pasitikėti. Mano senelis pasakoja, kad Lietuvoje po karo lietuviai ėjo į miškus gė daugelis vietinių rusų nuėjo į stribus. Lietuviai (su mažom išimtim) rusus laikė okupantais, o rusai jei ir nelaikė savais tai nelaikė ir okupantais. Jei esi rusas tai tikrai žiūri ir rusiškus kanalus, taigi tik aklas ir kurčias tenai nepamatys imperinių rusų ambicijų, ne tik iš politikų, o svarbiausia eilinių ruselių. /.../

Antra vertus, absoliučiai be jokio pagrindo, rusai Kurilus, Karaliaučių, Kareliją vadina "Iskono ruskie zemli" Įdomu kaip pasijaustų rusas jei Maskvą, Smolenską it.t. lietuviai pradėtų oficialiai vardinti kaip istoriškai lietuviškomis žeme.mis?

Maskvos pučiamas burbulas apie rusakalbių persekiojimą susilaukia daug vietinių rusų palaikymo, taigi natūrali ir atgalinė reakcija.

—

tai vat norejau paklausti kuo gi as smirdziu, ir uz ka mane anot kai kuriu komentatoriu reiktu grusti i vagonus ir vezt i Rusija/Kaliningrada?

ar del to kad vardas neturi baltisku saknu? gal tada reiktu priminti dabar vyraujancius vardus tarp naujagimiu, kur is vardo pasakytum kad galbut tai vokietis.. prancuzas.. britas.. na gal koks italas.. ar del pavardes kuri nesibaigia -as? ar del to kad su zmona kalbu rusiskai?

tai gal del to kad yra tokiu imbicidu kurie laiptinese gliaudo 'semkas' ir klauso 'Ruki verch'? paklauskit ju vardu, vos ne puse atsakys lietuviska.. ar sakot cia Vilniaus 'ruskii forsu' propoganda, ir lietuviai bando pritapti? o ka apie tai kad Vilniuje zymiai saugiau gyventi nei lietuviskuose Kaune ar Panevezy, Siauliuose? sakot blogai balsuojam? gal primint, kad butent Kaunas Sustauska kazkada issirinko:)) tai gal isnaikinkim visus lietuvius uz tai kad yra tokie Zirinovskio, Putino atitikmenys kaip Murza, Paksas?

berods pasakiau viska kas perskaicius straipsni ir komentarus ant sirdies atsigule:)

taigi noreciau dvieju atsakymu:

1. kuo as smirdziu?

2. uz ka mane reiktu genociduoti/ istremti ar kitaip izoliuoti nuo lietuviu ir Lietuvos.

is anksto dekuu uz atsakymus :)

NAUJOSIOS RUSIJOS NAUJOJI IDEOLOGIJA

Ideologinėje Baltijos šalių ir Rusijos dvikovoje rusų politikai vis dažniau griebiasi naujų, iki šiol mažai naudotų postulatų bei argumentų, nukreipiančių į šalį tiek patį Baltijos šalių okupacijos, tiek žalos už ją atlyginimo klausimą. Tuos argumentus ypač mėgsta kartoti RF ambasadorius Latvijoje Viktoras Kaliužnas (Viktor Kaliužnyj). Kadangi ambasadorius nėra privatus asmuo, tikėtina, kad šie teiginiai sugalvoti ne jo. Vienaip ar kitaip suformuluotus panašius argumentus pažeria ir kiti Rusijos politikai bei žiniasklaida.

Kas tai per argumentai?

Rusija – tai ne SSRS

Sakoma, kad 1940 m. Rusijos nebuvo, o daug dabartinių rusų tada dar nebuvo gimę, todėl jie nesuprantą, dėl ko „pribaltai“ jiems kelia istorines pretenzijas. Juk esą dabartiniams lietuviams ar latviams irgi keistai atrodo priekaištai dėl jų valstybių teritorijoje vykdyto holokausto – jie yra niekuo dėti.

Rusija yra visai kita šalis nei buvusi SSRS. Rusijos santvarka esanti iš esmės kitokia nei SSRS, prioritetai irgi kitokie, ir tapatinti Rusiją su SSRS būtų tas pat, kas tapatinti III Reichą ar Austrijos-Vengrijos imperiją su dabartine Vokietija ar Austrija ir Vengrija. Todėl už bolševikų nusikaltimus nei rusų tauta, nei dabartinė Rusijos vadovybė neatsako ir atsiprašinėti „pribaltų“ ar tuo labiau atlyginti jiems kokią nors žalą neketina.

Rusija yra SSRS teisių perėmėja? Taip, bet tai esąs grynai juridinis aspektas, ne daugiau. Daugelis šalių yra ankstesnių savo valstybinių darinių teisių perėmėjos, tačiau tiesioginės atsakomybės už jų padarytus nusikaltimus neprisiima.

Šalį valdė nerusai

Bolševikinės Rusijos, o nuo 1922 m. – SSRS valdžioje buvę nerusai. Iš 44 Revoliucinio karo sovieto narių 38 buvo žydai, 4 latviai ir tik vienas rusas. ČK (Ypatingosios komisijos – NKVD ir KGB pirmtakės) vadovas buvo Lietuvoje revoliucinę karjerą pradėjęs lenkas F. Dzeržinskis; J. Džiugašvilis (Stalinas) ir L. Berija buvo gruzinai, N. Chruščiovas į centrinę valdžią atėjo iš Ukrainos, o L. Brežnevas net iš jos kilęs ir į Maskvą

A. Butkus. Baltiškos impresijos

atsikvietęs visą būrį savo tėvynainių. Tad priekaištauti esą reikia ne rusams, o minėtų veikėjų tautoms: žydams, lenkams, gruzinams, ukrainiečiams ir kt.

Klausydamas tokios „išminties“, nejučiomis pagalvoji, kad kaltę dėl II pasaulinio karo nusikaltimų Maskva netrukus ims versti Austrijai, A. Šiklgruberio (Hitlerio) gimtinei – vokiečiai, anot tokios logikos, buvo niekuo dėti. Mažai trūksta, kad ir pirmąją Lietuvos aneksiją 1795 m. suvers ant vokiečių galvų, nes Rusijos carienė Jekaterina II buvo vokiečių...

Latviams dar papriekaištaujama dėl jų raudonųjų šaulių vaidmens, įtvirtinant sovietų valdžią Rusijoje 1918-1920 m. Esą bolševikai tikrai būtų pralaimėję, jei latvių raudonieji šauliai nebūtų davę pradžią Raudonajai armijai ir nebūtų taip uoliai slopinę antibolševikinius maištus bei saugoję Leniną.

Kas kaltas dėl Baltijos šalių okupacijos

Jei jau ieškosim kaltų dėl 1940 m. įvykių, sako Rusijos ideologai, tai juose dalyvavo ne rusų, o sovietų (Raudonoji) armija, kurioje tarnavo ir ukrainiečių, ir baltarusių, ir gruzinų, ir uzbekų su kazachais, tad atsakomybę reikėtų dalyti visiems, o pretenzijas reikšti ir dabartinėms nepriklausomoms šalims, buvusioms SSRS sudėtyje, ne vien rusams ir Rusijai.

Iš pirmojo Rusijos asmens Europa neseniai išgirdo, jog sudaryti SSRS sutartį su hitlerine Vokietija buvę būtina, nes prieš tai Stalinui nepavykę sudaryti koalicijos su Vokietijos priešais Vakarų Europoje. Ta proga Rusijos Dūmoje pasigirdo minčių, jeigu „pribaltai“ taip atkakliai teigia, jog jų šalių aneksija buvo Molotovo-Ribentropo nusikalstamo pakto padarinys, tada kodėl jie nutyli Vilniaus miesto ir dalies jo krašto atidavimą Lietuvai 1939 m. spalį, kaip irgi to pakto padarinį, bei Klaipėdos grąžinimą Lietuvai 1945 m. sausį?

Stalininės represijos? Rusų tauta nuo jų nukentėjusi dar daugiau nei Baltijos šalys. Kas visa tai atlygins patiems rusams?

Dėl kariuomenės įvedimo į svetimą teritoriją esą nešventi ir patys „pribaltai“ – į Iraką jie įvedę savo dalinius irgi be jokio tarptautinio mandato. Ar, pavyzdžiui, Latvija ketinanti dėl to atsiprašyti Irako tautos? – retoriškai klausia Rusijos ambasadorius.

„Nusikaltimai ne mūsų, bet pergalė – mūsų“

Suvertus kitataučiams SSRS vadovams kaltę dėl sovietmečių padarytų piktadarybių ir klaidų, Rusijos ideologams darosi sunku paaiškinti, kam tenka laurai už SSRS pergalę II pasauliniam kare: ar tiems patiems blogiukams vadams gruzinams ir žydams, ar kam kitam. Paprastai akcentuojami generolų G. Žukovo, I. Konevo, K. Rokosovskio ir kitų karo vadų

bei paprastų kareivių nuopelnai. Esą sumanūs generolai kūrę planus, o Stalinas jiems netrukdęs. Dar daugiau – vos tik generalisimas imdavęs kištis ir koreguoti planus, situacija fronte blogėdavusi. Sėkmę, girdi, lėmė rusų (jau dabar rusų!) kareivių dvasia, pasiaukojimas, ryžtas ir t.t.

Šitokia dviprasmybė (kas bloga – kitataučių vadovų kaltė, kas gera – rusų nuopelnas) verčia svarstyti: už kokius SSRS darbus tada Rusija atsako, o už kokius – ne. Jei atsižegnojama nuo šalies, kurioje valdžią buvo uzurpavę kitataučiai, tai logiška būtų atsižegnoti ir nuo laimėjimų, pasiektų tiems kitataučiams vadovaujant. Jei to padaryti negalima, reikia atsisakyti selektyvaus požiūrio ir prisiimti atsakomybę tiek už laimėjimus, tiek už klaidas, nes ir viena, ir kita darė tie patys žmonės, liepiami tų pačių vadovų.

Nuo ideologijos prie demagogijos

Įdomiausia atrodo pokario sovietmečio interpretacija, nors ir suprimityvinta iki absurdo. Nuo 1940-1945 m. šis laikotarpis skyrėsis tuo, jog Baltijos šalys buvo SSRS sudėtyje, vietinės tautos labai aktyviai kūrusios socializmą ir tikėjusios komunizmo ateitimi. Visoms trims Baltijos sovietinėms respublikoms tada vadovavę komunistų partijos centro komitetai, jų vadovai buvę vietinių tautų atstovai, o rusai ten turėję tik antraeilis vaidmenis. Visą tą laiką nebuvę jokio signalo, jog, pavyzdžiui, Latvija būtų norėjusi gauti nepriklausomybę (sic!). Kai 1991 m. ji šį klausimą iškėlusi, tuometinis Rusijos prezidentas B. Jelcinas jį iškart ir patenkinęs (!). Tada okupacijos ir atsprašymo dėl jos klausimas nebuvęs keliamas, jis atsiradęs vėliau, – šitaip latvius jų istorijos prieš metus viename interviu mokė naujasis Rusijos ambasadorius.

Kas siūloma?

Pirmiausia rusai Baltijos šalims siūlo atriboti praeitį nuo dabarties ir žiūrėti į ateitį, kurti naują istoriją. Praeitį reikia palikti istorikams, ne politikams. Negalima visą laiką klūpoti prie artimųjų kapo ir lieti ašaras – taip politikas virs tik kapinių prižiūrėtoju. Visą laiką žvalgantis atgal, gali įskausti sprandas, o dar blogiau – galva, - sako rusų diplomatai.

Su tuo, be abejo, negalima nesutikti. Tačiau su primesta ideologija ir vienpusiška rusocentrine istorijos interpretacija – vargu.

Publikuota

<http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=8207206>

2005 gruodžio 9

Komentarai

(delfi.lt; iš viso – 287)

+

Rusijos ideologija, 2005 12 09 11:37
Visų laikų Rusijos ideologija – užpulti ir atimti.

ruskiu naciai suizulejo, 2005 12 09 13:16
teisingas straipsnis
ypac keistai atrodo, kai dėl visu savo nusikaltimus penkta kolonke komentaruose kaltina žydus, pribaltus bei kitas tautas, o nuopelnus pasiima jau sau – rusams.

to davinchi, 2005 12 09 13:21
Šudžiau. Okupantui niekada niekas nepriklausė, nes jis okupantas. O tas okupantas taip „pakėlė“ Lietuvos ekonomiką, kad 50 metų atsilikome nuo normalių pasaulio valstybių. Taigi, debile, tylėk.

politic, 2005 12 09 13:30
„Agentūros“ dažnai teigia delfi komentaruose, kad neva Lietuvos istojimas į SSSR buvo „savalaikis ir progresyvus aktas – tai leido išvystyti Lietuvos pramonę ir socialinę sferą bei užtikrino visu socialiniu sluoksniu lygias teises.“
O kaip čia gavosi, kad Suomija, kuri savu laiku patyrė žiaurius nuostolius kare su SSSR, bet po karo taip ir nebuvo inkorporuota į SSSR, vistiek padarė didesni progressa nei Baltijos šalys – visose tose srityse, kurias ir minėjai. Ypac į tai demesi atkreipia latviai, kuri salis buvo gerokai labiau išvystyta ekonomiskai prieš sovietinę okupaciją nei tuometinė Suomija (kaip ir Estija su Lietuva). Taigi čia dar labai didelis klausimas ar tas aktas buvo progresyvus ar regresyvus. Su tamta butu galima sutikti tik tuo atveju, jei kaskokiu stebuklingu budu sugebetum visiems irodyti, kad per tuos 50 metu nepriklausoma Lietuva butu visiskai nesivysciusi ir pasilikusi 1939 metu lygyje.

—

jobvaldas, 2005 12 09 11:48
as ne istorikas ir juo labiau ne politikas (aciū, Dievui). mano nuomone tas nuolatinis reikalavimas atlyginti žala tikrai pasika santykius su rusija, kuri ir taip pilna sudo. jeigu realiai paziureti, tai jokios žalos niekas ir niekada tikrai neatlygins, o santykiai su kaimynine salim bloges ir bloges. mes pasisavinom isdidumo monopoli. rusai matyt irgi turi isdidumo, todėl kada lietuva ima juos sokdinti, jie tikrai susierzina arba ziuri kaip į durnelius. ilgainiui musu ims nebesuprasti net vakarai. lietuva galetu kazkaip kilniasirdiskai atleisti rusijai uz padaryta žala ir pamirsusi skolas, ziureti, kokios naudos galima tureti is normaliu santykiu. dabar tai tikrai durnai atrodom. turbut net patys sau. o tai čia jau net nebe principai, čia kaskoks ikyrumas ir meginimas „pasokdinti“ kita sali is kersto, kad si buvo mus okupavusi. reiketu palikt tuos savo kompleksus.

davinchi, :-), 2005 12 09 12:50
Siūlau padalyti visą tą turta, kurį paliko išvaduotojai, kurie pamiršo išeiti, tiems, kas nukentėjo nuo okupacinės valdžios. Juk ne iš nepriklausomos Lietuvos biudžeto buvo pastatyta Ignalinos AE, ar gamykla „Ekranas“, ar KHE ir t.t. Apskritai, kaip TSRS teisių paveldėtoja, tai būtent Rusija yra šių ir kitų objektų teisėta savininkė (!!!)

alex, 2005 12 09 13:26
eikit toliau bulviu kast patriotines siuksles ir melstis Adamkui ar Lansbergiui Lietuva neilgai tems... be rusu pagalbos neisgyvensit patys. Tai puikiai zinot... juokas ima kai dar bandot spardyti :)))

davinchi, 2005 12 09 13:38
O šiaip, skaičiuojant, kiek naudos turėjo priklausoma Lietuva nuo

čia, 2005 12 09 13:37

čia vis dar reiškiasi rusų šarikovai (Iš “Šuns širdis), kurie neturi savo Tėvynės, neturi jokių... neturi nieko. Tik tarnauja šitų šarikovų džerzinskiui už numestą kaulą. Jie kandžioja visus taip pat ir save.

imperija?, 2005 12 09 13:50

Kas turi galimybę žiūrėti ruskiu televizijas , gali įsitikinti, kad jie atvirai svarsto, kaip Rusijai vėl tapti imperija. Sėdi (stovi) “garbingi” politologai, žurnalistai ir marga publika ir su apmaudu lieja a□aras, kad Rusija jau ir dar ne imperija.

Latvis, 2005 12 09 14:16

Geras straipsnis. Pagarba autoriui, kad jis trumpai drutai isdeste viska, ka cia Latvijoje Kremliaus vardu mala ambasadorius Kaliuznyj, o jam is paskos – ir visi “russkojazyckyjai”. Neseniai Kaliuznyj pareiske, kad Latvijoje rusai nepilicciai prievartaujami isduoti patys save. Mat noredami gauti pilietybe, jie turi laikyti ir Latvijos istorijos egzamina ir pripazinti, kad Latvija buvo CCCP okupuota. O pripazinti to jie nenori ir negali.

faktai, 2005 12 09 15:04

2003 metų kovo mėnesį Rusijos vyriausybės finansuojamame naujienu portale “Regnum.ru” pasirodė dokumentas “Ar efektyviai Rusijos vyriausybė gina nacionalinius interesus? Aktyvių veiksmų Baltijos šalyse būtinumas ir potencialas”

tft, 2005 12 09 15:06

didelių valstybiu, ypač Putino Rusijos, atstovai dažnai savo imperines užmačias tapatina su patriotizmu, o mažųjų tautų siekį gyventi laisvai vadina nacionalizmu.

Politologas, 2005 12 09 15:39

Hitlerio amija irgi sudare ne tik vokieciai. Tai ka – kalti ir tie kiti? Manau, didžiausia tokios “neopolitikos” klaida yra nutylejimas, kieno vardu toji

okupacijos, visai gali būti, kad Lietuvos TSR ir likusios TSRS santykiai buvo lygiaverčiai. Tada ir neteisėtai užgrobtos žemės nuomos mokestis atkrenta ;] Bet kaip tada su įvairiais fabrikais, gamyklomis, elektrinėmis, mokyklomis, universitetais, nemokamu mokslu, ar medicina, kurių iki okupacijos nebuvo? Ir kiek visa tai būtų kainavę, jei Lietuva nebūtų buvusi okupuota (aneksuota, tiksliau, nes pasipriešinimo tai nebuvo, išskyrus kelių sukilusių būrių, ar pan.). Ir kiek žmonių būtų išmirę, negimę, jei Lietuva būtų nepriklausoma, o ligoniai neturėtų už ką susimokėti gydymo įstaigoms joje ir t.t. Žinoma, nuo okupacijos nukentėjo Vytautas, bet jis jau savo tvartelį atgavo, o kolūkius iš neapykantos okupantams, kad jie atėmė jo tvartelį, sugriovė, o ne išmintingai pertvarkė į kolektyvinius ūkius, kurie vėliau būtų virtę ūkininkų korporacijoms, ar pan. Aišku, nevisi vytautai savo tvartelius beatgavo...jie paprasčiausiai sudėgė ;] Su TSRS ir Rusija ;] Dalykas kėblus Rusijos diplomatams ;] Iš vienos pusės, dabartinis režimas nekenčia komunistų, o tai jau ideologijos požymis. Užtenka pažiūrėti kokius naujus filmus kuria, ir rodo per Ostankiną, kad suprastum, kuo kvėpuoja jų valdžia... TSRS, Stalinas, Brėžnievas, 20 metų senumo Satana balistinės strateginės raketos, Putino polittechnologams reikalingi tik mito kūrimui, mito apie supervalstybę kuri kažkada buvo, mito savo tautiečiams visų pirmą, o jų diplomatams sunku laviruoti tarp valdžios mitų ir realybės. Gerai Maskvos meras pasakė diplomatinio šnipų skandalo įkaršty, kad politika politikai, na o ekonomika ekonomikai, ar pan. ;]

Igor, 2005 12 09 13:43

Seip, straipsnis yra objektyvesnis, negu visi prieš tai buvusi. Bet pirmą kartą girdžiu, kad 2 pasaulinio karo nuopelnus rusai prisima tik sau. Mes rusai nekada nepamirskim baltarusus (Bresto tvirtovė, partizanai), ukraineciu

A. Butkus. Baltiškos impresijos

+

Raudonoji armija veike. "Za Rodinu, za Stalina!" sauke ne gruzinai, o rusai. Ka – jie buvo zombiai, jei visa kalte vercia gruzinu kilmes vadui? Nezinajo, ka daro? Centrine valdzia buvo Rusijos sirdyje Maskvoje, o ne Kijeve ar Tbilisyje. Rusai is tikruju yra talentingi demagogai su rytietskiskiu klastos prieskoniu – sitas ju bruozas nepriklauso nuo santvarkos. Mongolu genai.

Latvis, vo_taip, 2005 12 09 15:54
Rusijoje kaip i dalyka ishsaugojusi nuo ishnaikimo daugeli rytu Europos tautu. O fashistai tai tikrai butu padare. 50 metu eiti ne visai tuo keliu geriau negu buti visishkai sunaikintam.
Nesutinku ir nesutiksiu. Kas tada issaugojo Hitlerio okupuotas tautas nuo sunaikinimo? Danija, Norvegija, Olandija, Belgija, Austrija Cekoslovakija ir kt.? Juk jos po isvadavimo nebuvo inkorporuotos i CCCP.

dede, 2005 12 09 17:46
Daugeli amziu besiformavusiam Rusijos gyventoju mentalitetui svarbiau "geras caras", negu visos tos vakarietiskos demokratijos. Gal net ne svarbiau, bet jiems taip suprantamiau, priimtinau... Nesakau, kad visi ten galvoja tik taip, bet dauguma. Girdi, Rusijai reikia sugrazinti buvusia slove ir svori, kad su ja skaitytusi kaip anksčiau. Parodyti Amerikai ir jos sajungininkams ju tikraja vieta, sukurti alternatyva vakarietiskai kulturai bei vakarieiskam mastymui. Nesiimu spresti ar is tiesu Rusija kelia gresme Vakarų valstybems, bet postsovietinei erdvei toji gresme lieka ir dar ilgai isliks.

gimiau 1941-06-22, 2005 12 10 21:24
Kai rusai užėjo 1944 m mano senelis gyvenęs kaime, davė lašinių kareiviams, kurie ant keptuvės juos kepė, o taukus pylė ant žemės sakydami: "Otkuda voda?"

—

(Sevastopolis, Kerče), prancuzu (Normandija- Neman) nuopelnu... Taip, tarp generolu, daugiau rusisku pavardziu, bet tarp paprastu kareiviu buvo zmones is visos Sovietu Sajungos, ir netgi is viso pasaulio. Ir tai zino kiekvienas rusas.

vo_taip, Latvis, 2005 12 09 16:51
Karo metu destabilizuoti padeti okupuotose teritorijose nebutu protin-ga, kaip ir naikinti potencialius karius. Visi pakeitimai buvo palikti pokari-niam laikotarpiui.

cinikas, 2005 12 09 17:31
Autoris pats didelis demagogas. Nera analiza o tik lozungai. MES geresnis už kitus.

Juventa, 2005 12 09 17:44
Gaila, kad autorius neteikia rimtesniu kontrargumentų pasakymams, jog Rusija Baltijos šalyse pastatė daugybę gamyklų, likvidavo beraščių kartą ir pan. Tokio pobūdžio samprotavimuose reikėtų daugiau gyvenimiškos faktologijos, kurią mena mūsų žmonės, visiškai nesiilgėdami praeities, kaip juos kaltina kai kurie trumparegiai oponentai.

timur2, 2005 12 10 17:55
20-40-s is Lietuvos isvaziavo apie 0,8 mln lietuviu dabar – apie 0.7 mln – tai jus rusams aci pasakykite – per tas 50-t metu butumet visi pabeges is Lietuvos!!

alex, 2005 12 10 17:57
a jus cia svaigstat lansbergistai. muziku tauta buvot ir liksit. Teisybe akis drasko ka?? Rusija visada buvo ir bus galingiausia valstybe musu regione. O jus lansbergistai vis lojat ir lojat pykdot kaimyne Rusija be reikalo. Petkevicius teisus, uzsuks jums kranelius ir vel tapsit muzikais kuo visalaika ir buvot

НОВАЯ ИДЕОЛОГИЯ НОВОЙ РОССИИ

‘Одно из ухищрений внешней политики заключается в том, чтобы навязать дипломатическому сопернику свои идеологические установки. Их нужно представить так, чтобы соперник, даже не заметив и не почувствовав того, начал играть по навязанным ему правилам’. Это цитата из ‘инструкции’ В. Ольжича (собкор агентства REGNUM в Литве - прим. перев.) о том, как Россия должна сориентировать балтийские государства, говоря о произведенной СССР аннексии этих стран и длившейся 50 лет оккупации.

В идеологическом поединке стран Балтии и России российские политики на самом деле все чаще прибегают к новым, до этого мало использованным постулатам и аргументам как по вопросам собственно оккупации балтийских стран, так и о возмещении ущерба от нее. Такие аргументы особенно любит повторять посол Российской Федерации в Латвии Виктор Калюжный. Так или иначе, похоже сформулированными аргументами любят сыпать и другие российские политики, а также СМИ.

Что же это за аргументы?

Россия – это не СССР

Утверждается, что в 1940-м году России не было, а многие россияне тогда даже еще не родились, поэтому они не понимают, из-за чего ‘прибалты’ предъявляют к ним исторические претензии. Ведь для нынешних литовцев или латышей также странно выглядели претензии в связи с происходившим на их территории Холокостом – они ни при чем.

Россия – это совершенно другая страна, нежели бывший СССР. Устройство России по сути другое, чем СССР, приоритеты также другие, и отождествлять Россию с СССР – то же самое, что отождествлять Третий Рейх или Австро-Венгерскую империю с нынешней Германией или Австрией и Венгрией. Поэтому за преступления большевиков ни русский народ, ни нынешнее руководство России не отвечают и извиняться перед ‘прибалтами’ или, тем более, возмещать им какой бы то ни было ущерб не намерены.

Россия является правопреемницей СССР? Да, но это чисто юридический аспект, не больше. Многие страны также являются преемниками прав своих предыдущих государственных субъектов, однако

прямой ответственности за совершенные теми преступления не берут на себя.

Страной правили нерусские

Большевицкой Россией, а с 1922 года – СССР правили нерусские. Из 44 членов Революционного военного совета 38 были евреями, 4 – латышами и только один русский. Руководителем ЧК (Чрезвычайная комиссия – предшественница НКВД и КГБ) был начавший в Литве революционную карьеру поляк Ф. Дзержинский. И. Джугашвили (Сталин) и Л. Берия были грузинами, Н. Хрущев в центральную власть пришел с Украины, а Л. Брежнев даже родился там и привел за собой в Москву целый отряд земляков. Так что предъявлять претензии нужно не русским, а народам упомянутых деятелей: евреям, полякам, грузинам, украинцам и др.

Слушая такие ‘мудрствования’, незаметно можно начать думать, что вину за военные преступления во Второй мировой войне Москва вскоре начнет перекидывать на Австрию, родину А. Шикльгрубера (Гитлера) – немцы, по такой логике, ни при чем.

Латышам еще высказываются претензии в связи с ролью их красных стрелков, утверждавших советскую власть в России в 1918-1920 годах. Большевики бы точно проиграли, если бы латышские красные стрелки не положили бы начало Красной армии, не умирjali бы так усердно антибольшевицкие восстания и не охраняли бы Ленина. При этом умалчивается, что красные латышские стрелки никогда не являлись представителями только что созданной Латвийской Республики и не были ею посланы.

Кто виноват в оккупации балтийских стран

Если уж мы будем искать виноватых в связи с событиями 1940 года, говорят идеологи России, то в них участвовала не русская, а советская (Красная) армия, в которой служили и украинцы, и белорусы, и грузины, и узбеки с казахами, так что ответственность надо бы делить на всех, а претензии предъявлять и нынешним независимым государствам, бывшим в составе СССР, а не только русским и России.

Из советских учебников Европа недавно снова услышала правду о том, что СССР был вынужден пойти на соглашение с гитлеровской Германией, поскольку перед этим Сталину не удалось создать в Западной Европе коалицию с врагами Германии. По этому случаю в Думе России слышались высказывания, что если ‘прибалты’ так упорно утверждают, что аннексия их стран была последствием преступного пакта Молотова-Риббентропа, так почему они умалчивают то, что в

октябре 1939 года Вильнюс и часть Вильнюсского края была отдана Литве, что тоже является последствием пакта, как и возвращение Клайпеды Литве в январе 1945 года?

Сталинские репрессии? Русский народ пострадал от них еще больше, чем балтийские страны. Кто за все это заплатит русским?

В связи с вводом войск на чужую территорию: не являются святыми и сами 'прибалты' – в Ирак они ввели свои подразделения тоже без всякого международного мандата. Или Латвия намеревается просить прощения у иракского народа? – риторически спрашивает посол России.

'Преступления не наши, но победа – наша'

Переложив вину на руководителей-инородцев СССР за совершенные в советский период злодеяния и ошибки, идеологам России становится трудно пояснить, кому принадлежат лавры за победу СССР во Второй мировой войне: тем самым плохишам-руководителям грузинам и евреям или кому-нибудь другому. Обычно акцентируются заслуги генералов Г. Жукова, И. Конева, К. Рокоссовского и других военачальников, а также простых солдат. Толковые генералы разрабатывали планы, а Сталин им не мешал. Более того – как только генералиссимус начинал вмешиваться и корректировать планы, ситуация на фронте ухудшалась. Успех, мол, был предопределен духом русского (уже теперь русского!) солдата, его самоотверженностью, решимостью и т.п.

Такая двусмысленность (в плохом виноваты инородцы руководители, а все хорошее – заслуга русских) наталкивает на размышления: за какие деяния СССР тогда отвечает Россия, а за какие – нет. Если отрещиваются от страны, в которой власть узурпировали инородцы, тогда логично было бы откреститься и от побед, достигнутых под руководством тех инородцев. Если этого сделать нельзя, нужно отказаться от избирательного взгляда и взять на себя ответственность как за победы, так и за ошибки, потому что и то, и другое совершалось одними и теми же людьми, понуждаемыми одними и теми же руководителями.

От идеологии к демагогии

Самой интересной выглядит интерпретация послевоенного советского времени, пусть и упрощенная до абсурда. От 1940-1945 гг. этот период отличается тем, что балтийские страны были в составе СССР, местные народы очень активно создавали социализм и верили в коммунистическое будущее. Всеми тремя советскими балтийскими

республиками руководили тогда центральные комитеты коммунистической партии, их руководителями были представители местных народов, а русские были там только на вторых ролях. В тот период не раздавалось никаких сигналов, например, о том, что Латвия хочет получить независимость (sic!). Когда в 1991 году этот вопрос был поднят, тогдашний президент России Б. Ельцин его сразу же удовлетворил (!). Тогда вопрос оккупации и извинений за нее не поднимался, он появился позже, – так год назад пояснял латышам их историю новый посол России.

Что предлагается?

Прежде всего, русские предлагают балтийским странам разделить прошлое и настоящее и смотреть в будущее, создавать новую историю. Прошлое нужно оставить историкам, а не политикам. Нельзя все время стоять на коленях у могил близких и лить слезы – так политик станет только зрителем кладбища. Постоянно оглядываясь назад, можно сломать шею, говорит русский дипломат.

С этим, несомненно, нельзя не согласиться. Однако с привнесенной идеологией и односторонней и непоследовательной интерпретацией русско-центристской историей согласится вряд ли возможно.

Опубликовано

<http://www.inosmi.ru/translation/224384.html>

19 декабря 2005

KADA MATYSIME LATVIJOS TV?

Iš karto girdžiu atsakymą – taigi matome! Pavyzdžiui, „Pervyj baltijskij kanal“, „XXI TV Filmu kanāls“ mato visa Lietuva. Latvijos pasienyje mato mi ir kiti kanalai. Vienos kabelinės TV programų pakete šmėsteli ir du kiti Latvijos kanalai. Ko dar reikia?

Skamba ciniškai. Mat abu pradžioje minėtieji kanalai skirti rusakalbei auditorijai – ten nė žodžio neišgirsi nei latviškai, nei apie Latviją, o du kitus, beje, antraeilus Latvijos kanalus mato tik tos kabelinės TV abonentai. Žodžiu, iš Latvijos rodom tai, kas naudinga Maskvai, bet ne Vilniui su Ryga.

Latvija yra vienintelė Lietuvos kaimynė, kurios tikroji latviakalbė televizija neturi teisės transliuoti į Lietuvą. Rusiškai – prašom! Latviškai – ne! Reikia pirkti licenciją. Teisybės dėlei pripažinkim, kad ir Lietuva neturi teisės transliuoti savo TV programų į Latviją – neturi išsipirkusi licencijos. Lenkija su Rusija ją išsipirko ir užvertė Baltijos šalis savo TV kanalais (ypač Rusija), o Lietuva su Latvija tarsi nenorėtų viena kitos matyti. NATO narės. ES narės. Kaimynės. Etninės sesės. Mato viena kitą tik tada, kai į jas kas nors šaudo, kaip 1991 m. sausį.

Ar tikrai nenori matyti?

Netiesa, nori. Tą norą išreiškė Lietuvos ir Latvijos forumo Pirmasis suvažiavimas, įvykęs 2005 m. rugsėjo 22 d. Kaune. Suvažiavimo kreipimėse yra net atskira pastraipa, skirta TV programų mainams:

3.2. Raginame abiejų šalių valstybines ir kabelines televizijas pradėti keistis nuolatinėmis kultūrinėmis ir pažintinėmis laidomis, parengti ir rodyti jas savo šalies valstybine kalba su subtitruotu (ne garsiniu!) vertimu į antrosios šalies valstybinę kalbą. Raginame visiškai atsisakyti praktikos versti tokias laidas ar filmus į kurią nors trečiąją kalbą.

Televizijos šio kreipimosi neišgirdo. Jos, beje, daug ko neišgirdo. Jau kelinti metai dalis visuomenės aktyviai ragina televizijas nebeteikti sovietinio prioriteto rusų kalbai ir pradėti subtitruoti visas užsienio kalbas, ne tik rusų. Siūloma rodyti ne surusintus, o lietuviškai subtitruotus pa□intinius kanalus „Discovery“, „National Geographic“ ir kt., kaip kad rodomas „Viasat History“.

Kaip žirniai į sieną. Televizijos atsikalbinėja vienodai: neturim teisės, per mažai žiūrovų (Estijoje, beje, jų triskart mažiau, bet estai perėjo prie skandinaviškos praktikos – subtitruoti), per brangu, nėra techninių galimybių ir pan. Žodžiu, televizinininkai visada impotentiškai akcentuoja, ko jie negali, užuot pradėję svarstyti, ką galėtų padaryti situacijai gerinti.

Prorusiškos šalies įvaizdis

Įsiliejusi į europines struktūras, Lietuva, pasirodo, pakeitė tik politinį rūbą, tuo tarpu manieros ir įpročiai liko seni. Blogiausia, jog nedaroma nieko, kad tie įpročiai pasikeistų. Vakarietiška orientacija ir vakarietiškos vertybės yra viso labo tik garsiai skelbiamos deklaracijos, viešai rodoma užsklanda. Skambiais pavadinimais dažnai dangstomas atvirksčias turinys. Pamažu rusėjančioms Lietuvos komercinėms televizijoms labiau tiktų „Slavijos TV“ pavadinimas. Jei jos tai teisina kultūrine rinka ir derinimusi prie žiūrovų, tai iš tikrųjų visuomenės orientacija yra aiškiai ne į tą pusę. Nenuostabu, kad ir svečiams iš senųjų ES šalių Lietuva tebeatrodo kaip Rusijos priangis ar jos satelitė.

Pajunginėjęs kitus Lietuvoje matomus TV kanalus, užsienietis nesunkiai įsivaizduos esąs Rusijoje, ne Lietuvoje. Tad nereikia stebėtis, jog tikrasis, ne deklaratyvusis Lietuvos įvaizdis jau pradeda kenkti mums ES struktūrose – šalia skurdo nutylima ir faktiškoji prorusiška visuomenės kultūrinė bei kalbinė orientacija bei jos palaikymas per televizijas.

Lietuvos televizijų abejingumas brolių latvių valstybei yra sovietmečio paveldas ir inercija. Interviu su Latvijos atstovais dažniausiai skamba rusiškai, kaip anais laikais. Su Lietuvos atstovais Latvijoje – irgi. Apie Rusiją ar Lenkiją Lietuvos gyventojas žino daugiau negu apie Latviją. Apsidairykim aplinkui – estai mato giminaičių suomių TV, rusai – ukrainiečių ir baltarusių bei atvirksčiai. Esam vienintelės išlikusios baltų tautos ir juokinam pasaulį tuo, jog atvykęs užsienietis apie lietuvius ir latvius dažnai žino daugiau, negu mes patys vieni apie kitus. Švedai su norvegais, pavyzdžiui, stebisi, kad lietuviai su latviais nesistengia kalbėtis savo kalbomis, o griebiasi trečios kalbos – rusų ar anglų.

Ką rodyti

Televizinių programų mainus būtų galima pradėti laidomis apie kaimyninėje šalyje gyvenančius tautiečius. Latvijoje gyvena apie 30 000 lietuvių, iš jų maždaug 60 proc. yra Latvijos piliečiai. Lietuvoje latvių gyvena dešimtkart mažiau, t.y. maždaug tiek pat, kiek totorių ar žydų. Kaip ir kuo gyvena lietuviai Latvijoje ir latviai Lietuvoje, būtų įdomu abiejų šalių žiūrovams.

Labai įdomios galėtų būti laidos apie turizmo bei verslo galimybes kaimyninėje šalyje. Savo žiūrovą rastų ir laidos apie mūsų bendrą istoriją, papročius, tautosaką. Netrūktų žiūrovų, mėgstančių laidas apie broliškos šalies literatūrą, meną, muziką.

Atsipirktų netgi atskiras plačiau matomas Latvijos TV kanalas Lietuvoje bei Lietuvos TV kanalas Latvijoje. Svarbu, be abejo, kad tie kanalai būtų transliuojami atitinkamai latvių ir lietuvių kalbomis, o filmai ar laidos –

triturotos antrąja baltų kalba. Šitaip padidėtų kiekvienos valstybinės kalbos reikšmė, išsiplėstų baltų kalbų vartojimo sferos ir arealai, o latviams tai būtų dar viena atspirtis prieš rusakalbių nepiliečių reikalavimą pripažinti rusų kalbą antrąja valstybine kalba Latvijoje. Kartu atkristų vienas iš reikalautojų argumentų, jog esą rusų kalba vartojama net pačių baltų tarpusavio kontaktams.

Be to, šitaip prisidėtume prie Latvijos lietuvių ir Lietuvos latvių tautinio identiteto bei gimtosios kalbos palaikymo. Šiuo atveju tikrai sektinas Rusijos ir Lenkijos pavyzdys – šios valstybės negaili nei lėšų, nei pastangų savo tautiečiams kaimyninėse šalyse palaikyti, įskaitant ir galimybę jiems matyti gimtakalbę televiziją.

Neabejoju, kad tokie mainai kartu stiprintų ir abiejų šalių gyventojų patriotizmą, tautinę savivoką bei pasididžiavimą tuo, jog esame baltai. O juk mūsų prie Baltijos – beveik puspenkto milijono.

Publikuota

<http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=8929095&ndate=1141371304&categoryID=2997120>

2006 kovo 3

Komentarai

(delfi.lt; iš viso – 529)

+

sauksmas i tyrus, 2006 03 03 10:00
Grazios mintys. Bet rusiskus kanalus finansuoja Rusija, o lietuviai tuo tik dziaugiasi, ir nemato nieko toliau savo nosies.

Provincialas, 2006 03 06 11:53
Neturejau laiko skaityti komentaru, tai galiu ir pasikartoti.
Sutinku su autoriumi! Esame Rusijos informacineje erdveje ir toliau i ta liuna klimpstame. Toli mums dar iki estu, deja. Beda ne tik musu mentalitete bet beda yra musu TV kanalu pozioris, ypatingai LTV. Geda! Mieli TV kanalu vadai. Uzteks ir toliau rusinti Lietuva, ar nematote ka darote? Kur jusu patriotiniai jausmai. Jus turite savo rankose zirkles kurios gali nukirpti musu informacines siules su Rusija. Tiktai jusu deka Lietuva liko

—

niponial, 2006 03 03 09:52
Netiesa, nori. Ta norą išreiškė Lietuvos ir Latvijos forumo Pirmasis suvažiavimas, įvykęs 2005 m. rugsėjo 22 d. Kaune. Suvažiavimo kreipimesi yra net atskira straipa, skirta TV programų mainams

Tai tame Forume susirinko abi tautos, 100%? O jei as su koku Malawio bahuru sukursiu Lietuvos-Malawio foruma, ir raginsiu Lietuvoje rodyti Malawio Pirma valstybini kanala? Pasiseks, kazi?

gintux, 2006 03 05 21:44
kam mums brukate ta latvii TV?
Mes juk latviskai nesuprantame ir neziuresime. Nespreskite savo asmeniui problemu visuomenes saskaita (pinigais). Jei taip norite ziureti ZIRGAGALVIU TV – nusipirkite

+

ir liks Rusijos informacineje zonoje. Uzteks dairytis aplinkui, 'just do it!' Ir iniciatyva turetu parodyti LTV!

Tadas-žemaitis, 2006 03 06 18:19
Žiūriu dabar per savo Mažeikių kabelinę "Roventą" jau dvi valandas ukrainietiš-kai. Mažeikiai Latvijos pasienyje. Latviai čia irgi gyvena, latviškai supranta ir kalba ne viena dešimtis ar šimtas žemaičių ir lietuvių. Deja, ukrainietiškaai gatvėse kalbant negirdė-jau. Tai kodėl gi ukrainietiška kanalą nepakeisti latvišku. Mano galvon vis peršasi mintis – ar nenuperkamas mums Maskvos propagandinis opiumas kuo nors iš mūsų valdžios vyrų? Kažkaip tas rusinimas prasidėjo Pakso laikais, ir nuo to laiko vis didėja. Triūbijam visur, kur tik galimai apie latvių ir lietuvių draugystę, o praktiškaai toliau lozungų nenuėjom. Prisimenu, gal prieš koki 10 metų turėjom savo televizijoje laidelę "Mokausi latviškaai". Ar kažka panašaus. Labai gera laida buvo, paprasta, viskas gerai įšimenama. Bet dingo. Nors jokios didelės informacijos apie Latviją ir negaudavom, bet kiekvienas norintis išmokti latviškaai buvo patenkintas. Ką gi, liko vėl laukti. Gal sulauksim. Ir dar, jei ką įžeidžiau pajuokavęs apie suvalkiečių tarmę, atleiskit. Nieko blogo nenorėjau.

leitis, 2leišis, 2006 03 03 11:19
Latvijos TV reikia ne dėl įdomumo, o dėl to, kad tai kaimynai. Kiekvienas iš jos rinksis ne tai, kas tau įdomu, o tai, kas jį domins. Juk Baltarusijos ar Rusijos kanalų tu irgi nežiūri ištaisai – nuo A iki Z. :)

Analitikė, 2006 03 08 09:59
Kad tema aktuali, rodo ne tik komehtarų kiekis, bet ir tai, kad jie vis dar nesibaigia, nors straipsnis jau senokai archyve. Pirmiausia dėl argumentų, jog televizija yra komercializuota ir todėl kabelinių TV paketų turinį lemia rinka, o joje nėra vietos Latvijai. Ne visai. Paketus

—

satelitinė antena (lekste) ir ziurekite sau i sveikata. Man nereikia tokios televizijos ir visai nedomina kas vyksta ten rytuose. Juk idomiau kas Europoje dedasi, ten kur auksta kultura. Juk toj Latvijoje kulturos tiek pat, kiek ir Rusijoje nuvaziavus toliau nuo Maskvos.

Ogurkich, 2006 03 06 08:50
Nesupratau kame problema. Pats autorius prisipazista, kad reikia tik ispirkti licenzija, ir pirmin, transliuo- kit! Ar norisi kaip visada nachaliavu?

KESTAS, 2006 03 07 22:32
Straipsnio tema – kada lietuviai matys Latvijos televizija. Bet komentarai vien apie Rusijos TV. Gal reiketu paklausti kitaip – ar mums to reikia. Atsiverskit programa – tie patys filmai, tos pacios licenzines laidos... Vietiniai kriminalai – tokis pacios bedos ,tik su latviskom pavardem... Tas pats, tik Latviskas seimas... Ar mums to reikia.Tai gal ir Estu. Irakui padedam – tai gal ir ju! Patys ir sumokekim....

Justas, KESTAS, 2006 03 07 22:41
Pritariu – tikrai nereikia. Tie patys filmai ir kriminalai rodomi ir per Rusijos TV. Tai kam čia dar kartoti iš Latvijos, jeigu yra Rusija?

leišis, 2006 03 03 11:14
Matau 2 Zirgo galvu programas pasienyje su Latvija. Nieko doro. Tik sportio jie duoda daugiau ir etnografiniu programu. O siaip – smulkmė...

krutas, 2006 03 06 10:20
Dar viena rusofobo, pseudopatrioti rasliava. taip tikrai dažniausiai rusų kalba vartojama net pačių baltų tarpusavio kontaktams, tai teisybe. Angliskai kai kas sneka, bet islieka rusu pagrindine. As mieliau ziuresiu rusu kanalus, nei latviu LNT ar koki dar geriau latviska TV3, kur puse filmu kaip ir musiskiu.

+

vis dėlto pasiūlo ir sudaro ne žiūrovai, o patys televizinininkai, palikdami žiūrovams teisę rinktis paketus "in corpore", t.y. tokius, kokie jie yra. Abejoju, ar žiūrovai pasiūlė korėjiečių kanalų ar kokį nors "Fasion". Ir tikrai tiesa, kad tuose paketuose rusų kalbos dominavimas jau ima rėžti ausį, nes visuomenės sudėtis ir poreikiai yra pasikeitę, o televizijos vis neperlipa į naująjį traukinį, tebesėdėdamos praėjusio dešimtmečio "konkėje" ar "pojezde".

Antra, jei TV būtų palikta ristiis savaime į rinkos pakalnę, tada nereiktų nei TV tarybų, nei prezidiumų, nei etikos komisarių.

Netiesa ir tai, kad televizijos nesusijusios su politika. Ir dar kaip! Tik vaikui gali pasakoti, jog TV yra tas pat, kas apelsinų pardavinėjimas turguje. TV susijusi ir su užsienio, ir su vidaus, ir su kultūrine politika.

Pastaroji, palikta be priežiūros, priželia piktžolių kaip ir bet koks neprižiūrimas daržas /.../

Tik straipsnyje nutylėta, kiek pati Latvija yra suinteresuota, kad jos TV būtų matoma Lietuvoje. Lietuvos valdžios nesuinteresuotumas akivaizdus. O Latvijos?

Baltas, 2006 03 08 11:23

Kada matysime? Kai pasikeis raudonųjų valdžia. Dabartinė nostalgikiškai laikosi rusų kalbos ir Rusijos kanalų.

Vivi, 2006 03 08 21:54

gal latviu tv butu geriau negu visos tos rusiskos lados. Net baisu isijugi ir prasideda visokie "okno" zonos; ir kitokios nesamoningos laidos. Tikrai pigus lt kanalai, negali issivaduoti is pigiu rusu ir kai kuriu vakaru, meksikos produkcijos. Liudna kai vykdomas toks nutautejimas...

MMm..., 2006 06 01 22:53

Labai noreciau latviu kalba laidu Lietuvoje... Ir tokie straipsniai mane liudina :(Zmones, MES BALTAI!

—

interpretatorius, 2006 03 06 22:53

... neva norėta padaryt situacijos analizę, tačiau rezultatas kaip visada tas pats – užsicklinta ties rusofobija ir gaunasi, kad galų gale vėl kalta rusija... ..plius koketiškai apsimetinėjama, kad neva nėra nieko paprasčiau, kaip priverst ekonomiką ir politiką gyvent draugiškai...

... apie dauguma; "ultrapatriotiniu;" komentaru; aš jau ir nebešneku...

... o galiausiai smalsu kas autorių inspiravo tokiam straipsniui? pareigos, valdžia?... – netikiu, kad tiesiog "prisirpo" savaime...

REDZAM TIKAI TAD, KAD ŠAUJ

Līdzautore *Laimute Balode*
(Latvija)

Kad Latvijā redzēsīm Lietuvas TV un Lietuvā – Latvijas TV? Jūs teiksit – jau taču redzam! Piemēram, “Pervij Baltijskij kanal”, TV filmu kanālu “XXI” redz visa Lietuva. Latvijas pierobežā var redzēt arī citus kanālus. Vienas Lietuvas kabeļtelevīzijas programmu paketē pazib arī divi citi Latvijas kanāli. Ko vēl vajag?

Skan ciniski. Jo abi minētie kanāli ir domāti krieviski runājošai auditorijai – tur ne vārda nesaklausīsi ne latviešu valodā, ne par Latviju, bet abus pārējos, starp citu, sekundārus Latvijas kanālus, redz tikai tās kabeļtelevīzijas abonenti. Vārdu sakot, Lietuvā par Latviju rādām to, kas izdevīgi Maskavai, nevis Rīgai un Viļņai.

Latvija ir vienīgā Lietuvas kaimiņvalsts, kuras televīzijai nav tiesību translēt savas pārraides Lietuvā. Krieviski – lūdzu! Latviski – nē! Jāpērk licence. Taisnības labad atzīsimies, ka arī Lietuvai nav tiesību translēt savas TV programmas Latvijā – tā nav nopirkusi licenci. Polija un Krievija to nopirka un pieplūdināja Baltijas valstis ar saviem TV kanāliem (it īpaši Krievija), bet Lietuva ar Latviju it kā nemaz negribētu viena otru redzēt. NATO dalībvalstis. ES dalībvalstis. Kaimiņienes. Etniskās māsas. Redz viena otru tikai tad, kad uz tām kāds šauj – kā 1991. gada janvārī.

Vai tiešām nevēlas redzēt?

Nav tiesa, vēlas. Šo vēlmi pauda arī Lietuvas un Latvijas foruma Pirmais kongress 2005. gada 22. septembrī Kauņā:

3.2. *“Aicinām abu valstu valsts un kabeļtelevīzijas sākt apmaiņu ar regulāriem kultūras un izglītojošiem raidījumiem, sagatavot un rādīt tos savas valsts valodā ar tulkojumu subtitros (nevis audio!) otras valsts valodā. Aicinām pilnīgi atteikties no prakses tulkot šādus raidījumus vai filmas kādā trešā valodā.”* (<http://www.lt-lv-forum.org>)

Televīzijas šo aicinājumu nesadzirdēja. Tās, starp citu, daudz ko nav sadzirdējušas. Jau kuro gadu Lietuvā daļa sabiedrības aktīvi aicina televīzijas nedot padomju laiku prioritāti krievu valodai un subtitrēt visas ārzemju valodas, ne tikai krievu. Tiek piedāvāts rādīt nevis krieviskotus, bet lietuviski subtitrētus izglītojošus kanālus “Discovery”, “National Geographic” u. c., tāpat kā tiek rādīts, piemēram, “Viasat History”.

Kā zirņi pret sienu. Televīzijas atrunājas vienādi: mums nav tiesību, pārāk maz skatītāju (Igaunijā, starp citu, to ir trīsreiz mazāk nekā Lietuvā, bet igauņi ir pārņēmuši skandināvu praksi – subtitrēt), pārāk dārgi, nav tehnisku iespēju u. tml. Televīzijas cilvēki vienmēr bezspēcīgi uzsver, ko viņi nevar, tā vietā, lai sāktu domāt, ko varētu darīt situācijas labā.

Prokrieviskas valsts tēls

Iekļāvušās Eiropas struktūrās, Lietuva un Latvija, izrādās, ir mainījušas tikai politisko apgērību, kamēr manieres un ieražas palikušas vecās. Sliktākais, ka netiek darīts nekas, lai šīs ieražas mainītos. Rietumu orientācija un Rietumu vērtības ir vienīgi skaļas deklarācijas, publiski demonstrējams priekšskars. Ar skaļiem nosaukumiem bieži tiek slēpts pat pretējs saturs. Lietuvas un Latvijas komerctelevizijām, kas lēnām pārkrievojas, labāk piestāvētu “Slāvijas TV” nosaukums. Ja tas tiek attaisnots ar kultūrtirgus nosacījumiem un ar pieskaņošanos skatītājiem, tad patiesā sabiedrības orientācija ir skaidri nepareizā virzienā. Nav brīnums, ka arī viesiem no vecajām ES dalībvalstīm Lietuva un Latvija joprojām izskatās kā Krievijas priekšnams vai tās satelītvalsts.

Ieslēdzot pārējos Lietuvā un Latvijā redzamos TV kanālus, ārzemniekam pavisam viegli radīsies iespaids, ka viņš atrodas Krievijā, nevis Baltijā. Tad nevajag brīnīties, ka īstais, ne deklaratīvais mūsu valstu tēls jau sāk mums kaitēt ES struktūrās – blakus nabadzībai tiek noklusēta arī faktiskā prokrieviskā sabiedrības kultūra un valodas orientācija, kā arī tās atbalsts televīzijās.

Lietuvas televīziju vienaldzība pret brāļu latviešu valsti ir padomju laika mantojums un inerce. Intervijas ar Latvijas pārstāvjiem visbiežāk skan krieviski – kā tajos laikos. Ar Lietuvas pārstāvjiem Latvijā tas notiek precīzi tāpat. Par Krieviju un Poliju Lietuvas iedzīvotāji zina vairāk nekā par Latviju. Palūkosimies apkārt – igauņi redz radnieku somu TV, krievi – ukraiņu un baltkrievu TV un otrādi. Esam vienīgās izdzīvojušās baltu tautas un smīdinām pasauli ar to, ka atceļojis ārzemnieks par lietuviešiem un latviešiem bieži vien zina vairāk, nekā mēs paši zinām viens par otru. Zviedri un norvēģi, piemēram, brīnās, ka lietuvieši ar latviešiem nemēģina runāt savā valodā, bet ņem talkā trešo valodu – krievu vai angļu.

Ir ko rādīt

Apmaiņu ar televīzijas programmām varētu sākt ar raidījumiem par kaimiņvalstī dzīvojošajiem tautiešiem. Latvijā dzīvo ap 30 000 lietuviešu, no kuriem apmēram 60% ir Latvijas pilsoņi. Lietuvā latviešu dzīvo desmitreiz mazāk, t. i., apmēram tikpat, cik tatāru vai ebreju. Kā dzīvo lietuvieši Latvijā un latvieši Lietuvā, kādas ir viņu saknes kaimiņvalstī, būtu interesanti uzzināt abu valstu skatītājiem.

A. Butkus. Baltiškos impresijos

Ļoti interesanti varētu būt raidījumi par tūrisma un uzņēmējdarbības iespējām kaimiņvalstī. Savu skatītāju atrastu arī raidījumi par mūsu kopīgo vēsturi, ieražām, folkloru. Netrūktu skatītāju, kam patīk raidījumi par brāļu valsts literatūru, mākslu, mūziku.

Atmaksātos pat atsevišķs plašāk redzams Latvijas TV kanāls Lietuvā un Lietuvas kanāls Latvijā. Svarīgi, protams, lai šie kanāli tiktu translēti atbilstīgi latviešu un lietuviešu valodā, bet filmas un raidījumi – titrēti otrā baltu valodā. Tādējādi palielinātos katras valsts valodas nozīme, paplašinātos baltu valodu lietošanas sfēras un areāli, bet latviešiem tas būtu vēl viens atbalsts pret krieviski runājošo nepilsoņu prasību atzīt krievu valodu par otru valsts valodu Latvijā. Reizē atkrīstu prasītāju arguments, ka krievu valoda tiek lietota pat pašu baltu savstarpējos kontaktos.

Turklāt šādi mēs varētu pielikt savu roku pie Latvijas lietuviešu un Lietuvas latviešu tautiskās identitātes un dzimtās valodas atbalsta. Šajā gadījumā tiešām ir vērts sekot Krievijas un Polijas piemēram – šīs valstis neželē ne līdzekļus, ne centienus atbalstīt savus tautiešus kaimiņvalstīs, ieskaitot iespēju redzēt viņiem dzimtās valodas televīziju.

Nešaubāties, ka šāda apmaiņa vienlaikus arī stiprinātu abu valstu iedzīvotāju patriotismu, tautisko pašapziņu un lepnumu par to, ka esam balti. Bet mūsu pie Baltijas jūras – gandrīz pieci ar pusi miljona.

Publicēts:

Latvijas Avīze, 2006. 10. aprīlī

<http://www.delfi.lv/news/comment/comment/article.php?id=14169839>
2006. 13. aprīlī

<http://www.klubs415.lv/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=337&mode=thread&order=0&thold=0>
2006. 13. aprīlī

<http://tautiskums.blogs.lv/atsauksmes/11121/>
2006. 20. aprīlī

Komentāri

(delfi.lv; kopā – 258)

+

piparjanka, 13.04.2006 07:06

Sen vajadzīgs raksts!

PSKP ir pie varas. Latvija, kā valsts vēl jau nav atjaunota, jo nau atjaunots Pavalstniecības Likums, kas nosaka pilsoņu loku, kas veido Latvijas Valsti. Jebkuru Valsti veido Zeme – tas ir

—

Zebrs, 13.04.2006 08:58

Un ko gribēja pateikt!!

Es ar Lietuviešiem runāju angļiski, ja ko vēl nevar saprast – tad krieviski! Sorry lietuviski nemāku. Papildus tam ir jārēķina cik liel auditorija būs šādiem raidījumiem.

+

teritorija un cilvēku kopa, kas ir atbildi par šo valsti. Tāpēc augsti god. un cienijamam prof. gribu atgādināt, ka pilsonis ir pilngadīga rīcības spējīga persona un Latvijā tā ir 21 gadu veca. Un te ir jautājums: vai bērns var būt pilsonis? Vai vājprātīgais var būt pilsonis? Viņi var būt pavalstnieki, atbilstoši Latvijas Pavalstniecības Likumam, jā dzimuši Latvijā.

Tā viš i!, piparjanka, 13.04.2006 07:16

Latvija jau nav atjaunota, bet tiek veidota ar vecās nomenklatūras rokām jauna valsts uz Krievijas kolonijas bāzes, izmantojot brīvvalsts atribūtiķu un Satversmi, kuru steidzīgi pārveidoja līdz nepazīšanai.

hmm, 13.04.2006 08:00

Latvija ir čekistiska muļķu zeme, kas naivi mēģina latviešiem iestāstīt ka esot Latvijas valsts. Latvija ne sekundi nav bijusi brīva pēc 1991. gada, un jau skaidrs ka arī nekad nebūs. Visu šeit kontrolē maskava ar savu čekistu marionešu palīdzību, sākot ar godMAN un beidzot ar šreku, sākot ar ulMAN un beidzot ar tanti veru, pārējos nav vērts pat pieminēt. Dīvaini, bet arī 90% lietuviskajā Lietuvā ir līdzīgs stāvoklis.

Lietuvis, 2Nja, 13.04.2006 08:39

Mans domāt, ka vajadzētu uztaisīt vienu kopējo mākslīgo Baltu valodu, Saki, lūdzu, vai ir viena kopēja slāvu valoda? Slāviem taču tas būtu vēl aktuālāk jo slāvu valodu ir vairāk nekā divas. Manuprāt, nav jēgas izgudrot kaut ko mākslīgu, kamēr vēl esam dzīvi. Es iemācījos latviešu valodu, un man kļūva pieejama arī jūsu daiļliteratūra, zinātne, vēsture, radio, avīzes. Bet ko tu, draugs, lasītu tajā mākslīgajā baltu valodā? Un ar ko tu runātu tajā? Vai tu Lietuvā, Polijā, Vācijā ar daudziem vari sarunāties esperanto? Tikai ar dažiem. Ir tikai divas dzīvas baltu valodas. Izdevīgāk ir iemācīties to otro, nevis veidot vēl lieko nedzīvu trešo.

—

Par to krievu valodu – tas tik ir loģiski ka lielākā daļa kabeļa ir kreiviski, jo lielākā daļa ir cilvēku, kas prot krieviski, bet neprot angliiski un piegriestos lasīt titrus. Tapēc arī krievu valoda dominē kabelī!!

Āgenskalna dzedajs, 13.04.2006 09:55

Kas aizliedz veidot "latviskākus" televīzijas kanālus? Uz priekšu, cien. autore, veidojiet! Neuzskatu, ka valstiski nozīmīgus mērķus (latviešu valodas saglabāšana) ir jāsasniedz uz privātpersonu rēķina. Kas maksā, tas arī mūziku pasūta. Autore laikam grib, lai krievijas biznesmeņi (1 baltijas kanāls) uztraucās par latviešiem? Kādēļ? Vai pret tiem arī būs labvēlīgāka politika? Šaubos.

tooms, 13.04.2006 11:02

Šajā rakstā kaut kas iet šķērsām. Priekš kam tad es pusi no sava galvaskausa valodas centra esmu aizņēmis ar krievu valodu, ka tagad tās vietā man jāmācās vēl leišu valoda, lai kaut ko saprastu no viņu TV raidījumiem. Gribam vai nē, nu ir mūsu valodas ar daudz zemāku pielietojamības iespēju nekā krievu. Lai tad arī Puškina, Ļeva Tolstoja un Sergeja Jeseņina valoda turpina pastāvēt kā starpnacionāls sazināšanās līdzeklis. Citādi iznāk kā vairumā gadījumu Igaunijā: krievu valodu esam "aizmirsuši", bet angļu valodu vēl neesam apguvuši. Viljars Liepājā.

VIP, 13.04.2006 14:58

Latvija ir vienīgā Lietuvas kaimiņvalsts, kuras televīzijai nav tiesību translēt savas pārraides Lietuvā Pravilno. Zacem musorit efir melkimi nikomu neponiatnymi umirajuscimi jazykami.

zīmulis, 15.04.2006 15:53

jo cilvēks vairāk zina valodas, jo labāk, taču viņam nevar uzspiest mācīties valodu, kura viņam neinteresē un nav vajadzīga. Lai piedod mūsu TV

SUGNIAUŽTI LATVIJOS RUSŲ KUMŠČIAI

Šiomis dienomis Rygoje vieši pirmasis Rusijos Federacijos prezidentas Borisas Jelcinas. Latvijos prezidentė Vaira Vykė-Freiberga svečiui įteiks aukščiausią šalies apdovanojimą – Trijų Žvaigždžių I laipsnio ordiną (Didįjį Komandoro kryžių). Apdovanojimas B. Jelcinui skiriamas Latvijos Respublikos pripažinimo 15-ųjų metinių ir jo paties 75-ųjų gimimo metinių proga.

Trijų Žvaigždžių ordinas paprastai skiriamas už didelius nuopelnus Latvijai. 1991 m. rugpjūčio 24 dieną B. Jelcinas pasirašė įsaką dėl Latvijos (taip pat ir Lietuvos bei Estijos) valstybinio suverenumo – šitaip Rusija oficialiai pripažino Latvijos nepriklausomybę.

„Jelcinas – Latvijos rusų išdavikas!“

Buvusį Rusijos prezidentą Latvijos rusų visuomeninės organizacijos pasitinka sugniaužtais kumščiais. Artėjant vizitui, jos paskelbė pareiškimą, kuriame teigiama, jog: „sutikęs priimti ordiną, Jelcinas ne tik eilinį kartą išduoda Latvijos gyventojus rusus, bet ir solidarizuojausi su nedemokratinė nacionaline Latvijos Respublikos politika.“

Pareiškime sakoma, kad, anot istorikų ir politologų, Latvijos nepriklausomybės pripažinimo aktas buvęs pasirašytas pernelyg skubotai, o pats jo tekstas esąs parengtas neprofesionaliai – mat dokumente net neužsimenama apie tautinių mažumų teisių išsaugojimo garantijas. Pasak pareiškimo autorių, tuo istoriniu momentu, kai buvo galima apibrėžti normalų teisinį statusą žmonių, ne savo valia (sic!) atsidūrusių svetimoje šalyje, Rusijos vadovybė ir pats Jelcinas nesugebėjęs ar nenorėjęs pasinaudoti tomis sąlygomis ir savo tėvynainius Latvijoje palikęs likimo valiai.

Rusų visuomeninių organizacijų nuomone, viso to loginė seka buvo Latvijos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. spalio 15 d. sprendimas padalyti visuomenę į piliečius ir nepiliečius ir šitaip atimti politines teises iš trečdaliao šalies gyventojų, daugiausia nelatvių. Pareiškime šmėščioja tokios stereotipinės frazės, kaip „Latvijos rusų gyventojų politinė diskriminacija“, „prievartinės asimiliacijos pavojus“, „valdantysis latvių nacionalradikalusis politinis elitas“, „latviška Latvija“ ir pan. Pareiškimą pasirašė Latvijos rusų bendruomenių jungtinis kongresas, Latvijos rusų bendruomenė, Daugpilio rusų bendruomenė, Jelgavos rusų kultūros bendruomenė „Večė“, Liepojos rusų bendruomenė, Rėzeknės rusų bendruomenė „ROR“, Rygos rusų regioninė bendruomenė.

Pareiškime nauja nebent tai, kad rusų bendruomenių atstovai visų kitų Latvijos tautinių mažumų nebetraktuoja kaip rusakalbių ir nebešneka jų

A. Butkus. Baltiškos impresijos

vardu. Net statistika yra kuklesnė – nepiliečių 1991 m. nurodomas tik trečdalis, o ne pusė, nutylint, kad šiuo metu visi nepiliečiai Latvijoje sudaro ne 33, o tik 18 proc. šalies gyventojų. (Teisybės dėlei reikia pasakyti, kad iš 630 tūkst. Latvijos rusų pilietybės šiuo metu neturi 44 proc., iš 84 tūkst. baltarusių – 65 proc., iš 54 tūkst. ukrainiečių – 73 proc.)

Prieš keletą metų su statistika būdavo manipuliuojama drastiškiau. Buvo tvirtinama maždaug taip: jei Latvijoje yra 2,5 mln. gyventojų, o iš jų 1,3 mln. latvių, tai likusieji yra rusakalbiai ir visų jų teisės yra pažeidinėjamos. Kiek iš tų „rusakalbių“ kitataučių mokėjo latviškai ir nesiskundė savo teisių pažeidinėjimu, propagandininkai nesuko galvų. Pasilypėjusi ant šio pseudostatistikos laiptelio, Rusijos propaganda visam pasauliui nesidrovėdama skelbusi, jog Latvijoje gyvena daugiau kaip milijonas rusų. Iš tikrųjų milijonas su trupučiu susidarytų tik sudėjus visų trijų Baltijos valstybių rusus, iš kurių per 600 tūkst. būtų Latvijos rusai, apie 400 tūkst. – Estijos ir 200 tūkst. – Lietuvos.

Ekskursai į istoriją

Latvijos rusų organizacijos lygina dabartinę situaciją su tarpukario Latvijos vidaus politika, kai, pasak jų, „autoritarinio ir nedemokratinio režimo vadas Karlis Ulmanis stengėsi sukurti monolitinę tautinę valstybę“. Kitaip sakant, duodama suprasti, jog dabartinė politika yra tarpukario blogiuo prezidento K. Ulmanio politikos tęsa. To Ulmanio, kurio „režimą“ 1940 m. nuvertė ir latvių tautą iš buržujų nacionalistų vergijos išvadavo šlovingoji Raudonoji armija.

Istorijos interpretuotė Latvijos visuomenę dalija į dvi stovyklas. Alyvos papila ne tik vietinė rusakalbė ar Maskvos žiniasklaida, bet ir Rusijos diplomatai. Antai Rusijos ambasadorius Latvijoje V. Kaliužnyj buvo viešai pareiškęs, jog pilietybę gauti rusams trukdąs ir Latvijos istorijos egzaminas, kuriame iš jų, rusų, reikalaujama pripažinti sovietinės okupacijos faktą, o tai esąs ruso sielos prievartavimas, nes jis istorijos mokėsis iš kitokių vadovėlių ir visą tą istoriją nuo 1940 m. įsivaizduojąs visiškai kitaip.

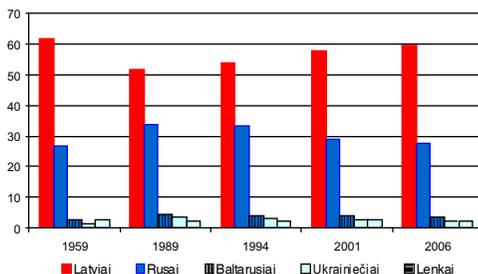
Jau istorija daliai rusų tapęs ir jų gyvenimas Latvijoje. Čia sovietmečiu gimusieji ir užaugusieji teigia, jog už savo tėvų ar senelių veiksmus jie neatsako, Latvijos okupavimu jų neapkaltinsi, jų tėvynė esanti ne Rusija, o Latvija, ir jie savo tėvynėje nori turėti visas teises. Sau pavadinti jie net etnonimą sugalvoję – *latvijec*, kad skirtųsi nuo latvių (*latyš*) ir Rusijos rusų. Latvių kalba? O kam ji? Ar amerikiečiai, girdi, mokėsi indėnų kalbos? Arba britai Australijos aborigenų?

Viena Latvija – dvi visuomenės

Latvijos etnokultūrinę ir kalbinę situaciją lietuviui suprasti sunkoka, nes skiriasi nacionalinė gyventojų sudėtis ir bendravimo tradicijos.

Lietuvoje lietuviai sudaro per 80 proc. gyventojų; šitas procentas mažai kito ir sovietmečiu. Lietuvos tautinės mažumos, be kelių išimčių, paprastai gerai mokėdavo ir moka lietuviškai.

Latvių procentas Latvijoje sovietmečiu tolydžio mažėjo dėl nuolatinės ir gausios slavų (rusų, ukrainiečių) imigracijos. Iki II pasaulinio karo latviai Latvijoje sudarė 77 proc. gyventojų (1935 m.). Po karo etninė situacija Latvijoje pasikeitė iš esmės – 1959 m. latvių buvo 62 proc., o 1989 m. – tik 52 proc. Šiuo metu (2006 m.) latviai savo šalyje sudaro 59 proc. (1 pav.).

1 pav. Latviai ir slavai Latvijoje (proc.).

Rusų procentas Lietuvoje sovietmečiu svyravo tarp 8 ir 9 (šiuo metu – apie 6 proc.), tuo tarpu Latvijoje jis didėjo nuo 26 (1959) iki 34 (1989) (šiuo metu rusai Latvijoje sudaro 28 proc. gyventojų; 1935 m. – 9 proc.). Rusai plūdo į Latviją kaip darbo jėga beatodairiškai plečiamai pramonei („broliška pagalba latvių tautai“), Latvijoje stengdavosi pasilikti ir į atsargą išėjusi sovietinė karininkija.

Dėl tokios disproporcijos visiškai suprantamas latvių atsisakymas 1991 m. priimti nulinį pilietybės variantą, kaip tai padarė Lietuva. Nuogaštauta, kad, turėdami balsavimo teisę ir net kojų gerai Latvijoje neapšilę, gausūs rusakalbiai imigrantai pateks į Saeimą bei savivaldybes ir pakreips šalies kelią NVS ar net atgal, Rusijos link. Sovietmečiu Latvijoje rusų kalbos pozicijos iširtvino taip stipriai, kad mažai tepajudinamos iki šiol. *De facto* tai antroji valstybinė kalba Latvijoje. Dėl tų tradicijų Latvijoje susidarė dvi visuomenės: latviškai kalbanti (įskaitant ir kai kurias tautines mažumas) bei rusakalbė. Latvijoje kur kas labiau nei Lietuvoje aprusėjusi televizija – išskyrus nacionalinę TV, kiti kanalai net latvių kalbą subtitruoja rusiškai. TV produkcija, kurią Latvija eksportuoja į Lietuvą (pvz., XXI TV Filmu kanāls) irgi parengiama rusakalbei auditorijai. Kino teatruose filmai anglų ar kuria kita kalba subtitruojami abiem kalbomis vienu metu: latviškai ir rusiškai. Išliko tradicija į pareigūną ar pardavėją kreiptis pirmiausia rusiškai, ne latviškai, jei nežinoma, kokios jis tautybės.

Tad ir Latvijos rusakalbiams nėra jokio poreikio mokytis valstybinės latvių kalbos, nes visur sudarytos sąlygos išsiversti su rusų kalba. Nenuostabu, kad ir savanoriškas kultūrinis geto Latvijos rusams jokių integracijos keblumų nekelia. Vienintelis motyvas siekti pilietybės yra gauti teisę dalyvauti rinkimuose. Tačiau sovietmečiu gimusius „latvijcus“ žeidžia pilietybės gavimo sąlygos: kalbos, istorijos ir konstitucijos pagrindų egzamino laikymas bei tam tikras mokestis. Kaip pavyzdį „latvijcai“ pateikia Lietuvą – ten rusams pilietybė buvusi suteikta be jokių sąlygų.

A. Butkus. Baltiškos impresijos

Latvijoje leidžiami gausūs rusiški laikraščiai ir žurnalai savo straipsnių tonu dažnai primena Lietuvos „Jedinstvos“ stilių – atrodo, kad leidinys išleistas priešiškoje Latvijai valstybėje. Latvijoje susisuko lizdą liūdnei Lietuvoje pagarsėjusios Baltijos akademijos centras – Baltijos rusų institutas, taip pat Maskvos propagandinis TV ruporas – Pirmasis Baltijos kanalas.

Kiek nors keisti šią situaciją europėjimo link Latvijoje trukdo giliai šaknis įleidęs rusų kapitalas, kuris rusų kalbą pavertęs dar ir verslo kalba. Lietuvos verslininkai Latvijoje daugeliu atvejų irgi stiprina rusų, ne latvių kalbos pozicijas. (Lietuvos diplomatus šiuo požiūriu turbūt reikia mandagiai nutylėti.)

Tad rusai, palyginti su kitomis tautinėmis mažumomis, Latvijoje iš tikrųjų turi išskirtines teises. B. Jelcino vizito kritika jiems yra dar viena proga atkreipti į save dėmesį, siekiant strateginio tikslo: įforminti šį visuomenės dvilypumą ir *de iure*.

Publikuota

<http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=10446563>

2006 rugpjūčio 22

<http://www.lndp.lt/diskusijos/viewtopic.php?p=2090&sid=3147579532ea5918fa93904505e0d4a0>

Komentarai

(delfi.lt; iš viso – 476)

zmogus to Arturas, 2006 08 22 15:04
.... ech, tai gal nusiimk rozinius akinius... apsidairyk geriau...

Aleksotas, Arturui, 2006 08 22 15:09
Pritariu tau. Respect! Rusas rusui nelygu. Yra Nikolajus Medvedevas ir yra Valerijus Ivanovas. Aš irgi turiu daug gerų rusų draugų ir branginu jų draugystę. Tačiau nė vienas jų neketina paversti Lietuvos “aborigenų labusų žeme”. Straipsnis ne apie tokius.

Artūriui, 2006 08 22 16:04
Na nereikia Lietuvos rusų rodyti jos patriotais. Nesutikau nei vieno ruso kuris žaidžiant su CSKA būtų sirgęs už “Žalgirį”. To ir nereikia. Užtektų to, kad neniekinėtų Lietuvos, lietuvių kalbos, būtų pakantūs mūsų papročiams. Deja...

Arturas, 2006 08 22 15:02
Linkėčiau visiems daugiau pakantumo. Manau, didesnioji dalis jau Lietuvoje gimusių rusų ar lenkų Lietuvą laiko savo tėvyne ir turi teisę ją mylėti ne mažiau už kitus. Giesmę “Lietuviais esame mes gimę” parašė Zauerveinas, turbūt kiekvienas supranta, kad tai ne lietuviška pavardė, bet ar gali būti lietuviškesnė giesmė ... Paklauskite kaimyno ruso už ką jis “sirgo” per Žalgirio ir CASK rungtynes sovietmečiu? Retas pasakys, kad už CASK. Pradėkime mylėti šalį, kurioje gyvename nuo mažų dalykų ... Būkime teisingi.

naujas rusas, to idomu, 2006 08 22 14:23
kaip galima gyventi valstybeje sitaip jos nekenciant

+

idomu, 2006 08 22 13:45

kaip galima gyventi valstybeje sitaip jos nekenciant ir linkint jai tik blogo. cia tik rusai taip sugeba, totaliai viska apsiikti, paskiau stebisi kodėl ju taip nemyli. tiesa, Lietuvoje, veselka ir kaza-mira juos myli.

Naujam rusui, 2006 08 22 14:39

Tu teisus – yra lietuvių nekenčiančių Lietuvos Jie išvažiuoja į Airiją, D. Britaniją, Ispaniją ir kt. civilizuotesnes šalis, bet neteko girdėti, kad jie tų šalių nekęstų taip kaip kai kurie rusai Gruzijos, Latvijos, Lietuvos, Ukrainos ar kitos buv. SSSR kolonijos. Suprantam kodėl – nebesat “vyresni broliai” ir dėl to širstat.

Janis, 2006 08 22 13:44

Rusai iš visų šalių labiausiai keikia Latviją, bet iš jos, kur pagal juos esą antrarūšiai, neišvyksta net į Rusiją. Kodėl? Matyt Latvijoje jiems nėra taip blogai kaip sako, arba labai blogai Rusijoje.

Aleksotas, 2006 08 22 15:41

Lietuvos rusai, tokie kaip M. Dobuzinskis ir L. Karsavinas, Lietuvai yra davę tiek, kad retas lietuvis galėtų tuo pasigirti. Ta proga vienas pastebėjimas: daugelis dabartinių Latvijos rusų savo kultūrą sieja su sovietine Rusija, ne su Latvija. Pradedant nostalgiskais sovietiniais filmais ir kobzoniškais dainomis, baigiant visokiais zadornovais ir leontjevais.

Krapas, 2006 08 22 14:05

Gaila, bet Latvijos miestuose tikrai didžiulė rusų įtaka. Rusų niekinamą požiūrį į latvius puikiai iliustruoja Latvijos Delfi rusiškosios dalies komentarai. O latviai sutikti Latvijoje ar tolimuose užsieniuose irgi negali ramiai kalbėti apie savo rusus.

Naivus, Krapui, 2006 08 22 14:19

Latvijos rusiškas Delfis apskritai yra žemiau kritikos, ypač komentarai. Kruglodurovų ir deržimordų ferma.

—

Tu cia turbūt apie Lietuva ir lietuvius? Kodėl jus patis gyvenat taip nekenciamoj Lietuvoj?

rasa, 2006 08 22 16:12

pats terminas “nepiliečiai” kažkaip keistai atrodo... Dar teko girdėti, kad Latvijoje sulatvinami rusų vardai – kam to reikia?

Petras, 2006 08 22 16:21

Gerai dar, kad Lietuvoje rusai neskriaudžiami taip, kaip Latvijoje

latviams, 2006 08 22 16:28

paradoksas – tarpukariu latviai nemėgo vokiečių. Vadino juos kryžiuočių palikuonimis, iš baronų buvo konfiskuojamos žemės, straipsnyje minimas Ulmanis buvo nukvaks nacionalistas – Rygos senamiestyje!!! griovė šimtamečius pastatus vien tik dėl to kad jie pastatyt vokiečių – idiotizmo viršūnė! Na ka, latviai, netekote vokiečių kurie jus išmokino rašto, išmokino mūryti (dabar latvių istorikai tai pripažįsta), net kaip latvių tauta susiformavote dėka vokiečių kultūrinės įtakos. Buvo nepatenkinti jais – ir šė tau: nebeliko vokiečių atsirado žyymiai “kutūringesni”, kurie iki šiol net neišmoko latviškai (tarpukariu vokiečių biurgeriai ir baronai latviškai mokėjo) Problema yra pačiuose jūsyse

Gintaras, 2006 08 24 09:10

Gan kebli situacija Latvijoje – daug kitataučių, bet jie nevienalyčiai. Darbo reikalais bendrauju su Latvijos rusais verslininkais (verslininkų latvių nesitikau...), tai jie gan protingi ir išsilavinę žmonės, tačiau latviškai kalbėti jiems sunku. O ruda masė Rygos, Daugpilio gatvėse – tai debilai, kurių net Rusija nenorėtų...O tiems, kas diskutavo apie pasienio problemas su latviais 1921-22 metais, galiu pasakyti, kad oficiali Latvijos vyriausybė rėmė lenkų okupacijua Rytų Lietuvoje, todėl istorija apsivertė – tik nereikia mums latviams atsilyginti tuo pačiu...

A. Butkus. Baltiškos impresijos

+

:-(, 2006 08 22 14:32

taip jau yra shitoj Europos dalyje: kuo daugiau Rusijos Latvijoje, tuo mazhiau Latvijos Latvijoje; kuo daugiau Rusijos Lietuvoje, tuo mazhiau Lietuvos Lietuvoje. Arba mes, arba mus...

teta, 2006 08 22 16:03

ypač išdulkinti latviai atrodo per Jurmalos dainų festivalius. Kad savoj šaly žiūrėtum festivalį, kurį organizuoja ir veda kitos šalies atstovai ir kita kalba, tai baisus liūdesys suspaudžia širdį stebint tuos fejerverkus ir meilę Juralai. Girdėjau, kad jau beveik 50% žiūrovų sudaro ir latviai, o anksčiau festivalis būdavo ignoruojamas.

martas, 2006 08 24 10:28

as tarnavau taline 88 metais.. tai atsimentu kai nuejom i kina. filmas buvo rusu kalba estiski subtitrai. kai beliko 5 min iki filmo pabaigos isjunge garsa beliko tik subtitrai estiski ...jau tada estai ""kovojo"" su rusais...as daug vazineju po latvija ir estija su reikalais ...ir isitikinau kad latviai o ypac estai labiau gerbia savo kalba ir kultura.

Ignas, Arturui, 2006 08 22 17:05

Ar rusų reikalavimą pripažinti rusų kalbą antrąja valstybine kalba Latvijoje tu vadini buitiniu nacionalizmu? Reikalavimą imigrantams suteikti pilietybę, nors tie "po-sobačemu" nemoka – irgi buitinis nacionalizmas? Mano manymu, tai didžiarusiškasis šovinizmas.

Vidas, to martas, 2006 08 24 10:22

Čia kaip kur. Gal Klaipėdoj ar Vilniuj jaunimas ir moka rusiškai (aplinka dėkingesnė), tačiau kitur jau ne. Turiu keturis vaikus, tai du paskutiniai (g. 1986 ir 1992) rusiškai nesupranta. Apmaudu, kad rusėja mūsų TV. Čia daug įtakos, deja, turi sostinės gyventojų kontingentas ir mentalitetas. Užsienietiški kabeliniai kanalai net Kaune transliuojami su rusišku vertimu be jokių subtitrų. Tai formuoja ir skonį ir pažiūras – Palangoj neatsiginsi nuo rusiškų "bumčikų".

—

rusas, 2006 08 23 23:52

Teisingai latviai padare,kad nesuteikia rusams pilietybes jei jie nekalba valstybine kalba.

Aš kaip suprantu, švedai kadaise okupavo Suomiją, dabar ten konstitucijoje įteisinta švedų ir suomių kalbas kaip valstybinės. Gal suomia pasielgė žymiai protingiau ir demokratiškiau nei latviai, o latvių politikai šio atveju parodė savo menką protelį? ;)

rusas, 2006 08 24 00:14

"rusas, 2006 08 24 00:00", 2006 08 24 00:03

"tautybėms neatiminėjo pilietybės" Aišku ir suprantama, bet, atsiprašau, kuo čia dėta Latvija?

Mano manymu, Latvija pasielgė, kaip kaimėčiai, o ne kaip šalis kuri gali pretenduoti vadintis demokratiška ir verta narystės ES. Vėl gi, imho, jeigu norėjo, tai reikėjo iškart visoms tautybėms, t.t. ir latvių, įvesti egzaminus to metu, o neskirti ten tikras „latvis“, o ten ne latvis.

Beje, reikia nepamiršti, kad tokia valstybė kaip Latvija atsirado Rusijos dėka ir to, kad taip vadinama čk ir jos „darbeliai“ guli ant kai kuriu latvių sąžinės. Nes jie per revoliuciją sušaudė mano senelius.

Arturas, 2006 08 22 16:56

Patinka mums ar nepatinka, vis tiek visi turėsime kartu taikiai sugyventi ir latviai, ir rusai, ir lietuviai. O buitinis nacionalizmas, matyt, dar bus ilgai.

FAKTAS, Chemikui, 2006 08 23 22:35
Lietuva turejo 1940 geriau ginkluota karuomene ne ruskiai.

Kam ta karuomene lietuviai 20 metu sere kad tuos ginklus ruskiams atiduotu?

DVI LATVIJOS

Šešiolika Latvijos naujosios nepriklausomybės metų vis dar nekon-solidavo šalies visuomenės. Iki šiol ji tebelieka padalyta į latviškai kalbančią dalį ir rusakalbius, taip pat į piliečius ir nepiliečius, turinčius savo pase įrašą *alien* ‘ateivis’. Artėjantys spalio rinkimai į Saeimą dar labiau supriešino šias dvi dalis. Skirtumas nebent tas, kad daugėjant rusakalbių piliečių, papildančių rinkėjų gretas, ėmė stiprėti prorusiškųjų partijų pozicijos.

Iš visų trijų Baltijos šalių būtent Latvijoje yra ryškiausia dvikalbystė: čia greta valstybinės latvių kalbos labai plačiai vartojama Rusijos Federacijos oficialioji kalba.

Valstybinę **latvių** kalbą moka per 80% šalies gyventojų, iš jų ji yra gimtoji 96-iems procentams latvių. Dar 72 tūkst. nelatvių šią kalbą laiko gimtąja, iš jų 5% Latvijos rusų, 45% lietuvių, 21% lenkų, 7% baltarusių, 3% ukrainiečių.

Rusų kalbą Latvijoje moka irgi apie 80% gyventojų. Ji yra gimtoji 95% Latvijos rusų. Be jų, dar 220 tūkst. nerusų ją laiko gimtąja, iš jų 80% Latvijos baltarusių, 73% ukrainiečių, 61% lenkų, 3% latvių. Kartu su rusais visi jie sudaro vadinamąją rusakalbę Latvijos visuomenės dalį, kuria taip mėgsta manipuluoti Maskvos propaganda. Absoliučiais skaičiais rusų kalba yra gimtoji beveik 900 tūkst. Latvijos gyventojų (pačių rusų Latvijoje yra apie 650 tūkst.), arba maždaug 40-čiai proc. visų šalies gyventojų.

Yra regionų ir miestų, kur rusai ir rusakalbiai sudaro gyventojų daugumą. Iš tokių pirmiausia minėtini du didžiausi Latvijos miestai – Ryga ir Daugpilis. Kituose didžiuosiuose Latvijos miestuose, išskyrus Rėzeknę, latvių gyventojų dauguma svyruoja nuo 50% (Jūrmala) iki 54% (Jelgava).

Latvijos pilietybė

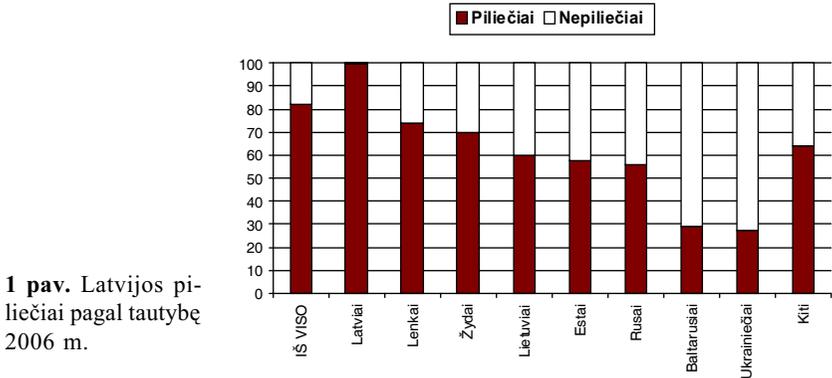
Vadinamieji nepiliečiai iš pradžių sudarė apie trečdalį Latvijos gyventojų. Nemaža jų dalis gavo pilietybę taip, kaip to reikalavo įstatymas, išsitraukė į šalies ūkinį ar kultūrinį gyvenimą ir pateisina Latvijos Respublikos piliečio vardą. Buvo ir tokių, kurie nepatingėjo išmokti latvių kalbą ir išlaikyti egzaminus tam, kad, būdami piliečiai, galėtų dalyvauti politiniame gyvenime ir kiek įmanoma kreiptų Latviją promaskvietišku keliu.

Dar kiti natūralizacijos procedūros atsisakė, neįstengdami peržengti savo ankstesnių įsitikinimų ir užgautų ambicijų. Šiuo metu nepiliečių Latvijoje likę apie 418 tūkst., arba 18% šalies gyventojų. Natūralizacijos departamento vadovė E. Aldermanė prognozuoja, kad pilietybę iš jų gaus

A. Butkus. Baltiškos impresijos

dar 120-140 tūkstančiai. Likusieji esą pasirūpins gauti kitų šalių pilietybę, dalis išvyksią iš Latvijos. Būsią ir tokių (daugiausia senyvo amžiaus) nepiliečių, kuriuos tenkins dabartinis jų statusas ir rusakalbė aplinka, todėl pilietybės jie nesieksią.

Nepiliečiai pagal atskiras tautybes pasiskirsto nevienodai. Tarp minėtųjų 418 tūkst. nepiliečių yra 278 tūkst. Latvijos rusų (44% visų šalyje gyvenančių rusų) 55 tūkst. baltarusių (65%), 40 tūkst. ukrainiečių (73%), 14 tūkst. lenkų (26%), 12 tūkst. lietuvių (40%), 3 tūkst. žydų (30%). Tarp likusių tautybių atstovų nepiliečiai sudaro 36% (1 pav.).

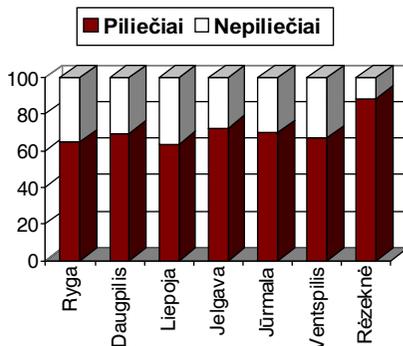
1 pav. Latvijos piliečiai pagal tautybę 2006 m.

Pilietybės gavimo procedūra ir rusų kalbos statuso klausimas yra tas nesantaikos obuolys, kuris neleidžia Latvijos politinėms partijoms pasiekti santarvės vidaus politikoje. Nelabai sutariama net dėl sąvokos *tautinė mažuma*. Radikalusis dešinysis konglomeratas „Tėvynei ir laisvei / Latvijos nacionalinės nepriklausomybės sąjūdis“ (*Tēvzemei un brīvībai / Latvijas nacionālās neatkarības kustība*; sutrumpintai TB/LNNK) teigia, jog Latvijoje esanti tik viena tautinė mažuma – lyviai. Visos kitos tautos esą imigravusios įvairiais istorijos tarpsniais.

Sovietmečio laikotarpio imigrantus radikalai laiko kolonistais ir stengiasi kelti valstybės dekolonizavimo klausimą bei sugriežtinti pilietybės gavimo procedūrą. Jų oponentai – tiek nuosaikesnės partijos, tiek radikalsios rusakalbių partijos – siūlo priimti *status quo*, nesutardamos tarpusavyje tik dėl to, nuo kada imigrantai gali save laikyti tautine mažuma. Bene didžiausia oponentė yra kairioji partija pretenzingu pavadinimu: „Už žmogaus teises vieningoje Latvijoje“ (rusiškai *Za prava čeloveka v edinoi Latvii*; sutrumpintai ZaPČEL).

Be tradicinių socialinių klausimų, ji savo programoje iškėlusį uždavinį pasiekti, jog būtų pripažintas faktas, kad Latvijos visuomenę sudaro dvi dalys: latviškai kalbančioji dauguma ir rusakalbė mažuma; tuo remiantis, reikalaujama besąlygiškai suteikti pilietybę visiems likusiems nepiliečiams, o rusų kalbą Latvijoje pripažinti lygiateise latvių kalbai. Be to, tose savivaldybėse, kur

rusakalbiai sudaro ne mažiau kaip 20% (vadinasi, visose didžiosiose savi-valdybėse – žr. 2 pav.), rusų kalbą pripažinti oficialiąja kalba. Tokiu būdu netiesiogiai kvestionuojamas ir integracijos klausimas: jei visuomenė dvilypė, asmuo gali integruotis arba į latviškąją, arba į rusakalbę dalį.

2 pav. Latvijos didžiųjų miestų gyventojų pilietybė 2006 m.

Tuo tarpu Latvijos rinkėjai net rusiškajame Daugpilyje kol kas laikosi aukso vidurio ir radikalų į valdžią per daug nerenka. Išimtis – T. Ždanok, prorusiškų rinkėjų išrinkta į Europarlamentą Latvijos „rusakalbių teisėms“ ginti.

„Rusija niekada nieko neužkariavo, tik vadavo“

Kaltinimai Baltijos šalių okupavimu 1940 ir 1944 m. bei vėlesniu kolonizavimu didžiajai daliai Latvijos rusų – kaip nuo žąsies vanduo. Oficialioji Maskva šį klausimą irgi pasukusi visai kitu, sau politiškai naudingą kampu. Neseniai Rygoje viešėjęs ir Trijų Žvaigždžių ordinu apdovanotas pirmasis Rusijos prezidentas B. Jelcinas atvirai pamokė latvius: norėdami susikalbėti su Rusija, nevertokite žodžio „okupacija“.

Savo odiozinėmis kalbomis garsėjantis Rusijos ambasadorius Latvijoje V. Koliužnyj interviu laikraščiu „Biznes&Baltija“ šių metų vasario mėn. pareiškęs, jog: „Visada, kai rusai ateina /.../ į naują žemę, jiems sakoma ačiū. Rusai niekada nieko neužkariavo, mes visada išvaduodavome. Prisiminkit, pavyzdžiui, Aleksandro I kazokus, kaip juos su gėlėmis pasitiko Paryžius. Arba rusų tankus iš nacizmo išvaduotame Berlyne. O kas vadavo Europą nuo švedų? Petras Pirmasis. Rusai ne kartą yra vadavę Infiliantus“ (buvusios Livonijos dalis – aut.). Tokio palaikymo fone Latvijos rusai mato savo naują misiją – iškovoti visas teises „engiamiesiems“ rusakalbiams ir padėti pamatus naujai rusiškai valstybei.

Rusiškų Baltijos valstybių vizija

Privačiuose pokalbiuose rusų šovinstai, tituluojantys save didžia-rusiais (*velikorosy*), akcentuoja latvių tautos (ir apskritai Baltijos tautų)

A. Butkus. Baltiškos impresijos

nesugebėjimą savarankiškai tvarkytis, nuolatines vidaus rietenas, negatyvizmą spaudoje. Taip pat akcentuojamos „ilgaamžės rusų šaknys baltų žemėse“, pabrėžiant ir tai, jog visos didžiosios tautos ilgainiui „suryja“ mažąsias ir silpnąsias savo kaimynes. Tolimąjį viso Baltijos regiono ateitį didžiarusiai įsivaizduoja kaip rusakalbių valstybių trejetą. Siekiant šio strateginio uždavinio, pirmiausia stengiamasi išlaikyti regione rusų kalbą nuo Talino iki Karaliaučiaus. Prievartinių priemonių griebtis nesą jokio reikalo, nes daug kas vyksta savaime, dar ir grindžiant komercine nauda – net tokia etniškai palyginti gryna šalis, kaip Lietuva, rusų kalbai skirianti prioritetą savo televizijose. Estija, girdi, šiuo požiūriu yra kietesnis riešutas už Lietuvą, nors Estijoje rusų gyvena dvigubai daugiau nei Lietuvoje, o pačių estų nėra net milijono.

Baltijos tautos nykstančios tiek dėl mažo gimstamumo, tiek dėl didelės emigracijos, bet pasipildyti neturinčios iš kur. Netrukus, prognozuoja jie, ims smarkiai trūkti darbo jėgos, todėl plūstels naujas imigrantų srautas iš Rusijos, Baltarusijos ir Ukrainos, tik šį kartą pačių nepriklausomų Baltijos valstybių iniciatyva ir kvietimu. Tai būsią ypač naudinga ir aktualu Lietuvai, nes rusakalbių gyventojų procentas čia esąs nedovanotinai (!) mažas palyginti su Latvija ar Estija. Bendravimo kalba su naująja darbo jėga būsianti irgi rusų, tad šios kalbos pozicijos Baltijos šalyse tik stiprėsiančios ir netrukus ji tapsianti oficialiąja kalba, kaip kažkada vokiečių kalba Livonijoje.

Rusiškosios Baltijos valstybės nebūtinai turėsiančios ateityje tapti Rusijos dalimi – juk buvo savarankiška vokiškai kalbanti Prūsija, yra vokiškai kalbanti Austrija, prancūzakalbė Belgija ar Liuksemburgas.

Alternatyvos

Kiek šitos prognozės išsipildys, parodys laikas. Ar Baltijos šalys kompensuos darbo jėgos stygių ekstensyvindamos ūkį, kaip laukia rusų radikalai, ar intensyvindamos jį, priklauso nuo pačių šalių.

Apmaudu tik, kad rusų kalbos ir Rusijos žiniasklaidos skvarba į mūsų televizijas jau dabar yra didžiulė. Ir nesvarbu, kokiais pragmatiniais ar komerciniais argumentais tai pateisinama – vis tiek tai yra Trojos arklys mūsų pastangoms priešintis Rusijos gravitacijai. Apmaudu dar ir dėl to, kad nesiimama jokių kontrpriemonių rusifikacijai stabdyti – viskas palikta saviėgai. O reikėtų visai nedaug – traktuoti rusų kalbą kaip ir kitas užsienio kalbas, neteikiant jai prioriteto televizijose. Taip elgiasi estai ir skandinavai: visas užsienio kalbas per TV jie subtitruoja savo šalies valstybine kalba.

Viena iš išeičių būtų ir kur kas glaudesnis Baltijos šalių bendradarbiavimas. Lietuvai derėtų pasirūpinti ne tik prekybos ar paslaugų tinklo plėtra Latvijoje, bet ir lietuvių kalbos bei kultūros eksportu į šią baltų šalį. To paties reikėtų laukti ir iš Latvijos Lietuvoje. Laikas pradėti atsisakyti

visuotinio bendravimo su latviais rusų kalba (tokia praktika yra sovietinis paveldas) ir pamažu pereiti prie skandinaviškojo modelio, kada giminiškų kalbų atstovai (pvz., švedai ir norvegai), turėdami kaimyninės kalbos pagrindus, bendrauja kiekvienas savo kalba ir supranta vieni kitus. Latvijos valstybinę ir savo gimtąją kalbą daugiau turėtų gerbti ir mūsų verslininkai bei diplomatai Latvijoje – atstovaudami Lietuvai, jie kartu kuria ir jos kultūrinį įvaizdį. Beje, rusai su ukrainiečiais irgi nebendrauja trečiaja kalba, o abi kalbas pavartoja lygiagrečiai net meninių kolektyvų scenoje. Baltijos regione toks bendravimas turi tradiciją Lietuvos-Latvijos pasienyje.

Lietuvių ir latvių kalbos yra vienintelės išlikusios baltų kalbos pasaulyje, todėl vertėtų pagalvoti apie jų pagrindų dėstymą vidurinėse mokyklose: Lietuvoje – latvių, Latvijoje – lietuvių. Trūksta televizijos laidų iš kaimyninės šalies, nekalbant jau apie atskirą kanalą. Šią nišą irgi sėkmingai užpildo Rusijos žiniasklaida, brukdama savaip apdorotą informaciją rusų kalba.

O juk mums su latviais bendrauti baltų kalbomis nebetrūkdo niekas – nei carai, nei TSKP CK generaliniai sekretoriai.

Publikuota

<http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=10679633>

2006 rugsėjo 13

<http://www.lndp.lt/diskusijos/viewtopic.php?p=2090&sid=3147579532ea5918fa93904505e0d4a0>

Komentarai

(delfi.lt; iš viso – 275)

+

Linas, 2006 09 13 11:02

Is tiesu liudna kartais pasidaro kai pagalvoji,kad mazai kam rupi kas sitame straipsnyje rasoma.lietuviams nebereikia Lietuvos. Siame simtmetyje Lietuvos istorija baigsis...

Justė, 2006 09 13 11:31

Šitas, manau, išėjo pats geriausias iš visų trijų gerų straipsnių šia tema. Gaila, kad per mažai beliko sąmoningų baltų tarp mūsų. Jeigu net 40 proc. Latvijoje gyvenančių lietuvių neišmokė tos kalbos ir negavę pilietybės...

—

naujas rusas, 2006 09 13 12:16

Straipsnis protingai pradėtas o baigtas kvailai. Skandinavai tarpusavyje pagrinde bendrauja arba švediškai, nes ilga laika norvegai,švedai suomia gyveno vienoje valstybėje arba angliškai, bet pavizdžiui suomia norvegų kalbos nestudijoje ir atvirkščiai nes užtenka anglų kalbos. Šeip reikėtu džiaugtis kad su kaimynais dar galima susikalbėti nors ir rusų kalba. Autorius bent suprato ką jis parašė? Nu gerai tegul mokslėiviai vietoj tos baisios okupantų kalbos mokosi

+

ash uz, 2006 09 13 12:37

Ash uzh tai, kad latviu kalba privaloma butu.

to naujas rusas, 2006 09 13 12:41

Tu blyn danishkai, svedishkai ar norvegishkai moki? – kad skirtumai tarp kalbu kaip tarp suvalku aukshtai-chiu ir zemaiciu – nezina? Ash danishkai shiek tiek moku – problemu (letai kalbant) nei Svedijoje, nei Norvegijoje nebuvo – svedai shiaureje beje ir anglishkai nelabai moka.

EiSi, 2006 09 13 13:16

Mintys teisingos. Laikas ka nors daryti!

xyz, to SS, 2006 09 13 12:38

Užtat Latvijos Saeimoj ketvirtadalio deputatų yra iš ZaPČEL'o. Iš tų, su kuriais “joks kultūringas žmogus nebendrauja”. Tai kokie tie “nekultūringieji” juos ten išrinko?

to latviai patys kalti, 2006 09 13 13:17

niekas negruda per privarta tos rusų TV – nepatinka nežiūrėk

Aš “discovery” mielai žiūrėčiau angliškai su lietuviškais subtitrais. Bet man grūda rusiškai.

senas lietuvis, to naujas rusas, 2006 09 13 15:11

Kažkoks paranojiškas tavo tas riksmas. O tai kokia daugiau kalba, jei ne rusų, kalbėtis su rusu? Straipsnyje juk nesūdoma nesimokyti rusų kalbos. Tik viskam turi būti savo vieta. Su lenkais geriau kalbėti lenkiškai, su rusais – rusiškai, su latviais – latviškai. Kur problema? Mane, pavyzdžiui, užknisa, kai rodo angliškai įgarsintą filmą su rusišku garsiniu vertimu ir lietuviškais subtitrais. Kam ta rusų kalba per vidurį?

Jasius, 2007 01 31 10:35

Kazin kas iseitu, jei jaucioku banda sumanytu suteikti jaucioku “pilietybe” oziui? Negi nuo to ozys nustotu bliauti o

—

Lietuvių, Latvių kalbas ir su kuo aprtų pačių Lietuvių ir Latvių jie galės susikalbėti (apie 3,5 mln.). O žinant rusų kalbą žmogus galės bendrauti su 300 mln. žmonių. O šaip latvių nacionalinė politika yra labai gera (Rusijai), nes sukurta atskira visuomenė. Dėl imigracijos į ES Latvių kiekis nuolat mažėja tuo tarpu tie nepiliečiai į ES išvažiuoti su savo keistais pasais negali ir atitinkamai lieka Latvijoje. Dar dešimt metų ir tikriausiai rusai sudarys pusę latvijos gyventojų ir nesunku suprasti kokios po to bus pasekmės.

SS, 2006 09 13 12:28

Ar p. Butkau nepastebite kokia didelia itaka baltijos saliu kulturai daro amerikieciu TV produkcija?

Gal i si straipsni reiketu ziureti labiau kaip i madingus siuo metu pasisneku-ciavimus apie “pavojinga” rusija, bet tikrai ne kaip i tikra autoriaus susiru-pinima padetimi, kadangi straipsnis tikrai nera objektivus ir net nepamini- neti kiti panasus pavojai, apart rusu. Be to straipsnyje cituojami latvijios rusu radikalai, su kuriais bet kokios tautybes kulturingas zmogus nenori tureti neko bendro. O jus, gerb. p. Butkau priverciate mus skaityti sitas nesamones. Gal dar gitleri pacituokite? Nepagarba sau ir skaitytojui

gilė, 2006 09 13 12:33

Yra viena problemėlė, į kurią autorius neatsižvelgė, siūlydamas kalbėtis baltų kalba, kaip skandinavai kalba savąja “norsk”: jei danų, norvegų ir švedų kalbos daugmaž panašios ir jie vieni kitus supranta, tai lietuvių ir latvių yra viena nuo kitos taip nutolusios, kaip sakysim islandų ir danų. Jie tarpusavyje kalbasi angliškai. Apie suomių iš viso nėra ko šnekėti – jie, kaip teisingai rašo Aleksotas yra ugro finai. O kalbėtis su kaimynais reikėtų pratintis angliškai – vis geriau nei rusiškai. Tik bėda, kad tiek Lietuvoj, tiek Latvijoje angliškai nemokam. O va Estijoje su

+

imtu baubti jautiskai? Is tikruju, rusai yra stipri, puslaukine, gaivalinga nacija visada besistengianti asimiliuoti kitas. Va ir iseina, kaip gaidziu pestynese – katras kuri? Taip yra nuo amziu pradzios musu regione – lietuviai rusai lenkai vokieciai, netgi prancuzai svedai danai (Estijoje) visa laika niovesi del vietos po Baltijos saule. Gaila, zinoma ZMONIU samoneje mazai kas pasikeite, siekiai tie patys, tik priemones kitos.

baltas, 2007 04 13 12:58

Piukus straipsnis. galetu buti dedikuotas musu valdzios vyrams. beje, autoriau, tik jusu bendraamziai su latviais kalbasi rusiskai, latvijos jaunimas niekada nekalba rusiskai, o tik angliskai tiek su estais, tiek ir su lietuviais. as ir pats anglu kalba moku geriau nei rusu. o latviams ir estams tas dar labiau budinga. skaninavu modelis irgi tiktu. gyvenau svedijojej, moku svediskai, ir susikalbu sia kalba ir su norvegais ir su danais. latviu gal ne tokia artima lietuviu kalbai, kaip skandinavu tarpusavyje, bet to reikia siekti – juk latviai jau keleta metu aktyviai grynina savaja kalba.

aha, 2ka?, 2006 09 13 15:43

Prūsų todėl ir netekom, kad po Mindaugo mirties lietuviai, ypač tokie kaip tu, nenorėjo jų gelbėti. Dabar siūlai pamesti ir latvius Tambovo vilkams sudraskyti. Pritariu autoriui, kad reikia eksportuoti į Latviją ne tik pieną ar kiaulieną, bet ir lietuvių kalbą. Būtų idealu, jei susikalbėčiau lietuviškai visoje Latvijoje. Net Daugpilyje :)))

seimūnas, o tai jau nacionalizmas, 2006 09 13 17:00

Stai ir islenda pilieciu skirstymas i "pateisinanciu" ir "nepateisinanciu" piliecio varda.

Taip, tai tiesa. Nes pilietybė – ne saldainis, kuriuos galima žarstyti į kairę dešinę. Visose šalyse atvykėliai praeina bandomąjį lojalumo laiką – skiriasi tik jo trukmė.

—

didžiama jaunimėlio jau puikiausiai galima angliskai šnekėtis.

!, 2006 09 13 12:34

O juk mums su latviais bendrauti baltų kalbomis nebetrukdo niekas – nei carai, nei TSKP CK generaliniai sekretoriai.

Ir anksčiau TSRS laikais žmonėms tarpusavyje bendrauti nieks netrukde. Bet, jei paklaustum koki lietuvi, ar jis asmeniskai pazista koki latvi, ir atvirksčiai pklause latvio ar jis pazista koki lietuvi, dzniausia isgirstum atsakyma NE. Tas pats ir siais laikais. O stai, jei pvz paklaustum didziariusiu, baltarusiu ar mazarusiu (rytu) tuo paties del ju tarpusavyje santykiu, tai dzniausia isgirstum TAIP. Ir bendraujant tarpusavyje 3-s kalbos jiems tikrai nereikia. O dabar palyginkite geografinius atstumus tarkim tarp sostiniu, tarp Vilniaus ir Rygos ir tarp Minsko ir Kijevo ar Maskvos. Atstumai skyriasi keleriopai. Nepaisant to zmones bendrauja. O baltai tai sedi kiekvienas savam kieme ir savo kaimyno nepazista ir sneketis su juo nenori. O is nebendravimo kalbos pradeda dar labiau skirtis. Krc nera tarp lietuviu ir latviu meiles.

ka?, 2006 09 13 15:31

Turim kartu su latviais atsipirti rusifikacijai????! tai kad ta latvija istisas rusynas. Issaugokim savo lietuviu klb. ir nevaidinkim cia geranorisku, padedami kazkokiem latviams isaugoti ju kalba..jei patys nevertina – ju problema.. tegul daro kazkokias isvadas

naujas rusas, 2006 09 13 12:36

Kas iš kur atsirado imanau geriausiai palikti istorikams, negražu svetimą duoną atiminėti.) Kalba eina apie tai kad taip kaip autorius siūlo niekas nedaro. Iš esmės yra trys didžiausios tarptautinės kalbos (kinų kalba į šitą sąrašą kolkas neišna): ispanų, anglų ir rusų ir nerėikia naujai išradinėti dviratį:.)

+

ipykęs, rusoliubams, 2006 09 13
17:29

Jūs šitame portale buvot?

<http://rus.delfi.lv/>

Tai pasivaikščiokit. Ypač po komentarus. Praeis noras dantis rodyt!

2 ei ei, 2006 09 13 19:03

Jus nesuplakit rusu kalbos ir rusu politikos.

Mūsų primygtinis laikymas rusakalbėje zonoje – irgi politika.

xyz, ei ei, 2006 09 13 19:01

Usdrausti televizijas – lengviausias budas.

Rodyti rusifikuotą programą – irgi lengviausias būdas.

Ko tu čia kudakuoji – kas ruošiasi uždrausti televizijas? Tų šalių (Lenkijos, Rusijos ir kt.) TV niekas uždrausti juk nesiūlo! Kalbama apie ne Rusijos TV rusifikuotą pavidalą. "Discovery" yra, berods, britų laidų kanalas, todėl jis ir turi būti rodomas angliškai, bet su lietuviškais subtitrais.

Rėki dėl Rusijos TV. O kodėl nesistebi, kad Lietuva nemato Latvijos TV? Latvija irgi kaimynė, dar ir etninė sesuo, o jos nematom.

nu, 2 Sveiki, 2006 09 15 11:23

Latvijoje pilietybė nebuvo niekam dalijama ir nėra prasmės sakyti gavo / negavo. Atkūrus nepriklausomybę Latvija automatiškai atstatė buvusios pilietybės galiojimą buvusiems iki 1940 m. Latvijos piliečiams ir jų palikuo-nims (nepriklausomai nuo tautybės). Visi kitų valstybių piliečiai (tiek atvykę tarybiniais, tiek vokiečių okupacijos metais) gali gauti Latvijos pilietybę bendra tvarka pagal Latvijos įstatymus, jei atitinka keliamus įstatymo reikalavimus. Jokio nedraugiškumo nei lietuviams, nei rusams (ką nuolat varo rusiška propaganda), nei kitiems čia nėra.

—

rusas, nesvarbu, 2006 10 07 11:52

Jo tik is kaimo nesupranto rusiskai, o visi viska supranta, tik daro vaizdo kad, ka tu pasakei??)

Savas, 2006 10 07 11:49

Ka jus cia prikobenejot prie rusu? cia buvo CCCP ir jus sikna laize rusam o daba tipo mes rusiskai nesuprantom,. kalakutena-labasiena

ei ei, 2006 09 13 18:45

Jus nesuplakit rusu kalbos ir rusu politikos. Kalbu apie televizija. Man kur kas geriau sporto kanala ar koki discovery klausytis rusiskai, nes as ta kalba suprantu geriau nei anglu. Taciau tuo paciu as sugebu atskirti plotinius blenius, varomus per televizija, ir ju neziuriu. Usdrausti televizijas – lengviausias budas. Tegu musu valdzia pasistengia, kad zmones ja ,myletu ir be rusiskos televizijos draudimo. Be to, kai kiti cia minejo – koks skirtumas – rusas ar amerikonas mus engs, vis tiek gaunasi engimas.

Sveiki baltofilai, 2006 09 15 10:39

juokas ima iš lietuvių draugystės su latviais. Straipsnio autorius pamiršo, kad lietuviai atvykę į Latviją tarybiniais metais Latvijai paskelbus nepriklausomybę taip pat pilietybės negavo (kaip ir kiti tarybiniai imigrantai). Uuuu.... Štai tokia jūsų draugystė. Dar reikėtų paminėti apie "brolį" latvių poelgį lenkams 1920 puolant Vilnių. Negirdėjote apie tokį? Kai sužinosite, tai ir kalbėkite apie "draugystę"

SKATS NO LIETUVAS

Latvija it kā sadalīta divās daļās – latviski un krieviski runājošie. Tuvojošās Saeimas vēlēšanas oktobrī vēl vairāk saasinājušas attiecības starp šīm abām daļām. Palielinoties krieviski runājošo pilsoņu skaitam, kas papildina vēlētajū rindas, aizvien vairāk nostiprinās prokrievisko partiju pozīcijas.

No trim Baltijas valstīm tieši Latvijā ir visspilgtāk izteikta divvalodība – te līdzās Latvijas valsts valodai ļoti plaši tiek lietota arī Krievijas Federācijas oficiālā valoda. Ir reģioni un pilsētas, kur krievi un krievvalodīgie sastāda iedzīvotāju vairākumu. Te pirmās jāmin divas lielākās Latvijas pilsētas – Rīga un Daugavpils.

‘Krievija nekad nevienu nav iekarojusi, tikai atbrīvojusi’

Padomju laika Latvijā ir dzimusi un uzaugusi ne viena vien krievvalodīgo paaudze, kas Latviju dēvē par savu tēvzemi. Tagadējo neatkarīgās Latvijas iekārtu un valdību daļa no viņiem sauc par nedemokrātisku, etnokrātisku, pat nacistisku. Taču uz savu vēsturisko tēvu zemi Krieviju Latvijas “latvijci” nēlaužas – tur zemāks dzīves līmenis, tur vajadzēs kārtot vīzas, ja sakārosies ceļot uz ES. Turklāt “latvijci” ir mesianiski pārliecināti, ka ar savu Latvijā būšanu viņi glābj šo valsti no kraha – viņiem izbraucot, vairs nepalikšot strādātgrībētāju.

Apsūdzības par Baltijas valstu okupāciju 1940. un 1944. gadā, kā arī to vēlāko kolonizēšanu krieviem ir kā pīlei ūdens. Arī oficiālā Maskava šo jautājumu ir pagriezusi pavisam citā sev politiski izdevīgā leņķī. Nesen Rīgā viesojoties, ar Triju Zvaigžņu ordeni apbalvotais pirmais Krievijas prezidents Boriss Jeļcins atklāti pamācīja latviešus: ja gribat saprasties ar Krieviju, nelietojiet vārdu “okupācija”. Ar savām odiozajām runām izdauzdinātais Krievijas vēstnieks Latvijā Viktors Kaļuzņijs intervijā laikrakstam “Biznes&Baltija” šā gada februārī paziņojis, ka: “Vienmēr, kad krievi atnāk (..) uz kādu jaunu zemi, viņiem saka paldies. Krievi nekad nevienu nav iekarojuši, mēs vienmēr atbrīvojām.” Uz tāda atbalsta fona Latvijas krievi redz savu jauno misiju – izcīnīt visas tiesības “apspiestajiem” krievvalodīgajiem un likt pamatus jaunai krieviskai valstij.

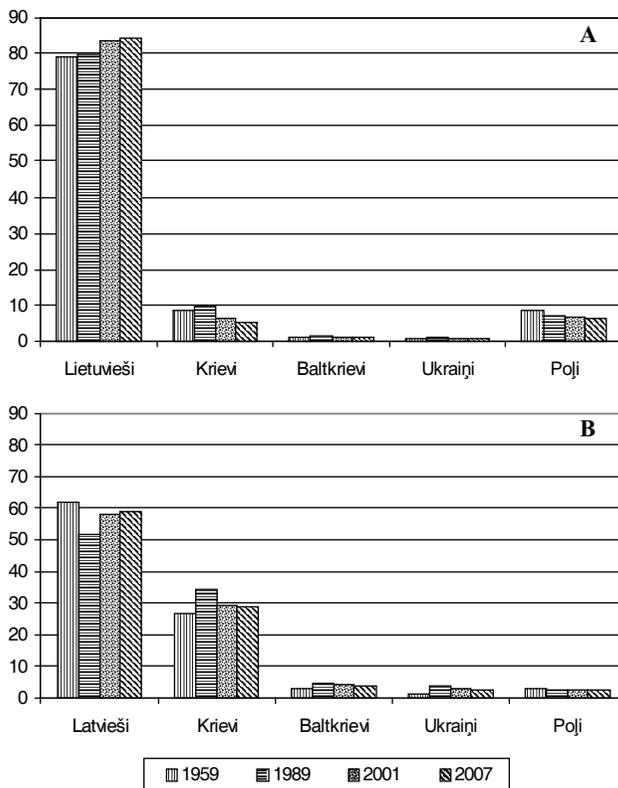
Krievisku Baltijas valstu vizija

Privātās sarunās krievu šovinisti, kas sevi dēvē par lielkrieviem (“velikorosi”), akcentē latviešu tautas (un Baltijas tautu vispār) nespēju

A. *Butkus*. Baltiškos impresijās

patstāvīgi saimniekot, pastāvīgas iekšējās plēšanās, negatīvismu presē. Tāpat akcentētas tiek “mūžsenās krievu saknes baltu zemēs”, uzsverot arī to, ka visas lielākās tautas, laikam ejot, aprij savas mazākās un vājākās kaimiņienes. Baltijas reģiona turpmāko nākotni lielkrievi iztēlojas kā krievvalodīgu valstu trijnieku. Mēģinot īstenot šo stratēģisko uzdevumu, pirmām kārtām tiek pielikti visi pūliņi, lai saglabātu krievu valodu reģionā no Tallinas līdz Karalaučiem. Ķerties pie vardarbīgiem līdzekļiem neesot nekādas vajadzības, jo daudz kas noritot pats par sevi un turklāt vēl arī dodot komerciālu labumu – pat tik etniski tīra valsts kā Lietuva (sk. 1. att.) savās televīzijās dod prioritāti krievu valodai. Igaunija šajā ziņā ir cietāks rieksts nekā Lietuva, kaut arī Igaunijā dzīvo divreiz vairāk krievu nekā Lietuvā, bet pašu igauņu nav pat miljons.

Baltijas tautas iznīkstot gan zemās dzimstības, gan lielās emigrācijas dēļ, bet papildināties neesot no kurienes. Drīzumā, viņi prognozē, sāksot strauji pietrūkt darbaspēka, tādēļ plūdišot jaunas imigrantu straumes no Krievijas, Baltkrievijas un Ukrainas, tikai šoreiz pēc pašu neatkarīgo Baltijas valstu iniciatīvas un aicinājuma. Tas būšot īpaši aktuāli Lietuvai, jo

1. att. Pamattauta un slāvi 1959.–2007. g. (proc.)
A – Lietuvā
B – Latvijā

krievvalodīgo iedzīvotāju procents te esot nepiedodami (!) mazs, salīdzinot ar Latviju un Igauniju. Sazināšanās valoda ar jauno darbaspēku arī būšot krievu, tāpat šīs valodas pozīcijas Baltijas valstīs tikai nostiprināšoties un jau drīz tā kļūšot par oficiālo valodu, tāpat kā savulaik vācu valoda Livonijā. Krieviskām Baltijas valstīm nākotnē nebūšot obligāti jāklūst par Krievijas daļu – jo patstāvīgas bija, piemēram, vāciski runājošā Prūsija un joprojām ir vāciski runājošā Austrija, franciski runājošā Beļģija vai Luksemburga.

Alternatīvas

Kā šīs prognozes piepildīsies, laiks rādīs. Vai Baltijas valstis kompensēs darbaspēka trūkumu, ekstsensīvi saimniekojot, kā to sagaida krievu radikāļi, vai intensificējot to, tas ir atkarīgs no pašām valstīm.

Nepatīkami ir tikai tas, ka krievu valodas un Krievijas plašsaziņas līdzekļu vieta mūsu televīzijās jau tagad ir milzīga. Un nav svarīgi, ar kādiem pragmatiskiem vai komerciāliem argumentiem tas tiek attaisnots – tik un tā tas ir Trojas zirgs mūsu pūlēm pretoties Krievijas gravitācijai. Nepatīkami arī tas, ka neveicam nekādus pretsoļus, lai apstādinātu rusifikāciju, – viss ir atstāts pašplūsmā. Bet vajadzētu pavisam nedaudz – traktēt krievu valodu tāpat kā citas svešvalodas, nedodot tai prioritāti televīzijās. Tā dara igauņi un skandināvi: visas svešvalodas TV viņi subtitrē savas valsts valodā.

Viena no izejām būtu arī krietni ciešāka Baltijas valstu sadarbība. Latvijai vajadzētu parūpēties ne tikai par tirdzniecības vai pakalpojumu tīkla attīstīšanu Lietuvā, bet arī par latviešu valodas un kultūras eksportu. To pašu vajadzētu sagaidīt arī no Lietuvas puses Latvijā. Ir laiks sākt atteikties no vispārīgas sazināšanās ar lietuviešiem krievu valodā (šī prakse ir padomju laiku mantojums) un pamazām pāriet pie skandināvu modeļa, kad radniecīgu valodu pārstāvji (piemēram, zviedri un norvēģi), zinot kaimiņu valodas pamatus, runā katrs savā valodā un saprot viens otru. Gan Latvijas valsti, gan savu dzimto valodu vairāk cienīt vajadzētu arī mūsu uzņēmējiem un diplomātiem Latvijā – pārstāvēt Lietuvu, viņi reizē veido arī tās kultūras tēlu. Starp citu, krievi ar ukraiņiem arī nesazinās kādā trešajā valodā, bet abas valodas lieto līdztekus pat uz mākslinieciskās pašdarbības skatuvēm. Baltijas reģionā šāds sazināšanās veids pagaidām ir ierasts tikai Lietuvas un Latvijas pierobežā.

Lietuviešu un latviešu valodas ir vienīgās saglabājušās baltu valodas pasaulē, tādēļ būtu vērts padomāt par to pamatu pasniegšanu vidusskolā: Lietuvā – latviešu, Latvijā – lietuviešu. Trūkst televīzijas raidījumu no kaimiņvalsts, nemaz jau nerunājot par atsevišķu kanālu. Arī šo nišu veiksmīgi aizpilda Krievijas plašsaziņas līdzekļi, uzspiežot sev vēlami apstrādātu informāciju krievu valodā.

A. Butkus. Baltiškos impresijos

Un galu galā nu taču mums – lietuviešiem un latviešiem – sazināties baltu valodās vairs netraucē nekas – ne cari, ne PSKP CK ģenerālsēkretāri.

Publicēts

Latvijas Avīze, 2006. 22. septembrī.

<http://www.visulativai.lv/index.php?kat=n&id=1156317873>

2006. 25. septembrī

<http://www.delfi.lv/news/comment/comment/article.php?id=15617073>

2006. 26. septembrī

Komentāri

(delfi.lv; kopā – 131)

+

to q, 27.09.2006 08:05

“krievu intelektuālo kultūru” – nez kur tu to esi manījis krievu televīzijas? Un vispaar, kas tas ir krievu? Vai par tautu var saukt cilvēku kopumu, kas runaa l valodaa, bet nav spejigi atbildēt ne uz vienu jautājumu, kas tiek uzdoti pat TAUTAS tradiīcijaam, dziesmaam, dejaam?

gzz, 27.09.2006 05:16

Es – latvietis !!!

Es nekad neatzīšu tādus “velikorusi” , ne viņu rīkus ne idejas . Sorry , – Latvijas valsts – latviešu valoda galvenā .

Tā nu ir..., 27.09.2006 05:29

Leīši vienmēr bijuši gudrāki un praktiskāki. Ar krieviem neplēšas, tirgojas, tajā pašā laikā pie viņiem krievu ir varāk nekā uz pusi mazāk un krieviem nav teikšana. Vari gzz griezt zobus kā gribi, vienalga kalpa un d...ā līdēja gars nav tik viegli izskaužams.

latve, 27.09.2006 07:21

par to lietuviešu valodas mācīšanos un sarunāšanos, Latvijas pierobežā šis modelis jau diezgan labi darbojas, bet kā fakultatīvu priekšmetu lietuviešu valodu varētu mācīt, tikai kas to darīs,

—

q, 27.09.2006 08:05

Krievu televīzija dominē tāpēc, ka rietumu “kultūrai” šeit, Baltijā nav sakņu un tā nespēj konkurēt ar augstāko krievu intelektuālo kultūru. Kad mēs beidzot to atzīsim, tad daudz kas nostāsies dabiskā vietā.

Latvijas globuss, 27.09.2006 10:00

Cik tas viss izklausās aprobežoti. Pasaule ir daudz plašāka par Latviju. Valoda ir saziņas līdzeklis nevis fetišs.

sss, ???, 27.09.2006 11:05

kad beidzot Latvijas TV sāks masveidā rādīt filmas un citus raidījumus angļu valodā ar latviešu subtitriem. Ko pēdējā laikā visi ar tiem subtitriem ņemas? Pavecāki cilvēki varbūt grib skatīties filmu, nevis likt brilles un burtot skrienošus tekstus kadra apakšā... Gribi mācīties, ņem DVD nomā un liec kādu valodu gribi! :)

cerība, 27.09.2006 10:22

Jebkuram cilvēkam ir jāprot kaimiņu valstu valodas tādā līmenī, lai varētu sazināties un saprasties! Bet Krievija ir lielākais Latvijas kaimiņš un krievu valodu tāpēc vien nevar izignorēt! Un tomēr 40% Latvijas iedzīvotāju dzimtā valoda ir krievu! Vai tas nav jārespektē?

mūsu skolu sistēma ir neelastīga un izglītības ministrijai ir citas prioritātes

Uldis, 27.09.2006 07:50

Par televīziju – pirms kāda laika Butkus k-gs savā rakstā “Delfos” šo lietu jau bija minējis un tā ir vērtīga doma. Ir piemēri: Igaunijas kabeļtīklos var skatīties Somijas TV, skandināvijas valstīs (Zviedrija, Dānija, Norvēģija) ir savstarpēji pieejamas so valstu TV programmas. Ja latvieši regulāri uzzinātu, kas notiek Lietuvā, kuri aktieri un mūziķi tur ir populāri, kā veicas Lietuvas sportistiem (un lietuvieši tāpat par latviešiem), tas padarītu šīs zemes savstarpēji pazīstamākas.

Muhameds, 27.09.2006 09:31

Taa nutas ir, liela daļa latviešu ir vairāk vai mazāk pārkrievojota. Nacionālās valstiski domājošās inteliģences slānis ir ļoti plāns, līdz ar to tautai nav galvas, kas to vadītu. Un tad vēl gadsimtiem iedzītā kalpu un vergu psiholoģija, kas īpaši redzama sabiedrības “elites” darbībās.

Gertrude, 27.09.2006 10:06

divus gadus nodzīvoju Lietuva un tad man likās stulbi, ka ar lietuviešiem runāšu angļiski vai krieviski. Nēmu un samācījos ar' un nemaz tik traki nebija, baigi palīdz TV un laikraksti. Tagad, kad jau esmu no LT projām, šad un tad LT delfus paskatos un caurbraucot benzīntankā baigais prieks, ka varu mierīgi parunāties. Man liekas, ka vismaz pierobežā noderētu pirmajās klasītēs kādus lt valodas pamatus pamācīt, pēc tam jau dzīve pati parādīs – vajag vai nevajag.

xxx, 27.09.2006 12:06

Kur ta ir tā augstvērtīgā krievu kultūra Latvijā? Jūrmalas dziesmiņu konkurss? Seriāli – kaut kāda tur aukle, Mentu aplaktēšanās, Oknas? man no tās krievu “kultūras” vēmiens nāk. Nu es nerunāju par īsto krievu kultūru, bet to jau arī paši krievi ir aizmirsuši. Matj, peremmatj tikai...

Vanakurrat, 27.09.2006 11:37

Lietuvaa krievu ir mazaak taapeec, ka shii valsts peec un pirms kara bija ekonomiski ljeti atpalikusi (IKP divreiz zemaaks kaa Latvija), taapeec krievus vairaak atmaksaaas eksportet uz Latviju nekaa Lietuvu – luuk arii tas sasniegums. Starp citu, krievu valodu Lietuvaa procentuaali zina vairaak cilveeku nekaa Latvijaa.

A par starptautisko sazinashanos katram savaa valodaa, nu doma jau, protams, atziistama, tachu tas nebuutu tik vienkaarshi kaa Skandinaavijaa, kur atshkjiriibas starp valodaam ir diezgan nosaciiats – te tomeer bishkji jaapa-maacaas arii buutu.

Valmix, Laima, 27.09.2006 14:53

/.../ Es, atšķirībā no tevis, sevi visur par vainīgu neuzskatu. Latvijas TV nav piesārņota ar krievu valodu. Piesārņotas ir krievu televīzijas LNT un TV5, daļēji “zviedru” TV3. LTV7 rāda kolosālas filmas latviešu valodā bez titriem, un krievi to skatās. LTV1 rāda vecakiem ļaudīm to, kas tiem verētu patikt. LTV7 jauniešiem talk show. Kas ko brēkāt? Iespējams, ka Berezovska nopirktais krievu TV stacijas protams dara to ar mērķi. Ko tās ir panākušas? To, ka tās skatās lumpeni. Visus tos oknus, kriminalās krievijas un citas “kultūras bāgātības”. Es par to vienmēr priecajos, ka paši zin, kam rāda, un ko rāda. Par sazināšanos lietuviski. Dārgā Laima, jūs, leiši, esat labi cilvēki, taču es, kā latvietis, vis tā uzreiz jums par sulaini nepieteikšos. Nu mācieties latviski, kas jums liedz? Man nav iznācis runāt lietuviski, jo Latvijas lietuvieši ir pārkrievojušies. Glābiet jūs viņus, ne mūs!! Arī tas ir fakts, ka lietuvieši atri vien pariet uz krievu valodu, skrietin skrien;)) Krievu valodas loma samazināsies šā vai tā – nav intelekta iekšā tajā valodā, nav varas resursa un nav ko piedāvāt cilvēkam, pasaule ir vaļā, angļiski, vāciski un franciski var visu ko dabūt, nevajag to lasīt sliktos krievu tulkojumos. Aizies veca paaudze – kas

A. Butkus. Baltišķos impresijos

+

ĀDAMS, 27.09.2006 17:54

Ja Latvija tuvinātos ar Lietuvu abas valstis tikai iegūtu. Ar laiku varētu izveidoties vienota baltu savienība.

zuze, 27.09.2006 17:17

Darba dēļ man nācās strādāt kādu laiciņu Lietuvā un tagad esmu tikai pateicīga šai situācijai, ka varu mierīgi komunicēt lietuviešu valodā. Protams, ne jau ļoti visaugstākajā līmenī, taču gan par darbu, gan labu laiku varu sarunāties. Ak jā, krievu un angļu valodas arī ir manā leksikā, tā ka varu teikt- neviena valoda nav nākusi par skādi, gluži otrādi – pasaulei varu būt vairāk atvērta.

TU SPEC, ej uz specnazu, 27.09.2006 16:24

Specnazā labi plātīties. Ja citas tautības nav, tad atrod krievu Skopcevu, par kuru ņirgāties.

—

skatīsies Sasisto lukturu ielas?

Pēc impērijas sabrukuma viņiem, pazaudējot ebrejus, baltiešus, ukraiņus, gruzīnus u.c. ir tik slikti, ka to jūt arī paši. Nabadzība pa pirmo zorti. Tāpēc arī šovinisti plosās.))

specs, 27.09.2006 16:09

Raksts ir pilnīgs murgs.

Driiž Latvijaa iebrauks viesstraadnieki no bijushaas PSRS, un vieniigaa sazinās valoda ar viniem buus krievu.

Taapec pietiek murgot, un labaak meeginiet dabuut atpakaļ tos labusus kas ir iirijaas, anglijaas, zviedrijaas. Savaadaak peec 10 gadiem juus te buusiet minoritaate, kaadi jau esat Riigaa, D-pilii, liepaajaa, Reezeknee un citur.

СТРАНЫ БАЛТИИ: ВМЕСТО ТЕСНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА – ПУЩЕННАЯ НА САМОТЕК РУСИФИКАЦИЯ

Взгляд из Литвы

Латвия словно разделена на две части – латыши и русскоязычные. Предстоящие в октябре выборы в Сейм еще больше обостряют отношения между этими двумя частями общества. С увеличением количества русскоязычных граждан, которые пополняют ряды избирателей, позиции прорусских партий будут укрепляться.

Из трех стран Балтии именно в Латвии наиболее ярко выражено двуязычие – здесь наряду с государственным языком Латвийского государства широко используется и официальный язык Российской Федерации. Есть регионы и города, где русские и русскоязычные составляют большинство. В первую очередь речь идет о крупнейших городах Латвии – Риге и Даугавпилсе.

В советское время в Латвии родилось и выросло не одно поколение русскоязычных, которые называют Латвию своим отечеством. Часть из них нынешние строй и правительство независимой Латвии называют недемократическими, этнократическими и даже нацистскими. Однако на свою историческую родину в Россию ‘латвийцы’ Латвии не рвутся – там более низкий уровень жизни, придется оформлять визы для поездок в ЕС. К тому же ‘латвийцы’ мессиански убеждены, что своим присутствием они спасают это государство от краха, поскольку с их отъездом не останется желающих работать здесь.

Обвинения в оккупации стран Балтии в 1940 и 1944 году, а также в ее мощнейшей колонизации русскими для них как с гуся вода. Официальная Москва также повернула этот вопрос под выгодным ей политическим углом. Недавно гостивший в Риге и награжденный Орденом Трех Звезд первый президент России Борис Ельцин откровенно поучал латышей: если хотите найти взаимопонимание с Россией, не употребляйте слово ‘оккупация’. Отличившийся своими одиозными речами посол России в Латвии Виктор Калюжный в интервью газете ‘Бизнес&Балтия’ в феврале этого года заявил: ‘Всегда, когда русские приходят. . . на какую-то новую землю, им говорят спасибо. Русские никогда никого не завоевывали, мы всегда освобождали’. При такой поддержке латвийские русские видят свою миссию в том, чтобы добиться всех

прав для ‘притесненных’ русскоязычных и заложить основы нового русского государства.

В частных беседах русские шовинисты, называющие себя великороссами, акцентируют неспособность латышского народа (и вообще всех балтийских народов) самостоятельно хозяйствовать, постоянные внутренние дразги, волну негатива в прессе. Подчеркиваются и ‘вековые русские корни на балтийских землях, а также то, что все большие народы со временем поглощают своих маленьких и более слабых соседей. Будущее Балтийского региона великороссы представляют как тройку русскоязычных государств. В попытке осуществить эту стратегическую задачу в первую очередь прилагаются усилия по сохранению русского языка от Таллина до Калининграда. Пускать в ход насильственные средства нет никакого смысла, поскольку многое вершится само собой, принося к тому же коммерческую выгоду. Даже в таком этнически чистом государстве, как Литва, телевидение отдает приоритет русскому языку. Эстония в этом смысле более крепкий орешек, хотя русских там вдвое больше, чем в Литве, а самих эстонцев меньше миллиона.

Балтийские народы исчезают как из-за низкой рождаемости, так и из-за высокой эмиграции, а пополнению поступать неоткуда. По прогнозам великороссов, скоро появится острый дефицит рабочей силы, поэтому ожидается новый приток иммигрантов из России, Белоруссии и Украины. Но теперь это будет происходить по инициативе и по приглашению самих независимых стран Балтии. Особенно актуально это якобы для Литвы, поскольку там непростительно (!) низкий процент русскоязычных, по сравнению с Латвией и Эстонией. Языком общения с новой рабочей силой будет русский, поэтому позиции этого языка в странах Балтии только усилятся. Совсем скоро русский станет здесь официальным языком, как в свое время немецкий язык в Ливонии. Русским странам Балтии в будущем не обязательно становиться частью России – самостоятельными были, к примеру, немецкоязычная Пруссия, таковой по-прежнему остается немецкоязычная Австрия, франкоязычная Бельгия и Люксембург.

Как исполнятся эти прогнозы – покажет время. Компенсируют ли страны Балтии дефицит рабочей силы с помощью экстенсивного хозяйствования, как этого ожидают русские радикалы, или путем интенсификации экономики, это зависит от этих государств.

Неприятно лишь то, что место русского языка и российских СМИ на наших телеканалах так велико. Неважно какими прагматическими или коммерческими аргументами это обосновывается – все равно это троянский конь против наших усилий по сопротивлению гравитации России. Неприятно и то, что мы не принимаем никаких контрмер для приостановки русификации – все пущено на самотек. А надо совсем

немного – трактовать русский язык так, как другие иностранные языки, не давая ему преимуществ на телевидении. Так поступают эстонцы и скандинавы: все передачи на иностранных языках идут с субтитрами на государственном.

Один из выходов – более тесное сотрудничество между странами Балтии. Латвии следует позаботиться не только о развитии торговли или сферы услуг в Литве, но и об экспорте латышского языка и культуры. Того же вправе ожидать и латвийская сторона от Литвы. Пора отказаться от практики взаимного общения с литовцами на русском языке (эта практика – наследие советских времен) и постепенно перейти к скандинавской модели, когда представители родственных народов (например, шведы и норвежцы), зная основы языка друг друга, говорят каждый на своем языке и понимают друг друга. Больше уважать свой родной язык должны и литовские предприниматели и дипломаты в Латвии – представляя Литву, они создают и ее культурный имидж. Между прочим, русские с украинцами не общаются на каком-либо третьем языке. В Балтийском регионе такой способ общения принят только на границе Латвии и Литвы.

Литовский и латышский языки – единственные в мире балтийские языки, поэтому необходимо подумать о преподавании их основ в школах: в Литве – латышского, в Латвии – литовского. Мало телепередач о соседних странах, не говоря уже об отдельных каналах. И эту нишу успешно заполняют российские СМИ, навязывая обработанную в их пользу информацию на русском языке.

В конце концов, нам – литовцам и латышам – никто не мешает общаться на балтийских языках: ни цари, ни генсеки КПСС.

Опубликовано

<http://www.inosmi.ru/print/230075.html>

25 сентября 2006

http://www.apn-nn.ru/context_s/21631.html

25 сентября 2006

Балтийские народы исчезают

<http://www.materik.ru/print.php?section=analitics& bulsectionid=15799>

25 сентября 2006

**Наши усилия по сопротивлению гравитации Троянского коня. —
Русская Прибалтика**

<http://rusbalt.flybb.ru/topic296.html>

Сентябрь 2006

MAŽASIS BALTŲ ŠENGENAS

Lietuva ir Latvija. Vienintelės baltų šalys. Kaimynės, partnerės, ES ir NATO narės. Tačiau sienos perėjimo procedūra prašyte prašosi permainų, nes neatitinka nei šimtmetinių tradicijų, nei dabartinio šalių statuso.

Iš mūsų istorijos

Su broliais latviais esam gyvenę vienoje valstybėje nė kiek ne mažiau, nei su kaimynais slavais, tik tas bendras buvimas dar neaktualizuotas, kaip baltarusių ar ukrainiečių atveju. Be to, latvių istoriografijoje šis laikotarpis tradiciškai vadinamas lenkmečiu (*poļu laiki*). Taip yra dar ir todėl, kad latvių (ir pietų estų) žemių prijungimas prie LDK vyko Liublino unijos priešaušryje; lenkų šaltiniuose prijungtosios žemės vadintos *Inflanty* (iškraipytas *Livland* pavadinimas), o po karo su švedais (1600-1629) Respublikai likusi Latgala gavo pažyminį *Inflanty Polskie*.

Istorinėse diskusijose taip pat akcentuojama, kad LDK klestėjimo laikais gal net 80% jos gyventojų sudarė slavai. Tai irgi ne visai tiesa. Vytauto laikų LDK gyveno trys pagrindiniai etnosai: vakarinėje dalyje – baltai, vidurinėje – slavai, pietryčiuose (prie Juodosios jūros) – klajokliai totoriai. Santykis baltų naudai pasikeitė Žygimanto Augusto laikais, kai 1561 m. prie Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės prisijungė latvių gyvenamos žemės, t.y. Vidžemė, Latgala ir vasalinė Kuršo-Žiemgalos kunigaikštystė, o Ukrainą iš LDK netrukus atėmė lenkai. Latgala išbuvo LDK (nuo 1569 m. – Abiejų Tautų Respublikos) sudėtyje iki Pirmojo Respublikos padalijimo, t.y. net 211 m. Buvimas LDK padėjo latgaliečiams likti katalikais, gauti iš Vilniaus rašto tradiciją, skatino didesnius kalbos savitumus. Viso to pagrindu dabar dalis latgaliečių linkę save laikyti net atskira baltų tauta.

O Kuršo-Žiemgalos kunigaikštystė vasalės teisėmis mums priklausė iki pat 1795 m. Tai ilgiau nei Ukraina.

Pasienis

Lietuvos siena su Latvija yra seniausia, nusistovėjusi (be mažų išimčių) dar LDK ir Livonijos laikais. Sieną ėjo per kuršių, žiemgalių ir sėlių žemes – šios baltų tautos maždaug II tūkstantmečio viduryje buvo asimiliuotos lietuvių pietuose ir latvių (latgalių) šiaurėje. Vadinasi, ir gyventojų ryšiai abipus šios sienos siekia dar anų tautų laikus. Nebuvo nutrūkę jie ir Kuršo

kunigaikštystės laikais (1561-1795), sėkmingai bendrauta ir vėliau, kai siena skyrė carines Kuršo ir Kauno gubernijas.

1918 m. susikūrus Lietuvos ir Latvijos respublikoms bei 1921 m. nustačius valstybinę sieną, pradėta rūpintis, kad pasienio gyventojų kontaktai nebūtų varžomi. Tuo tikslu 1924 m. abi šalys pasirašė mokyklų konvenciją, taip pat sutartį, leidusią laisvai bendrauti piliečiams, gyvenantiems iki 10 km nuo sienos. 1925 m. pasirašyta sutartis dėl laivininkystės ir sielių plukdymo Dauguva, Nemunėliu, Mūša, Lielupe, Vadakstimi ir Bartuva.

Pasienio gyventojų nenutrūkstami kontaktai lėmė tai, kad abipus sienos iki šiol gyvenama mišriai: pietų Latvijoje palei Lietuvos sieną daug kur galima rasti lietuviškų kaimų (tiesa, dalis jų Latvijos teritorijoje atsідūrė dėl sienos korekcijos 1921 m.), o šiaurės Lietuvos pasienyje esama latvių gyvenviečių. Neretos ir mišrios šeimos, būta bendrų tradicijų, švenčių.

Be to, šiaurės Lietuvos gyventojams didesni Latvijos miestai, taip pat Baltijos megapolis Ryga yra arčiau nei Vilnius ar Kaunas, todėl natūralu, kad Latvijos miestus verslo ar mokslo tikslais pasienio lietuviai lankė ir lanko dažniau nei Lietuvos didmiesčius. Latvijoje gyvena apie 30 000 lietuvių; tai dešimtkart daugiau nei latvių Lietuvoje. Carų laikais ir vėliau Latvija lietuvius traukė kaip ekonomiškai geriau išsivystęs kraštas. Dalis imigrantų lietuvių įsikūrė Latvijoje sovietmečiu, grįžę iš stalininės tremties ir negalėdami registruotis Lietuvoje.

Dabartiniai paradoksai

Kaip bebūtų keista, bet sunkiausias laikotarpis Lietuvos ir Latvijos pasienio gyventojams prasidėjo nuo 1991 m., kai atsirado pasienio punktai ir pasų kontrolė. Lietuvos-Latvijos siena yra 588 km ilgio, tačiau pasienio punktų yra vos 28; ten, kur jų nėra, seni keliai, vedę į kaimyninę šalį, perkasti grioviu. Už nelegalų sienos perėjimą (pvz., pas kaimyną ar giminaitį, gyvenantį anapus griovio už kelių šimtų metrų) gresia administracinė bauda. Vadinasi, norėdamas jį aplankyti, žmogus privalo važiuoti keliolika ar keliasdešimt kilometrų iki artimiausio punkto, pereiti ten sieną ir vėl tą patį atstumą sukarti atgal, tik jau kitapus sienos. Grįžimas namo irgi toks pat. Turint galvoje, kad autobusų eismas provincijoje yra sumažėjęs iki minimumo arba jo visai nebelikę, sienos perėjimas daug kur tapęs neišsprendžiama problema. Autobusų eismas per sieną periferijoje apskritai atrodo kurioziškai. Pavyzdžiui, iki Žagarės niekaip neprivažiuoja autobusas iš Rygos – jis sustoja netoli Lietuvos sienos, ir likusius keletą kilometrų iki miestelio keleiviai turi eiti pėsčiomis. Autobusas iš Zarasų į Daugpilį išvyksta 20 minučių anksčiau, nei į Zarasus atvyksta autobusas iš Kauno.

Pasunkėjo ne tik giminių, bet ir mokyklos lankymas kitapus sienos. Mat mokiniui sienos perėjimo procedūra galioja tokia pati – tik aplinkui, per

A. Butkus. Baltiškos impresijos

pasienio punktą, kur jis dar turės palaukti, kol pasieniečiai pradės darbą ir patikrins jo popierius. Dėl tokios „tvarkos“ mokiniai priversti nuolat vėluoti į mokyklą. Pasunkėjo mokyklinės ekskursijos į kaimyninę šalį: jei mokinys dėl tėvų užimtumo ar išvykimo neturės notaro patvirtinto jų sutikimo, ekskursijoje jis nedalyvaus. Jo nepraleis per sieną, kad ir su mokytoju. Vadinasi, abu tėvai, metę darbus, turi vykti į rajono centrą, ten prasibrauti iki notaro, užsakyti leidimą vaikui išvykti į Lietuvą ar Latviją, sumokėti už tai mokestį, o po kelių dienų dar atvykti to leidimo pasiimti.

Seni žmonės skundžiasi apsinkintomis galimybėmis lankyti bažnyčią bei giminių kapines kaimyninėje šalyje, taip pat laidoti ten artimuosius.

Tad iš šalies žiūrint, Lietuvos ir Latvijos – dviejų ES narių – sienos kirtimas atrodo kaip spektaklis. Nereikalingas valstybingumo vaidinimas. Tiek pasieniečiams, tiek pasienio gyventojams. Visa tai dar būtų suprantama, jei Lietuva ir Latvija priklausytų skirtingų šalių grupei. Arba tarp jų vyktų jei ne tikras, tai bent šaltasis karas.

Dėl nutrauktų kontaktų kai kurie pasienio regionai ėmė merdėti ir nykti. Tipiškas pavyzdys yra Ukrų gyvenvietė Duobelės rajone, atkirsta nuo Žagarės. Dabar tai Dievo užmirštas užkampis.

Pasienio gyventojai liūdnei juokauja: prie ruso su latviais daugiau bendravom. Jie mokėjo lietuviškai, mes – latviškai. Eidavom pas juos apsipirkti, švenčių švęsti. Arba jie pas mus. Su muzika, dainomis. O kas dabar? Matomės retokai, kalbamės dažniau rusiškai, moksleiviai – angliškai. Kai susitinka draugaujančios pasienio mokyklos, renginys neturi bendros kalbos, nes dalis žmonių nesupranta angliškai, dalis rusiškai.

Šengenas

Politikai sako: pakentėkit dar kiek, įstosim į Šengeno erdvę, ir viskas pasikeis. Nejučiomis prisimena latvių poeto Imanto Zieduonio ironiški žodžiai: „Palauk! Pakentėk! Neskubėk! Viskas ateis savaime. Lauk, ir ateis! Ateitis ateis... Tavo karstas ateis. Tas tai tikrai ateis.“

O kas trukdo pakeisti situaciją dabar? Paskelbti Šengeno zona bent jau Lietuvos ir Latvijos pasienį? Pasitikėti mokytojais, vežančiais vaikus į ekskursiją? Pasitikėti mokiniais, einančiais į kitos šalies mokyklą ne vingiais, o tiesiai? Užpilti griovius, iškastus skersai senųjų kelių? Netrukdyti lankyti giminių? Kas neleidžia to padaryti dabar? Kodėl tarpukariu, praėjus vos trejiems metams nuo sienos nustatymo, buvo palengvintas pasienio gyventojų bendravimas, o šiais laikais net po 16 metų to padaryti nenorima?

Politikai Šengeno erdvės atėjimą traktuoja kaip kažkokį *deus ex machina*. Ateis ir pakeis tą mūsų pačių suraizgytą situaciją. Tarsi mes patys tos raizgalynės pakeisti negalėtume. Kaip tyčia, Europa atidėjo mūsų priėmimą į Šengeno erdvę. O gal ji šitaip netiesiogiai suteikė mums šansą

patiems žengti žingsnį tos erdvės link savo regione? Šansą parodyti, kad galim tai padaryti be niekieno pagalbos?

Žengę tokį žingsnį, mes kartu paspartinsim ir abiejų šalių priėmimą į Šengeno erdvę. Juk mažasis baltų Šengenas visiškai įmanomas. Per visą baltų istoriją siena mus jungė, ne skyrė. Jungė dar tada, kai jokios „erdvės“ Europoje nebuvo. Kai latviai, anot poeto Knuto Skujenieko, drąsiai sakydavo: „Iesim pie leišiem alu dzert!“ Ir eidavo be jokių užkardų. Be baimės mokėti 50 latų baudą už sienos perėjimą „ne vietoj“.

Publikuota

<http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=11243515>

2006 lapkričio 16

Komentarai

(delfi.lt; iš viso – 160)

+

lietuvis, 2006 11 16 13:11
tiesa sakant pikta, bet iš mūsų apkliautėlių politikierių nieko gero jau senai nebesitikiu...

juokas, 2006 11 16 13:44
istoriniu peripetiju neismanau tiek kad pritarčiau ar prietarčiau autoriui, bet pasienio proceduru supaprastinimas iki minimumo ir pasienio gyvenvieciu bendravimo skatinimas atsisakant formalumu butu labai sveikintinas. su broliais latviais reiketu kuo daugiau bendrauti nes vieni is kitu turime ko pasimokyti ir per mazi esame kad reiketu save riboti valstybines sienos perejimo formalumais. as uz draugyste :)

julio, lietuviociui, 2006 11 16 14:52
Senas esi, atsimeni 1920, o mane uzknisa, kai atvaziavus i Zarasus ir neturint paso, iki Daugpilio nenuvaziuosi (25 km – arciau nei Utena) . O kai Latgaleje alaus gali uzsipirkti po 20 santimu (1 lt) Maksimoje, tai zinai smagu :). O visas pasienis atrodo labai gudus, nes dabar tai – uzkampis, o koku ezeru, pamiskiu ten pilna! Smagumelis.

—

lietuvielis, 2006 11 16 14:03
baltų draugystė yra romantikų išmislas. Apskritai dabartine situacija tarp Lietuvos Latvijos sienos, yra tarybinio mastymo pavyzdys, kai SSSR nuolat bijodavo, kad kokie diversantai neprasmuktų, įrengdavo pėdsakų juostas. Gerai, kad dar spygliuotos vielos tvoros nepastatytos. Autoriaus minimi Ukrai visą laiką buvo Lietuvos dalis iki 1921. Nes tuomet latviams spaudžiant Lietuva sudarė sau nenaudingus mainus: atsisakė Aknystės, mainais į Palangą. Bet Palanga visą laiką buvo LDK ir Lietuvos dalis, tik caro valdžia perdavė Kuršo gubernijai. Kodėl dar nepaminėjus, kad latviai iš pasalų buvo užpuolę Lietuvos kariuomenę prie Dauguvos 1920?

naivuolis, 2006 11 16 16:26
autorius. tas neimanoma dėl labai paprastos priežasties – pelningesnio biznio kaip slagbaumas ant kelio nera. Uztverei ir renki sau pinigus .Kol ES neprades juoktis ir neisakys susitvarkyti – nieko nebus. Ne tautieciu ir ne latviu analogisku tarnybu jegoms atsisakyti “verslo” , geru etatu

+

P.S. karta palikom masina Salociu muitineje Latvijos teritorijoje ir grizom pasus pateikti :). Latviams buvo dzin, o lietuviai eme rekti apie sienos pazeidima, kol nepamate musu kreivu zvilgsniu. Tada nurimo, paziurejo pasus ir palinkejo gero kelio i Ryga...

LT, 2006 11 16 15:51

/.../ O gal kada ir gyvensime Baltų Konfederacijoje? Kaip Šveicarijoje. Dvi sostinės, dvi kalbos, o kariuomenė bendra.

Bambyzas nuo Biržų, 2006 11 16 17:19

Autorius nepalietė dar vienos tragedijos – pasienio kelių. Niekur Lietuvoje nėra tiek daug žvyrkelių, kaip ties Latvija. Jų ypač daug pasienio ruože tarp Biržų ir Zarasų. Išilgai sienos dar OK, bet vos pasuki į Latviją – žvyrkelis! Ar tiesiog šunkelis. Gėda!!!

Slap, 2006 11 16 17:35

Labai teisinga idėja. Aš dar už privalomą latvių k. mokymą nuo kokios 4 klasės (Latvijoje atvirksčiai). Neblogai žinau Norvegijos-Švedijos-Danijos bendravimo modelį ir esu tikras, kad Baltiškasis variantas taip pat būtų naudingas.

Ilze, 2006 11 16 19:35

Šim rakstam noteikti jįbūt nopicētam arī Latvijā!

Perkunas, 2006 11 17 09:50

Pilnai palaikau straipsnio autorių. Tik bėda, kas galėtų imtis iniciatyvos, kad situacija pasikeistų? Beje, jau seniai laikas mokyklose įvesti latvistikos pagrindus, kad ir vienasliskai.

—

„naudingų sanderių perkant iranga sienos „saugojimui“ ... Niekas nežiuri, kad daliai lietuvių iki parduotuvės latvijoje koks kilometras ar du, kai lietuvių desimt ar dvidešimt. Tas pats ir pasienio latviams. Keistai ir kvailai atrodo kasami grioviai skersai kelius, naikinami žmonių savo jėgomis pasistatyti lieptai per upes ir upelius ir dzipais lakstantys pasieniečiai, tikrinantys pasienio zonos rezimą ir dulkinantys jį „pazeidus“ ty grybaujant be pasu kisenėje ..

komentatorius, 2006 11 17 00:30

Būtent dėl noro patekti į Šengeno sistemą siena tarp LT ir LV išlieka, kadangi atvėrus sieną nei viena valstybė negalėtų prie Šengeno sutarties prisijungti anksčiau nei kita, nors ir būtų labiau pasiruošusi, nes tai reikėtų, kad dalis Šengeno zonos yra su „skyle“.

Nenaivus to Naivus, 2006 11 17 08:41

Nekišk tu to TV3! Lietuvoj TV3 irgi ne mažiau surusėjęs, kaip ir BTV, LNK ar 5 kanalas. Aš kalbu apie Latvijos nacionalinę TV, o ne apie komercinius kanalus.

Valstybinės tv kaip taisyklė yra nuobodžios. Abejoju ar būtų įdomūs latviški mūsų politikų atitikmenys.

MAZĀ BALTU ŠENGENA

Lietuva un Latvija. Vienīgās baltu valstis. Kaimiņienes, partneres, reizēm konkurentes, ES un NATO dalībvalstis. Taču robežas šķērsošanas procedūra prasīt prasās pēc pārmaiņām, jo neatbilst ne simtgadīgajām tradīcijām, ne tagadējam valstu statusam.

No mūsu vēstures

Baltijas vēsturnieku aprindās pastāv izteiciens, ka ar baltkrieviem, ukraiņiem un poļiem leiši esot vēsturiskie brāļi, jo ilgus gadsimtus dzīvojuši vienā valstī. Bet latvieši lietuviešiem esot tikai etniskie brāļi, jo vismaz 300 gadus tie dzīvojuši vāciešu dibinātajā Livonijā.

Taču lietuvieši ar latviešiem vienā valstī ir dzīvojuši necik mazāk kā ar kaimiņiem slāviem, tikai tā kopā pastāvēšana vēl nav aktualizēta kā baltkrievu vai ukraiņu gadījumā. Turklāt latviešu historiogrāfijā šis laika posms tradicionāli tiek dēvēts par poļu laikiem. Tā ir tādēļ, ka latviešu (un dienvidigauņu) zemju pievienošana Lietuvas Dižkunigaitijai (LDK) notika dažus gadus pirms Ļublinas ūnijas, kad Lietuvas bajāru valoda jau bijusi poļu. Konsekventi pievienotās zemes avotos tika sauktas poliski Inflanty (sagrozīts Livland nosaukums), bet pēc kara ar zviedriem (1600–1629) Republikai palikusī Latgale ieguva apzīmējumu *Inflanty Polskie*.

Vēsturiskajās diskusijās tāpat tiek akcentēts, ka LDK uzplaukuma laikos varbūt pat 80% tās iedzīvotāju bija slāvi. Tā arī nav visa patiesība. Vītauta laikā LDK dzīvoja trīs galvenie etnosi: rietumu daļā — balti, pa vidu — slāvi, dienvidaustrumos (pie Melnās jūras) — klejotāji tatāri. Iedzīvotāju īpatsvars par labu baltiem izmainījās 1561.gadā, kad Lietuvas dižkunigaitim Sigismundam II Augustam, glābdamās no krievu cara Ivana IV karaspēka sirojumiem, padevās gandrīz visa Livonija ar latviešu apdzīvotajām zemēm, t.i., ar Vidzemi un Latgali. No Kurzemes, Zemgales un Sēlijas toreiz tika izveidota hercogiste, kas arī bija atkarīga no LDK kā vasaļvalsts. Polija Livonijas karā toreiz vēl nepiedalījās, tā vienīgi spieda Lietuvu noslēgt ciešāku ūniju un, draudēdama Lietuvai ar karu, ieņēma LDK zemes Ukrainā.

Toreiz karodami ar Krieviju un baidīdamies no kara vēl ar Poliju, Lietuvas bajāri 1569.gadā tādu ūniju ar poļiem noslēdza. Apvienotā bajāru valsts tika nosaukta par Abu Tautu Republiku (*Rzeczpospolita obojga narodów*), bet bijušās Livonijas zemes sāka administrēt kopā ar Poliju pēc rotācijas principa.

A. Butkus. Baltišķos impresijos

Latgale palika LDK (no 1569.gada — Abu Tautu Republikas) sastāvā līdz Pirmajai Republikas dalīšanai. Esamība LDK palīdzēja latgaliešiem saglabāt katoļticību, aizgūt no Viļņas rakstniecības tradīciju, veicināt lielākas valodas īpatnības. Tādēļ tagad daļa latgaliešu sliecas sevi uzskatīt pat par atsevišķu baltu tautu. Bet Kurzemes–Zemgales hercogiste ar vasaļvalsts tiesībām Republikai formāli piederēja līdz pat 1795.gadam. Tas ir ilgāk nekā pirms tam Ukraina Lietuvai.

Pierobeža

Latvijas robeža ar Lietuvu ir visvecākā abām valstīm, izveidojusies (ar maziem izņēmumiem) vēl Livonijas un LDK laikos. Robeža gājusi caur kuršu, zemgaļu un sēļu zemēm. Līdz otrās tūkstošgades vidum šo baltu tautu dienviddaļu asimilējuši lietuvieši, bet ziemeļdaļu – latvieši (latgaļi). Tātad arī iedzīvotāju sakari abpus robežai sniedzas vēl līdz pat to tautu laikiem. Tie nebija pārtrūkuši arī Kurzemes hercogistes laikos (1561–1795), veiksmīgi kontaktēts arī vēlāk, kad robežu noteica cariskās Kurzemes un Kauņas guberņas.

1918.gadā izveidojoties Lietuvas un Latvijas republikām, kā arī 1921.gadā nosakot valsts robežu, sāka pievērsties tam, lai pierobežas iedzīvotāju kontakti netiktu ierobežoti. Ar tādu mērķi 1924.gadā abas valstis parakstīja Skolu konvenciju, kā arī līgumu, kurš ļauj brīvi kontaktēties pilsoņiem, kas dzīvo līdz 10 km no robežas. 1926.gadā parakstīts līgums par kuģniecību un plostišanu pa Daugavu, Mēmeli, Mūsu, Lielupi, Vadaksti un Bārtu.

Pierobežu iedzīvotāju nesaraucjamie kontakti ietekmēja to, ka abpus robežai līdz pat šim dzīvo jaukti: Latvijas dienvidos, Leišmalē, kur iespējams atrast daudz lietuviešu sādžas (tiesa, daļa viņu Latvijas teritorijā nokļuva 1921.gadā, notiekot robežu korekcijai), bet Lietuvas ziemeļos pierobežā ir latviešu dzīvesvietas. Bieži ir sastopamas jauktas ģimenes, kopīgās tradīcijas, svētki.

Turklāt Lietuvas ziemeļos dzīvojošajiem lielākās Latvijas pilsētas, tāpat kā Baltijas megapole Rīga, ir tuvāk nekā Viļņa vai Kauņa, tāpēc dabiski, ka Latvijas pilsētas ar uzņēmējdarbības vai izglītības mērķiem pierobežas lietuvieši apmeklēja un apmeklē biežāk nekā Lietuvas lielpilsētas. Latvijā dzīvo aptuveni 30 000 lietuviešu, tas ir desmitkārt vairāk nekā latviešu Lietuvā. Caru laikos un arī vēlāk Latvija lietuviešus piesaistīja kā ekonomiski labāk attīstīta valsts. Daļa lietuviešu imigrantu apmetās Latvijā padomju laikā, atgriezušies no trimdas un nevarēdami reģistrēties Lietuvā.

Mūsdienu paradoksi

Lai arī cik dīvaini būtu, bet smagākais laikposms Latvijas un Lietuvas pierobežas iedzīvotājiem sākās no 1991.gada, kad parādījās robežpunkti

un pasu kontrole. Latvijas un Lietuvas robeža ir 588 km gara, taču pierobežas punktu ir labi ja 28, bet tur, kur to nav, vecie ceļi, kas nesēn veda uz kaimiņzemi, ir pārrakti ar grāvi. Par nelegālu robežas šķērsošanu (piemēram, taisnu iešanu pie kaimiņa vai radnieka, kurš dzīvo otrpus grāvim tikai kādus 100 metrus), draud administratīvais sods. Tātad, gribēdams viņu apciemot, cilvēks ir spiests braukt vairākus kilometrus līdz tuvākajam punktam, šķērsot tur robežu un vēl to pašu attālumu veikt atpakaļ, tikai jau otrpus robežai. Atgriešanās mājās ir tāda pati. Paturot prātā, ka autobusu kustība provincē ir samazināta līdz minimumam vai arī tās vispār nav, robežas šķērsošana daudzās vietās ir kļuvusi par neatrisināmu problēmu. Autobusu satiksme pāri robežai perifērijā, vispārīgi runājot, izskatās komiski. Piemēram, līdz Žagarei nekādi nepiebrauc autobuss no Rīgas – tas apstājas netālu no Lietuvas robežas un atlikušos dažus kilometrus pasažieriem nākas iet kājām. Autobuss no Zarasēm uz Daugavpili izbrauc 20 minūtes agrāk nekā Zarasos ie brauc autobuss no Kauņas.

Aprūtināts ir ne tikai ģimeņu, bet arī skolas apmeklējums otrpus robežas. Redz, skolēnam robežas šķērsošanas procedūra ir tāda pati — tikai apkārt, caur robežpunktu, kur viņam vēl jāgaida, kamēr robežsargi sāks strādāt un pārbaudīs viņa papīrus. Tādas “kārtības” dēļ skolēni vienmēr kavē skolu. Aprūtinātas ir arī skolu ekskursijas uz kaimiņvalsti: ja skolēnam vecāku aizņemtības vai izbraukuma dēļ nebūs notāra apstiprinātas viņu atļaujas, ekskursijā viņš nepiedalīsies. Viņš netiks pāri robežai, kaut arī skolotāja pavadībā. Tātad abiem vecākiem jāpamet darbi, jādodas uz rajona centru, jātiek līdz notāram, jāpasūta atļauja bērna aizbraukšanai uz Lietuvu vai Latviju, jāsamaksā par to nodokļi un pēc dažām dienām vēl jāierodas, lai paņemtu pasūtīto atļauju.

Vēci cilvēki sūdzas par aprūtinātām iespējām apmeklēt baznīcu, kā arī radu kapus kaimiņvalstī, tāpat aplabāt tur tuviniekus. No malas skatoties, Lietuvas un Latvijas — divu ES dalībvalstu — robežas šķērsošana šķiet kā izrāde. Nevajadzīgs valstiskuma tēlojums. Kā robežsargiem, tā arī pierobežas iedzīvotājiem. Viss tas vēl būtu saprotams, ja Lietuva un Latvija piederētu atšķirīgu valstu grupai. Vai arī starp tām būtu ja ne īsts, tad vismaz aukstais karš.

Pārtraukto kontaktu dēļ daži pierobežas reģioni sākuši iznikt. Tipisks piemērs ir Ukru ciemats Dobeles rajonā, atdalīts no Žagares. Tagad tas ir Dieva aizmirsts nostūris.

Pierobežas iedzīvotāji skumji joko: pie krieviem ar lietuviešiem vairāk kontaktējāties. Viņi prata latviski, mēs — lietuviski. Gājām pie viņiem iepirkties, svētkus svinēt. Vai arī viņi pie mums. Ar mūziku, dziesmām. Un kas tagad? Redzamiem reti, runājamies biežāk krieviski, skolēni — angļiski. Kad satiekas pierobežas skolas, kuras uztur draudzīgus kontaktus, tad pasākumiem nav kopīgas valodas, jo daļa cilvēku nesaprot krieviski, daļa angļiski.

Šengena

Politiķi saka: pacietiet v el, iest asimies Œengenas telpā, viss izmainīsies. Nemanot prātā nāk Imanta Ziedoņa ironiskie vārdi: “Pagaidi! Pacieties! Pacieties! Netiecies! Gaidi, un tavs laiks atnāks. J , tavs z rks atnāks. Tas jau nu atnāks.”

Bet kas traucē mainīt situāciju Œobr d? Pasludin t Œengenas zonu vismaz jau gar Lietuvas un Latvijas pierobežu? Uztic ties skolotājiem, kas ved b rnus ekskursij ? Uztic ties skolēniem, kas iet uz citas valsts skolu nevis likumiem, bet taisni. Aizb ert grāvjus, kas izrakti pāri vecajiem ceļiem? Netrauc t apciemot radniekus pāri robežai? Kas neļauj to darīt tagad? Kāpēc starpkaru periodā jau pēc trim gadiem no robežas noteikšanas bija atviegloti pierobežas iedzīvotāju savstarpējie sakari, bet mūsdienās, pat pēc 16 gadiem to izdarīt nevēlas?

Politiķi Œengenas telpas atnākšanu uztver kā kaut kādu deus ex machina. Atn ks un izmain s to m su samezgloto situāciju. It kā mēs paši to mezglotumu mainīt nevarētu. Un te v el Eiropa atlikusi m su pieņemšanu Œengenas telpā. Bet varbūt t  netieši dod mums iespēju pašiem spert soli tās telpas tuvumā savā reģionā? Iespēju parādīt, ka varam to izdarīt bez jebkādas palīdzības?

Sp ruši tādu soli, m s kop  pa trin sim arī abu valstu pieņemšanu Œengenas telpā. Jo mazais baltu Œengens ir iespējams. Vis  baltu vēsturē robeža m s vienoja, nevis Œķ ra. Vienoja pat tad, kad tādas „telpas“ Eiropā nebija. Kad latvieši, pēc Knuta Skujenieka vārdiem, droši sac ja: „Iesim pie leišiem alu dzert!“ Un gāja bez jebkādām barjerām. Bez bailēm maksāt piecdesmit latu sodu par robežas Œķ rsošanu „nevietā”.

Publicēts

Diena, 2006. 20. decembrī

http://www.diena.lv/lat/politics/printed/mazaa_baltu_shengena?print=true

LATVIJOS-RUSIJOS SUTARTIS: PASIRAŠYTI NEGALIMA ATMESTI

„Nudvėsusio asilo ausis jie gaus, ne Pitalovo rajoną!“ Šiuos žodžius ištarė ne kokia turgaus boba ar mėsininkas, bet Rusijos Federacijos prezidentas V. Putinas. Žodžiai prieš kurį laiką buvo skirti Latvijos užsienio reikalų ministerijai. Kas taip suerzino V. Putiną, kad šis griebėsi arkliaplūpio frazeologijos?

Latvijos-Rusijos sienos sutarties pasirašymas vilkinamas jau kelinti metai. Atsisakymą pasirašyti tokią sutartį Rusija iš pradžių motyvavo neva rusakalbių teisių pažeidinėjimu Latvijoje. Reikalai pajudėjo, Latvijai įstojus į ES, nes Rusija, spyriodamasi pasirašyti sutartį tokiu pritemptu argumentu, gadino savo įvaizdį Europoje. Abi pusės suderino sutarties tekstą, pripažįstantį dabartinę sieną. Beliko tik pasirašyti. Ir čia netikėtai atsirado pretekstas atidėti pasirašymą, nes 2005 m. Latvija prie sutarties ketino pridėti vienašališkai parengtą deklaraciją, kurioje yra dvi pastraipos (iš keturių), taip suerzinusios Rusijos pusę.

Aliuzija į istoriją

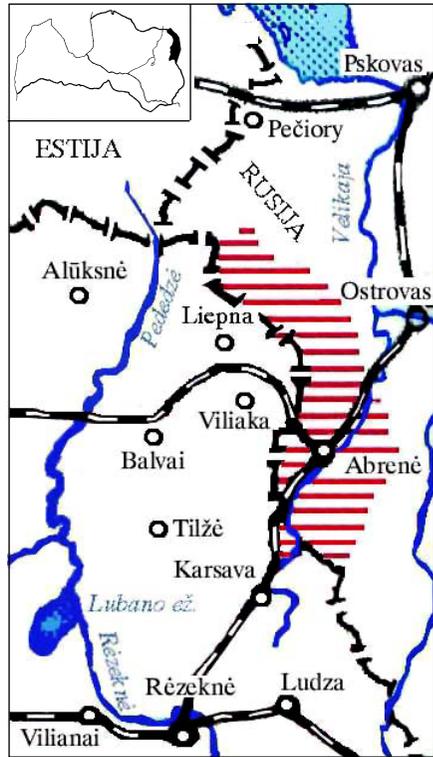
Minėtosios dvi pastraipos skirtos Latvijos-Rusijos santykių tęstinumui pabrėžti, t.y. duoti suprasti, jog dabartinė Latvijos Respublika ne sukurta, o atkurta, todėl tekste minima ir 1920 m. Latvijos Respublikos taikos sutartis su tuometine Tarybų Rusija. Deklaracijoje rašoma:

Latvija skelbia, kad šios sutarties I punktą ji supranta kaip /.../ nuo 1990/1991 m. de facto funkcionuojančią sienos liniją. Šios sutarties vienintelis tikslas yra dokumentuoti minėtąją sienos liniją /.../.

Latvija nesieja šios sutarties su platesniu klausimu dėl Latvijos neteisinės okupacijos pasekmių likvidavimo. Latvija deklaruoja, kad ši sutartis neliečia, nemažina ir neatima iš Latvijos valstybės bei jos piliečių tarptautiniais aktais, įskaitant ir 1920 m. rugpjūčio 11 d. Latvijos ir Rusijos taikos sutartį, apibrėžtų ir tarptautine teise pagrįstų Latvijos valstybingumo teisių ir teisinių reikalavimų.

Maskvai užkliuvo ir okupacijos, ir 1920 m. sutarties minėjimas. Visų pirma, dabartinė Rusijos vadovybė ir ideologai nepripažįsta Baltijos šalių okupacijos 1940 m. ir reokupacijos 1944–1945 m. Maskva laikosi nuomonės, kad 1920-ųjų metų sutartis nutrūko 1940 metais, ir tolesni Latvijos santykiai su TSRS buvo reglamentuojami kitomis sutartimis.

Deklaracijos būtinybę Latvija grindžia dar ir šalies konstitucijos I skyriaus 3-uoju straipsniu, kuriame sakoma, jog Latvijos valstybės teritoriją tarptautinėmis sutartimis nustatytose sienose sudaro Vidžemė, Latgala, Kuršas ir Žiemgala. Paskutinė Latvijos tarptautinė sutartis dėl rytinės sienos buvo pasirašyta su Rusija būtent 1920 m. Vadinasi, Latgala pagal tą sutartį yra didesnė nei dabar, t.y. jai priklauso ir Abrenės (rus. Pitalovo) sritis, kuri 1944 m. rugsėjo mėn., vos tik išvijus vokiečius iš rytinės Latgalos, buvo atskirta nuo Latvijos TSR dalies ir prijungta prie Rusijos TFSR (1 pav.). Tačiau net rusiškasis pavadinimas išduoda jo latvišką kilmę: *Pitalovo* kildinamas iš junginio *pie Tālavas* (prie Talavos; latgaliečių tarmėje *ie* pakeistas į *ī*, kaip mūsų pietų žemaičių). Talava – senoji latgalių žemė, XIII a. kunigaikštystė, buvusi į vakarus nuo Abrenės.

1 pav. Abrenės sritis, rus. Pitalovo.

Minėtoji deklaracija suteiktų Latvijai galimybę kada nors grįžti prie sienos klausimo. Tačiau Maskva sutinka pasirašyti sutartį su sąlyga, jei sutartis bus be šios deklaracijos.

Stalino imperijos plėtra

Sutartis su Hitleriu leido Stalinui pradėti savo imperijos plėtrą Europos kryptimi – iki 1941 m. prie TSRS buvo prijungta Rytų Lenkija (dab. Vakarų Ukraina ir Vakarų Baltarusija), trys Baltijos šalys, Šiaurės Bukovina ir Besarabija (dab. Moldova). Tiesa, „padėti Suomijos proletariatui“ įkurti Suomijos Liaudies Respubliką Stalinui nepavyko, pasitenkinta „tik“ kai kuriais pasienio ruožais: Karelijos sąsmauka su Viipuri miestu (dab. Vyborgas), Žvejų pusiasalio vakarine dalimi, Ladogos ežero vakarine ir šiaurine pakrante bei keliomis Suomų įlankos salomis. Ketinta mėginti taisyti 1939-1940 m. žiemos karo klaidas ir pakartoti puolimą, bet sutrukdęs netikėtas karas su sąjungininke hitlerine Vokietija.

Vėliau, bendradarbiaudamas jau su kitais sąjungininkais, Stalinas tęsė pradėtąją plėtrą. Potsdamo konferencijoje, pasinaudodamas britų ir amerikiečių geografiniu neinformuotumu, Stalinas pasiskundė, kad TSRS neturi Baltijoje nė vieno neužšalancio uosto, todėl norėtų gauti bent vieną tokį uostą Vokietijos teritorijos sąskaita – pavyzdžiui, Karaliaučių. (Iš tikrųjų TSRS disponavo net trimis neužšalanciais uostais: Klaipėda, Liepoja ir Ventspiliu.)

Be to, anot Stalino, Vokietijos dalies prijungimas prie TSRS būtų ir tam tikra kompensacija už gausiai pralietą rusų kraują ir patirtus nuostolius. Nei F. Ruzveltas, nei V. Čerčilis šiai idėjai neprieštaravo. Protokole tai atrodė taip: „Konferencija iš esmės pritarė tarybinės vyriausybės siūlymui visiškai skirti Tarybų Sąjungai Kenigsbergo miestą ir jam priklausančią anksčiau aprašytąją sritį, atlikus realios sienos ekspertizę. Jungtinių Valstijų prezidentas ir Didžiosios Britanijos premjeras pareiškė palaikysią šį konferencijos pasiūlymą kitoje taikos konferencijoje“. Tačiau šis klausimas nebuvo svarstomas nė vienoje vėlesnėje konferencijoje.

Aneksuotosioms Baltijos šalims Rusijos įsitvirtinimas Karaliaučiaus krašte reiškė galutinę slaviškąją apsupimą sausumoje ir rusakalbės erdvės formavimą nuo Suomų įlankos iki Aistmarių.

Karui baigiantis, TSRS dalimi tapo Čekoslovakijos Karpatai, Tuva, pietų Sachalinas, pietų Kurilai. 1946 m. prie Turkmėnijos TSR prijungtas Afganistano Kuškos miestas. Tais pat metais TSRS labai nenoriai išvedė kariuomenę iš šiaurės Irano, kur drauge su britais 1941 m. buvo įkėlusį koją, kad atkirstų vokiečius nuo naftos telkinių. Maskva neapsiribojo išorinių sienų plėtimu. Tais pačiais 1944 m. prie RTFSR buvo prijungti ir rytiniai Estijos pakraščiai: dešiniakrantė Narvos miesto dalis (dab. Ivanogorodas), Petseri (dab. Pečiory) sritis; 1956 m. respublikinio statuso neteko Karelijos-Suomijos TSR – ji tapo autonomine RTFSR dalimi.

Lietuvos situacijos savitumai

Lietuvos Respublikos taikos sutartis su Tarybų Rusija buvo pasirašyta 1920 m. liepos 12 d. Tuometinė Lietuvos rytinė siena buvo gerokai į rytus nuo dabartinės – siekė Naručio ežerą, o pietuose – Nemuną.

1920 m. spalio 7 d. buvo pasirašyta Suvalkų sutartis su Lenkija, nustatiusi demarkacinę liniją Lietuvos pietuose (Lenkijos pusėje liko Suvalkai, Seinai, Punksas ir visa pietų Lietuva nuo Nemuno, įskaitant Gardiną, Druskininkus ir Varėną). Ši sutartis atvėrė kelią tolesnėms deryboms su Lenkija dėl sienų. Tačiau spalio 9 d. prasidėjo neva savaivališkas Želigovskio puolimas Vilniaus kryptimi, kuris po karinių ir diplomatinių peripetijų Lietuvai baigėsi sostinės ir visos rytinės dalies netektimi 1922 m.

Tarybų Rusija (nuo 1922 m. gruodžio – Tarybų Sąjunga) Vilniaus krašto aneksijos nepripažino (Maskva buvo geopolitiškai suinteresuota Lietuvos-

A. Butkus. Baltiškos impresijos

Lenkijos konfliktu ir visokeriopai jį kurstė, palaikydama Lietuvą). Kai 1939 m. rugsėjo mėn. TSRS okupavo Lenkijos rytinę dalį ir prijungė ją prie Baltarusijos bei Ukrainos, Lietuvai buvo pasiūlytas Vilnius ir jo apylinkės, tačiau visiškai ignoruojant 1920 m. taikos sutarties sienas.

Lietuva sutiko su pasiūlymu ir spalio 10 d. pasirašė sutartį su TSRS, tokiu būdu atgaudama savo istorinę sostinę. 1940 m. lapkričio mėn., jau Lietuvos TSR „įstojus“ į Tarybų Sąjungą, Maskva „padovanojo“ Lietuvai dar kelis lietuviškus pasienio kampus: Druskininkų, Dieveniškių ir Švenčionių. Nemažai lietuvių gyvenamų vietovių (nekalbant jau apie visą likusį Vilniaus kraštą) liko Baltarusijos TSR.

Skirtingai nuo Latvijos, Lietuva apeliuoti į 1920 m. sutarties sienas negali, nes naujoji sienos sutartis su TSRS buvo pasirašyta dar nepriklausomos Lietuvos laikais, šitaip paneigiant ankstesnėje sutartyje nustatytas sienas.

Dvigubi standartai

Abrenės, kaip ir rytų Narvos ar Petseri prijungimas prie RTFSR buvo grindžiamas tuo, jog ten gyventojų daugumą anuo metu sudarė rusai, nutylint, kad tai yra etninės latvių ir estų žemės. Šio motyvo Rusijoje griebiamasi ir dabar, pateisinant anuos įvykius. Tačiau Serbijos Kosovo atveju Rusija atsuka lazda kitu galu: tai kas, kad ten albanai sudarą gyventojų daugumą – svarbu, kad tai etninės serbų žemės, todėl apie koki nors Kosovo savarankiškumą ar atskyrimą nuo Serbijos negali būti nė kalbos.

Latgala, beje, iš seno yra etniškai mišrus, gerokai apslavėjęs kraštas. Jos didžiuosiuose miestuose Daugpilyje ir Rēzeknėje latviai iki šiol sudaro gyventojų mažumą. Dabartinė Rusija dėl to nekelia aneksinių pretenzijų, bet 1944 m. padarytos teritorinės skriaudos Latvijai ištaisyti ar kompensuoti irgi neketina, juo labiau, kad dabartiniame Pitalovo regione senųjų vietinių gyventojų nelikę.

Išėitys

Pastarosiomis savaitėmis Latvijoje šiuo klausimu vyksta karštos diskusijos. Ir visuomenė, ir politikai pasidaliję į dvi stovyklas. Vienas iš siūlomų kompromisų būtų toks: Latvija atsisako minėti 1920 m. sutartį ir bet kokių diskusijų dėl sienų ateityje, Rusija savo ruožtu pripažįsta 1940 m. okupaciją ir atsiprašo Latvijos dėl padarytų skriaudų.

Bėda yra viena – tokiems kompromisams su Baltijos šalimis Rusija dar nepribrendusi, o sovietinė 1940 m. įvykių traktuotė pančioja rytų milžinui kojas. Todėl Latvijos premjeras A. Kalvytis (Kalvītis) nusprendė prašyti Seimo užsienio reikalų komisiją parengti įstatymo projektą, kuris įgaliotų

Vyriausybę pasirašyti 1997 m. rugpjūčio 7 d. parafuotą Latvijos-Rusijos sienos sutartį.

A. Kalvyčio nuomone, valstybės teisinis tęstinumas bus garantuotas, jei bus remiamasi 1991 m. rugpjūčio 21 d. priimtu konstituciniu įstatymu „Dėl Latvijos Respublikos valstybingumo statuso“, kuriuo, pripažindama Latvijos nepriklausomybę, 1991 m. rugpjūčio 28 d. rėmėsi Rusija. Latvijos parlamentas tokiai premjero iniciatyvai neseniai pritarė.

Tačiau tuo sienos sutarties pasirašymo istorija dar nesibaigia. Pasak Latvijos Konstitucinio teismo (KT) pirmininko A. Endzinio (Endziņš), šis klausimas gali patekti į aklavietę, jei kai kurios Seimo frakcijos sutartį užginčys, o KT pripažins, kad sutartis prieštarauja Konstitucijai. Tokiu atveju Latvijos vyriausybė turėtų denonsuoti sutartį. Tada tektų taisyti Konstitucijos 3-įjį straipsnį, o tam būtinas referendumas, kuriame daugiau kaip pusė balsavimo teisę turinčių piliečių turėtų pritarti pataisai.

Publikuota

<http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=11966764>

2007 sausio 29

P.S. 2007 gruodžio 12 d. Latvija ir Rusija pasirašė sienos sutartį; tekstas buvo pataisytas pagal Rusijos pusės reikalavimus.

Komentarai

(delfi.lt; iš viso – 182)

brolytis, 2007 01 29 12:25
Didelis reikalas, lietuvi. Nes tavo broliai pasirašinėja.

VU istorikas, to Autoriui, 2007 01 29 12:45

Stalinas 1939 metais sulaužė 1920 m. sutartį, nes įvedė 20000 karių į Lietuvą. Nepainiok. 1939 m. Lietuva Vilnių išmainė į rusų bazes. Rusų sąlyga buvo tokia: mes jums Vilniaus miestą, jūs įleidžiat mūsų bazes. (Kaip Trojos arkli)

nu, 2 realistas, 2007 01 29 13:13
tai kas, kad nepriklausė Livonijai? Nejaugi tu manai, kad Livonijos sienos buvo nustatytos etnografiniu pagrindu?;) Tavo minėti *Višgorodok* – latviškai *Augšpils, Kačanovo* – *Kacēni*... Be to ten ir dabar yra tokie

lietuvis, 2007 01 29 12:19
Ka tie latviai pasirasineja ar nepasirasineja, koks musu reikalas?

Algis, 2007 01 29 12:28
Ir tegul nepasirašo. Didelio čia daikto. Japonai su rusais dar iki šiol neturi taikos sutarties, ir kas? Nei rusai japonams Kurilus grąžins, nei latviams Abrenę – reikia su tuo skaitytis.

realistas, baltofilams, 2007 01 29 12:52
Pytalovo rajonas yra etnografinėje Rusijoje, todėl turi priklausyti Rusijai. Ši teritorija visą laiką priklausė Rusijai, ir niekada nepriklausė nei Livonijai, nei Infliantams (LDK sudėtyje), nei Livlandijos, nei Vitebsko gubernijoms Rusijos imperijoje. Ir autoriau, prašom

“rusiški” pavadinimai: *Gauri, Punduri, Rucani, Oviniši, Linava, Purvmala, Krauli, Lauzi, Drizili, Zili, Grini, Skangali...* Latvių buvo gyvenama iki pat *Austrava (Ostrovo)* ir *Sarkani (Krasnogradskoje)*.

vilnietis, to realistas, 2007 01 29 13:21

Girdėjom, girdėjom. Karaliaučiaus sritis irgi yra “iskono russkije zemli”. O kiek ten rusiško vietovardžių! Nori, pacituosiu? :)))) Dėl Pitalovo etimologijos vis dėlto latviškoji patikimesnė. Dėl dviejų priežasčių: 1. Sąvoka “pytat” (kankinti) nebūdinga vietovardžių darybai. Net caro Ivano IV ir Stalino-Dzeržinskio Rusijai. 2. Net rusai Talavos kraštą vadinę *Tolovo*, tad jei tai būtų rusiškas pavadinimas, būtų *Utalovo*, bet ne *Pitalovo*. Dėl vietovardžių tu irgi neteisus. Baltiškų (latviškų) vietovardžių ten yra kur kas daugiau nei slaviškų. Kaip ir vakarų Baltarusijoje lietuviškų.

es no Latgales, 2007 01 29 16:18
...Pytalovo rajonas yra etnografinėje Rusijoje, todėl turi priklausyti Rusijai... komistas Jūs esat, nevis realistas:DDD Tās vietas par Pietālavu sauca vēl tad, kad pašu krievu (rusu) nebija – tik kriviči vien:):)))) *pamiršote dar pridurti, kad Latvija vykdė kolonizacijos politiką, o nuo 1934 atvirą vietinių gyventojų latvizaciją...*

:DDD mani vecvecāki ir no turienes un neko tādu nav piedzīvojuši:) uz kādiem datiem Jūs varat balstīt savus apgalvojumu???:)

Aleksotas, realistui, 2007 01 29 13:52
Pamelavai, kad Abrenė (Augšpilis) niekada nepriklausė Livonijai. Nuo 1224 iki 1431 m. ji priklausė Rygos arkivyskupui. Augšpilį rusai užėmė 1431 m., sutvirtino ir pavadino *Višgorodu*. Kur čia tos “rusų etninės žemės”?

Aleksotas, 2007 01 29 13:58
Iš latviškų šaltinių apie Abrenės srities gyventojų tautinę sudėtį: 1938.gadā

neklaidinti skaitytojų Pytalovo lygiai taip pat galima kildinti iš žodžio *pytat* kankinti. Be to Pytalovo rajone (kuris tik tarpukariu priklausė Latvijai) yra ir kitų vietovardžių: *Vyšgorodok* (minimas dar viduarmžiuose), *Nosovo, Kačanovo, Bubnevo...*

realistas, to nu, 2007 01 29 14:02
šiaip ar taip kai Latvija atsiskyrė nuo Rusijos 1920m. buvo nubrėžta konkreti riba, kur yra ta atsiskirianti Latvija. Toje sutartyje Rusija amžiams amžiniesiems atsisakė pretenzijų į Latvijos teritoriją. Tai ar turime teisę kvestionuoti 1920m. sutartį?

Tataigi. Taip ir reikia rašyti straipsnį, o ne pradėti nuo latgalių Talavos žemės, kuri buvo priklausoma nuo Pskovo :-:)))) Jei jau kalbam apie 1920 sieną tai ir reikia kalbėti tik apie ją, o ne įpainioti kažkada gyvenusius latgalius.

realistas, to vilnietis, 2007 01 29 13:27

JAV pilna indėniškų vietovardžių, daug kas yra buvę, Smolensko pavadinimas kilęs iš žodžio *smala* ir ką tuom norite pasakyti? Jei latgaliai surusėjo jie tapo rusais, vadinasi čia yra Rusija. O pasakėles apie tai kad kažkada kažkas gyveno eikite sekti amerikiečiams.

realists, latgaliečiui, 2007 01 29 16:43

komistas Jūs esat, nevis realistas :DDD Tās vietas par Pietālavu sauca vēl tad, kad pašu krievu (rusu) nebija – tik kriviči vien:)

Komikas vis dėl to esat Jūs: Tās vietas par *Pietālavu* sauca tad, kad latviešu tautas nebija – tik latgaļi :-:)))) latgaļi ir ne latvieši!

:DDD mani vecvecāki ir no turienes un neko tādu nav piedzīvojuši:) uz kādiem datiem Jūs varat balstīt savus apgalvojumu???:)

;:)))) veizēk

— Училась я на одни пятерки, — вспоминает Евгения Николаевна. — До 4-го класса учиться было легко, а

+

Abrenes apriņķa iedzīvotāju nacionālais sastāvs bija šāds: 55% latviešu, 41,7% krievu un 3,3% citu tautību. 1945.gada attiecīgie skaitļi atdalītajā apgabalā uzrādīja 85,5% krievu, 12,5% latviešu un 2% pārējo.

es no Latgales, 2007 01 29 17:24 tieši to ar gribēju teikt – tā tad piekrītat, ka tā bija latgaļu, nevis “iskonnaja” krievu (rusu) vai kriviču zeme :DDD un no latgaļiem (letiem) galu galā taču sanāca latvieši, nevis krievi:D kādas tad Krievijai vispār tiesības uz to teritoriju??? par tekstu krieviski – arī tagad tādu tekstu LV un EE krievu avīzēs papildnam:) vai tāpēc var uzskatīt ka šodien šajās valstīs tiek praktizēta mērķtiecīga krievu (krieviski runājošo) pārlatviskošanas politika???:) piedotiet, bet vājš, ļoti vājš arguments:)

atsakymēlis nelatviui, to klausimēlis latviams, 2007 01 30 09:15

Daugpilyje yra tik 15 proc. latvių. Gal pasiūlyk jį jungti prie Rusijos? Vilniaus ir Šalčininkų rajone lietuvių reikia su žiburiu paieškoti, ir tai vargu ar rastum. Gal, anot tavęs, ten reikia padaryti Baltarusijos ar Lenkijos anklavus? Kiek pačioje Rusijoje yra vietų, kur rusai sudaro gyventojų mažumą? Galvok, gudruti, ir gausi atsakymą.

Latvis, klausimēlis latviams, 2007 01 30 09:21

Latvija niekur nereikalauja grazinti Abrene. Nera tokio reikalavimo ar salygos. Yra tik noras teisiskai apibrezti tai, kas ivyko 1944 m. rudeni ir pavadinti daiktus ju vardais.

fuksas oberfuksui, 2007 02 01 19:31 Rusijos XVIII a. padalinimai Rzeczpospolitos ir ju siuolaikiniai panaikinimai cia visai ne prie ko. Niekas nekalba apie Lietuvos teritorines pretenzijas i jos 1772 teritorija, kuri buvo daug kartu didesne. Kalba eina apie Rusijos pazeidimus abipusiai 1920 m. nustatytu Baltijos saliu sienas, bei Lenkijos vienpusika pavertima grynai kariskos demarkacines linijos i valstybine siena.

—

потом школу перевели на латышский язык. Нам новых учителей прислали. Помню, приходим мы на занятия и не знаем, как учиться. Мы по-латышски не понимаем, а учителя по-русски. Тогда же все чиновники стали требовать, чтобы к ним обращались только на латышском. И письменно, и устно. Я с тех пор латышей не очень люблю.

Putin, 2007 01 29 21:42

Ačiū istorikams už išsamią analizę, kas, kur, kada ir su kuo gyveno, deja neturiu laiko toliau skaityti jūsų fundamentalių tyrimų. Iš savo pusės turiu jums pranešti, kad turiu neišsenkamas atsargas asilo ausų, gyvų ir padvėsusių, pagal pageidavimą. Do svidanija! Do skoroj vstreči!

klausimēlis latviams, 2007 01 30 08:58

Ar protinga erzinti miegančią mešką? Kad ir kaip čia latviai kildintų Pytalovo etimologiją aišku viena – čia mišriai apgyvendinta teritorija. Neju noras turėti lopinėlių žemės, kuriame dauguma gyventojų dabar yra nelatviai, yra stipresnis už blaiivų protą? Latgala dar nuo 18 amžiaus yra mišriai apgyvendintas regionas. Čia bėgdavo rusų sentikiai, ir LDK ir Lenkijos valdžia jiems leisdavo įsikurti, nes Latgala iki 1772 joms priklausė, tuo tarpu Pytalovo – ne.

ЛАТВИЙСКО-РОССИЙСКИЙ ДОГОВОР: ПОДПИСАТЬ НЕЛЬЗЯ ОТКАЗАТЬ

Подписание договора о латвийско-российской границе тянется уже который год

‘От мертвого осла уши они получают, а не Пыталовский район!’. Эти слова произнесла не какая-нибудь базарная баба или мясник, а президент Российской Федерации В. Путин. Слова некоторое время назад были предназначены Министерству Иностранных Дел Латвии. Что так разозлило В. Путина, что он ухватился за фразеологию кучера?

Подписание договора о латвийско-российской границе тянется уже который год. Отказ подписать такой договор Россия поначалу мотивировала якобы нарушением прав русскоговорящих в Латвии. Дело сдвинулось после вступления Латвии в ЕС, так как Россия, упрямо не желая подписывать договор из-за такого притянутого за уши аргумента, портила свой образ в Европе. Обе стороны договорились о тексте договора, признающем теперешнюю границу. Осталось только подписать. И здесь неожиданно появился предлог отложить подписание, так как в 2005 году Латвия к договору собиралась добавить односторонне подготовленную декларацию, в которой есть два абзаца (из четырех), так разозливших российскую сторону.

Намек на историю

Упомянутые два абзаца должны были подчеркнуть продолжительность латвийско-российских отношений, т.е. дать понять, что теперешняя Латвийская Республика не создана, а восстановлена, поэтому в тексте упоминается и мирный договор Латвийской Республики с тогдашней Советской Россией 1920 года. В декларации записано: *Латвия объявляет, что I пункт этой декларации она понимает как /.../ с 1990/1991 гг. де-факто функционирующую линию границы. Единственной целью этого договора является документация упомянутой линии границы. /.../.*

Латвия не связывает этот договор с более широким вопросом о ликвидации последствий незаконной оккупации Латвии. Латвия декларирует, что этот договор не касается, не уменьшает и не отнимает у Латвийского государства, а также его граждан, международными актами, включая и мирный договор Латвии и

России 11 августа 1920 г., очерченные и подтвержденные международным правом юридические требования и права Латвийской государственности.

Москву задело упоминание и оккупации, и договора 1920 г. Прежде всего, теперешнее руководство России и идеологи не признают оккупацию стран Балтии 1940 г. и реоккупацию 1944–1945 гг. Москва придерживается мнения, что договор 1920 года прервался в 1940 году, и дальнейшие отношения Латвии с СССР были регламентированы другими договорами.

Обязательность декларации Латвия обосновывает еще и 3 статьей I раздела конституции страны, в котором говорится, что территорию Латвийского государства в границах, установленных международными договорами, составляют Видземе, Латгалия, Курземе и Земгале. Последний международный договор Латвии о восточной границе был подписан с Россией именно в 1920 г. Значит, Латгалия по тому договору является большей, чем сейчас, т.е. ей принадлежит и область Абрене (рус. Пыталовский район), которая в сентябре 1944 г., сразу же после изгнания немцев из восточной Латгалии, была отделена от части Латвийской ССР и присоединена к Российской СФСР. Но даже русское название выдает ее латышское происхождение: Пыталово происходит от словосочетания *pie Talavas* (у Талавы). Талава – древняя латгальская земля, в XIII веке княжество, находившееся на запад от Абрене.

Упомянутая декларация дала бы Латвии возможность когда-нибудь вернуться к вопросу о границе. Но Москва соглашается подписать с условием, если договор будет без этой декларации.

Расширение империи Сталина

Договор с Гитлером позволил Сталину начать расширение своей империи в направлении Европы – до 1941 года к СССР была присоединена Восточная Польша (сов. Западная Украина и Западная Белоруссия), три страны Балтии, Северная Буковина и Бессарабия (сов. Молдавия). Правда, ‘помочь финскому пролетариату’ создать Финскую Народную Республику у Сталина не получилось, он удовлетворился ‘только’ кое-какими пограничными полосами: Карельским перешейком с городом Виипури (сов. Выборг), западной частью Рыбачьего полуострова, западными и северными берегами озера Ладога, а так же несколькими островами Финского залива. Было намеренье попытаться исправить ошибки зимней войны 1939-1940 гг. и повторить нападение, но помешала неожиданная война с союзной гитлеровской Германией.

Позже, сотрудничая уже с другими союзниками, Сталин продолжил начатое расширение. На Потсдамской конференции, воспользовавшись

географической неинформированностью британцев и американцев, Сталин пожаловался, что у СССР в Балтии нету ни одного незамерзающего порта, поэтому хотел бы за счет Германии получить хотя бы один такой порт – например, Кенигсберг. (На самом деле, СССР располагало целыми тремя незамерзающими портами: Клайпедой, Лиенай и Вентспилсом).

Кроме этого, по словам Сталина, присоединение части Германии к СССР было бы и некоторой компенсацией за обильно пролитую русскую кровь и нанесенный ущерб. Ни Рузвельт, ни Черчилль не были против этой идеи. В протоколе это выглядит так: ‘Конференция в принципе согласна с предложением советского руководства полностью отдать Советскому Союзу город Кенигсберг и принадлежащую ему, ранее описанную область, проведя экспертизу реальной границы. Президент Соединенных Штатов и премьер Великобритании заявляют о поддержке этого предложения конференции на другой мирной конференции’. Но этот вопрос не обсуждался ни на одной последующей конференции.

Для аннексированных стран Балтии обоснование России в Восточной Пруссии означало окончательное славянское окружение на суше и формирование русскоговорящей среды от Финского до Вислинского (сов. Калининградского) залива.

После окончания войны частью СССР стали чехословацкие Карпаты, Тува, южный Сахалин, южные Курилы. В 1946 году к Туркменской ССР был присоединен афганский город Кушка. В том же году СССР очень неохотно вывел войска из северного Ирана, куда вместе с британцами в 1941 г. вошел, чтобы отрезать немцев от нефтяных месторождений. Москва не ограничилась расширением наружных границ. В том же самом 1944 году к РСФСР были присоединены и восточные окраины Эстонии: правобережная часть города Нарва (сов. Ивангород), район Петсери (сов. Печоры); в 1956 г. республиканский статус потеряла и Карело-Финская ССР – она стала автономной частью РСФСР.

Особенности литовской ситуации

Мирный договор Литовской Республики с Советской Россией был подписан 12 июля 1920 г. Тогдашняя восточная граница Литвы была гораздо восточнее теперешней – касалась озера Нароч, а на юге – Немана.

7 октября 1920 г. был подписан Сувалкский договор с Польшей, установивший демаркационную линию на юге Литвы (на польской части остались Сувалки, Сейна, Пунск и вся южная Литва от Немана, включая Гродно, Друскининкай и Варену). Этот договор открыл путь

последующим переговорам с Польшей по поводу границ. Но 9 октября началось якобы самовольное нападение Желиговского в направлении Вильнюса, которое после военных и дипломатических перипетий в 1922 году окончилось для Литвы потерей столицы и всей восточной части.

Советская Россия (с декабря 1922 г. – Советский Союз) аннексию Вильнюсского края не признала (Москва была геополитически заинтересована в литовско-польском конфликте и всячески его разжигала, поддерживая Литву). Когда в сентябре 1939 г. СССР оккупировал восточную часть Польши, Литве был предложен Вильнюс и его окрестности, абсолютно игнорируя границы мирного договора 1920 г. Литва согласилась с предложением и 10 октября подписала соглашение с СССР, таким образом восстановив свою историческую столицу. В ноябре 1940 г., после ‘вступления’ уже Литовской ССР в Советский Союз, Москва ‘подарила’ еще несколько литовских пограничных уголков: Друскининкай, Девянишкес и Швянчионис. Немало литовских населенных пунктов (не говоря уже об остальной территории Вильнюсского края) достались Белорусской ССР.

В отличие от Латвии, Литва апеллировать к границам договора 1920 года не может, потому что новое соглашение о границах с СССР было подписано еще во времена независимой Литвы, таким образом денонсируя указание границы раннего соглашения.

Двойные стандарты

Присоединение Абрене, как и восточной Нарвы или Петсери, к РСФСР было основано на том, что там большинство жителей в то время составляли русские, замалчивая, что это этнические латышские и эстонские земли. За этот мотив в России хватаются и теперь, оправдывая эти события. Но в случае с сербским Косовом Россия переворачивает палку другим концом: ну и что, что там албанцы составляют большинство населения – важно, что это этнические земли сербов, поэтому о какой-либо самостоятельности или отсоединении от Сербии не может быть и речи.

Латгалия, кстати, издревле является этнически смешанным, в значительной степени ославяненным краем. В ее крупнейших городах Даугавпилсе и Резекне латыши до сих пор составляют национальное меньшинство. Теперешняя Россия из-за этого не предъявляет аннексионных претензий, но нанесенные в 1944 г. Латвии территориальные обиды исправить или компенсировать тоже не намерена, тем более, что в современном Пыталовском районе старых местных жителей не осталось.

Выход

В последние недели в Латвии по этому вопросу идут горячие дискуссии. И общественность, и политики разделились на два лагеря. Один из предлагаемых компромиссов был бы таким: Латвия отказывается от упоминания договора 1920 г. и от каких-либо дискуссий о границах в будущем, Россия в свою очередь признает оккупацию 1940 г. и извиняется перед Латвией за причиненные обиды.

Только одна беда – для таких компромиссов со странами Балтии Россия еще не созрела, а советская трактовка событий 1940 г. сковывает ноги восточного великана. Поэтому премьер Латвии А.Калвитис решил просить парламентскую комиссию по иностранным делам подготовить проект, который уполномочил бы Правительство подписать парафированный 7 августа 1997 г. договор о латвийско-российской границе.

По мнению А.Калвитиса, правовое продолжение государства будет гарантировано, если руководствоваться принятым 21 августа 1991 г. конституционным законом ‘О статусе государственности Латвийской Республики’, на который, признавая независимость Латвии, 28 августа 1991 г. опиралась Россия. Латвийский парламент недавно согласился с такой инициативой премьера.

Но на этом история подписания договора еще не заканчивается. По словам председателя Конституционного суда (КС) А.Эндзиньша, этот вопрос может зайти в тупик, если некоторые фракции Сейма заспорят с договором, а КС признает, что соглашение противоречит Конституции. В таком случае правительство Латвии должно будет денонсировать договор. Тогда придется исправлять 3-ю статью Конституции, а для этого необходим референдум, в котором больше чем половина имеющих право голоса граждан должна согласиться с поправкой.

Опубликовано

<http://www.inosmi.ru/translation/232556.html>

31 января 2007

MINDAUGAS IR LATGALIAI

Iš bendros lietuvių ir latvių istorijos

Pastaruoju metu politiniais sumetimais daug rašoma apie lietuvių ir lenkų bendrą praeitį: akcentuojamas bendros valstybės turėjimas, broliuojamasi, didžiuojamasi net 1791 m. konstitucija (kuri, tiesą sakant, unifikavo buvusią Abiejų Tautų Respubliką, paversdama ją didžiąja Lenkija) ir pan. Šitame fone pamirštami lietuvių ryšiai su tikraisiais etniniais broliais latviais, su kuriais mus sieja dar ir kraujo giminystė, susiliejus mūsų etnosams su kuršiais, žiemgaliais ir sėliais. Mat šiaurinės šių genčių žemės, XIII a. okupuotos vokiečių, nuo XIV a. ėmė latvėti, o pietinės, likusios LDK sudėtyje, ilgainiui sulietuvėjo. Čia verta priminti, kad į Lietuvą bėgo kovas pralaimėję baltai; pabėgėlių ar persikėlėlių gyventas vietas dar ir šiandien liudija vietovardžiai *Kuršiai*, *Kuršeliai*, *Kuršėnai*, *Dainava* (jotvingių), *Prūsėliai*, *Prūsiskės*; apie tūkstančių žiemgalių pasitraukimą į Lietuvą 1290 m., kritus Sidabrei, paskutinei jų piliai, rašo ir kronikos.

Bendro kraujo su latvių protėviais galėjęs turėti net Vytautas Didysis – jo motina Birutė galėjusi būti ne žemaičių, o kuršių kilmės. XIV a. žemaičius nuo Baltijos tebeskyrė kuršiai – jie Lietuvos pusėje sužemaitėjo tik po gero šimto metų, t.y. XV a. (Vytautas gimė 1350 m., vadinasi, Kęstučio kelionė į Palangą galėjusi būti apie 1349 m., o Birutė gimusi bent keliolika metų anksčiau.) Birutės kildinimas iš žemaičių bajoro Vidimanto šeimos yra tik mūsų istorikų romantikų fantazijos vaisius – jų laikais trūko žinių apie kitas šiaurines baltų gentis bei jų arealus, todėl manyta, jog žemaičiai prie Baltijos gyveną nuo neatmenamų laikų ir pats Palangos vardas esąs žemaitiškas (iš tikrųjų kuršiškas, kaip ir *Kretinga*, *Ablinga*, *Būtingė* ir kt.).

Bet grįžkim į Mindaugo laikus. Lietuvos valstybės vienijimas vyko tuo metu, kai aplinkiniai baltai atkakliai grūmėsi su atsibasčiusiais ir čia įsitvirtinusiems vokiečiams. Kaimynų baltų beveik šimtmetį trukusi kova (šiaurėje 1202-1290, Prūsijoje 1230-1274) leido Lietuvai laimėti laiko ir netrukdomai stabilizuoti politinę suirutę, netikėtai susidariusią XIII a. antrojoje pusėje po Mindaugo mirties. Kryžiuočių karai su Lietuva apogėjų pasiekė daug vėliau, Gedimino ir ypač Kęstučio laikais, kada kryžiuočiai sinchronizuodavo savo puolimus iš Prūsijos ir Livonijos pusių.

Latgaliai

XIII a. pirmojoje pusėje vokiečiams pavyko pavergti lyvius (finų gentį; jos vardu vokiečiai pavadino kraštą *Livland*, *Livonia*), sėlius ir latgalius.

A. *Butkus*. Baltiškos impresijos

Latgaliai buvo gausiausia gentis tame regione; ji taipogi turėjo didžiausią arealą ir buvo bepradedanti valstybiškai struktūrizuotis – iš tų laikų yra žinomos latgalių kunigaikštystės ar žemės Jersika, Talava, Atzelė ir Kuoknesė. Jersikos ir Talavos kunigaikštystės iki vokiečių ekspansijos buvo veikiamos Polocko ir Novgorodo krivičių: intensyviai su jais prekiaavo, pro tarpiais jiems mokėdavo duoklę, orientavosi į stačiatikybę. Skirtingai nuo karingųjų kuršių ir ypač žiemgalių, latgaliai vokiečiams per daug nesipriešino, stengėsi konfliktus spręsti diplomatinio būdu, sutikdavo su pirmą vasalyste, net leidosi įtraukiami į kovas su kitais baltais – dalyvau-davo žygiuose kaip vokiečių kariuomenės dalis. Vėliau, nurimus vidaus karams Livonijoje, būtent latgaliai kėlėsi ar buvo keliami į išretėjusią Žiemgalą ir Kuršą ir tokiu būdu davė pradžią dabartinei latvių tautai bei kalbai.

Kad ir tapę kalavijuočių vasalais, latgaliai toliau palaikė tradicinius ryšius su lietuviais, tuo užsitraukdami vokiečių nemalonę. Pavyzdžiui, 1214 m. kalavijuočiai apiplėšė Jersikos pilį, keršydami už tai, kad jos kunigaikštis Visvaldis, būdamas Rygos vyskupo vasalas, „vis padeda lietuviams patarimais ir veiksmais“ (Latvis, 89). Visvaldis paprašė lietuvių apginti jo pilį, ir 1215 m. lietuviai tai padarė (Latvis, 52, 66, 92). Per latgalių žemes lietuvių kariai dažnai žygiuodavę gilyn į kraštą, siekė estų kraštus.

Vėlesni Lietuvos istorijos įvykiai irgi neaplenkia Latgalos. Lietuva stengėsi pasiekti Dauguvą – tuometinį prekybos kelią tarp Rytų ir Vakarų – ir ją kontroliuoti. Lietuviai ne kartą pretendavo į Daugpilį, net turėjo netoliese Dauguvos krante pasistatę pilį. Šiuos savo siekius LDK įgyvendino tik 1561 m., kai Livonija, gelbėdamasi nuo Ivano IV kariuomenės siautėjimo, pasiprašė LDK globos ir beveik visa prisijungė prie Lietuvos. LDK (nuo 1569 m. – Abiejų Tautų Respublikos) sudėtyje Latgala išbuvo 211 metų – iki Pirmojo Respublikos padalijimo 1772 m. Politiniai saitai su ATR išlaikė Latgaloje katalikybę, suformavo skirtingą latgaliečių tarmę ir etninį identitetą.

Pirmasis Lietuvos krikštas

Tiek Mindaugo krikštas (1251), tiek karūnavimas (1253) irgi glaudžiai susiję su šiauriniais kaimynais. Kaip ir daugelio valdovų, Mindaugo krikštas pirmausia turėjo politinių išskaičiavimų. Krikštu Mindaugas tikėjosi suardyti Tautvilos-Vykinto-Danilos koaliciją, ir tai jam pavyko. Priešingu atveju pakrikštytasis livoniečių statytinis Tautvila būtų buvęs paskelbtas teisėtu Lietuvos valdovu, kurį būtų galima legaliai remti karine jėga, jei Mindaugas su savo šalininkais priešintųsi. Ir Livonija, vokiečių praminta Marijos žeme, būtų išplėtusi savo valdas Lietuvoje, geografiškai susijungusi su Prūsija. Toks scenarijus tiek Lietuvai, tiek Livonijos tautoms, žinoma, būtų buvęs pražūtingas, nes būtų atvertas kelias masinei krašto kolonizacijai, ir likusius baltus su estais ilgainiui būtų ištikęs prūsų likimas.

Kitas krikšto pretekstas buvo natūralus siekis, jog Lietuva būtų pripažinta Europoje kaip valstybė ir iš kryžiuočių būtų atimtas motyvas ją puldinėti.

Mindaugo krikštui Livonijos ordinas su arkivyskupu pritarė ir jį skatino, tebeuposelėdami viltį paversti Lietuvą bažnytine Livonijos provincija. Šiuos jų planus sugriovė netrukus įvykusi Mindaugo karūnacija. Eiliuotoji Livonijos kronika, aprašydama šį įvykį, užsimena, kad karūnos Mindaugui ir Mortai buvo pagamintos Rygos meistrų (Atskaņu, 3530-3543)

Mindaugo krikšto reikšmė dar nėra reikiamai įvertinta. Labai sureikšminamas antrasis, masinis Lietuvos krikštas 1387 m. ir tolesnis Lietuvos krikščionėjimas. Net teigiama, kad pirmosios krikščioniškos maldos į lietuvių kalbą Jogailos ar Vytauto buvo išverstos iš lenkų kalbos. Tai netiesa. Prof. Z. Zinkevičius yra įrodęs, kad net dabartiniuose lietuviškuose religiniuose tekstuose esama frazių, išverstų ne iš lenkų, bet iš Livonijos vokiečių kalbos. Pavyzdžiui, žegnonėje *Dievo* minėjimas (*Vardan Dievo Tėvo*) nukelia mus į XIII a. Livoniją. Nei lotyniškame (*In nomine Patris*), nei lenkiškame (*W imię Ojca*) variante žodžio *Dievas* nėra. Dievas minimas tik lietuviškoje, latviškoje ir prūsiškoje žegnonėje – taip tada dar žegnodavęsi vokiečiai, išlaikę krikščionių arionų sektos tradiciją, atsiradusią IV a. (Zinkevičius 2004, 155–156). Vadinasi, ne tik krikštą, bet ir pirmuosius bažnytinius tekstus mes gavom ne iš lenkų, o iš Livonijos vokiečių rankų.

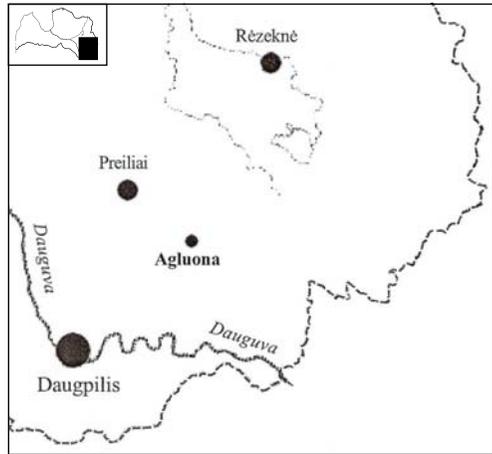
Mindaugo mirtis ir kapas

Metraščiuose Mindaugo nužudymas aiškinamas Treniotos sąmokslu ir kad tai buvęs kerštas už pagrobtą Našios kunigaikščio Daumanto žmoną. Rašoma, kad, mirus Mortai (1262), Mindaugas šermenyse Daumantienei pasakęs, jog mirdama Morta paprašiusi Mindaugą vesti ją, Mortos seserį, nes norėjusi mažus vaikus patikėti būtent seseriai, o ne kitai pamotei (LM, 57). Šį faktą prof. E. Gudavičius interpretuoja kaip didelę Mindaugo meilę Mortai ir norą turėti gyvą jos paveikslą (Gudavičius 1998, 304).

Mindaugas buvo nužudytas 1263 m. drauge su dviem sūnumis Rukliu ir Rupeikiu. Nužudymo vietos metraščiai nenurodo.

Tačiau esama legendos, jog Mindaugas buvęs nužudytas ir palaidotas Agluonoje, Latgaloje, už 53 km į šiaurės rytus nuo Daugpilio (žr. 1 pav.). Agluona dabar priklauso Preilių rajonui. Ji yra Latvijos katalikų centras, čia stovi katedra, pastatyta 1780 m. vietoje buvusios medinės bažnyčios (nuo 1980 m. – bazilika), dominikonų vienuolynas. 1993 m. Agluoną aplankė popiežius Jonas Paulius II.

Pirmasis žinomas liudijimas apie Mindaugo kapavietę Agluonoje mus pasiekė iš XVII a. Duobelės pastorius ir religinių raštų vertėjas J. F. Rivijus (Rivius, ?–1685) savo raštuose mini, jog 1618 m. Agluonoje, šalinant kažkokio seno bokšto griuvėsius, buvo rasta juodo marmuro antkapinė

1 pav. Pietryčiu Latgala

plokštė, liudijanti Mindaugo kapą (Latkowski 1802, 125; Norbut 1835, 175, Aglonas 1993, 7). Vėliau ši plokštė išvežta į Kuoknesės bažnyčią, bet iki mūsų dienų neišlikusi, likęs tik teksto nuorašas, padarytas 1690 m. Jis skelbia, kad „šioje žemėje ilsisi Mindaugas (MENDOCUS), kunigaikštis (vadas?) lietuvis (DUX LITHUANUS), kuriam gyventi ir mirti buvo garbė, garbės reikalas. /.../ Karaliumi iš kunigaikščių (REX E DUCE) /.../ (tapęs?) pirmuoju /.../ Stabų garbintojas dvilypis (IDOLIS CULTOR DUPLEX EST). /.../ Ir nebūdamas saugus (NEC TUTISSIMUS) klasta žiauria (ASTUTIAE CRUDELI) /.../ nužudytas (occisus est) metais išganymo (ANNO <...> SALUTIS) 1263 rugsėjo 12“ (žr. 2 pav.).

Pasak vienų, Mindaugas palaidotas ten pat, Agluonoje, pievoje į vakarus nuo bažnyčios, prie dabartinių kapinių (žr. 3 pav.). Kiti gi teigia, jog Mindaugo palaikai esą buvę perkelti į bažnyčią, po altoriumi, kur prie pirmo pilioriaus į dešinę nuo altoriaus dominikonai buvo pritvirtinę atminimo lentą su užrašu „Didžiajam Lietuvos valdovui Mindaugui“, tačiau po 1863 m. sukilimo, prasidėjus smarkiai antikatalikiškai caro valdžios reakcijai, toji lenta dingusi.

Kodėl Mindaugas atsidūręs Agluonoje, Livonijos teritorijoje, pasakoja kita legenda. Esą Morta buvo kilusi iš šių vietų; ji buvusi vieno kilmingo latgalio – Madelonų pilies (apie 2,5 km į pietryčius nuo Agluonos) valdytojo – duktė, tad Mindaugas keliavęs į uošviją guosti Mortos tėvų dėl dukters mirties ir čia buvęs užklyptas sąmokslininkų. Kitas pasakojimas teigia, jog Mindaugas pro Agluoną bėgęs į Cėsis ieškoti prieglobsčio pas Livonijos ordino magistrą. Kaip ten bebūtų, tačiau tik Ordino rūpesčiu galėjęs atsirasti antkapis su užrašu.

Dėl antkapio užrašo, tiksliau, nuorašo autentiškumo galima diskutuoti. Blogiausia tai, kad neišlikęs originalas. Tačiau, antra vertus, vargu ar antkapinės plokštės istorija būtų buvęs išlaužta iš piršto – sunku patikėti,

HAC REQUIESCIT HUMO MENDOCUS;
 DUX LITHUANUS /.../ VIVERE CUI VITAE ET OBIRE
 FUIT. HONORIS. O.../TANCI REX E DUCE NUNCI XC NUIc
 PRINCEPS. NUNCI IDOLIS CULTor DUPLEX EST E.../
 NEC TUTISS(imus) ASTUTIAE
 CRUDELI /.../ ocCISUS EST ANNO I MCCLXIII. SALUTIS
 SEPTEMBER XII

2 pav. Mindaugo antkapinės plokštės teksto nuorašas: HAC REQUIESCIT HUMO MENDOCUS DUX LITHUANUS /.../ VIVERE CUI VITAE ET OBIRE FUIT. HONORIS. O.../TANCI REX E DUCE NUNCI XC NUIc PRINCEPS. NUNCI IDOLIS CULTor DUPLEX EST E.../ NEC TUTISS(imus) ASTUTIAE CRUDELI /.../ ocCISUS EST ANNO I MCCLXIII. SALUTIS SEPTEMBER XII (kursyvu surinkti spėjamieji fragmentai). Esama ir kitokių transkripcijos variantų, pvz.: Hac, requiescit humo Mendocus, Dux lithuanus ... vivere, cui vitae ... et obire, fuit honoris ... tum rex e duce nunc cristianus princeps nunc idolis cultor duplex veste senectutis ... astutiae crudeli occisus est Anno MCCLXIII salutis september XII. (Latkowski 1802, 125; Norbut 1835, 175)

3 pav. Agluonos bazilika šiandien. Spėjamoji Mindaugo kapo vieta yra į kairę nuo bazilikos (a), pievoje šiapus dabartinių kapinių tvoros, kiek į dešinę nuo šių vartų (b). Šioje pievoje buvusios senosios kapinės. Mindaugo kapavietę ženklinusi akmenų krūsnis (nuotraukoje apytikriai pažymėta kryželiu); prieš II pasaulinį karą vietiniai gyventojai tą vietą dar vadinę „Karaliaus sostu“ (la. *Ķēniņa tronīs*), tik nežinoję, kokio būtent karaliaus. Pasak gidų, krūsnis buvo nuardyta sovietmečiu, o iš dabartinės pievos buvo kasamas gruntas.

kad nei su Lietuva ar Latgala, nei su katalikybe nesusijęs vokiečių dvasininkas būtų ėmęsis falsifikuoti tokią istoriją.

Legendos turi teisę gyvuoti

Latviai labai pagarbiai traktuoja legendą apie Mindaugo žūtį Agluonoje ir Mortos Mindaugienės kilmę iš latgalių. Ši istorija pasakojama kiekvienam Agluonos svečiui ekskursijos po bažnyčią metu. Pabrėžiama, kad tai buvęs pirmasis ir vienintelis baltų karalius, stengęsis suvienyti aplinkines baltų gentis. Be to, nors Mindaugas save titulavęs lietuvių karaliumi (*K. Mindow von Lithauen*), popiežiaus pasirašyti dokumentai liudija, kad Mindaugas karūnuotas kaip *rex Lettowiae*. Livonijos kronikose Lietuvos vardo pirmasis skiemuo irgi yra *Let-* (*Lettowen*), o patys lietuviai Henriko Latvio vadinami *Letones*. Tokį šalies pavadinimą latviai populiariai aiškina kaip sąsają su šaknimi *lat-*, *let-*, *lot-* ir spėja, kad dalį valdų ar bent rezidenciją Mindaugas galėjęs turėti ir latgalių žemėse (Aglonas 1993, 7). (Iš tikrųjų vokiečių ir lotynų šaknis *Let-* siejama su baltų *Liet-*; žr. Zinkevičius, 2005, 184.) Šitaip vėl grįžtama prie karalienės Mortos latgališkos kilmės. Šios hipotezės naudai liudija tai, kad Mortos sesuo Daumantienė nutekėjo ne kur nors už jūrų marių, o į kaimyninę Nalšią, kuri buvusi Lietuvos Sėloje, į pietus nuo Latgalos. Ieškoti žmonių už devynių girių vietiniams kunigaikštukams nebuvę įprasta.

Kai kurie Latgalos dvasininkai siūlo inicijuoti bazilikos altoriaus ir požemio ekspertizę – gal Mindaugas iš tiesų buvo perlaidotas į baziliką? Gal Lietuvos tikrai laukia tūkstantmečio atradimas tais pačiais jubiliejniais 2009 m.?

Lietuvoje turime legendą apie Gedimino žūtį Veliuonoje 1341 m. ir jo kapą viename iš jos piliakalnių. Legenda apie Mindaugo kapą Agluonoje ir latgališką Mortos kilmę yra dar gražesnė ir svarbesnė – ji amžiams sujungia abi likusias baltų tautas – lietuvius ir latvius.

LITERATŪRA

- Aglonas bazilika / Sast. S. Tuliša. Rēzekne, 1993.
Atskaņu chronika / Atdz. J. Saiva. Rīga, 1993. (Skaitmenys rodo eilutes.)
Gudavičius E. Mindaugas. Vilnius, 1998.
Latkowski J. Mendog król litewski. Kraków, 1802.
Latvis H., Varbergē H. Livonijos kronikos / Parengė J. Jurginis. Vilnius, 1991.
LM – Lietuvos metraštis (Bychovco kronika) / Vertė R. Jasas. Vilnius, 1971.
Norbut T. Dzieje starożytnie narodu litewskiego. Wilno, 1835. T. I.
Zinkevičius Z. Lietuviški poteriai kaip istorijos šaltinis // Rinktiniai straipsniai. T. IV. Vilnius, 2004. P. 155–162.
Zinkevičius Z. Lietuvių tautos kilmė. Vilnius, 2005.

Padėka

Autorius nuoširdžiai dėkoja Vytauto Didžiojo universiteto lektoriui Sigitui Lūžiui ir Kauno arkivyskupijos kurijos notarui Stanislovui Poniškaičiui, padėjusiems iššifruoti ir minimaliai interpretuoti antkapio tekstą, taip pat Tilžės (Latvija, Balvų raj.) klebonui Albertui Budžei už papildomą informaciją apie Mindaugą minėjimus latvių istoriografijoje.

Publikuota

Voruta, 2007 balandžio 12

<http://www.voruta.lt/article.php?article=1075>

<http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=13702041>

2007 liepos 5

Žiemgala, 2008, I. P. 17–19.

Komentarai

(delfi.lt; iš viso – 391)

+

daf, 2007 07 05 10:28

Lenkai mums draugais nebuvo ir nebus. Net dabar jie kiek galėdami kenkia Lietuvai – Via Baltica, elektros tiltas, liet. mokyklos ir tt. O latviai mūsų broliai.

Laurynas, 2007 07 05 10:32

Seniai aisku, kad Latviai artimiausi mums savo kultūra ir pasauležiūra. didžiausia musu proteviu klaida buvo susidėti su tais sunimis lenkais...

Aleksotas, Laurynui, 2007 07 05 10:49

Nekirsk taip iš peties. Straipsnis nėra antilenkiškas. Be to, XIV a. pabaigoje, kada kryžiuočiai spaudė Lietuvą iš abiejų pusių, “susidėti” su latviais nebebuvo kaip – jie buvo pavergti. Tik Lietuvos ir Lenkijos sąjunga galėjo išgelbėti šias dvi valstybes – tai suprato net lenkai, 1385 m. pasiūlę sostą lietuviui Jogailai, o ne vokiečiui,

—

gizmo, 2007 07 05 11:39

Atsiduoda baltofiliniu patosu. Baltų vienybės niekada nebuvo, tai kažkos romantikų išmislas. Žiemgaliai lietuviams galvas kapojo, vienos gentys puldinėdavo kitas gentis. Be to senprūsiai savęs prūsais nevadino, o buvo sambiai, natangai, varmiai ir k.t. Bet kasinėjimas tai pritarčiau gal tikrai ten palaidotas Mindaugas.

blefas, 2007 07 05 11:45

Nezinau kaip ten buvo anksčiau, bet turiu giminaiciu Latvijoje, dažnai būnu Rygoje ir labai aiskiai matosi, kad latviai nelabai myli lietuvius, o dar tiksliau – netgi nekencia. Tik kazkodel vaiksto i Maxima parduotuves, kuriu Latvijoje aibe, nes ten pigiau.

Dange, 2007 07 05 11:47

Bet kodel neprimenama, kad Mindaugas karunos vardan, atidave ordinui krikščionybės priimti nepanorusia

Jadvygos sužadėtiniui. Ši sąjunga pasiteisino – kryžiuočiai buvo nugalėti 1410 m. Kitas reikalas, kad lenkai pakreipė visa tai tik sau naudinga linkme. Tu teisus – lenkai partnerystės etikos stokoja ir dabar. Istorinis paveldas, deja.

braliukas, 2007 07 05 11:22

Gera broliška kalba baltų vienybės dvasioje. Mums reikėtų labiau pažinti žiemgalių ir jų vado Viestarto kovas ir diplomatinius veiksmus dėl valstybės politinio pripažinimo. Be to ir Nameisio nuopelnus, pakruojiečių siekį pastatyti jam paminklą. Na o Mindaugo kapas Agluonoje tik legenda ne be lenkų užmanymo nukreipti lietuvių dėmesį nuo Vilniaus. Dėl karalienės Mortos kilmės vis tik pagrįsčiau yra Šiaulių žemė.

Baltas, to braliukas, 2007 07 05 11:30

Na o Mindaugo kapas Agluonoje tik legenda ne be lenkų užmanymo nukreipti lietuvių dėmesį nuo Vilniaus. Tada lenkai būtų pasistengę šią legendą išplatinti labiau už palemoniškąją, kad kiekvienas lietuvis vaikas ją žinotų. Bet taip nėra. Dėl karalienės Mortos kilmės vis tik pagrįsčiau yra Šiaulių žemė. Pagrįšk :)))

Baltas, to vakarai, 2007 07 05 14:31
Broliai kelius blokuoja...

Kelius blokuoja ne broliai, o vyriausybės. Jos ateina ir nueina, broliai lieka. *Prieš brolius lenkus tikrai nieko neturiu. Dar šimtmetį būtume taip “pasibroliavę” su lenkais, dabar apskritai “po polski” kalbėtume. Viskas ritosi į tą pusę.*

LT, antilenkams, 2007 07 05 14:21
Nepavargot kliauzų lenkuose ieškoti? Straipnis gi nėra antlilenkiškas. Elgiatės kaip darželinukai – labai draugausiu su Maryte, kad parodyčiau, kokia nedraugė man Onutė. Man patinka visi geri žmonės: lenkai, latviai, lietuviai...

Zemaitija. O po to kai zemaiciu kunigaikščiai laimejo musius vienus po kitu, Mindaugas ieskojo budu kaip vel suvienyti Lietuva ir kai zemaiciai sutiko pripazinti Mindauga savo valdovu, Mindaugas atsikake kriksto. Vadinasi baigesi ir jo karaliavimas. Taigi zemaiciams liepos 6-oji gali asocijuotis su kadaise zemaiciams karaliaus pakista kiauule.

Kritika, 2007 07 05 14:02

Menkysta tas Mindaugas buvo. Tironas – klasta iszudes savo brolenus, nes niekada kaip karys ar strategas nepasireiske. Pralaimejes visus musius, o ka laimejo, tai laimejo Vykinto-Daumanto-Treniotos vadovaujamu kariuomeniu deka. Galva nukirto uz tai, kad voge svetimas zmonas. Istorikai teigia, kad jis iki Mortos turejo dar viena. Morta pavogta is Vismanto, kita is Daumanto. Apsikrikstijo tik baimes deka, kad nenuzudytu del sosto ir po to tik tos pacios baimes vedamas atidave zemaicius ordinui. Niekas ir tiek ... Tikras Lietuvos valdovas – Traidenis, kuris po Mindaugo mirties visa ta bardaka sutvarke.

Bulbiasas, to Katilius, 2007 07 05 16:33

Lietuviai – tai baltarusai. Jūs pasisavintot mūsų etnonimą, apsišaukėliai!

vakarai, 2007 07 05 14:00

Broliai kelius blokuoja... Kaip tik. Prieš brolius lenkus tikrai nieko neturiu. Mes vakariečiai, ne rytiečiai...

silvestras valiunas, 2007 07 08 13:25

Zemaite Birute (nebeisradinekit dviracio p. Butkau) iskiliausia Zemaitijos ir Lietuvos moteris, Vytauto gimdytoja, istikima ir mylima Kestucio (pats garbingiausias is musu valdovu kuriam net paminklo nera) zmona,ko nepasakysi apie Mindaugiene buvusia Vismantiene “karaliene Morta”, gobsia

perkunas, 2007 07 05 14:38
Visiskai teisingai isdestyta, kad turime tureti pacius glaudziausius rysius su broliais latvais. Aisku i kitus kaimynus nebutina spjauti bet reikia tureti prioritetus. O del kai kuriu lenku girdejau negeras kalbas ir tikiuosi kad jos nepagristos, kad jie labai suinteresuoti supjudyti lietuvius su latviais, kad lietuva pasislinktu i lenkijos puse.

Bačkorius, Kubiliui, 2007 07 05 16:04
Per amžius Birutė buvo lietuvė žemaitė, tokia ir liks. Palanga buvo žemaičių – tokia ir liks.

Įdomūs tavo argumentai, kolega. Tai tas pat, jei rusai imtų tvirtinti, jog E. Kantas buvo rusas, o Karaliaučius – rusų miestas – toks ir liks, nes dabar ten jie gyvena.

Kad žemaičiai prie Baltijos atsidūrė tik asimiliavę kuršius ir kad Palanga – kuršiškas pavadinimas – ne straipsnio autorius atrado. Tai visiems filologams ir istorikams žinomos tiesos.

LATVIAI BRALIUKAI, 2007 07 06 10:40

Labai zaviai parasyta!!! Tikrai grazus ir issamus straipsniukas apie musu proteviu istorija, kuri manau pateikta labai objektyviai, beje, kad turejom bendra Karaliene su LATVIAIS, LABAI SAUNU IR NEGEDINGA. JIE JUK MUSU ISTORIJOS NESISAVINA, KAIP KAI KURIE KAIMYNAI!!!!!!

(gavo daug dovanu is Livonijos ordino) garbes istroskusia boba mielai istekejusia uz savo vyro Vismanto zudiko (kaip morale). Dabar Siauliu valdininkai vaikuciams uz kurybiskuma dalija karalienes Mortos vardo premijeles.

istorikas, Tadui, 2007 07 08 16:39
Jei 13 ar 14 a. Lietuvai būtų pavykę gauti visas šiaurines baltų žemes, nebūtų dabar jokių latvių. Lietuviai būtų asimiliavę visus kuršius, žiemgalius ir sėlius, ne tik pietinę jų dalį. Va tik dėl latgalių neaišku. Per didelis kšnis :)

„RUSŲ MARŠAS“ – AR TIKRAI FIASKO?

Rugsėjo 8 d. (šeštadienį) 17 val. Rygoje prie Barklajaus de Tolio paminklo susirinko apie 120-150 žmonių į mitingą, skirtą pareikšti protestui prieš „Rusų maršą“ uždraudimą. Maršas buvo planuotas tą pačią dieną tuo pačiu laiku, tačiau Rygos miesto taryba nedavė sutikimo jam rengti; nepatenkino organizatorių apeliacijos ir teismas.

Maršas buvo uždraustas Saugumo policijos teikimu, kuriame pabrėžta, jog ligšiolinė jo organizatorių veikla liudija etninės nepakantos idėjų populiarinimą, sąmoningą etninių grupių konfrontaciją, kuri maršo metu gali baigtis riaušėmis. Maršo idėjos autoriai tikėjosi, kad eitynėse dalyvaus ne mažiau kaip 500 žmonių, tarp jų atvežtų ir iš kitų Latvijos miestų.

Renginio organizatoriai – Latvijos nacionaldemokratinė partija (LNDP) ir Latvijos rusų sąjunga „Rodina“. Maršui pritarė ir savo palaikymą buvo pažadėjusi partijos „ZaPČEL“ („Už žmogaus teises vieningoje Latvijoje“) parlamentinė frakcija bei Rusų mokyklų gynimo štabas. Pats maršas esą turėjęs pakelti Latvijos rusų savimonę ir suteikti galimybę rusams pasijusti pilnaverčiais šalies gyventojais.

Mitingo dalyviai laikė iškėlę maršui rengtus plakatus su užrašais „Ruse, tu teisus!“, „Mes – rusai, su mumis Dievas!“, „Rusai nepasiduoda!“, „Šlovė rusų nacijai!“, „Rusai – tikrieji Latvijos gyventojai, pusė šalies!“ (rusai Latvijoje sudaro 28 proc. gyventojų – A.B.), „Pilietybę visiems!“, „Rusų kalbai – oficialiosios kalbos statusą!“ LNDP lyderis I. Osipovas mitinge sakytoje kalboje eilinį kartą paskatino siekti „nusukti sprandą nacistiniam oligarchiniam režimui Latvijoje“, o kovoti su „nacistiniu režimu“ kvietė ir „latvius patriotus“. Netoliese stoviniavo toks pat būrys mitingo oponentų, tačiau laikėsi ramiai, kaip ir mitingo dalyviai. Visą rimtį ir politines nuotaikas galutinai suardė pro šalį pražygiavusi triukšminga išsimarginusi airių futbolo gerbėjų minia (tądien Rygoje turėjo vykti Latvijos-Šiaurės Airijos futbolo mačas), ir visas žiopių bei žiniasklaidos dėmesys atiteko jai.

Iki maršo

„Rusų maršui“ Rygoje buvo rengtasi stropiai. Pasirengimo fone įvyko ir Baltijos rusų konferencija Taline, priėmusi kreipimąsi į Europarlamentą ir į Rusijos prezidentą Putiną, kuriame prašoma apginti rusakalbių teises Baltijos šalyse. Rengiantis maršui, rugpjūčio pradžioje susitiko Estijos ir Latvijos rusų radikalai. Rusų žiniasklaidoje tai buvo įvardyta taip: „Nočnoj dozor“ („Naktinis patrulis“) bendradarbiaus su Latvijos antifašistais

(primenu, kad organizacija „Nočnoi dozor“ buvo suburta saugoti sovietų kario paminklui Taline ir priešintis jo demontavimui). Po šio susitikimo „Rusų maršo“ organizatoriai atvirai pareiškė, kad Talino įvykiai atrodysią kaip Disneilendas, palyginti su tuo, kas busią per „Rusų maršą“ Rygoje.

Pasiruošimą maršui visą laiką sekė ir Rusijos, ir Latvijos rusų žiniasklaida, tolydžio pakurstydama antilatviškas rusų aistras aštriais epitetais, tarsi provokuodama dar didesnę chaosą nei balandžio įvykiai Taline. Tiesą sakant, dalis rusakalbės žiniasklaidos maršą vertino ir skeptiškai, nuosaikių nuomonių taip pat pasitaikydavę rusiškuose Latvijos interneto forumuose.

Buvo ruoštos ir vaizdinės priemonės. Viena jų – plakatas ir marškinėliai su užrašu „Rusai nepasiduoda!“. Užrašas kaip užrašas, tačiau po juo vaiz-

duojama susiraukusi meška su granata letenoje ir dviem šovininių perpetėmis. Kitos letenos nagai nudažyti raudonai, atseit, kruvini (1 pav.). Marškinėliais prekiauta Rygos turguje. Jų makabriška simbolika neabejotinai atbaidė dalį potencialių

1 pav. „Rusų maršo“ reklaminis plakatas

maršo šalininkų, nuo maršo atsižegnojo net A. Kazakovas, rusiškų mokyklų gynimo štabo vienas iš lyderių, už antivalstybinę veiklą išstremtas iš Latvijos. A. Kazakovas pavadino maršą purvina provokacija prieš Latvijos rusų bendruomenę ir net pareiškė pasitraukias iš štabo.

Ar tai viskas?

„Rusų maršo“ ir mitingo nesėkmė nereiškia, jog antibaltiškos aistros Latvijoje nurimo, taip ir neišaugusios į cunamį. Latviai politologai visą šią maršo istoriją vertina kaip planingos visumos dalį. Visumos, kuri žingsnis po žingsnio turėtų artinti visas buvusias TSRS respublikas savanoriškam grįžimui į Rusiją. Vienoje prieš porą metų Rusijoje išleistoje knygoje, kur modeliuojami globaliniai scenarijai, šis grįžimas datuojamas 2013 m. (išimtis numatyta tik Azerbaidžanui). Prognozė grindžiama mistiniu istorijos cikliškumu ir ekonominio vystymosi analize, kuri esą pranašauja Rusijos galios išaugimą ir JAV bei ES saulėlydį.

Kad ir kokie nekorektiški būtų šie teiginiai, jie rodo didelį Rusijos imperijos atkūrimo idėjos gyvybingumą. Baltijos šalyse šios idėjos įgyvendinimo scenarijus realizuojamas keliomis kryptimis.

1. *Propagandinis karas.* Stengiamasi palaikyti nostalgiskas gyvenimo TSRS sudėtyje nuotaikas, akcentuoti dabarties realijų negatyvias puses, išlaikyti ir plėsti rusų kalbos pozicijas viešajame gyvenime (ypač televizijose), o per kalbą išlaikyti sovietmečiu suformuotą bendrą mentalitetą, politines nuostatas, rytietišką vertybių skalę. Kvestionuojama Baltijos šalių

A. Butkus. Baltiškos impresijos

stojimo į ES ir buvimo joje prasmė, menkinamas šalių valstybingumas, jų istorija, valstybinė kalba.

2. *Ekonominė priklausomybė*. Vadovaujamosi sparnuota fraze, jog šiais laikais valstybės užimamos „ne tankais, o bankais“. Rusijos verslas Baltijoje ypač aktyvus ten, kur didesnė rusakalbių gyventojų dalis – būtent Latvijoje ir Estijoje. Didžiulis svertas yra energetinė Baltijos šalių priklausomybė nuo Rusijos.

3. *Lobizmas valdžios struktūrose*. Parlamentinėse partijose, vyriausybėje, jėgos struktūrose stengiamasi turėti pakankamai sau palankių žmonių, galinčių priimti Rusijai naudingus sprendimus ar bent jau daryti įtaką jų priėmimui. Dalį tokių žmonių mėginama išsiugdyti savose aukštosiose mokyklose. Latvijoje tokia yra Baltijos tarptautinė akademija (buvęs Baltijos rusų institutas), turinti filialus visuose didesniuose šalies miestuose, mėginusi legalizuotis ir Lietuvoje.

Šokiruojanti tikrovė

Talino įvykiai šokiravo Baltijos visuomenę ne tik vandalizmu, bet ir tuo, jog pagrindiniai vitrindaužiai buvo jauni žmonės, paaugliai. Iki tol manyta, kad nepriklausomose Baltijos šalyse gimusi ir išaugusi rusų karta bus lojali toms šalims, kad priešiškus išblės drauge su nebūtin išėinančiais *homo soveticus*. Taip neįvyko.

Jauni Estijos piliečiai plėšia parduotuves, skanduodami „Rossija!“

Per Rusijos valstybines šventes Rygoje imperiniais kaspinais pasipuošia ne tik karo veteranai, bet ir prašmatnūs jaunųjų rusų verslininkų mercedesai.

Lietuvos Seimo deputatė rusė Taline pasirašo laišką Putinui. Rusai sako: profilaktiškai, prevenciškai, dėl viso pikto.

Dėl kieno pikto?

Publikuota:

<http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=14333927>

2007 rugsėjo 10

Komentarai

(delfi.lt; iš viso – 267)

+

Rimka, Romkai, 2007 09 10 18:52
kas cia per antirusiska paranoja?
O kas ten per antibaltiška paranoja?
Kaliningrado ar Maskvos lietuviai
vitrinų nedaužo, rėkdami “Lietuva!”.
Ir “Lietuvių maršų” neorganizuoja.

—

Romka, 2007 09 10 18:05
kas cia per antirusiska paranoja? gal
jau visai sudebilejot?

savas 2 ..., Laisve Rusijai!, 2007 09
10 18:02

+

sprendimą. Vis akcentuojama, kokie visi blogi, kaip viskas beviltiška ir kokie visi normaliai bejėgiai šitoj valstybėj. Žmonės neskatinami spręsti patys.

Naivus, to cc, 2007 09 10 22:09
rusai iš durnumo ar nėra ka veikti pradėjo organizuotis į ekstremistines organizacijas?

Kol neturėjo ką veikt, tol nesiorganizavo. Dabar turi.
/.../ kaip buvo pasielgta su Rozova – tai tik stiprina norą konfrontaciją.
O ką stiprina Rozovos poelgis?

Barbosas, 2007 09 10 22:21

Tie butaforiniai maršai nėra itin pavojingi, pavojingiau, kad per dukterines Gazpromo įmones Kremlius optum supirkinėja mūsų januškas ir petruškas.

—, 2007 09 10 22:45

...3. Lobizmas valdžios struktūrose /.../
Šis punktas itin aktualus Lietuvai. Prorusiškų politikų yra pakankamai, ir nereikia jų bandyti “išsiugdyti savose aukštosiose mokyklose”. Jie jau paruošti sovietinėse aukštosiose partinėse mokyklose, NKVD/KGB aktyve ir rezerve bei aukštuose sovietinės nomenklatūros sluoksniuose. Taip, kad ties ta vieta Putino Rusija gali būti rami – potencialas yra. Tik reikia jiems paskubėti realizuojant šią gvardiją, nes, ačiū Dievui, tie raudon-skūriai po truputį sensta, sukriošta ir greitai metu jau nebegalės atiduoti duoklės savo šeimininkams.

nu, 2 Chemikas, 2007 09 10 22:50
padėtis Lietuvoje tuo požiūriu būtų visai normali, jeigu rusija nesikištų į Baltijos šalis ir nebruktų čia savo televizijų ir nevykdytų muzikinės “kultūrinės” agresijos, savo dempingu iškreipdami situaciją ir skatindami rusifikaciją.

pikts, 2007 09 11 05:44
ir padekokit uz rusiska propaganda vos ne kas antrai kabelinei TV (kuri transliuoja rusiskus filmus ne valsty-

—

Latvijos rusų savimone ir suteikti galimybę rusams pasijusti pilnaverčiaiiais šalies gyventojais.
Savimone labiausiai kelia armija ir laivynas. Štai ko rusams butu gerai turetų Latvijoje.

to..., 17:37, 2007 09 10 20:23
zinot paskaicius tokius nacistinius komentarus taip ir norisi paklausti kitaip. O kodel lietuviai parsiduoda rusams uz pinigus kaip kokios prosti-tutes? Reiskia rusai gali nupirkt jus ‘so vsemi potrachami’ Isvada: Lietuva mylim, bet rusiskus pinigus labiau.

cc, 2007 09 10 20:31

Ar teisingai aš supratau Jus, p. Butkau, kad rusai iš durnumo ar nėra ka veikti pradėjo organizuotis į ekstremistines organizacijas? Jeigu Jūs išmanote šiame klausime tik tiek, kiek rašė komentatoriai apie Rozovą, tai be reikalo gadinate popierių. Klausimą reikia išstudijuoti, o po to reikšti nuomone. Nevaizduok latvių valdžią šventesniais už popiežių. Nenoriu plačiai šnekėt, bet tokie metodai, kaip buvo pasielgta su Rozova – tai tik stiprina norą konfrontaciją.

tikram lietuviui, dar tikresnis lietuvis, 2007 09 10 22:39
nu ir nafig tai Rusijai ta Lietuva reikalinga, kad grįžtų į glėbį? Dar vieną alkaną pusvelčiui nafta ir dujomis šerti?

evaldas, cia daug nusisnekama, 2007 09 10 23:20
del tos “kulturines agresijos” – tv, muzikos – tai cia rusai maziausiai kalti. jeigu lietuviai ima, tai ko neduoti? lygiai tas pats ir del valdžios parsidavimo. ko jus norite is tu rusu – kad jie sventieji angeliukai butu? tokie principingi, teisingi ir be galo susirupine lietuvs reikalais? durniai jus, ar ka? jeigu koks lietuvs seimo ar kokios nors aukstos istaigos kiaule gatavas parsiduoti, tai ir perka. o ka, turetų nepirkti? daugiau reiketu rupintis

+

bine kalba), Valstybinės kalbos komisijai (kuri labai bijo angli kalbos, bet be kliuciu praleidžia rusu kalbos isigalejima TV), o taip pat ir politikams, kuriems visa tai giliai dzin...

RUSU KALBA YRA UZSIENIO KALBA LIETUVOJE IR TURI TURETI TOKI PAT STATUSA KAIP ANGLU!!!!!!!

Kada ta supras visokie “kalbos sergetojai”, atsiprasant?!?! Kada imsit dirbti savo darba?

Naivus, to Runkelis, 2007 09 11 10:25
Lietuva nėra demokratiška šalis nes pamina Žemaičių tautos teises.
Lietuvos specifika. Kai trūksta vietinių rusų, Maskva pasitelkė žemaičius.

Oberfiureris, 2007 09 11 12:26
truputis minčių apie rusijos atsakomybę dėl okupacijų ir genocido.
kartais išgirstu tokius kliedesius kaip
1) “rusai nekalti, tai komunistai kalti dėl genocido”, 2) “stalinus buvo ne rusas, todėl rusai kaip ir nekalti”, 3) “rusai ir patys nukentejo nuo savo režimo”:
tipiška ruskių ir jų gerbėjų propaganda. pagal tokią logiką galima sakyti kad:
1) vokiečiai nekalti, tai naciai kalti dėl karo ir genocido, (nors vokiečiai skirtingai nuo rusų ir atsiprašė, ir kompensacijas išmokėjo, ir paminklų žydams pristatė), 2) hitleris irgi buvo ne vokietis, todėl vokiečiai kaip ir nekalti, 3) vokiečiai ir patys nukentėjo nuo savo režimo, bet jo neaukština.

aukščiau visko, to žemiau visko,
2007 09 11 15:18
Ar tu žinai, kiek LV yra rusiško kapitalo, investicijų į verslus? Tai jeigu jie ir iškeliaus “į savo tą Rusiją” – tai su visais kapitalais, verslais, bankais ir t.t.

Ar tu žinai, kiek Europoj, įskaitant LV/LT, buvo žydiško kapitalo, investicijų į verslus? Jie “iškeliavo”, ir ką? Pasaulis nesugriuvo. O rusai Baltijoje vaidina XXI a. žydus. Didelė jų dalis netgi tokie ir yra, tik rusakalbiai.

—

patiems savimi, o ne verkslenti, kad rusai skriaudžia. jeigu esam prodazni, jei patys savės negerbiam, tai kokio b cia kazka kaltinti? ir del tos tv tai isvis reiketu nenusisneketi. yra kokie 30 procentu lietuvos gyventoju, kurie is uzsienio kalbu moka vienintele rusu, ir tikrai kitos nebeismoks – amzius ne tas, ne tas gyvenimo budas ir t.t. nei cia ju kalte, nei ka. taip gavosi. TAI KA JIEMS PASIULYSITE – VALINSKO BAJERIUS ISTISAI ZIURETI, AR “MUSU MIESTELIAI” APIE KERNAVE? durniai jus visi cia esate. ateina kita karta, kuri rusiskai ne bumbum ir kuriai isvis nusisnpjauti ant visu rusisku muziku ir laidu. todėl stradalinti, kad vyksta kazkokia tai rusu kulturos ekspansija yra nesamone. galu gale savo vaikus auklejata patys. ir jeigu padarot buduliais, tai rusai cia maziausiai kalti.

Kruglodurov, to Baiba, 2007 09 11 10:39
Nu, rusai pribaltams atneshe kultura. Jegu ne rusai, to jus i dabar v klumpax xodili i vokishkai kalbetumet. Rusu kalba ira Pribaltikos pasididzavimas! Kitos ES shalis ta ne turi! A ka dave letuviai Irlandijai? Bandytus i prostitutkas! Tai kodėl ten turi buti ju marshai?

Kitas rakursas, 2007 09 11 16:17
Vilno gubernija+Kovno gubernija+ Memel=Litva, dydžioji iš pribaltikos teritorijų. Nuo Vilno iki Memelio 300 km. Gintaro kraštas, Marijos žemė, Europos centras. Iki 1918 m. buvo Lenkijos ir Rusijos provincija. 1918 ir 1991 m. jai buvo dovanota nepriklausomybė, kurios mainais į ES labdarą prieš kelėta metų buvo atsiskyta, popigiai pardavus čiabuviams 2 vagonus skalbimo miltelių ir 4 vagonus alaus.

sss, kkklll, 2007 09 11 14:38
visi kas varo ant Rusu jus tik ta ir galit daryt jausdami savo nepilnavertybe, o realiai jusu niex neklauso niekam jus nereikalingi ir visiem ant lietuvos pasauly px

LIETUVAS UN LATVIJAS DIALOGI

Viena no pirmajām valstīm, kuru apmeklēja jaunais Latvijas Valsts prezidents Valdis Zatlers, bija Lietuva. Kā uzsvēris pats V. Zatlers, viņš vēlas veicināt Baltijas valstu vienotību.

Taču šoreiz negribu runāt par to, cik labi draudzējas abas mūsu valstis un tautas, bet tieši otrādi – par tiem gadījumiem, kad starp mums rodas pārpratumi, kas, dabiski, ir mūsu solidaritātes grāvēji un mūsu ienaidnieku papildierocis.

Saprašanas grūtības starp divām tautām var rasties dažādu iemeslu dēļ. No tiem galvenie ir četri: valodas barjera, informācijas trūkums, nacionālie stereotipi un atšķirīga vēstures faktu interpretācija.

Par **valodas barjeru** starp latviešiem un lietuviešiem ir lieki runāt – tās nekad nav bijis. Pierobežā ļaudis tradicionāli runā abās valodās, bet tiem, kas otru valodu neprot, palīdz trešā valoda. No krievu laikiem *lingva franka* loma joprojām ir krievu valodai, bet mūsdienās par to kļūst arī angļu valoda.

Informācijas trūkums tomēr pastāv, neskatoties uz to, kā esam brāļu tautas un kaimiņvalstis. Gan Lietuvā, gan Latvijā vienkāršie ļaudis par kaimiņiem slāviem zina vairāk nekā par kaimiņiem baltiem. Trūkst grāmatu par otro valsti. Trūkst plašāku jautājumu skolu mācību programmās. Esam vienīgie kaimiņi, kas neredz viens otra televīziju vai kaut ziņu kopsavilkumus. Vārdu sakot, esam informatīvā brīvprātīgā pašizolācijā.

Nacionālie stereotipi arī spēlē savu lomu. Tie izveidojušies gadu simteņiem un laiku pa laikam tos mēs atceramies atkarīgi no situācijas. Tad, kad vajadzīga solidaritāte, tiek uzsvērti pozitīvie stereotipi – vienīgās palikušās baltu tautas ar visarhaiskākajām mūsdienu indoeiropiešu valodām un unikālo etnokultūru, Otrā pasaules kara un staļinisma upuri utt.

Tomēr kad situācija ir konkurences fonā, sāk darboties negatīvie stereotipi. Latvieši apgalvo, ka viņi esot pārāki pār lietuviešiem pirmkārt tāpēc, ka viņi pārsvarā esot progresīvie luterāņi, bet lietuvieši – konservatīvie un atpalikušie katoļi. Jau kopš brāļu draudzes laikiem latvieši kļuvuši turīgāki, izglītotāki un civilizētāki, cara un pirmās republikas laikos nabaga leiši plūduši uz Latviju kalpot pie saimniekiem vai strādāt rūpnīcās. Latviešu tautas anekdotēs lietuvietis tēlots kā muļķis un neveiklis. Tāpēc mūsdienās šī atcere latviešiem rada izbrīnu un sašutumu: kā tad bijušie kalpi un antiņi iedrošinājās iesakņoties Latvijas tirdzniecībā! Līdz ar to, kā kompensācijas mehānisms, ir parādījies jauns lietuvieša stereotips: savtīgs, tirgonis, skopulis.

Neatpaliek arī lietuvieši. Latviešiem tie pārmet iniciatīvas trūkumu, pasivitāti, pat tūlīgumu, ilgošanos pēc pavēlēm un komandām vai direktīvām, uzpūtību, kā arī to, ka senatnē viņiem nav bijis savas valsts un tāpēc latviešiem tagad neesot pietiekamas valstiskuma pieredzes, latviešiem esot raksturīga lielāka padevība, piekāpšanās, izdabāšana okupantiem un sadarbība ar viņiem, lai nu kas tie būtu. Lietuviešu folklorā latvietis tiek tēlots kā savtīgs un skops saimnieks, turklāt vēl burvis, vārdotājs.

Taisnības dēļ jāsaka, ka starp lietuviešiem un latviešiem tomēr visbiežāk darbojas tieši pozitīvie stereotipi. Pat pēc robežkonflikta NATO sammita laikā 2006. gada novembrī, kad dažādu ieganstu dēļ tika izveidotas milzīgas krāvmašīnu rindas uz Lietuvas-Latvijas robežas un Lietuvas medijos parādījās asi antilaviski komentāri, sabiedrības aptauja Lietuvā liecināja, kā vairākums cilvēku neņem ļaunā šo „cūcību“, uzskatot to par Krievijas radītu provokāciju, kuras mērķis bijis mūsu tautu sanaidošana ar naivās Latvijas valdības rokām. Bet Eiropvīzijas balsošanas rezultātu pasludinājums no Latvijas ar vārda *braļukas* pielikumu deva vairāk, nekā vesela gada diplomātu darbs pozitīva valsts tēla veidošanā. Restorānu tīkls „Bernelių užeiga” pat bija pasludinājis līdz Jāņiem 20% atlaidi visiem viesiem latviešiem un akcijas laikā turēja pie ieejām izkārtus Latvijas karogus.

Skaļi izteikti pārpratumi parādījās 90. gadu beigās, kad Lietuva sāka celt Būtiņģes termināli. Tad tika mesti argumenti, ka tur esot vēsturiskā latviešu zeme, kādreiz uzdāvināta Lietuvai. Pēc tam sekoja jau pamatoti ekoloģiskie un tehniskie motīvi, kurus savukārt Lietuvas puse pilnīgi ignorēja, pretargumentējot, ka Latvija vienkārši baidās no Būtiņģes konkurences ar Ventspili. Lietuva uzsvēra termināļa nepieciešamību, atceroties blokādi no Krievijas 1990. g. Vēsture parādīja, ka taisnība bijusi abām pusēm. Pirmkārt, divas avarijas pierādīja, ka Būtiņģes terminālis nav pilnīgi drošs. Otrkārt, apturēta naftas piegāde pa caurulēm no Krievijas šodien būtiski negatīvi ietekmētu mūsu valstu ekonomiku, ja nebūtu šā termināļa.

Cūkgaļas, olu, sieriņu, piena, sērkociņu un citu sīku tirgoņu kariņu pamatā, manuprāt, bija veco stereotipu recidīvi – uzņēmēji no Skandināvijas, Vācijas, Igaunijas, pat Krievijas – lūdzu, bet no Lietuvas – nē! Tie kariņi gandrīz beidzās 2004. gadā, kad Lietuva un Latvija iestājās ES. Ar minētajiem kariņiem netieši saistās Lietuvas muitnieku un tiesas izrēķināšanās ar latvieti riteņbraucēju J. Silovu, kas zināmā mērā varēja izskatīties arī kā atriebība par Latvijas robežsargu un muitnieku augstprātīgu un saspīlēti formālu attieksmi pret lietuviešiem. Jebkurā gadījumā tāda ierēdņu rīcība grauj labu valsts tēlu otrajā valstī.

Kas būtu jādara, lai pārpratumu starp mūsu valdībām un tautām būtu mazāk?

Vispirms biežāk jākontaktējas. Abu valstu parlamentos ir grupas sadarbībai ar otro valsti – jāveicina un jāpaplašina to darbība. Turklāt, jūtamu

A. Butkus. Baltiškos impresijos

ienākumu, cerams, ienesīs arī nesen dibinātā Lietuvas un Latvijas foruma asociācija.

Otrkārt, jāpanāk, lai abu valstu sabiedrības redzētu otrās valsts televīziju, dzirdētu valsts valodu. Tas viss palīdzētu pazīt radniecīgo tautu caur iekšpolitiku un kultūru. Pagaidām šīs jomas pieejamas tikai to pārstāvjiem.

Treškārt, jāliek malā vecie un novecojušie stereotipi. Tagad nav 19., bet 21. gadsimts – cita realitāte, cita tautu pieredze, citi viedokļi un standarti. Jāmēģina saskaņot arī vēsturisko viedokļu atšķirības, kas izraisa pārpratumus un liekas diskusijas.

Lai nu kā, bet nākotne ir mūsu rokās. Izmantosim to par labu mūsu valstīm un tautām.

Publicēts

Latvijas Avīze, 2007. 17. jūlijā

Etniskums Eiropā: sociālpolitiskie un kultūras procesi. Starptautiskā zinātniskā konference 2007. gada 24.– 26. maijs (Rakstu krājums). Rēzekne, 2008. 216.– 221. lpp.

LIETUVA IR LATVIJA: LAIKAS ATSISAKYTI SENŲJŲ STEREOTIPŲ

Čia nebus kalbama apie tai, kaip gražiai draugauja abi mūsų šalys ir tautos, bet atvirkščiai – kalbėsiu apie tuos atvejus, kai tarp mūsų randasi nesusipratimų, kurie, natūralu, yra mūsų solidarumo griovėjai bei papildomas ginklas nedraugams.

Supratimo sunkumų tarp dviejų tautų gali rasti dėl keleto priežasčių. Iš jų svarbiausios yra keturios: kalbos barjeras, informacijos stoka, tautiniai stereotipai ir skirtinga tų pačių istorijos faktų interpretacija.

Apie **kalbos barjerą** tarp lietuvių ir latvių nėra ko kalbėti – jo niekada ir nebuvo. Pasienyje žmonės tradiciškai šneka abiem baltų kalbomis, o nemokantiems antrosios praverčia trečioji kalba. Nuo rusų laikų *lingva franka* vaidmuo vis dar tenka rusų kalbai, tačiau mūsų dienomis trečiajia kalba ima tapti anglų. Vis dėlto geriausias bendravimas esti tada, kai žmonės šneka vienas kito kalba be trečiosios tarpininkavimo. Juo labiau, kai kalbos yra tokios artimos.

Paradoksalu, bet **informacijos trūkumas** vis dėlto egzistuoja, nors ir esam brolių tautos bei geografiniai kaimynai. Tiek Lietuvoje, tiek Latvijoje eiliniai žmonės apie kaimynus slavus žino daugiau nei apie kaimynus baltus. Trūksta knygų apie antrąją šalį. Trūksta platesnių klausimų mokyklinėse programose. Esame vieninteliai kaimynai, nematantys vieni kitų televizijos – net žinių santraukų. Žodžiu, esame savanoriškoje informacinėje izoliacijoje.

Tautiniams stereotipams irgi tenka savas vaidmuo. Tie stereotipai susiformavę per šimtmečius ir nėra vienpusiški. Mes juos vis prisimenam priklausomai nuo situacijos. Kai reikia solidarumo, akcentuojami pozityvieji stereotipai – vienintelės išlikusios baltų tautos su archajiškiausiomis dabartinėmis indoeuropiečių kalbomis ir unikalia etnokultūra, Antrojo pasaulinio karo bei sovietizmo aukos ir t.t.

Tačiau situacijai pakvopus konkurencija, prisimenami negatyvieji stereotipai. Latviai tada tvirtina esą pranašesni už lietuvius jau vien todėl, kad jie (išskyrus latgaliečius) yra pažangieji liuteronai, o lietuviai – konservatyvūs ir atsilikę katalikai. Jau nuo 18 a. latviai valstiečiai tapę turtingesni, labiau išsilavinę ir civilizuotesni, caro ir pirmosios respublikos laikais vargšai „leišiai“ plūste plūdę į Latviją tarnauti pas ūkininkus ar dirbti gamyklose. Latvių liaudies anekdotuose lietuvis vaizduojamas kaip vėpla ir nevykėlis.

A. Butkus. Baltiškos impresijos

Šitų prisiminimų fone mūsų laikų lietuvių aktyvumas latviams kelia nuostabą ir susierzinimą: kaip čia buvusieji tarnai ir žiopleliai drįso ir sugebėjo įsigalėti Latvijos prekyboje! Todėl kaip kompensacija atsirado naujas lietuvių stereotipas: savanaudis, prekeivis, šykštuolis. Lietuvis – tai esą ne tautybė, o profesija. Šis stereotipas Latvijoje pakeitė tarpukario laikų žydo stereotipą.

Neatsilieka ir lietuviai. Latviams jie prikiša iniciatyvos stoka, pasyvumą, net tingumą, įsakymų ir komandų ar direktyvų ilgesį, pasipūtimą, taip pat tai, kad senovėje jie neturėję savos valstybės, ir todėl latviai dabar neturį pakankamos valstybiškumo patirties, latviams esąs būdingas didesnis nuolankumas, pataikavimas okupantams ir bendradarbiavimas su jais, kad ir kas tie būtų. Lietuvių tautosakoje latvis vaizduojamas kaip savanaudis ir šykštus ūkininkas, be to, dar ir burtininkas, užkalbėtojas.

Teisybės dėlei reikia pasakyti, kad tarp lietuvių ir latvių dažniausiai veikia būtent pozityvieji stereotipai. Net po pasienio konflikto NATO samito metu 2006 m. lapkričio mėn., kai įvairiais pretekstais Latvijos vyriausybė priverė sieną su Lietuva ir mūsų žiniasklaidoje pasirodė aštrių antilaviškų komentarų, visuomenės apklausa Lietuvoje liudijo, kad dauguma žmonių nepyksta ant latvių už šią „kiaulystę“, aiškindami tai kaip Rusijos sukeltą provokaciją, kurios tikslas buvęs mūsų tautų supjudymas naivios Latvijos vyriausybės rankomis.

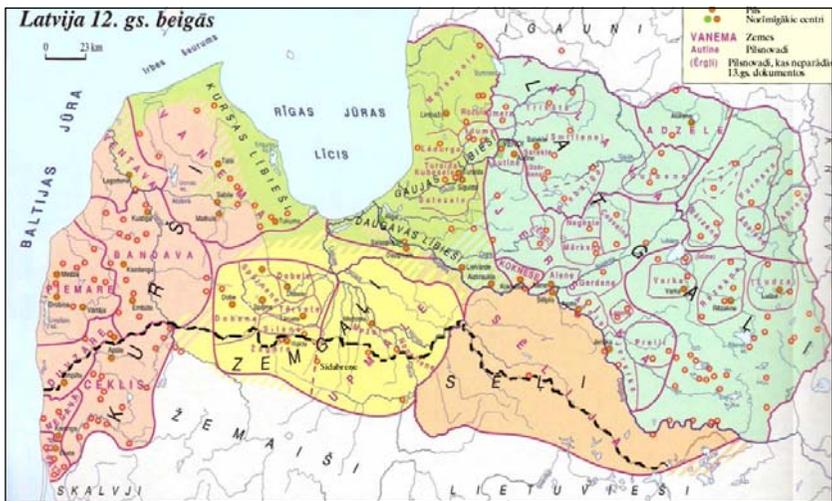
O Eurovizijos balsavimo rezultatų paskelbimas iš Latvijos, palydėtas žodžiu *braliukas*, davė daugiau, nei visų metų Latvijos diplomatų darbas, kuriant pozityvų savo šalies įvaizdį Lietuvoje. Vienas iš Lietuvos restoranų tinklų net buvo paskelbęs 20 proc. nuolaidą iki Joninių visiems svečiams latviams ir akcijos metu laikė prie įėjimų iškeltas Latvijos vėliavas.

Istorijos faktai

Vienas kitas nesantaikos obuoliukas pasitaiko ir interpretuojant mūsų bendros istorijos įvykius. Dabartiniai Latvijos istorijos žemėlapiai vaizduoja 12 a. Latviją kaip valstybę, sudarytą iš kuršių, žiemgalių, sėlių, latgalių ir lyvių genčių junginio (1 pav.). Pagal tokią logiką išeity, kad 13-14 a. Lietuva, priešindamasi Livonijos vokiečių agresijai, „okupavo“ pietines kuršių, žiemgalių ir sėlių žemes, o kovas su vokiečiais pralaimėję kuršiai ir žiemgaliai „išdavikiškai“ bėgę į Lietuvą.

Skirtingai traktuojamas Livonijos padalijimas 1561 m. – ji esą prisijungusi ne prie LDK, o prie Lenkijos (iš tikrųjų Lenkija iki Liublino unijos į Rusijos-Livonijos karą nesikišo) (2 pav). Tuo tarpu Lietuvos istorijos žemėlapiai be skrupulų įtraukia į LDK sudėtį ir vasalinę Kuršo Kunigaikštystę (1561-1795), nors pastarosios statusas buvęs visai kitoks nei Inflantų.

Tiek Latvijos spaudoje, tiek interneto forumuose vis dar paeskaluojamas Palangos istorinės priklausomybės klausimas – pasirodo samprotavimų, kad

1 pav. Šiaurės baltų ir finų genčių žemėlapis, pavadintas „Latvija 12 a. pabaigoje“ (punktyru pažymėta dabartinė Lietuvos-Latvijos siena).

Rėzeknes pils kā centrs novada pārvaldei un tirdzniecības sekmēšanai celta ap 1285. g. ordeņa mestra Šurborgas Vilhelma laikā. Pili mitinājās fogts – zemes soģis, kas bija pakļauts Daugavpils komturam. Viens no Rėzeknes fogta pienākumiem bija uzmanīt situāciju uz robežas ar Krieviju. No 1348. līdz 1555. g. ir zināmi 17 Rėzeknes fogtu vārdi.

1559. g. Rėzeknes pils nonāca Polijas īpašumā, un tajā tika noņemti poļu garnizons. 1577. g. pili ieņēma Ivana Barga krievu karaspēks, taču pēc 5 gadiem poļi pili atkaroja. Intensīvas kaujas Rėzeknes pils piedzīvoja arī zviedru-poļu kara laikā 17. gs., kad pils vairākkārt mainīja savus saimniekus.

2 pav. Tekstas iš informacinio stendo prie Rėzeknės piliakalnio. Jame rašoma, jog 1559 m. Rėzeknės pilis pateko Lenkijos nuosavybėn ir joje buvo įkurdinta lenkų įgula. Iš tikrųjų iki Liublino unijos (1569) Lenkija į Maskvos-Livonijos karą nesikišo; kare dalyvavo tik LDK pajėgos, gynusios Livoniją nuo maskvėnų.

Palangos pajūris esąs „atiduotas“ ar net „dovanotas“ Lietuvai 1921 m. Čia verta priminti, kad jis niekada nėra priklausęs nei Livonijai (neskaitant laikinų Žemaitijos dovanojimų), nei Kuršo Kunigaikštystei. Ir tikrai ne tarptautinėmis sutartimis 1819 m. šis ruožas patekęs į Kuršo gubernijos sudėtį.

Net „tautos valios“ farso rusai tąsyk nesuvaidino, kaip Abrenės atveju 1944 m. Ir būtent valstybingumo tradicijų stoka leido latviams 1919 m. įvesti savo kariuomenę į Palangą, nematant skirtumo tarp buvusios Kuršo Kunigaikštystės (paskutinysis valstybingumo subjektas) ir Kuršo gubernijos – rusų okupantų (lietuvų požiūriu) sukurto administracinio vieneto.

Mūsų laikų diplomatiniai ginčai ir nesusipratimai

Garsiai įvardyti nesusipratimai pasirodė praėjusio amžiaus 10 dešimtmečio pabaigoje, kai Lietuva prie Šventosios pradėjo statyti Būtingės

A. Butkus. Baltiškos impresijos

naftos terminalą. Būtent tada pasipylė argumentai, kad ten esanti istorinė latvių žemė, kadaise dovanota Lietuvai. Po to sekė jau pagrįsti ekologiniai ir techniniai motyvai, kuriuos savo ruožtu Lietuvos pusė visiškai ignoravo, kontrargumentuodama, kad Latvija paprasčiausiai bijanti Būtingės konkurencijos su Ventspiliu.

Pati Lietuva akcentavo terminalo būtinybę, prisimindama blokadą iš Rusijos pusės 1990 m. Istorija parodė, kad teisios buvo abi šalys. Visų pirma, dvi avarijos įrodė, jog Būtingės terminalas nėra visiškai saugus. Antra vertus, nutrauktas naftos tiekimas „Družbos“ vamzdynu iš Rusijos šiandien iš esmės negatyviai paveiktų mūsų šalių ekonomiką, jeigu nebūtų šio terminalo.

Lietuvos ir Latvijos santykius laikinai aptemdydavę kiaulienos, kiaušinių, sūrelių, pieno, degtukų ir kiti prekybininkų kariukai. Jų pagrindas, ko gero, buvo senųjų stereotipų recidyvai. Latvijoje mėginta vadovautis principu: verslininkai iš Skandinavijos, Vokietijos, Estijos, net Rusijos – prašom, bet iš Lietuvos – ne! Tie kariukai beveik baigėsi 2004 m., kai Lietuva ir Latvija įstojo į ES.

Nemalonius prisiminimus sukelia 2005 m. gegužės 9-oji, kai Latvijos prezidentė, numojusi ranka į deklaruotą Baltijos šalių vienybę, išvyko į Maskvą dalyvauti Antrojo pasaulinio karo pabaigos minėjime.

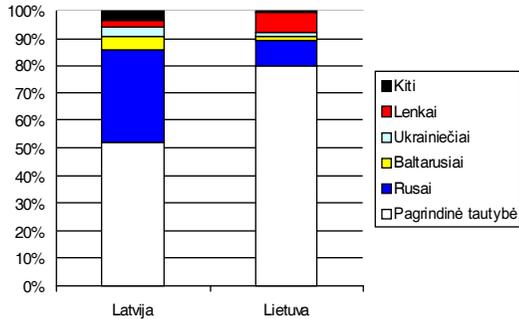
Dviem paskutiniams plačiau žinomiems nesusipratimams nėra nė metų. Per NATO samitą Rygoje 2006 m. lapkritį, kai buvo dirbtinai privarta ES vidinė siena tarp Lietuvos ir Latvijos, krito į akis latvių pareigūnų argumentų įvairovė ir paviršutiniškumas: kamščiai Latvijos pasienyje su Rusija, blogi Latvijos keliai, NATO samitas (nors mašinos daugiausia laikytos Latgalos pusėje) ir kt. Visi tie argumentai, o ypač trečiasis, kėlė nuostabą – tarsi Lietuva būtų kokia prorusiška teroristinė valstybė, negatyviai nusiteikusi NATO atžvilgiu.

Lietuvos visuomenės tie argumentai neįtikino, o Latvijos įvaizdžiai buvo suduotas smūgis – buvo sakoma, kad Latvija tuo metu elgiasi kaip NVS, o ne kaip ES šalis. Be to, visa tai priminė praėjusius „pieno kariukus“ ir jų priemones bei pretekstus, nes ir po šios akcijos sunkvežimių eilės Latvijos-Rusijos pasienyje išliko, o Latvijos keliai Latgaloje Rusijos kryptimi iš esmės nepagerėjo.

Antrasis nesusipratimas buvo Lietuvos prezidento išdėstyti „pamokymai“ Latvijai ir Estijai, kaip jos turėtų elgtis su savo nepiliečiais. Interviu radijui „Echo Moskvi“ Lietuvos prezidentas leidęs sau neatsargiai pasakyti, kad Lietuva galėtų būti pavyzdys šiaurės kaimynėms pilietybės klausimu, nutylėjęs, kad buvusiųjų sovietinių migrantų disproporcija Latvijoje ir Lietuvoje yra milžiniška (plg. 3 pav.). Net mūsų dienomis, t. y. po 17 nepriklausomybės metų rusai Latvijoje sudaro 28 proc. gyventojų, o Lietuvoje – tik 6 proc.

Talino balandžio įvykiai ryškiai parodė, kad Latvijos ir Estijos atsargi nuostata dėl pilietybės buvusi visiškai teisinga. Beje, pilietybės įstatymo

3 pav. Latvijos ir Lietuvos gyventojų nacionalinė sudėtis 1990-1991 m.

skirtumai ankstesnių Lietuvos vadovų pradėti akcentuoti jau pirmaisiais atkurtosios nepriklausomybės metais, siekiant didesnio Rusijos palankumo Lietuvai. Latvijoje į tokius pareiškimus būdavo žiūrima kaip į nesolidarų Lietuvos elgesį ir vandens pylimą ant propagandinio Rusijos malūno.

Vietoje išvadų

Kas darytina, kad nesusipratimų tarp mūsų vyriausybių ir tautų būtų mažiau?

Pirmausia, reikia dažniau kontaktuoti. Abiejų šalių seimuose yra tarp-parlamentinės grupės ryšiams su antrąja šalimi – reikia skatinti ir plėsti tų grupių veiklą bei įtaką.

Antra, reikia pasiekti, kad abiejų šalių visuomenės matytų kitos šalies televizija, girdėtų valstybinę kalbą. Visa tai padėtų pažinti giminiškąją tautą ne tik per „Maksimas“ ar „Drogo“ parduotuves, bet ir per vidaus politiką, per literatūrą ir apskritai kultūrą. Kol kas šios sritys plačiau prieinamos tik jų atstovams.

Trečia, laikas atsisakyti senųjų stereotipų. Dabar ne 19, o 21 amžius – kita realybė, kita tautų patirtis, kiti požiūriai ir standartai. Reikia bandyti suderinti ir istorinių požiūrių skirtumus, kurie tik kelia nesusipratimus ir nereikalingas diskusijas.

Kad ir kaip bebūtų, ateitis yra mūsų rankose. Išnaudokim tai mūsų valstybių ir tautų labui!

Parengta pagal pranešimą, skaitytą konferencijoje „Etniskums Eiro-pā: sociālpolitiskie un kultūras procesi” (Rēzeknės aukštoji mokykla, 2007 m. gegužės 24-26 d.)

Publikuota

<http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=15043656>

2007 lapkričio 18

Komentarai

(delfi.lt; iš viso – 205)

+

Latvis ZV, 2007 11 17 23:27
/.../ Man tiesiog keista, ka Rygoje negirdėjome apie Dainu sventę Lietuvoje. Kodel Latvijoje mes negaletu zureti Lietuvos TV. Tikrai man labai keista!

pusnis, 2007 11 18 01:34
Iš tikrųjų galėtų rodyti nors viena Latvijos TV kanalą, gal net latviškai pramoktumėm ;) Rusų kanalų milijonas, lenkų irgi nemažai, o latvių ar estų nė vieno. Kažkaip nenormalu...

XXX, 2007 11 18 11:04
Jei matytume Latvijos o jie Lietuvos TV geriau suprastume vieni kitus. Skirtumu tarp musu is tiesu nedaug. Tada ir vietoj žydų stereotipo neatsirastu lietuvio su tokia neigiama potekste.

Valdemārs, 2007 11 18 12:39
Dažreiz ielienu jūsu Delfi un mēģinu salasīt nacionālās ziņas, jo Latvijā informācija par notikumiem Lietuvā ir ļoti švaka. Jāsaka, ka ar katru reizi arvien vairāk saprotu no tā ko lasu. Tā kā zināma līdzība mūsu valodās ir. Išveikata :)

Latvian, 2007 11 18 13:42
I have noticed that Lithuanians don't understand Latvian at all, even they do not recognize (!) which language it is, while Latvians have no doubt when Lithuanians speak, and in overall understand words and meaning. Why it's so?

to Latvian, 2007 11 18 14:30
Not so, lithuanians do understand latvian. The latvian language is the closest living language to lithuanian. Not too much effort is required to speak it well for a lithuanian.

Arnoldas, 2007 11 18 17:21
Autorius teisingai paminejo senas lietuviskas prorusiskas politikos

—

Cha cha, 2007 11 18 18:14
K. Petrauskis vengia keistis su Latvijos TV laidomis, nes latviai pamatys, kad mūsų TV produkcija per žemo lygio. Bus neadekvatūs mainai.

abba, 2007 11 18 00:11
Nesuprantu latviu kalbos absoliuciai, jau serbu man labiau suprantama nei musu "braliuku"

Nereikia čia spangti., 2007 11 18 02:11
Vadovaujantis tokia logika anglai turētu broliuotis su prancūzais ir vokiečiais. Jų kalbos taip pat giminingos, kaip ir lietuvių ir latvių kalbos. Man latviai jokie ne broliai. Kaimyni? Be abejonės – taip. Bet ne daugiau. Panašus skirtumas ir tarp skandinavų.

kirbis, 2007 11 18 11:37
O kam mums reikia tiek smarkiai puolti į glebį kaiminams-latviams, jik ir Smetuonos ir Tarybiniais laikais santykiai tarp Lt ir LV nebuvo glaudus. Nebus ir dabar tokių santykių, nes latviai gerbia tik savąs latvius.

Liudas, 2007 11 18 12:59
Kažkodėl niekas iš istorikų nepasidomi, kaip Latvija 1919 m. įvedė kariuomenę į Palangą. Juk jau tada sieną saugojo Lietuvos pasieniečiai. Yra žinoma, kad įvedimo momentu pasienyje stovėjo vienas Lietuvos pasienietis, palangiškis Dirvonskis. Jis mirė jau sovietų okupacijos metais ir pats papasakojo, kad pamatęs iš Liepojos pusės atvažiuojant kelias gurguoles ir raitelių būrį – iš šautuvo šovė į viršų. Po to nieko neatsimena, bet atsibudo Liepojos ligoninėje. Jam iš latvių pusės paleistas šūvis buvo taiklus ir kulka, išmušusi kelis dantis, išėjo per sprandą. Tą jis pats pasakojo komentaro autoriui ir rodė sužeidimo pėdsakus, kada su šio pasieniečio sūnumi

tradicijas dar nuo Smetonos laiku puoselejams. Faktas, kad Lietuva skalde Baltu vienybe, snipinedama baltus ir teikdama slapta informacija apie latvius ir estus Stalino imperijai. Senos “geros” tradicijos islieka ir siandien.

Motiejukas, Smilgai, 2007 11 18 17:43
Rusai artimesni lietuivio mentalitetui.
Ne tik mentalitetu, bet ir kultūra. Tas pats lygis. Todėl su latviais sunkiau, nes reikia pasitempti.

Birute, 2007 11 19 18:19
Labai naudinga butu pasiskaityti ponui Petrauskiui, kad neaiskintu kaip toli yra Ryga – net signalas nepasiekia...Taip atsakoma Latvijos lietuviams. Matyt teks ieskoti valstybes pinigų Pasvalio retransliatoriui sutvarkyti, o tai ir 90-uju sprendimai ir 2007 aktualijos liks neigyvendintos...

Tomas, 2007 11 18 17:33
Latviai turi nuoskauda, kad lietuviai nepasitare su jais ir estais ipilietino okupacinius kolonistus be jokiu islygu ir po to dar rodo pirštu i latvius ir estus "ziu, ten blogieciai".

Laima, 2007 11 19 20:11
Kai nuvažiuoju į Latviją, visada žiūriu laidą “100 gramu kultūras”, taip pat “Panoramą”. Pernai pataikiau būti, kai transliavo R. Paulo jubiliejinį koncertą. Buvau sužavėta. Bet ne tai svarbu. Latvijos TV turi būti matoma Lietuvoje pirmiausia dėl informacijos, o ne dėl “gražių-negražių” laidų.

atostogų metu buvo atvykęs į Palangą. Taigi, turėtų būti ir Lietuvos bei Latvijos (bent ligoninės) archyvai. Taigi, nebuvo jau toks bekraujis Palangos 1919 m. užėmimas.

start, 2007 11 18 13:21
gaila, kad neparase apie linksmaji lt/lv juros sienos nustatyma. iki es/nato cia buvo idomi istorija.

Smilga, 2007 11 18 17:39
Lietuviai geriau jaučiasi su rusais, negu su latviais. Rusai artimesni lietuivio mentalitetui. Latviai kazkokie uzsienieciai, o su estais is vis nieko bendra nera, tik sedeta kuri laika tame paciam kalejime ir tiek.

tėvocis, 2007 11 19 00:04
Latviešus ar igauņiem vieno viss, izņēmot etnisko izcelsmi; latviešus ar leišiem šķir viss, izņēmot etnisko izcelsmi. Tomēr šis etniskais tuvums nav tik ļoti izteikts, lai tas būtu acīmredzams ne tikai baltu valodu lietpratējiem, bet arī ikvienam latvietim un lietuvietim.

QW@, 2007 11 18 17:03
Latvių liaudies anekdotuose lietuvis vaizduojamas kaip vėpla ir nevykėlis.
Anekdotai atspindi tiesa

„LITWA ŚRODKOWA“

„Anais“ laikais važinėdami su studentais į kalbines ir tautosakines ekspedicijas, lankėme ir Baltarusijos TSR gyvenančius lietuvius. Išpūdis būdavo dvejopas. Žavėdavomės gyva archajiška lietuvių šneka baltarusių kalbos apsupty, retomis, mums dar negirdėtomis dainomis. Tačiau glumino žmonių pasakojimai apie lietuvių puoselėtojų persekiojimus ir suvokimas, jog lietuvių kalba čia vartojama kaip carų laikais – tik namie, kai kur vos ne pašnibždom.

Tomis dienomis, grįždami į Kauną, aplankėm kelias apylinkes Vilniaus krašte. Ten irgi jautėmės tarsi persikėlę 100 metų į praeitį – parduotuvėje žmonės kalbėjo rusiškai, o paklausti, kur čia gyvena lietuviai, gūžčiojo pečiais ir purtė galvas. Vienos parduotuvės lankytojai atrodė itin varganai: vilkėjo vatinukus („šimtasiūles“), avėjo purviniais auliniiais, o ir aplink parduotuvę telkšojo skysto purvo bala. Ore aidėjo „branj i slavianskaja reč“.

Sustingęs laikas

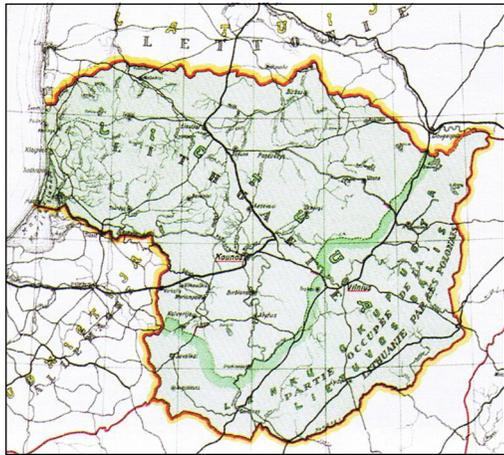
Pervąžiavus tas Lietuvos apylinkes šiais laikais, padėtis atrodo kiek kitaip. Daugelis buvusių rusakalbių dabar jau šneka „po prostu“, kaip tuteišiai, ir dedasi lenkais. Iš anų laikų liko tik gūžčiojimas pečiais ir galvos purtymas, jei ko paklausi lietuviškai. Kai kuriose apylinkėse buvusius viešuosius užrašus rusų kalba pakeitė užrašai Lenkijos valstybine kalba. „Po litewski“ nelabai susikalbėsi net seniūnijoje. Jei nustebeš imsi karpyti ausimis, tau paaiškins, kad lietuvių kalba čia yra „język pogański“ ar „chamska mówa“, kurią caro pavedimu sukūrė „russkije litovcy“ Ivan Jablonskij ir Ivan Basanovič, kad išstumtų tikrąją Lietuvos kalbą – lenkų; katalikybė esanti „polska wiara“ (todėl bažnyčiose lietuviškos pamaldos nelabai pageidautinos), o lenkų šaknys čia esančios „od wieków“.

Gausi ir istorijos pamoką. O ji bus tokia. 1920 m. gen. L. Želigovskis Vilnių išvadavo iš „klumpėtų chamų litvinų“ ir atkūrė senosios Žečpospolitos teritorijos dalį, kurią pavadino „Litwa Środkowa“ (Vidurio Lietuva). Vakarų Lietuva esą likusi neišvaduota ir valdoma „litvinų“ ar „žmudų“ (žemaičių) su sostine „Kownu“, o Rytų Lietuvą (Baltarusijos dalį) laikė užgrobusi tuometinė Sovietų Rusija. Po dvejų metų (1922) Vidurio Lietuva pasiprašiusi prijunginama prie Lenkijos, ką toji ir padarė (žr. 1 ir 2 pav.). Vilniaus vadavimas esąs buvęs būtinas dar ir dėl galimo pakartotinio Sovietų Rusijos puolimo – Lietuva, girdi, būtų praleidusi Raudonąją armiją Varšuvos link. Be to, jei Vilnius būtų likęs Lietuvai, tai jį nuo Lietuvos

netrukus būtų atplėšę bolševikai. Vadinas, Želigovskis išgelbėjęs vilniečius ne tik nuo „litvinų“, bet dar ir nuo Rusijos.

Jei būsite taktiškas, neužduosite vietiniams klausimo: jei taip, tai ar tik ne nuo Rusijos tada „gelbėjo“ Lenkiją Hitleris 1939 m. rugsėji? Kitas netaktiškas klausimas būtų, kada gi Vilnius senovėje priklausė ne LDK, o Lenkijai? Neklauskite ir apie Vilniaus krašto lietuvišką vietovardyną, nes tada net pats pašnekovas ims abejoti, ar jo lenkiškos šaknys čia „od wieków“. O jei pašnekovas dar ir mokytojas, jis pats nutylės faktą, jog „Wileńszczyzna Polska“ nėra kokios nors lenkų tarmės tęsinys, o tik atneštinė kalba, atsiradusi rusų-baltarusių-lenkų kalbų pagrindu, 18-20 a. slavėjant čia gyvenusiems lietuviams.*

Vilniaus krašto tarpukarinio statuso interpretacija iki šiol skiriasi Lietuvos bei dalies Lenkijos istorikų darbuose, taip pat tą laikotarpį vaizduojančiuose politiniuose žemėlapiuose (plg. 1 ir 2 pav.). Ši interpretacija atsispindi ir tarpukariu statytuose paminkluose abiejų šalių kariams: tiek lietuviai, gynę šalį nuo agresorių, tiek lenkai, Lietuvos Respublikos atžvilgiu elgęsi kaip agresoriai, vadinami didvyriais, destis, kas tuos memorialus statė – lietuviai ar lenkai (3 pav.).

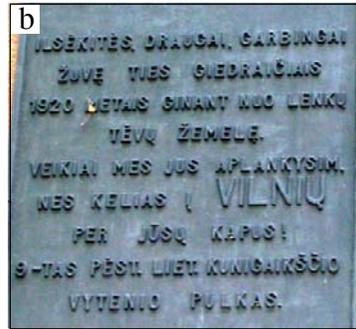

1 pav. Lietuvos Respublika 1927 m. (Lietuva skaitmenimis 1918-1928. Diagramų albumas. Kaunas, 1928.)

2 pav. Lietuvos Respublika 1923-1939 m. Lenkijos istorikų supratimu.

* Šitai ne kartą yra įrodę ne tik lietuviai, bet ir lenkų mokslininkai, plg. J. Rozvadovskio (Rozwadowski), M. Balinskio (Baliński), T. Lipinskio (Lipiński), J. Ochmanskio (Ochmański), H. Turskos ir kt. darbus, tačiau Vilnijos šovinistai lenkai ir jų spauda šiuos tyrinėjimus nutyli.

3 pav. Lenkijos-Lietuvos karo atspindžiai memorialuose: a, b – Giedraičių (Molėtų r.); c – Máišiagalos (Vilniaus r.) (*Garbė kritusiems didvyriams 1920*); d – Nemenčinės (Vilniaus r.) (atminimo lenta ant bažnyčios sienos: *Kritusiems už Lenkijos Respublikos laisvę ir nepriklausomybę 1918?-1921 metais*)

4 pav. Armijos krajojvos 1942 m. nukankinto lietuvio girininko J. Kvietkaus kapas Máišiagaloje (Vilniaus r.). Visas antkapio epitafijos tekstas buvęs toks: *Ilsėkis ramybėje tėviškės žemėje*. Netrukus žodis *tėviškės* lenkų šovinistų buvo nukapotas.

Būna, kad net kapinės tampa anti-lietuviškos arogancijos lauku. Tipiškas jos pavyzdys – girininko J. Kvietkaus kapas Máišiagaloje (4 pav.). Kapinių užrašai dažnai naudojami kaip argumentas, kad lietuviai šiame krašte niekada nebuvo – mat visi užrašai lenkiški. Tačiau būtent kapinių užrašai įrodo, kad net 20 a. pradžioje šis kraštas dar nebuvo visiškai suslavėjęs, nes dalis pavardžių yra akivaizdžiai lietuviškos kilmės (5 pav.). Atsižvelgiant į tai, kad pačių lietuvių net vardus to laiko lenkų tradicija transkribavo lenkiškai (*Jonas – Jan, Petras – Piotr*, plg. 6 pav.), darosi aišku, jog dalis ir slaviškos kilmės ar struktūros pavardžių galėjo priklausyti lietuviams. Atveju, kad etnis lenkas pakeistų savo pavardę į lietuvišką, nėra buvę.

„LITWA ŚRODKOWA“

5 pav. Lietuviškos kilmės pavardžių pavyzdžiai: a – Nemenčinės (Vilniaus r.), b – Butrimonių (Šalčininkų r.), c – Eišiškių (Šalčininkų r.), d – Máišiagalos (Vilniaus r.) ir e – Pabėržės (Vilniaus r.) kapinėse. Jei ne patys šių pavardžių savininkai, tai bent jų tėvai ar seneliai neabejotinai buvę lietuviai.

6 pav. Lietuvių kareivių asmenvardžiai lenkų memorialuose: kairėje – Petro Stockaus antkapis Máišiagaloje (lenk. *Stoczkus Piotr, żołnierz litewski 8 11 1920*), dešinėje – lietuvių Mykolo Karvelio ir Jono Trumpakajo pavardės memorialinėje lentoje ant Nemenčinės bažnyčios sienos (lenk. naudininkas *Michałowi Korwelisowi, Janowi Trumpakajowi*)

A. Butkus. Baltiškos impresijos

Antilietuviška arogancija šiame krašte išlikusi per visą sovietmetį. Ji buvusi tokia stipri, kad 1989–1990 m. ja bandė lošti Maskva ir jedinstvininkai – esą jau verčiau autonomija CCCP sudėtyje nei nepriklausomos „chamskos Litvos“ dalis. (Tam tikra prasme šią aroganciją perėmė ir šiais laikais Vilniuje įsikūrę kai kurie lietuviai – gero vilnietiško tono ženklų tapo Kauno ir likusios Lietuvos menkinimas.) O 1990 m. kovo 11 d. Lietuvos Aukščiausiajai Tarybai balsuojant dėl nepriklausomybės atkūrimo, Lietuvos lenkams atstovavę deputatai susilaikė.

Valstybė valstybėje

Strateginis dabartinių Vilnijos politikierių uždavinys – visomis išgalėmis priešintis, kaip jie sako, krašto lituanizacijai. Pats Vilnius, anot jų, jau esąs beveik prarastas – čia lietuviai jau sudaro apie 60 proc. gyventojų, ko, jų manymu, nesą buvę per visą miesto istoriją. Bet kraštą išlaikyti lenkišką galima per demokratiškai išrinktas savivaldybių tarybas, kurių valioje yra ir mokyklų administravimas. O jau čia procesą galima valdyti kaip nori. Štai kodėl Vilniaus ir Šalčininkų rajonų taryboms ir seniūnijoms labiau rūpi viešųjų užrašų ar švietimo reikalai nei tų rajonų žmonių materiali gerovė.

Dalis Vilnijos seniūnijų, pažeisdamos šalies Konstituciją ir Valstybinės lietuvių kalbos įstatymą, gatvių ar įstaigų pavadinimus rašo dviem kal-

a

b

c

d

e

f

g

h

i

7 pav. Viešieji užrašai kai kuriose Vilnijos vietovėse: a, b, g, h – Eišiškėse (Šalčininkų r.), c, d, f – Mėišiagalėje (Vilniaus r.), e – Nemėnčinėje (Vilniaus r.), i – Karvyjė (Vilniaus r.)

bomis – lietuvių ir lenkų, motyvuodamos tuo, kad senesni žmonės nemoką lietuviškai ir gali gimtajame miestelyje pasiklysti ar nerasti parduotuvės, seniūnijos (7 pav.).

Apie nevienodą Vilnijos lenkiškų ir lietuviškų mokyklų padėtį buvo rašyta ne kartą. Lenkiškos mokyklos čia finansuojamos kur kas geriau nei lietuviškos, vadovaujantis dar ir tuo, jog tai yra tautinės mažumos mokyklos. (Be to, papildomą paramą jos gaunančios iš Lenkijos.) Tačiau argumentuoti tai tautinės mažumos statusu yra ciniška, nes kaip tik lietuviai čia yra tautinė mažuma.

Seniūnijose vienpusiškai koreguojamas ir mokinių kontingentas, nes nuo mokinių skaičiaus irgi priklauso mokyklų finansavimas. Jei tėvai dar svarsto, į kurią – lietuvišką ar lenkišką – mokyklą leisti savo vaikus, apsispręsti padeda savivaldybių klerkai, žadėdami įvairių buitinių lengvatų, jei tėvai rinksis lenkišką mokyklą. Ir atvirkščiai – jei tėvai leidžia vaiką į lietuvišką mokyklą, jie gali turėti problemų, pavyzdžiui, apsirūpinant žiemą kuru, apiforminant ES paramą ir pan. Problemos baigsis, kai tik vaikas pereis į lenkišką mokyklą. Šitaip sumažinus mokinių skaičių lietuviškoje mokykloje, galima siekti ir jos reorganizavimo, t.y. sujungimo su lenkiškąja.

Psichologinių ir biurokratinių sunkumų patiria į Vilniją atvykę dirbti lietuviai mokytojai, kiti tanautojai. Neseniai Lietuvą papiktino rasinės ir tautinės nepakantos apraiškos Vilniuje. Tačiau Vilnijos lenkų tautinė nepakanta lietuviams tarnautojams visiškai nutyliama, nors ji yra kur kas senesnė ir labiau paplitusi. Tai pilsudskinio laikotarpio recidyvas. Lietuvos valdžios apsimitimas, jog Vilniuje viskas gerai, yra alyvos pylimas į skinių laužus, nes vienas iš jų postulatų yra tai, jog Lietuvoje pažeidinėjamos pačių lietuvių, kaip tautos, teisės. Žinoma, Vilniuje niekas lietuvių nežudo, kaip Želigovskio ar Armijos krajovos laikais (plg. 4, 8 pav.), ir net diržu per galvą dar nemuša, tačiau yra aibės psichologinio smurto priemonių, verčiančių lietuvius tarnautojus išvykti iš šio krašto. Vilnija *de facto* vis dar tebėra „Litwa Środkowa“, arba Lietuvos teritorijoje dirbtinai sukurtas ir palaikomas Lietuvai nelojalus slavakalbis rezervatas.

Kurios valstybės interesas?

Lietuvos vyriausybės pasyvų elgesį galima suprasti, bet ne pateisinti. Suprantama, kad šiuo atveju jai iškilusi dilema: ar neerzinti strateginės partnerės Lenkijos ir toliau nematyti, kaip ji Lietuvoje įgyvendina savo interesus, vienašališkai steigdama universitetų filialus, siuntinėdama kunigus, mokytojus ar kitus misionierius, šmirinėjančius po

8 pav. Lenkų tautinės neapykantos auka Giedraičiuose (Molėtų raj.) – V. Katelytė, 17 m. mergina, nukankinta 1923 m.

A. Butkus. Baltiškos impresijos

Pietryčių Lietuvą ir agituojančius ignoruoti lietuviškas mokyklas ir lietuvišką bažnyčią, ar susirūpinti dėl šio regiono tolesnio kryptingo slavavimo ir pristabdyti jį, nes ilgainiui šis slavavimas gali baigtis tuo, kuo baigėsi Serbijai Kosovo albanizacija.

Šiuo požiūriu tautinė netolerancija lietuviams Vilniuje valstybei yra kur kas pavojingesnė nei pavieniai rasinės netolerancijos faktai pačiame Vilniuje, ir ignoruoti ar toleruoti ją yra tiek pat nusikalstama, kiek ir toleruoti rasizmą. Prioritetas turi būti teikiamas Lietuvos vidaus interesams. Baimė suerzinti kaimyną ir marionetiškas paklusimas jo poreikiams tik rodo mūsų diplomatijos nemokėsiškumą. Juo labiau, kad Vilniaus kraštas nėra Lietuvos ir Lenkijos bendrai administruojama teritorija, kaip kažkada Infliantai.

Nuo Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo praėjo jau 18 metų, tačiau Vilniaus krašto lietuvių padėtis tapo blogesnė nei buvo sovietmečiu. O juk reikia tiek nedaug: pasiekti, kad būtų liautasi persekioti tėvai, nusprendusieji leisti vaiką į lietuvišką mokyklą, kontroliuoti, kad mokyklos būtų finansuojamos pagal vienodus kriterijus, o VSD dar galėtų subtiliai pasidomėti gausiais kaimyninės šalies emisarais, kurstančiais krašte tautinę nesantaiką, kas šiaip jau baudžiama įstatymu.

Padėka

Autorius nuoširdžiai dėkoja habil. dr. Kazimierui Garšvai ir VDU docentui dr. Vyteniui Almonaičiui už suteiktą dokumentinę medžiagą bei papildomą žodinę informaciją.

LITERATŪRA

- Davies N. Boże igrzysko. Historia Polski. Tom II. Kraków, 1993.
Dybkowska A., Żaryn J., Żaryn M. Polskie dzieje od czasów najdawniejszych do współczesności. Warszawa, 1994.
Gaučas P. Etnolingvistinė Rytų Lietuvos gyventojų raida: XVII a. antroji pusė – 1939 m. Vilnius, 2004.
Kniūkšta P. Vilniaus kraštas ir lietuvių kalba. Vilnius, 1990.
Lietuva skaitmenimis 1918-1928. Diagramų albumas. Kaunas, 1928.
Łosowski P. Konflikt Polsko-Litewski 1918-1920. Warszawa, 1996.
Ochmański J. Historia Litwy. Wrocław-Warszawa-Kraków, 1990.
Turska H. O powstaniu polskich obszarów językowych na Wileńszczyźnie. Vilnius, 1995.

Publikuota

<http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=16762181>
2008 balandžio 21

<http://www.voruta.lt/article.php?article=1338>
2008 gegužės 8

P.S. Dėl šio straipsnio publikacijos „Delfio“ svetainėje (kartu ir dėl G. Micevičiūtės straipsnio „Vilniaus lenkai išsidirbinėja“ – Sostinė, 2008 04 23) Lietuvos lenkų sąjunga (LLS) 2008 m. gegužės 16 d. kreipėsi į Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisiją (LŽLEK), taip pat į Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliariją bei Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministeriją. LLS kreipimesi, pavadintame „Dėl žiniasklaidoje vykdomos kampanijos prieš tautines mažumas pažabojimo“, rašoma:

Lietuvos lenkų sąjunga maloniai pažymi, jog jau seniai vykdoma /.../ kampanija, nukreipta prieš Lietuvoje gyvenančias tautines mažumas, ypač lenkus.

/.../ Lietuva gali didžiulius tuos, kaip gražiai ir taikiai per amžius vienoje valstybėje sugyveno keletą tautinių, religinių grupių atstovai. Deja, XXI amžiuje darnų sugyvenimą pakeitė tautinė neapykanta. Deja, XXI amžiuje tenka priminti apie tai, kad lenkų tautinės mažumos atstovai – šių žemių senbuviai, o ne imigrantai, atvykėliai ar okupantai.

Lietuvos lenkų sąjunga pripažįsta ir sveikina Lietuvoje skelbiamus žodžio ir nuomonės laisvę, bet kategoriškai nesutinka su visuomenės informavimo priemonėse platinamais šovinistinio pobūdžio, tautinę nesantiką kurstančiais tektais. Turint omenyje pastaruoju metu žiniasklaidoje suaktyvėjusią su etika nieko bendra neturinčią kampaniją, nukreiptą prieš tautines mažumas. Kaip pavyzdį galima pateikti 2008 m. balandžio 21 d. interneto portale www.delfi.lt pasirodžiusį A. Butkaus straipsnį „Litwa Środkowa“. Sunku įsivaizduoti, kad demokratinėje save vadinančioje valstybėje, Europos Sąjungos narėje dar pasirodo tokių straipsnių.

/.../ Lietuvos lenkų sąjunga prašo imtis veiksmų ir priemonių žiniasklaidoje vykdomos kampanijos – nukreiptos į tautines mažumas, visų pirma lenkų – atžvilgiu, kad ji būtų nutraukta, ir imtis prevencinių veiksmų, kad ji nepasikartotų ateityje.

LŽLEK 2008 07 28 posėdyje svarstė LLS pareiškimą. Komisijos nuomone, *Interneto svetainės www.delfi.lt publikacijoje "Litwa Środkowa" nebuvo pažeistas žurnalistų ir leidėjų etikos kodeksas.*

<http://www.lzlek.lt/index.php?lang=1&sid=373&tid=371>

Komentarai

(delfi.lt; iš viso 1140)

+

2 ps, 2008 04 21 12:58

Niekas nenori nutautinti lenku (tiesa dar didelis klausimas ar jie lenkai :), bet jeigu LR valstybines institucijas (rajonu tarybos) diskriminuoja lietuviskas mokyklas, tai kodėl Vilnius turetu uzsimerkti prieš tai? Ar mes Punske propaguojame LDK ir santazuojam vietinius, kad eitu i lietuviska mokykla?

Patriotas, 2008 04 21 13:06

Kodėl vyriausybė, nesiima priemonių prieš Vilniaus rajono valdžią? Kodėl leidžia persikirstyti mokinio krepseli? Kodėl tie skirstytojai dar ne teismuose? Kur dingo patriotizmas mūsų valdžios vyrų? Gal jiems tik atkantai galvoj?

—

Internetinis, 2008 04 21 14:44

Kad nei butkus nei jo šalininkai iki šiuo nepateike nei 1 fakto kad butu pazeistas lietuviu teises. Ar nors 1 mokykla uzdare, ar nors prie 1 lietuviu tamsioj gatvei dasikniso? Uz tai atvirkstiniu faktu – pilna ir jie ne i naciū nauda. Taip kad viskas kas cia rasoma – burbulu putimas tiesios zarnos dujomis.

russkij, 2008 04 21 16:02

caru bei kaizeriu papirkti russkij litovec (zr. ivan basanovic, ivan jablonskij...) tai toli grazu ne istorine Lietuvos tauta, net ne jos kiek nors reiksminga dalis. O kad russkij litovec fasizuoja, tai taip ir buvo sumanyta tos

+

Tiesa, 2008 04 21 14:17

Labai reikalingas straipsnis, nes ši problema tikrai egzistuoja. Protu nesuvokiama, kad lietuviai savame krašte yra mažumos, kuriais niekas nesirūpina. Bet taip yra...

jj, 2008 04 21 14:40

Man atrodo, kad valdžios silpnumas Vilnijos klausimais yra užprogramuotas dar ilgam: Lenkų akcijos keli balsai formuojant koalicijas ar tai seime, ar tai Vilniaus miesto taryboje tampa aukso vertės. Juk mes neturime normalios politinių partijų sistemos, todėl tie keli balsai mus ir šokdina

Vytas, 2008 04 21 15:29

„Vilnijos krašto vaikų švietimas – valdininkų sąmokslas pinklėse“
Nemėžio lietuviška pradinė mokykladarželis su 116 vaikų naikinama su visa administracija, atimant pastatą, o Marijampolio vidurinės mokyklos bazėje (330 lietuvių vaikų) vietoje lenkiškos klasės, penkiems lenkų klasės vaikams steigiama atskira lenkiška mokykla su atskiru direktoriumi (2006 m. informacija)

Skirgaila, 2008 04 21 19:34

Bet vat būtent ką reikia akcentuoti: Vilnijoje agresyvia antilietuviška užsiiminėja būtent vietinė administracija, nors nelietuvių šeimos dažnu atveju puikiai supranta, kad jų atžalos turės daug geresnes perspektyvas baigę lietuvių mokyklas, tačiau kiek jau faktų buvo pateikta, kad jiems tai traukdoma padaryti įvairiais bauginimais etc. Patys šio krašto žmonės lygiai kaip ir visi nori šviesios ateities ir toli gražu nėra jie kažkaip nusiteikę prieš lietuviybę, lietuvius ir Lietuvą. Esmė yra, pasikartosi, tie jedinstvininkai prisidengę „lenkų rinkimų akcijos“ vardu.

lietuvis, to tiesa, 2008 04 21 16:09

Ir kodėl, jei žmogus žino savo saknis, kodėl jis negali būti lenkas?

O kodėl jis negali būti lietuvis? Kodėl gyvendamas Vilniaus rajone privalai

—

politines (ne etnines) tautėles architektu, tam kad isdraskyta Lietuva niekad nebutu vel galinga.

Jaroslav, 2008 04 21 18:12

Sutinku, kad vln raj taryba skyria daugiau pinigų lenku mokykloms.. Bet nepurtikit smegenu, kad jie taiko ivarias sankcijas jei vaikus tevai leidžia i lt m-klas.. Koks razizmas??!! Jus pagalvokit.. Nesamone. Koks cia galimas lenku teroras. Lietuviai patys bijo nezinia ko, jei taip bailiai elgiasi... Nebijokit, niekas is Lietuvos neatims Vln krasto.Gyvenkim taikiai. As pats lenkas, bet esu uz savo sali Lietuva, o ne koki Kacinska, Varšuva.

lenkė is Vilnijos, 2008 04 21 18:19

niekada manęs niekas neviliojo i tuo labiau nebandę papirkti dėl balsavimo, kai teko vaiką leisti i mokyklą tai apsilankė lietuvių ir lenkų mokyklų mokytojai, natūrali konkurencija, nes mokyklos finansavimas priklauso nuo moksl. skaičiaus...dėl vaikų i lenkiškų mokyklų galiu pasakyti – visų lenkų, mažiau apsirūpinusių bei neišsilavinusių šeimų vaikai KAIP TIK lanko lietuvių mokyklą, nes vyksta verbavimas, neva “kas to vaiko laukia baigius lenkišką mokyklą?”, o visų, padoriai gyvenančių ir blaiviai mąstančių, lenkų tėvų vaikai eina i lenkiškas mokyklas, nes proto reikia suvokti, jog pilnavertis vaiko ugdymas gali vykti tik jo gimtąja kalba

Ana, 2008 04 21 19:55

Skirgaila, 2008 04 21 19:34
apsiramink su savo lietuviškom mokyklom, vaikas turi būti ugdomas gimtąja kalba, nes tik tuomet ugdymo procesas būna visavertis...ir manau, kad lenkų ar rusų mokyklas baigę turi daugiau perspektyvų negu lietuviai mokantys vieną kalbą, kuri reikalinga iki stoties nuvažiuoti.

Bulba, 2008 04 21 20:01

Iš esmės tai tuščia diskusija nes per 0,5 mln. lietuvių pabego iš vidurio Kauno

+

sakyti, kad esi lenkas, leisti vaiką į lenkišką darželį ar lenkišką mokyklą?

to tiesa, 2008 04 21 16:18
Aptarinėjama ne tautybė, o elgesys. Turi būti tėvams pasirinkimo laisvė, į kokią mokyklą – lietuvišką ar lenkišką leisti savo vaiką, nepriklausomai nuo tautybės. Tik kažkodėl lietuviai gerbia šią laisvę, o lenkai – ne.

Naivus, fermi, 2008 04 21 16:47
Vat butent deka tokiu straipsniu ir atsiranda neapykanta tarp lenku ir lietuviu.

Ar dėl tokių straipsnių, ar dėl lenkų veiklos Vilniaus raj.?

Naivus, 2008 04 21 16:52
Kodėl Vilniuje atidarytas Baltstogės univ. filialas? Ar Lietuvoje trūksta aukštųjų mokyklų? Ar draudžiama išvykti studijuoti į pačią Lenkiją?

piliieciui 61:25, 2008 04 21 16:56
"Kur jau kur, Vilniuje skirtingos tautos visada gražiai sugyveno." Esu tikras vilnietis ir iš niekur nevažiauvau, bet mano gyvenimo patirtis akivaizdžiai liudija, kad lenkai laiko Vilnių savo miestu ir daro viską, kad tyliai, ramiai, gražiai (demokratiškai) paverstų Vilniaus kraštą lenkišku, juk ne paslaptis, kad Vilnijos lenkinimas vyko labai intensyviai ir, reikia pripažinti, efektyviai, bet su tuo metu valdžioje buvusiu lenkų administracijos dėka. Lenkai sugebėjo per du dešimtmečius sulenkinti ne tik lietuviškas gyvenvietes Lenkijoje, bet ir didžiąją daugumą Vilniaus krašto. Paneikite, kas galite, bet ne deklaracijomis apie tautų apsisprendimo teisę

2 rok 1940, 2008 04 21 17:13
Nepaskaičiavai, kiek "w roku 1940" Dancige buvo lenkų.

Z. Jaroslavui, 2008 04 21 19:07
Pažįstu puikių lenkų, tokių kaip jūs. Mano geri pažįstami, vyresnio amžiaus, puikiai kalba lietuviškai, kiek sunkiau rašo. Bet tai niekam netrukdo. Jie

—

Lietuvos ir lietuviai pasmerkti iširti ES ir JAV, Vilnių gavot pagal Molotovo-Ribbentropo pakta kuris dabar yra svarbus tik lietuviškam HitlerJugendui, kuris bando ten marširuoti pSeimui ir JE... O mūsų generolas L. Želigovskis tikrai buvo įkures valstybės darini Vidurio Litva ir pažimejo antra 20 amž. BY valstybės atgimima po BLR. Jus čia galite dejoti, steneti, lituanizuoti bet deja su nuliniu rezultatu, procesas judes toliau taip greitai kaip greitai lietuviai iš Kauno Lietuvos begs nuo bolševiku valdžios.

Julius, 2008 04 21 20:34
Butkus nemato Kauno: vien lietuvių kalba kalbantis miestas tapo visiška provincija. Vilniečiai atvirai tyčiojasi. Lenkų kalba yra geriausia lietuviškos kultūros dalis. Lenkiškai buvo ir bus kuriami geriausi Lietuvoje kūriniai. Butkus meluoja: lenkų kalba yra vartojama plačiau negu Lenkijos Respublikos sienos. Kaip galima būti tokiu fašistu ir taip fanatiškai šmeižti, meluoti ir beatodairiškai naikinti kas geriausia Leituvoje...fašistas, kitaip nepavadinsi...baisu ir gėda...

thomasz, 2008 04 21 20:43
kaip paaiskintumete fakta apie "protinga vytauto manevra"?
ka jus veiket 1939 kovo 22-osios vakara?
o kodel isileidot rusu kariskius?
jus kalbat apie nepriklausomybes menesi tarp dvieju okupaciju, bet ar ji tikrai buvo? susimastykit...
taigi galima padaryti tik viena isvada: Lietuvos istorija – tai melas, del kurio visi lietuviai sutaria.

Lenkas, Zygeiviui, 2008 04 21 20:52
Tai man paaiskink, kodel Vilnius, kur gyvena tavo mineti asmenys, yra sostine, o miestai, kur gyvena beveik vien tik lietuviai – ir is tolo nepanasus i civilizuotus?!?! Tu pasidomek istorija, Vilniaus miesto architektura, Lietuvos didikais (kurie patys pirmieji pradejo Lietuvos polonizacija), kultura

+

gyvenime nesidėjo nei prie jokių Lenkų rink. akcijų, nei prie jokių lenkų politikierių. Ne visi lenkai Lietuvos priešai, tikrai. Nors yra ir baisių...

Algis, 2008 04 21 20:32

Vilnijoje lietuviai yra persekiojami. Mano tėvai gyveno Šalčininkų rajone ir Vilnijos problemos man yra gerai žinomos. Autoriaus keliami klausimai yra objektyvūs ir labai aktualūs. Lenkijos pozicija Lietuvos atžvilgiu ima panašėti į prieškarį – kalba ultimatumais. Antilietuviška veikla Lietuvoje neturi būti toleruojama.

Naivus, 2 to Tadas, 2008 04 22 14:53

Čia jūs visi atsibastėt velnias žino iš kur. Iš kur lietuviai atsibastė į Lietuvą?

Vycka, Staska, 2008 04 23 11:15

kai kas norėtų matyti (arba slapta svajoja) apie monolitinę, vienkalbę, vientaute valstybę.

Pati Lenkija yra šios siekiamybės pavyzdys – ten 97 proc. gyventojų yra lenkai. Yra iš ko imti pavyzdį.

as, 2008 04 23 11:42

Galiu pritarti autoriui. Pats esu užaugęs 'lenkiskame' rajone, ir tikrai galiu pasakyti kad lietuviai ten buvo gan ignoruojami, savivaldybė dirba visi lenkakalbiai, lenkai turi didele naują mokyklą, kuri visada gaudavo daugiau finansavimo is valstybes nei lietuviska. Net kai pazystama norejo isidarbint vietinę parduotuvej, nebuvo priimta nes nekalbėjo lenkiskai.

Naivus, Juliiui, 2008 04 23 15:00

tokių kūrinių, kurie Lietuvoje sukurti lenkų kalba, nebuvo ir nebus. /.../ Pvz., Czeslaw Milosz.

Ar Milošas rašė Wileńszczyzna Polska?

., sgsČone.lt, 2008 04 23 20:35

Kas yra??? Kodėl cenzūruojami komentari? Kodėl ištrinėti? Kad parašiau kad tėvai būdavo lietuviai, o tų pačių tėvų vaikai lenkai? Kad lietuviškos pavardės masiškai būdavo susalvinamos? Gėda.

—

ir kt. paziurek kokia kalba parasytos LDK Kronikos bent jau. O siaip lietuviams reikia pasimokyti is slavų kovos uz savo tautybe, o ne pavydėti sulinde i kampus.

Inga, 2008 04 21 22:04

Ir kas cia baisaus, kad esi Lenkas, jus lietuviai, pagonys, dar i savo tuos dievus tikit, ne turite nei kultūros, nei gero isauklejimo. Zmones sovietiniais laikais ir krikstijo vaikus, ir i pirmaja komunija ejo, baznycioje tuokesi, o jums "negalima" buvo, o dabar visi sedit Katedroj pirmose eilose ir vaizduojate dorus katalikus. O kas zyduš naikino? Lietuviai!!! Išvalykite savo tauta nuo tikru begedziu, o tada pradekite sakyti kazka i kitus, jums ne tik Lenkai blogi, Rusai irgi.

sunys, 2008 04 21 22:32

nesunku numatyti ka toliau darys i Vilnija is kazkur atsibaste buki caro koviniai sunys 'lituanistai'".

Miroslaw, 2008 04 22 12:23

Tokie "istorikai", kaip Tyla ir Zinkevicius yra istorijos klastotojai. A tokie kaip Garsva i Butkus – to klastojimo nesiotojai.

to to xxx, 2008 04 22 15:18

Vilniaus krašte jablonskio neolietuvių-suvalkiečių kalba yra visiškai švietima, ja pradėjo diegti čia kolonijinė smetonos valdžia, o po to LSSR švietimo liaudies komisaras lietuvybės puoselėtojas Žiugžda.

Tegyvuoja Tarybų Valdžia – lietuvių tautos interesų gynėja!

Julius, 2008 04 23 22:07

/.../ Lenkų kalba Lietuvoje yra aukštosios ir aukštesniosios kultūros kalba. Tai nereiškia automatinio gyventojų kalbančių kitomis kalbomis ir tų kalbų niekinimo. Lenkų kalbos trėmimas iš viešojo gyvenimo suprantamas tik lenkišką Lietuvos kultūros dalį pažįstantiems. Jums to nesuprasti /.../

+

to Julius, 2008 04 24 06:49
Kalbų skirstymas į „kultūringas“ ir „nekultūringas“ jau kvepia atviru rasizmu, berniuk! Hitlerinėj Vokietijoje nebūtum likęs be darbo

LT, 2008 04 27 13:13
Centriniai soborai šiandien stovi Helsinkyje, Taline, Rygoje, Kaune. Tik "katalikiška", "kriščiioniška", "kultūringa" Lenkija juos išsprogdino. Tai apie daug ką liudija. Apie begalinį šios slaviškos skylės šovinizmą, nacionalizmą ir atsilikimą.

Elektrikas, 2008 04 27 12:40
Daug nuolaidų mūsų valstybės vyrai: premjeras ir prezidentas lenkams daro, nes tie šantažuoja energetiniais klausimais, ne prasčiau už rusus. Tos pačios šimtmečiais pažįstamos slaviškos manieros. Todėl nereikia iš tų susikakojusių lenkų prašinėti jokių energetinių tiltų, o pigiau ir paprasčiau būtų tiesti elektros kabelį jūros dugnu tiesiai į Vokietiją. Taip apeisime tuos dvasios ubagus spekuliantus lenkus. Kitą kabelį į Švediją.

Vyturys, 2008 07 27 15:25
Kokias patyčias ir dvasinį smurtą patiria Vilniuje dirbantys lietuvių kalbos mokytojai lietuviai. Jie verti didvyrių ar bent kankinių vardų. Kitaip sekasi dirbti lituanistėms - lenkėms. Jos ypatingai patogios skleidžiant lenkinimo programą. Valdžiai šie klausimai nerūpi, todėl nebaudžiamai ir siautėja įvairios politinės gajos. Nepraraskime savo Tėvynės.

Stasys - priminkite..., 2008 07 28 14:43
Priminkite lenkomanams, kad p. p. Želigovskis ir Pilsudskis buvo prastoki geopolitikai,...???

Per jų ribotos reikšmės avantiūrą ne EUROPOS SAJUNGOJE dabar " tarpsta " : Gardinas, LYDA, Breslauja, AŠmena, Pastovys, Vileika \ Vilnia], Molodečnas ir net " meškų akademija " Smorgonyse,...???

Pamąstome ne slaviškai,...!!!

—

citata iš www kurierwilenski.lt, 2008 04 27 10:33
"A autonomia polska na Wileńszczyźnie i tak niedługo powstanie. Za słaby jest twój karłowaty narodzić, żeby temu przeszkodzić."
Vertimas: "o lenkų autonomija Vilniuje ir taip netrukus bus įkurta. Per silpna tavo nykštukinė tautelė, kad tam sutrukdytų."

m. politologas, 2008 04 28 19:00
Mano manymu šitas straipsnis paveldavo gerus 70 metų, siuo metu situacija yra atvirkstine, uždaromos Lenku, Rusu mokyklos. 90% cia parasytu komentarų sia tema yra tiesiog, salisku, piktu zmoniu, kurie silpnai tiki viskuo, kas jiems yra rasoma ir gyvena, pripazinkime tikrai ne Vilniuje. Idomu, kaip autorius gali si straipsni nors, truputi pagristi esamais faktais, kad jis butu bent siek tiek legitimus. Negalima vertinti tautos, bei esamos situacijos pasikliaudami keliu socialiai atstumtu zmoniu pavyzdziais, neabejotinai toki pati rezultata gautume jei paklaustumė LT kaimo individa.

Maciau keleta postu, masiskai vadinanciu Lenkija didziausiais okupantais, bet ar reikia smerkti zmones, del to, prie ko jie ne neprisidejo. Ir paklauskite savės, ar LIETUVA nera okupavusi KLAIPEDOS? Akivaizdu, jog Lietuva neturi i ja jokių pagristu tarptautine teise pretenziju /.../ Akivaizdus faktas yra vienas: Lietuvos zmones, ismokite paciu jusu mylimos Salies istorija, nes kitaip galite tik darote gėda. Uzkiрсdamas kelia visiems kritikams noriu issaiskinti, jog esu Lietuvis ir mano nuomones A. Butkaus straipsnis yra visiskai neobjektyvus, kontraversiskas faktams. Su Visa Pagarba, Gal gerbiamasis senai lankesi Vilniuje, o gal tiesiog pritruko fantazijos.

3 000 000, 2008 07 25 17:24
Straipsnyje puikiai jaučiasi taip vadinamas mazumos sindromas. Autorius gali aiskinti, kad buve Lietuviai dabar subaltarusejo, sulenkejo, surusejo ir tt. , bet tai nepakeis fakto, kad Lietuviu yra tik 3 000 000. Rusai pasakytu: "My vas shapkami zakidaem". Sekmes ir nekompleksuokit.

SLAVAKALBIS BALTIJOS ŠALIŲ PILIETIS

Latvijos ir Estijos rusakalbiai

Latvijos natūralizacijos valdybos vadovė Eiženija Aldermanė prieš keletą metų prasarė, kad ji, jei galėtų, daliai Latvijos piliečių atimtų pilietybę. Mat toji dalis šalies pilietybę gavo tam, kad dirbtų Rusijos labui ir, kiek leidžia jų jėgos, kreiptų šalį Rusijos link. Pilietybei gauti jų net išmokta valstybinė kalba, himnas, išlaikytas Latvijos istorijos minimumo egzaminas, atlikti kiti formalumai.

Tačiau šių rusakalbių integracija į Latvijos visuomenę tuo ir baigėsi, nes tiek kultūriškai, tiek politiškai jie orientuojasi ne į Latviją, o į Rusiją, daugeliu atvejų į jos bolševikinį variantą SSRS. Šie Latvijos rusakalbiai stropiai švenčia buvusias sovietines šventes, neigia Latvijos sovietines okupacijas, adoruoja Raudonąją armiją „išvaduotoją“, yra aktyvūs Rusijos interesų gynėjai jos ideologiniame kare su Baltijos šalimis bei Vakarais, o kultūros ir kalbų politikos srityje stengiasi sukurti rusakalbį rezervatą Latvijos viduje. Tokia pozicija ir demonstratyvi sovietinio laikotarpio adoracija palaiko nuolatinę įtampą tarp latviškosios ir rusakalbės visuomenės dalies, juo labiau, kad rusų radikalai visur stengiasi įrodyti senas istorines rusų šaknis etninėje Latvijoje, rusų kalbos viršenybę latvių kalbos atžvilgiu, pačius latvius vadina kaimiečiais, suvažiavusiais į vokiečių ir rusų įkurtus Latvijos miestus, didžia dalimi priskiria Rusijai Latvijos industrinimo ir švietimo nuopelnus 18-19 a., o rusų tautą pateikia kaip kultūros nešėją į atsilikusius ir tamsius Baltijos kraštus. Pati Latvijos Respublika, pasak jų, yra laikinai prarasta Rusijos teritorija. Analogiška situacija yra ir Estijoje, kur 2007 m. pavasario įvykiai Taline parodė, kad sovietinė istorijos interpretacija ir nelojalumas valstybei būdingas ne tik senajai Estijos rusų kartai.

Nepasakysi, kad taip elgiasi ar taip mano visi Latvijos ar Estijos rusai. Dalis jų ramiai dirba šalies labui, garsindami jos vardą ir, jei reikia, duodami atkirtį pernykščio sniego ieškotojams. Tačiau rėksnių balsas visada yra garsesnis, o jų drumstame politikos vandenyje lengviau gaudyti žioplą žuvelę.

Kalba ir tautybė

Glaudi kalbos sąsaja su tautybe atsirado tik 19 a. Iki tol Europoje vyravo luominis (socialinis), konfesinis bei valstybinis asmens identitetas. Pavyzdžiui, slavakalbiai LDK gyventojai aniaptol nebuvo nei Maskvos, nei Krokuvos gerbėjai ir nesiekė savo žemių jungti prie Rusios ar Lenkijos. Slaviškai jie save paprastai vadino litvinais, šitaip oponuodami Rusios ar Lenkijos gyventojams, o iškilus reikalui gindavo šalį tiek nuo gentainių

maskvėnų, tiek nuo lenkų. Lietuvos aristokratijos lenkėjimą, prasidėjusį 14 a. gale po Krėvos unijos ir Lietuvos krikšto, lėmė ne simpatijos Lenkijai, o tai, kad lenkų kalba buvo karaliaus dvaro kalba. Mėgdžiojant karaliaus dvarą, ji Lietuvoje ilgainiui tapo luomine aukštuomenės kalba. (Panašų laikotarpį kiek vėliau išgyveno ir Rusijos aristokratija, pasirinkusi sau prancūzų kalbą, tiesa, dėl kitų priežasčių). Tačiau jungtis su Lenkija aplenkėję lietuvių didikai nesiveržė, nes savęs lenkais nelaikė. Lenkijos primesta Liublino unija (1569) buvo pasirašyta tik antruoju bandymu, lenkakalbei Lietuvos bajorijai atkakliai priešinantys tokiai sąjungai ir nusileidus tik po to, kai lenkai nuo LDK atplėšė Ukrainą bei kai kurias kitas rytines žemes, Lietuvai tuo metu kariaujant su Rusija dėl Livonijos. Pagaliau pats jungtinės šalies pavadinimas – *Rzeczpospolita Obojga Narodów* (Abiejų Tautų Respublika) – rodo, kad Lietuvos bajorija, nors ir kalbėjusi lenkiškai, tada nė iš tolo nesitapatino su lenkų tauta.

Atsietai nuo Vokietijos ar Prūsijos vokiečių save suvokė ir Latvijos bei Estijos vokiečiai, kurių protėviai atsibastė į šiuos kraštus 13 a., pavergė vietines tautas ir įkūrė Livonijos valstybę, gyvavusią iki 16 a. vidurio. Ilgainiui jie sukūrė savitą kultūrą, skirtingą nuo gentainių Vakarų Europoje, tad savo skirtingumui pabrėžti pasivadino baltvokiečiais (*Deutschbalten*).

Šiais laikais kalba irgi nebūtinai yra tautybės požymis. Airiai šneka ir rašo daugiausia angliškai, bet britais savęs nelaiko. Rusijos ar JAV žydų gimtoji kalba yra atitinkamai rusų ar anglų, tačiau jie lieka žydais. Liuksemburgo ir Belgijos prancūzakalbiai nemano esą prancūzai. Anglakalbiai amerikiečiai, kolonistų britų palikuonys, dar 18 a. atkirto save nuo Anglijos laimėtu Nepriklausomybės karu (1775-1783).

Tam tikrą sąmonėjimo raidą išgyvena net kai kurie šiuolaikiniai Latvijos rusai. Dalis jų ėmė vadintis *latvijcais* (латвийцы), šitaip atsiribodami tiek nuo Rusijos rusų, tiek nuo Latvijos latvių (латыши).

Lietuvos slavai

2008 m. duomenimis, slavai (lenkai, rusai, baltarusiai, ukrainiečiai) Lietuvoje sudaro beveik 13 % šalies gyventojų (Latvijoje 36,6 %, Estijoje 29,1 %), iš jų lenkai – 6,2 % (Latvijoje 2,4 %, Estijoje 0,1 %), rusai – 5,0 % (Latvijoje 28,0 %, Estijoje 25,7 %). Daugelis Lietuvos rusų organizacijų yra nuosaikesnės ir lojalios Lietuvai, tačiau kai kurių veikla ir nuostatos, pakurstomos iš Maskvos, primena latviškąsias bei estiškąsias. Be to, skirtingai nuo Latvijos, kur rusakalbiai susitelkę visuose didžiuosiuose miestuose, o Daugpilyje ir Rygoje sudaro daugumą, Lietuvoje rusakalbiai susitelkę daugiausia Pietryčių Lietuvoje bei apie Zarasus, taip pat Vilniuje, Klaipėdoje ir Visagine. Iš šių trijų miestų tik Visagine jie sudaro daugumą. Estijoje rusakalbis yra šiaurės rytų regionas (Narva), taip pat Talinas.

Dar vienas Lietuvos skirtumas nuo Latvijos ir Estijos yra lenkakalbė mažuma – Lietuvoje ji didžiausia. Tiek tautine, tiek valstybine orientacija

A. Butkus. Baltiškos impresijos

ji iš esmės skiriasi nuo LDK laikų. Kadangi Pietryčių Lietuvos valstiečiai susilavėjo palyginti vėlai – 19-20 a., lenkų kalbos vartojimas tada jau sietas su lenkiškumu bei polonofilija, o I pasaulinio karo pabaigoje formuojantis iki tol nebūtomis nacionalinėms valstybėms, lenkakalbių Lietuvos gyventojų orientacija buvo į Lenkiją, ne į Lietuvą ar teorinę ATR. Želigovskinės Vidurio Lietuvos darinys buvo tik tarpinis žingsnis plečiant nacionalinę lenkakalbę Lenkiją ATR atkūrimo dingstimi (beje, neatsiklausus Lietuvos noro ją atkurti; todėl 1922 m. šiuo liumpenu pasinaudota suvaidinant vadinamosios Vidurio Lietuvos prisijungimą prie Lenkijos). Be to, Latvijos lenkai 1990 m. buvo jos nepriklausomybės šalininkai ir rėmėjai, tuo tarpu Lietuvoje mėginta įkurti slavakalbį autonominį Šalčininkų darinį mirštančios SSRS sudėtyje ir atplėšti jį nuo beatsikuriančios Lietuvos.

Pati nacionalinė ir kalbos politika Lenkijoje yra kur kas radikalesnė nei Lietuvoje – šitai tarpukariu ir per II pasaulinį karą patyrė Vilnijos lietuviai. Nesikeičia ji ir dabar – nepaisant po II pasaulinio karo prijungtų naujų vakarinių žemių, Lenkijoje lenkais šiuo metu save laiko 97 % šalies gyventojų (Lietuvoje lietuviai sudaro 83 %, Latvijoje latviai 59 %, Estijoje estai 69 %).

Krinta į akis lenkų politikierių veiklos Lietuvoje panašumai į jų kolegų rusų veiklą Latvijoje bei Estijoje: ir čia, ir ten adoruojama okupacinė praeitis, tik Lietuvoje želigovskinė, o ten – stalininė, ir čia, ir ten okupantai bei jų vadai vadinami didvyriais, išvaduotojais, didžiuojamasi jų darbais, švenčiamos su okupaciniu karu susijusios šventės, nostalgikiškai paaimanuojant apie buvusius „gerus laikus“ – vienur matant Vilniją Lenkijos sudėtyje, kitur – Latviją ir Estiją Rusijos glėbyje. Pagaliau ir čia, ir ten šalies tautinė dauguma pravardžiuojama bolševikinių laikų epitetais: nacionalistais, fašistais, net nacistais. Tad nė kiek nenuostabu, kad į Seimo rinkimus Lietuvos lenkų rinkimų akcija ir Lietuvos rusų aljansas eina bendru sąrašu – juos, kaip ir 1990 m., vienija ne tik etninė, bet ir ideologinė brolystė.

Politinių žarijų žarstymas

Vienas didžiausių pastarojo laiko akibrokštų buvo šių metų liepos 5-13 dienomis Lenkijos raitelių spektaklis Vilniuje, surengtas žudynėmis Lietuvoje pagarsėjęsios Armijos krajobos garbei, ir tų raitelių marširavimas po kraštą su Lenkijos vėliavomis, dainomis, dalyvavimu pamaldose. Laikraštis „Tygodnik Wileńszczyzny“ (priedas „Rota“, Nr. 500) ta proga rašė: „Istorija, primenanti lenkų kario didvyriškus žygius, /.../ toliau yra gyva ir reikalinga Vilnijos gyventojams. /.../ Tarp vietinių gyventojų buvo tokių, kurių protėviai dalyvavo garbingose kovose (su Lietuvos kariuomene – A. B.), o atmintis apie tai gyva jų širdyse ir perduodama naujoms kartoms.“

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. sudarytoji istorikų ir teisi-ninkų Komisija Armijos krajobos veiklai Lietuvoje įvertinti nustatė, kad „Armijos krajobos partizanai Rytų Lietuvoje /.../ padarė nusikaltimų žmoniškumui, įvairiais motyvais yra terorizavę ir žudę niekuo nekaltus civilius gyventojus, daugiausia lietuvius“.

Dar vienas Lietuvos lenkų politikierių kaprizas yra reikalavimas papildyti lietuvišką raidyną lenkiškomis raidėmis ir lenkų pavardes Lietuvos pasuose rašyti tomis raidėmis. Šis reikalavimas eskaluojamas net tarpvalstybiniu lygiu. Būtų suprantama, jei jis būtų keliamas visuotinai, t.y. visoms užsienio šalims, kur yra didesnė lenkų bendruomenė (JAV, Vokietijai, Latvijai, Ukrainai, Baltarusijai ir kt.). Tuo tarpu dabar šito reikalaujama tik iš Lietuvos vyriausybės, nors „kovotojai“ už lenkų teises patys to ne visada paiso – Janas Ciechanovičius, pavyzdžiui, rusiškai be skrupulų pasirašinėjo Ivanu Tichonovičiumi.

Šiuo metu Lietuva ir Lenkija priklauso toms pačioms Europos struktūroms, yra draugiškos kaimynės ir partnerės. Sąjungininkės jos galėjo būti ir 20 a. pirmojoje pusėje, jei ne retrogradinės tuometinių lenkų generolų 18 a. ambicijos ir neišprovokuotas smurtas prieš Lietuvą – šiuo požiūriu L. Želigovskio poelgis savo ciniškumu pranoksta net Maskvos agresiją prieš Gruziją 2008 m. rugpjūčio mėn. Akivaizdu, kad Vilniaus krašto okupacija padarė neįmanomą penkiašalę karinę sąjungą (Lenkija, Lietuva, Latvija, Estija, Suomija), kurią sudaryti skatino Anglija su Prancūzija ir kuri vėliau tikrai būtų pažabojusi Hitlerio bei Stalino užmačias. Vilnijos okupacija buvo itin naudinga stalininei Maskvai: palaikydama Lietuvą Vilniaus klausimu, ji visą tarpukarį sėkmingai kiršino lietuvius tiek su Lenkija, tiek su Latvija bei Estija, kurios buvo priverstos diplomatiškai laviruoti tarp mažos sąjungininkės Lietuvos ir didelės sąjungininkės Lenkijos. Tad ir dabartinis lenkmečio bei II pasaulinio karo kruvinų „divyrių“ garbinimas Vilniaus krašte nėra iš tolo neprisideda prie šiuolaikinės Lietuvos ir Lenkijos santykių stiprinimo, o palaikoma tarpukarinė nepakanta Lietuvai ir lietuviams labai naudinga Kremlui, neturinčiam Lietuvoje stiprios rusakalbės atramos. Be to, kai kuriuos krašto gyventojus ši propaganda skatina tokioms beprotystėms, kokia įvyko Širvintų r. Draučių kaime, kur 1998 02 15 jo gyventojas iššaudė savo kaimynus lietuvius.

Jokioje kitoje užsienio valstybėje lenkai neturi tokių gerų sąlygų ir teisių, kaip Lietuvoje. Jokioje kitoje užsienio valstybėje rusai neturi tokių gerų sąlygų ir teisių, kaip Latvijoje ir Estijoje. Tačiau visose trijose valstybėse ryškėja paralelės – juo daugiau nuolaidų daroma šių mažumų politikieriams, juo didesni ir įžulesni tampa jų nauji reikalavimai ir elgesys.

Idomu, ties kuria riba bus sustota.

Publikuota

<http://www.delfi.lt/news/ringas/lit/article.php?id=18467514>

2008 rugsėjo 8

<http://www.lndp.lt/diskusijos/viewtopic.php?t=2904>

2008 rugsėjo 10

Voruta, 2008 rugsėjo 20

Komentarai

(delfi.lt; iš viso 702)

+

augė, 2008 09 08 18:39

Lenkakalbiai Vilnius krašte tai dar nereiškia, kad yra lenkai. Tegul bent vienas įrodo savo tautines šaknis, tada galės vadintis lenkais. O kad kalba nei šokia, nei tokia, tai jau jų nelaimė. Jie iš tikrųjų patys nežino, kas yra. Bet kad dvokia sovietizmu – tai tikrai. Politikieriams žaist tokia korta labai paranku...

krasnoarmeicas, 2008 09 08 19:00

O gal pavyks gauti Lietuvos valdžios leidimą surengti ir Krasnos armijos reidą po Vilniaus ir Šalčininkų rajonus? Kazokų kavalerijos. Išvadavimo iš vokiečių proga. Vilianskos mergos su gėlėmis pasitiktų. Užtrauktume "Katiušą" po lagais. Būtų gerai vasarą, kol yra šieno. Pasivoliotume su tuteikom :)))

Agnė, mirosławai, 2008 09 08 19:09
prilyginimas mūsų mažumos antivalstybininkų tautinėms grupėms Estijoje ir Latvijoje jau yra įžūlumo viršūnė
Įžūlumo viršūnė buvo Armijos Krajovos imituotas reidas po Vilniaus kraštą. Tai tas pat, jei vokiečiai sugalvotų vermachto kareivių reidą po Lenkiją. Patiktų?

vilnietė, Mirosławai, 2008 09 08 19:25
Ar pažįstate BENT VIENĄ Vilniaus lenką, tapatinantį save su Lenkijos Respublika, sergantį už Lenkijos sportininkus ir pan.?

Aš pažįstu. Ir ne vieną. Mano kaimynė, pamačiusi per TV Kačinskį, per visą kiemą šaukia: "Mūsų prezidentą rodo!". O kartą gyrėsi, kad žentas ją buvo nuvežęs grybauti "į Lietuvą", t.y. į Molėtų miškus.

Naivus, Tomui, 2008 09 08 19:35

kadangi lietuviai nėra savo šalies patriotai, jiems sunku suvokt kitų patriotinius jausmus.

Supratau: Lietuvos piliečiai lenkai yra ne Lietuvos, o Lenkijos patriotai.

Istorikas, istorikui, 2008 09 08 20:58

Tai ir reikėjo sudaryti sąjungą tik karui su Maskva. Iki pergalės. Bet matai – Lenkijai reikėjo Ukrainos, taip pat Lietuvai atitekusių Livonijos žemių.

—

tomas, 2008 09 08 19:32

kadangi lietuviai nėra savo šalies patriotai, jiems sunku suvokt kitų patriotinius jausmus. Jei lietuviai taip mylėtų Lietuvą, kaip Vilniaus lenkai jos nekenčia – būtų gerai.

mirosława, 2008 09 08 20:09

... Tomui: *Lietuvos piliečiai lenkai, įdinėjantys su AK uniforma ne tik nėra Lietuvos patriotai – tai PRIEŠIŠKAI Lietuvos atvilgiu nusistatę piliečiai.* Esu įsitikinusi, kad taip nėra. Jie tiesiog nesuvokia, kodėl lietuviams tai nepatinka. Jie pamena tik didvyriškus AK darbus – operaciją Ostra Brama ar tą patį Varšuvos sukilimą ir neapdairiai užmiršta apie kovas su lietuviais.

Želigovskio poelgis savo ciniškumu pranoksta net Maskvos agresiją prieš Gruziją Taip. Mykolas Riomeris yra minėjęs, kad Pišsudski, užgrobdamas Vilniaus kraštą, galutinai palaidojo visą LDK dvasią. Ir būtent jis buvo inciatorius, o ne Želigovskis. Beje, Lenkijoje jo pavardę mažai kas prisimena, ją kartoja iš esmės tik lietuviai. Gal todėl, jog nori pabrėžti jo kilmę ir vesti paraleles su dabar Lietuvoje gyvenančiais lenkais, o apie iš žemaičių kilusį Pišsudskį kartais ne taip garsiai rėkia?.. Čia tik subjektyvus pastebėjimas.

FG, 2008 09 08 20:35

Vilnius labai gražus ir turtingas miestas savo ivairia kultura, cia gyvena skirtingu tautu zmones ir darniai gyvena o jus provokatoriai, privazuiojat is kazin kur ir vaikstot susirauke jei isgirstat kita kalba bendraujancius !!!

mirosława, 2008 09 08 20:53

Kalbų mokytis niekas nedraudžia ir nedraus, gali lenkai ir rusai mokytis privačiose šeštadieninėse mokyklose, o valstybinėse mokyklose turi būti dėstoma lietuviškai ir turi būti Lenkijos ir Rusijos programa, bet Lietuvos. Jeigu manot, kad šeštadieninių mokyklų pakaktų tautiškumui išlaikyti, klystate. Didelė mūsų tėvų o

to mirosława, 2008 09 08 21:09

Daug lietuvių gyvena įvairiose šalyse, nemaža dalis jų asmiliuosius ir tai neišvengiama. Kartoju, valstybė neturi remti svetimtaučių kalbos. Nei viena turtinga valstybė tai nedaro, kodėl Lietuva turi tai daryti?

Idomus komentaras, 2008 09 13 18:19
mirosława, 2008 09 08 20:53

Vadinasi, lenkus ir jų lenkybę Vilniuje palaiko ne jų pačių sąmoningumas, o tik Lietuvos Vyriausybė, išlaikydama lenkiškąsias mokyklas. Debiliška valdžia! Reikia imti pavyzdį iš vokiečių, rusų ar amerikonių, kurių šalyse gyvena keliolika kartų daugiau lenkų, tačiau valstybinių mokyklų jiems niekas nekuria – ten tik privačios.

Skirgaila, to mirosława, 2008 09 08 21:10

Lenkija – problema? Ar ji rodo ekspansionizmo ženklus, ar ten spaudoje rašoma apie “klumpiakojus lietuvius” arba “amžinai tik lenkiškąjį” Wilno?

Per valstybinę lenkų televiziją pavasarį buvo rodomos laidos, kur tiesiai buvo įvardyta “kresų problema”, kalbėta, kad tai ilgametės (!) lenkų žemės, sovietų tironijos atplėštos nuo Lenkijos. Kalba ėjo apie Vilnių ir Lvovą...

Per savo rinkiminę kampaniją net Kačynskis buvo ištraukęs tą kortą. Juk pats sakėsi buvęs auklėtas “Pilsudskio dvasia”.

Į jūsų klausimą, ar Lenkija rodo ekspansionizmo ženklus galiu replikuoti: ekspansionizmo ženklų Lenkija nerodo, bet kišasi ten, kur nereikia. Kalbu apie:

1. Absurdišką reikalavimą dėl pavardžių rašybos.
2. Užuominas dėl gatvių pavadinimų rašybos (ulica Kiemieliu :)))
3. Pridėkim dar tokį dalyką, kaip Balstogės universiteto filialą, lenkų kalba ruošiantį valstybės valdymo ir kt. “specialistus” nežinia kam.

Taip kad yra apie ką kalbėti. Tačiau Jūsų ganėtinai pagarbus tonas yra sveikintinas. Norėčiau tikėti, kad daugelis Lietuvos lenkiakalbių mąsto panašiai kaip ir Jūs.

Stekse, 2008 09 08 21:28

Paziurekite i lenkiskos wikipedia zeme-

vėliau ir pačių mokinių dalis tiesiog nesivargintų su tomis neprivalomis pamokomis, pamirštų kalbą ir asimiliuotųsi. Nebent Jums smagu matyt pvz. Vilnių be lenkų...

Petras, 2008 09 08 21:04

ka gi, isvaziuoju is cia ir butinai sugrisiu su tanku, ir lietuviai okupantai dar sumokės uz skriaudas padarytas Vilniaus krastui.

RU, PL mokyklų uždarytojams, 2008 09 08 21:25

Negi galvojat kad uždarydami kitu tautybiu (pagr rusu, lenku), valstybines mokyklas priversite myleti ir gerbti LT valstybe, padarysite ja visoms tautybems komfortiska gyvenimui salimi? Brukdami savo kalba juos mylet nepriversit, bijau – atvirksčiai!

gudas, to Naivus, 2008 09 08 21:32

.../ o kokioje šalyje lietuviai turi tokias geras sąlygas, kaip Lenkijoje, kur jie gali rašyti savo pavardės lietuvių kalba, kur jie turi valstybės išlaikomas mokyklas, kur jie gali naudoti lietuvių kalba visuomeniniame gyvenime (tame tarpe ir rašyti gatvių pavadinimus, kas yra draudžiama Lietuvos lenkams)?

miro to romas, 2008 09 08 23:05

Jeigu aš esu lenkas tai esu lenkas, jeigu esu lietuvis tai esu lietuvis. Ir tėvai ir seneliai, ir proseneliai taip vadindavosi. Nereikia man jokių naujai išgalvotų pavadinimų.

ja ja, 2008 09 09 02:15

na manau istorijos reiktu ir straipsnio autoriui ir visiems komentuotojams. Kazkodel minima AK (armija krajova) kad banditavo, plesikavo ir pan. O kas kovojo uz Wilnos islaisvinima nuo fasistu? Tai paziurekit 1944.07.07d. kai apie 15.000 AK kovojo uz Wilno”operacija Ausros Vartai). O kur tada buvo tie siolaikiniai reksniai? Ar tik ne miskuose?

Nelabai suprantu, 2008 09 09 08:49

šito straipsnio pasirodymo prasmės šiuo metu? ar juo siekiama atvėsinti aistras, po

lapius, kur lenku kalba rasoma apie lenku kalbos paplitimą, tai sokiruotu daugeli lietuviu. Anksciau man butu buve keista, jei Lietuvos valdzia nereaguotu, o dabar tai yra aisku, nes Lietuvos valdziai visiskai nerupi musu interesai. O stai jei internete parasai kazka pries zyduis, tai jau nusikaltimas, nors tai rasai lietuviskuose, o ne tarptautiniuose portaluose. O kuo skiriasi tokie melagingi lenku wikipedia zemelapiai, kuriuose lietuviskos zemes pavaizduotos po lenkiskai kalbanciu zmoniu spalva?

Istorikas, keny, 2008 09 08 22:13
lietuviui nereikia tautiniu mazumu ir pan?
Straipsnis ne apie tai. Perskaityk dar kartą. Ir įsivaizduok Lenkijos vokiečius, švenčiančius Vermachto “bohaterų” pergales Gdanske. Kodėl Lietuvos bajorai, jau kalbėję lenkiškai (tuometinė luominė mažuma), gynė Lietuvą nuo Lenkijos? Net po Liublino unijos Lenkijos bajorai neturėjo teisės pirktiis dvarų Lietuvoje. O juk kalbėjo ta pačia kalba.

Istorikas, miro, 2008 09 08 22:21
Pilsudskis savo norus pirmiausia turėjo suderinti su Lietuvos norais ir skaitytis su jais. Antra, tas jo noras buvo istoriškai pasenęs, kadangi XX a. valstybės kūrėsi nacionaliniu pagrindu. Nei Osmanų imperija, nei Austrijos-Vengrijos imperija, nei ATR imperija nebeturėjo šansų. Pilsudskio bėda, kad jis to nesuprato. Pavėlavo gimti. Kaip XX a. Donkichotas. Trečia, jei jis norėjo atkurti ATR, tai kodėl, prijungęs Litvą Šriodkovą, nepavadino šalies Žečpospolita Obojga Naroduv? Butkus teisis – II pasaulinį karą netiesiogiai pradėjo Pilsudskis su savo supelijusiom ambicijom. Jei ne jis, būtų buvusi visai nebloga penkiašalė karinė sąjunga.

Rimas, romui, 2008 09 08 23:06
Gali jie būti ir lenkais. Bet Lietuvos, ne Lenkijos lenkais. Su Lietuvos lenko korta.

Rimas, 2008 09 08 23:10
Straipsnis tikrai ne prieš lenkus ar rusus, bet prieš užsieninę Lietuvos lenkų ir Latvijos rusų orientaciją. Su stipriu revizionistiniu kvapeliu. Abiem atvejais.

konflikto Kaukaze kilusias tarp lietuvių ir penktosios kolonos – Rusijos politikos palaikytojų, ar kitas variantas – bandoma paaštrinti padėtį skaldant lietuvių ir lenkų vienybę vertinant šitą konfliktą ir kurstant nesantaiką tarp lietuvių ir lenkų mažumos?

VU teisininkas, 2008 09 09 09:43
Kodėl tokiems autoriams prokuratūra dar nepareišė kaltinimų už tautinės nesantaikos kurstymą? Lietuva daugiatautė šalis, visi piliečiai kartu kuria Lietuvos gerovę, o kažkokie menkystos bando pažeminti dalį Lietuvos piliečių išgalvotais prasimainymais... Turiu draugų lietuvių, sutariame puikiausiai. Gaila, kad yra daug sovietinio mąstymo žmonių, kurie vis dar bando išsivaduoti iš Rusijos, dėl visa pikto ir iš Lenkijos. O realybė tokia, kad mes jau seniai iš visokių pančių išsivadavę ir netgi įstoję į ES bendriją. Patariu panausių rašliavų autoriams pasidomėti ES teise, principais bei prisiminti, kad Smetonos laikai pasibaigė 19 a. pirmoje pusėje.

miro to Istorikas, 2008 09 08 22:11
Pilsudskis norėjo atkurti butent Abiejų Tautų Respubliką. Reikia skaityti oficialius dokumentus o ne laikraščių plepalus. Beje – jei ne lenkai tai “Lietuvos-Baltarusijos Tarybinė Socialistinė Respublika” įkurta 1919-tais ir liktu bolševikine

to, 2008 09 09 10:28
Citata “Autorius tik paviešino tai, kas mėginta nutylėti.”
Ne nutylėti, o tiesiog 99% žmonių poh., kas ten buvo per reidas, turbūt net mažai supranta, kas yra tą armija krajova (čia aš pagal save ir savo draugus sprendžiu). Bičai kostiumuoti ant arklių prajojo ir tiek... :D
Man tai pvz. būtų įdomu pasižiūrėt. Nuolat važinėjų į senovinių riterių kautynių imitacijas ir į panašius renginius...

Praeivis2, 2008 09 09 11:11
Vienas blogiausių, propagandistinių priešrinkiminių straipsnių, mano skaitytų Delfyje. Shame autoriui!

vė vė vė, 2008 09 09 12:34
kai kalbinykai ima aiškinti istoriją darosi nebejuokinga. /.../ čia tipiškai lietuviški

+

:DDD, 2008 09 08 23:15

/.../ Daugelis 'lenku', jei pasieskotu archyvuose, susirastu prieš sulenkinant lietuviskiasis savo pavardziu transkripcijas. Kalbu tai ne todėl, kad taip manau, o todėl, kad su tuo susiduriau. Ir visai netoli – tai mano seneliai. Bet ir dabar is keliolikos /plati gimine/ mano pusbroliu ir puseseriu lenku, isskyrus pora yra vede lietuves ar istekeje uz lietuviu. Vaikai moka ir lenkiskai ir lietuviskai, bet lanko lietuviu darzelius ar mokyklas. Reikia pripazinti, kad lietuviai tikrai uzsispyre :D

CHA, 2008 09 09 10:58

Jeigu kas nors mano, kad Vilniaus krastas dabar priklauso Lietuvai tegul izeina i Vilniaus Rajono savivaldybe. Visos iliuzijos baigsis :)

to ANDREJ, 2008 09 09 21:13

Tu 100% teisus ir teisingas. Nesvarbu, kokia tautybe ar gimtoji kalba. Normalus zmones visomis kalbomis susisneka. Svarbu, kurios valstybes PILIECIU jautiesi. Tu, suprantu, jautiesi Lietuvos pilieciu. Taciau straipsnyje rasoma apie tuos, kurie JAUCIASI KITOS VALSTYBES PILIECIAIS, prisidengdami savo tautybe, ir gauta oficialia (o be reikalo) Lietuvos pilietybe. Kazin kaip paziuretu Volgogrado srities PILIECIAI, jei Pavolgio vokieciai su SS uniformomis surengtu parada Stalingrado musiu pamineti fon Pauliaus garbei? Tas pats man, LIETUVIUI, atrodo AK paminejimas Vilnijuje. Kazin ka mano apie tai VSD ir Gen Prokuratura?

klausimas, 2008 09 11 10:54

Labai geras straipsnis. Gaila, kad dauguma komentatorių jo nesuprato. Maskva lenda kiršinti lenkus su lietuviais Vilniaus krašte labai subtiliais būdais, per autonomininkus, kurie Armijos krajojvos nusikalstamus žmonijai veiksmus karo metais stengiasi aukštinti ir garbinti. Šitaip ir kiršinama.

Naivus, 2008 09 11 12:11

Kodėl Vilnijos lenkai taip verčiami garbinti Pilsudskio laikus? Vilnijos okupaciją? Kam tai naudinga? Gal lieuvių ir lenkų santarvei?

—

melai. Pirmieji pradėjo žudyti taikius gyventojus lenkus patys lietuviai. Autoriui verčiau reiktų pasidomėti istorija. /.../ *Vilniaus krašto okupacija padarė neįmanomą penkiašalę karinę sąjungą* Vėl tipiškas lietuviškas melas. Kaip žmogus gali okupuoti savo gimtinę? Kas ar ne patys lietuviai paskelbė nepriklausomybę etnografinėse ribose?

nora, 2008 09 09 20:20

eilinis nacionalistinis straipsnelis, vietoj to, kad kapstytis praeityje, nukreipkite gerbiamasis savo energija kovai prieš prasigerusius tautiecius, vis igelbesit pora lietuviu.

AIŠKU, 2008 09 10 12:30

Vat autorius leptelėjo “Lietuvos bajorija, nors ir kalbėjusi lenkiškai, tada nė iš tolo nesitapatino su lenkų tauta.” ir suprask – lietuviams reikia pult tai istorinei bajorijai subines bučiuot. Reikia mestą konformistinę plutofilinę demagogiją ir “pasakus A – pasakyti ir B”. NES... Ta pati bajorija visiškai nesitapatino su “Lietuvos vietiniais”, o laikėsi “Palemono mito” – “kilmingieji yra atvykėliai svetimtaučiai vietinių atžvilgiu” ir tie etniniai lietuviai pagal šį jų mentalitetą tolygūs Amerikos indėnams 17a. anglų požiūriu.

LENKĖ, 2008 09 11 20:58

Kas sugalvojo ta nesamone, kad Lenku cia nebuvo ir nera?!? Paskaityk istorijos vadovelius (pvz.anglu,vokieciu istoriku)!!! Kol jus, lietuviai, cia su savo klumpem atslubavot, mes seniausiai turejom namus. Vilniaus kraste Lenku daugiau negu lietuviu, jei prie pavardes “prisiuvai” -as, -us, jau esi lietuvis?! Nejuokink. Mano prosenaliai cia gyveno ir pasakojo, kaip lietuviai basi, nuogi, kraustesi i vilniaus krasta is zemaitijos... Del manes tai galietumet ten ir toliau sedet, klumpius daryt... Ir ant AK nevarikyt, zmones nors kovojo, o ne SS dirbo, saviskius saude Paneriuose!!! O del Lietuvos svetimo, aplamai zodziu truksta... Kam teko studijuoti uzsienu, mane supras... Tai gi, jei jau gyvenam vienoj saly, tai bukit malonus, ir nevarikyt ant lenku ir rusu!!!

СЛАВЯНОЯЗЫЧНЫЙ ГРАЖДАНИН СТРАН БАЛТИИ

Русскоязычные Латвии и Эстонии

Начальник Бюро по натурализации в Латвии Эйжениа Алдермане несколько лет назад проговорила, что она, если бы могла, лишила бы гражданства часть граждан Латвии. Так как та часть получила гражданство для того, чтобы работать на благо России и, насколько позволяют ее силы, поворачивать страну в сторону России. Ради получения гражданства они даже учат государственный язык, гимн, сдают экзамен по истории Латвии, выполняют другие формальности.

Но этим интеграция русскоязычных в латвийское общество и завершилась, так как в плане политики и культуры они ориентируются не на Латвию, а на Россию, в большинстве случаев – ее большевистский вариант СССР. Эти русскоязычные Латвии упорно празднуют бывшие советские праздники, отрицают советскую оккупацию Латвии, обожают Красную армию-”освободительницу”, являются активными защитниками интересов России в ее идеологической войне со странами Балтии и Западом, а в сфере культурной и языковой политики пытаются создать русскоязычный заповедник внутри Латвии.

Такая позиция и демонстративное обожание советского периода поддерживают постоянное напряжение между латвийской и русскоязычной частью населения, тем более, что русские радикалы везде пытаются доказать старинные исторические русские корни в этнической Латвии, превосходство русского языка над латышским, самих латышей называют деревенщиной, съехавшейся в основанные немцами и русскими города Латвии, причисляют России большую часть заслуг в индустриализации и просвещении Латвии в XVIII-XIX вв., а народ России представляют носителем культуры в темные страны Балтии. Сама Латвийская Республика, по их словам, – временно утраченная территория России. Аналогичная ситуация сложилась в Эстонии, а весенние события 2007 года в Таллине показали, что интерпретация советской истории и нелояльность к государству характерны не только для старого поколения эстонских русских.

Не скажешь, что так делают и так думают все русские Латвии и Эстонии. Некоторые из них работают на благо страны, славя ее имя и, если понадобится, дадут отпор искателям прошлогоднего снега. Но голос крикунов всегда громче, а в мутном политическом океане всегда легко ловить зазевавшихся рыбок.

Язык и национальность

Тесная связь между языком и национальностью появилась только в XIX веке, до тех пор в Европе преобладало сословное (социальное), конфессиональное и государственное самоопределение. Например, славяноязычные жители Великого княжества Литовского не были поклонниками ни Москвы, ни Кракова и не стремились присоединить свои земли ни к России, ни к Польше. По-славянски они себя называли литвинами, а в случае нужды защищали страну как от родственных москвитов, так и от поляков. Ополячивание литовской аристократии, начавшееся в конце XIV века после Кревской унии и крещения Литвы, было обусловлено не симпатией к Польше, а тем, что польский язык был языком королевского двора.

Польский язык надолго стал в Литве языком высшего общества (похожий период позднее пережила русская аристократия, выбрав французский язык, правда, по другим причинам). Однако ополяченные литовские вельможи не спешили объединяться с Польшей, ибо не считали себя поляками. Навязанная Польшей Люблинская уния (1569) была подписана только со второй попытки, польскоязычные литовские бояре упорно ей сопротивлялись и уступили только после того, как поляки оторвали от ВКЛ Украину и некоторые другие восточные земли – тогда Литва и Россия вели войну за Ливонию. Наконец, название страны – *Rzeczpospolita Obojga Narodów* (Республика Обоих Народов – РОН) – свидетельствует о том, что литовские бояре, хоть и говорили по-польски, никак не отождествляли себя с польским народом.

Отдельно от немцев Германии и Австрии понимали себя немцы Латвии и Эстонии, предки которых пришли в эти края в XIII веке, поработили местные народы и создали Ливонское государство, просуществовавшее до середины XVI века. Они создали самобытную культуру, отличную от западноевропейской, и чтобы подчеркнуть свои отличия называли себя балтийскими немцами (*Deutschbalten*). В наше время язык – тоже необязательный признак национальности. Ирландцы говорят и пишут в основном по-английски, но британцами себя не считают. Родной язык евреев России и США – русский и английский соответственно. Франкоязычные жители Люксембурга и Бельгии не считают себя французами. Англоязычные американцы, потомки британских колонистов, еще в XVIII веке отделили себя после выигранной Англией Войной за независимость (1775-1783).

Определенный процесс приобретения сознания переживают некоторые современные русские Латвии. Часть их начала называть себя латвийцами – чтобы отличаться от русских России и от латышей Латвии.

Славяне Литвы

По данным 2008 года, славяне (поляки, русские, белорусы, украинцы) составляют почти 13% населения Литвы (в Латвии – 36,6%, Эстонии – 29,1%), из них поляки – 6,2% (в Латвии 2,4%, Эстонии 0,1%), русские – 5% (в Латвии 28%, Эстонии 25,7%). Многие организации русских Литвы, по сравнению с русскими организациями Латвии и Эстонии, более умеренных взглядов и лояльны по отношению к Литве. Кроме того, в отличие от Латвии, в которой русскоязычное население сконцентрировано в больших городах, а в Риге и Даугавпилсе составляют большинство, в Литве большая часть русских проживает в основном в Юго-Восточной Литве и вокруг Зарасай, а также в Вильнюсе, Клайпеде и Висагинасе (в Висагинасе они составляют большинство). В Эстонии русскоязычным считается северо-восточный регион (Нарва), а также Таллин.

Еще одно отличие Литвы от Латвии и Эстонии – это польскоязычное меньшинство – в Литве оно самое большое. Как по национальной, так и государственной ориентации оно отличается от того, что было в эпоху ВКЛ. Поскольку крестьяне Юго-Восточной Литвы славянизовались относительно поздно – в XIX-XX вв., владение польским языком тогда уже связывалось с польскостью и полонофиией, польскоязычные жители Литвы ориентировались на Польшу, а не на Литву или теоретическую РОН. Срединная Литва Желиговского была лишь промежуточным шагом по расширению национальной полскоязычной Польши под прикрытием РОН (между прочим, без учета желания Литвы на ее воссоздание, поэтому в 1922 году этого люмпена использовали для инсценировки присоединения так называемой Срединной Литвы к Польше). Кроме того, поляки Латвии в 1990 году были сторонниками ее независимости, между тем, в Литве были попытки создать славяноязычное автономное образование в составе умиравшего СССР и отделить его от Литвы.

Национальная и языковая политика в Польше куда более радикальна, чем в Литве – это в период 1920-1939 гг. и во время Второй мировой войны испытали на себе литовцы Вильнюсского края. Не меняется она и сегодня – несмотря на присоединение после Второй мировой войны новых западных земель, в Польше поляками себя считают 97% жителей (в Литве литовцами себя считают 83%, в Латвии латышами – 59%, в Эстонии эстонцами – 69%).

В глаза бросается сходство деятельности польских политиков в Литве и их русских коллег в Латвии и Эстонии: и здесь, и там они восхищаются оккупационным прошлым, только в Литве – желиговской, а там – сталинской, и здесь, и там оккупантов и их лидеров называют героями, освободителями, отмечают связанные с оккупа-

ционной войной праздники, с тоской вспоминаются «старые добрые времена» – Вильнюсский край видится в составе Польши, Латвия и Эстония – в объятиях России. Наконец, и здесь, и там национальное большинство страны называют эпитетами большевистской эпохи: националистами, фашистами, даже нацистами. Поэтому ничуть не удивительно, что на парламентские выборы Избирательная акция поляков Литвы и Русский альянс Литвы идут общим списком – их, как и в 1990 году, объединяет не только этническое, но и идеологическое братство.

Разбрасывание политических углей

Одной из выходов был спектакль польских всадников в Вильнюсском крае 5-13 июля этого года – организованный в честь Армии Крайовой. Воины прошли под польскими флагами, с польскими песнями, приняли участие в богослужении. Газета *Tygodnik Wileńszczyzny* (приложение *Rota*, № 500) по этому случаю писала: «История, напоминающая геройские походы польского воина (...) продолжает жить и нужна жителям Вильнюсского края. (...) Среди местных жителей были такие, чьи предки участвовали в почетных битвах (с Литовской армией – А.Б.), а память об этом живет в их сердцах и передается новым поколениям».

Созданная в 1993 году правительством Литовской Республики из историков и юристов Комиссия по оценке деятельности Армии Крайовой в Литве, установила, что «партизаны Армии Крайовой в Восточной Литве (...) совершили преступления против человечности, по разным мотивам терроризировали и убивали ни в чем неповинных мирных граждан, главным образом литовцев».

Еще один каприз политиканов литовских поляков – это требование пополнить литовский алфавит польскими буквами и писать этими буквами фамилии поляков в литовских паспортах. Это требование обсуждается даже на межгосударственном уровне. Было бы понятно, если бы оно обсуждалось всеми зарубежными странами, где живут крупные польские общины (США, Германия, Латвия, Украина, Беларусь и др.). Между тем, этого требуют только у литовского правительства, хотя «борцы» за права поляков сами это не всегда соблюдают – Ян Цеханович по-русски без угрызений совести подписывался как Иван Тихонович.

В настоящее время Литва и Польша входят в одни европейские структуры, друзья-соседи и партнеры. Они могли быть союзниками в первой половине XX века, если бы не ретроградные амбиции польских генералов XVIII века и неспровоцированное против Литвы насилие – в этом смысле поступок Л. Желиговского по своему цинизму превосходит даже агрессию Москвы в отношении Грузии в августе 2008 года.

Очевидно, что оккупация Вильнюсского края сделала невозможным военный союз пяти стран (Польша, Литва, Латвия, Эстония, Финляндия), создание которого поощряли Англия и Франция и который позднее точно справился бы с умыслами Гитлера и Сталина.

Оккупация Вильнюсского края была особенно выгодна сталинской Москве: поддерживая Литву по вильнюсскому вопросу, она в течение всего межвоенного периода сорила литовцев с Польшей, а также с Латвией и Эстонией, которые были вынуждены дипломатично лавировать между маленькой союзницей Литвой и большой союзницей Польшей. Поэтому почитание межвоенного оккупационного периода и кровавых «героев» Второй мировой войны в Вильнюсском крае никак не сочетается с современным укреплением литовско-польских отношений, а поддержание межвоенной нетерпимости к Литве и литовцам очень выгодно Кремлю, у которого в Литве нет крепкой русскоязычной поддержки. Кроме того, эта пропаганда толкает некоторых жителей края к таким безумствам, какое произошло в деревне Драучяй Ширвинтского района – 12 февраля 1998 года ее житель расстрелял всех своих соседей-литовцев.

Ни в каком другом зарубежном государстве полякам не созданы такие условия и не предоставлены такие права, как в Литве. Ни в какой другой стране не созданы такие хорошие условия русским, как в Латвии и Эстонии. Но во всех трех странах выявляются параллели – чем больше делается скидок политикам нацменьшинств, тем больше и нахальнее становятся их новые требования и поведение вообще.

Интересно, где находится предел.

Опубликовано

<http://ru.delfi.lt/opinions/comments/article.php?id=18486353>

<http://plistkov.livejournal.com/48620.html>

10 сентября 2008

<http://www.inosmi.ru/translation/243936.html>

<http://www.materik.ru/print.php?section=analitics&bulsectionid=25596>

<http://www.webflaner.ru/news/i195928.html>

11 сентября 2008

Комментарии

(rus.delfi.lt; всего – 116)

+

Бьрас, 2008 09 10 10:39

Актуальная статья особенно про поляков, сам живу среди них и могу подтвердить, чем больше им поблажек тем они наглее, а литовцев они за людей не считают.

—

Красс, 2008 09 10 10:23

Что интересно, русские в Латвии смотрят на Россию, потому что они русские, а вот латыши в Латвии смотрят не на Латвию, а на США. Парадокс.

+

to Porosi, 2008 09 10 10:46

Русские это понимают и усмеваются когда местные пытаются добиваться исключительностью своих голодоморов :))

Vot v etom ty prav: russkije, kotoryje do sich por nie mogut soscitat, skolko diesiatkov milionov vo vremena bolshevikov potenciali svojevo nase-lenija iz za deportacij, goloda, ras-strelov, smejuťsa, kogda kto to govorit o desiatkach tysiac unictozennyh myrnych zytelej:))

правильно, 2008 09 10 11:51

все ты, Буткус, правильно написал. Архиверно, увы.

виленский, 2008 09 10 17:33

Что Армия Краёва – это бандитское формирование, то я и без Буткуса знал. Ничего нового.

to mike, 2008 09 10 17:47

Автор хотел напомнить, что в гостях вести себя нужно так, как нужно вести себя в гостях. Говорить нужно на языке хозяина, соблюдать законы этого дома. Словом вести себя хорошо. Ну а если что то и неустраивает, то скажут хозяйину, что завтра я от вас ухожу домой. Не забудьте поблагодарить за прожитые годы в его доме, и он на прощание Вас обнимет и помет руку. Будем жить врозь, но в дружбе.

Aleksotas, 2 to mike, 2008 09 10 17:57

А я понял иначе. Язык тут не при чем. Славян из ВКЛ никто не выгнал, ибо они не восхваляли чужих государств, не представляли в Литве интересы Москвы или Польши, а стояли за своё – литовское – государство. Насмерть, если надо было.

ashai, 2008 09 11 06:38

na kitokios rusų reakcijos ir nesitikėjau.

Naivus, EMX, 2008 09 11 12:33

он заключается в почитании России.

—

Nord, 2008 09 10 10:31

Бред умеренного нацика с подтасовкой и вольной односторонней интерпритацией некоторых исторических фактов. Очень низкий уровень. Незачет.

Порось, 2008 09 10 10:35

Смешные такие.

Не дано им понять, что их наноокупации ничто по сравнению со ВОВ и войнами сотрясавшими Россию. Русские это понимают и усмеваются когда местные пытаются добиваться исключительности своих голодоморов. Это злит местных и они начинают свою фашиствующую пропаганду и гон, что опять злит русских.

гы, 2008 09 10 12:17

Впринципе Сталину было выгодно отдать Вильно литовцам - тогда пошла грызня между двумя националистическими народами. А это всегда полезно. А поляков, как тогда Жилиговского, поддерживает не Кремль (это параноя), а Варшава. И все говорят про посольство на улице Латвю, но никто даже представить не может, что творится в польском посольстве J

УУТ, автору, 2008 09 10 12:45

Интересно было бы разъяснение слов “уступки” и “наглеют”. Может, у поляков и русских голос на выборах зачитывается как два? Или у них преимущественно? ? право на трудоустройство? Или они имеют скидку по налогам? А “наглеют” – это празднуют не те праздники? Или трактуют историю по-другому? Или начинают день не с исполнения гимна Литвы по стойке “смирно”? Хотелось бы разъяснения данных терминов.

2УУУ, 2008 09 10 12:47

Ну русские не любят Дядю Сэма, а поляки считают что живут на этнической Родине :)

СПРАВЕДЛИВЫЙ, 2008 09 10 19:34

-Встретить бы такую мразь, да отпиздошить ее так, чтоб она сука до конца дней своих, кишками блевала! Вот тогда бы

+

A tot, kto ne počitaet RoSSiju, tot srazu nacist?

Tadas, Наши в ближнем зарубежье, 2008 09 11 19:11, 2008 09 11 20:11
Nieko naujo. Visi žinom, kad "Naši" seniai griaua Baltijos valstybes iš vidaus.

Українець 2 прагматик, 2008 09 12 00:20

Ой, ну ненадо свои проблемы сваливать на Литву...

Certus, to Amigo, 2008 09 12 16:01
Простят мне друзья-литовцы, но зачем трогать прошлое...
Вот и я говорю – зачем трогать? Нахрен устроили эту показуху с АК?

журавлик, Amigo, 2008 09 12 16:18
Сам я – поляк и не позволю плести исторической хуни.

Во-первых, ты такой же поляк, как я китаец. Во-вторых, поляки еще не такую х.йню плетут. О своей “незгидной”.

журавлик, Arnas, 2008 09 13 16:48
Че ты истерикуешь – ведь автор по сути дела прав. Медведев хоть подождал, пока у Саакашвили сдаст нервы и появится повод для ввщда войск в Южную Осетию. А у твоего Желиговского даже повода не было. Более того – накануне было подписано Сувалкское перемирие, и Вильно Польша признала Литве. Так что чья корова мычала, а твоя – молчала.

Хехе, 2008 09 14 11:45
Да, Варшава воюет на два фронта – и с Россией и с Литвой :) Что деткам впаривают в польских школах? Что сказала Варшава. А вы тут дружить семьями собрались.

журавлик, Скиф, 2008 09 13 19:01
Я не ругаюсь. Я только напоминаю кое-что, о чем они “забыли”. Между прочем, и Держинский, и Тухачевский были соотечественники. Но об этом поляки молчат.

—

тварюга и думать забыла о подобной х.йне, которую она тут пишет...

прагматик, 2008 09 11 20:21
Из статьи понял, что для литовца все плохо-и русские, и поляки, и их история. Все таки далеко литве до европейской толерантности.

Arnas, 2008 09 13 15:20
Читал с интересом статью этого чел-ка, излагавшего СВОЮ точку зрения на некоторые факты нашей непростой истории и претендующей на внимание, но дочитав до ЭТОГО: “... поступок Л. Желиговского по своему цинизму превосходит даже агрессию Москвы в отношении Грузии в августе 2008 года.” – жалко стало не только потраченного времени, но и укрепило во мне уверенность, что историю пишут не историки, а мерзопакостные людишки (новейшие книги по истории Латвии, Украины и т.д. написаны ими же), забывая о том, что люди сейчас грамотные и могут этот мусор прочитать. А этот клинический бред: – “ Ни в какой другой стране не созданы такие хорошие условия русским, как в Латвии и Эстонии.” – с должным пониманием может быть оценен только в лучших университетских клиниках Вашингтона!!! Там имеется лучшая в мире аппаратура для желающих безболезненно удалить угрызения своей совести и смачно плюнуть в чужую душу безнаказанно. (К сожалению, безнаказанно...)

Скиф, 2008 09 13 18:52
Пусть никто и никогда не путает советского бандита в буденовке с русским человеком
Надо сказать, что в этих буденовках было много латышей, эстонцев, евреев, но очень мало русских.
Кстати, а кто был по национальности Держинский?

Скиф, 2008 09 13 18:54
Журавлик, ну что ты ругаешься с поляками? Мало нам литовской ненависти к славянам, так еще и друг с другом переругаемся?

KLŪPANTI LIETUVA

Tarp visų ekonominių, energetinių, bankinių, naftinių, dujinių, emigracinių ir panašių problemų paskęsta (ar sąmoningai paskandinama) viena nepaprastai svarbi problema – Lietuvos lietuvių tautinis orumas. Politikai tokiais atvejais vaidina einančius per žarijas – kad tik kas jų ar visos Lietuvos neapkaltingą antisemitizmą, antilenkiškumą, anti..., anti... Šitaip akylai baiminantis užminti ant žarijos ir nusideginti nuosavą padą, labai dažnai užminama ant savo tautos žaizdų.

Slavocentrinė istorijos interpretacija

Neseniai istorikas A. Bumblauskas pateikė į lietuvių kalbą išverstą dalies lenkų istorikų interpretaciją, pateisinančią Rytų Lietuvos 1920 m. želigovskinę okupaciją ir 1922 m. to krašto aneksiją. Pati interpretacija nestebina – toks jau tas istorijos mokslas, – tačiau glumina tai, kad ją pasirinko Lietuvos istorikas. Pagal tokią pat modelį, tik rusišką, pilietiniu karu galima pavadinti bei pateisinti ir bolševikinę šalies okupaciją tiek 1919, tiek 1940 m. – juk Lietuvoje radosi ir V. Kapsuko, ir A. Sniečkaus šalininkų lietuvių! Latvijos bolševikinę okupaciją 1919 m. vykdė raudonieji latvių šauliai – kuo tau ne pilietinis karas? Interpretacija nenauja – ponas A. Bumblauskas negali neprisiminti sovietmečio vadovėlių teiginio, jog 1940 m. įvykiai Lietuvoje buvo viso labo „tarybų valdžios atkūrimas“, kurią, „Lietuvos liaudies įkurta“, 1919–1920 m. užgniauzė „buržuaziniai nacionalistai ir užsienio imperialistai“. J. Pilsudskiui ir jo kompanijai Vilniaus okupacija irgi buvo tik „ATR atkūrimas“, nors prijungęs „Vidurio Lietuvą“, Pilsudskis nebesilaikė jos „vadavimo“ preteksto ir šalį toliau vadino *Rzeczpospolita Polska*, bet ne *Rzeczpospolita Obojga Narodów*, tuo parodęs tikruosius okupacijos tikslus.

Ši slavocentrinė įvykių interpretacija perbraukia visą Lietuvos Respublikos pasipriešinimo svetimai kariuomenei prasmę ir paniekina kritusiųjų už Lietuvos nepriklausomybę atminimą. Klausimas tik vienas: ar pagerėjus santykiams su Rusija, nebus „peržiūrėta“ ir Lietuvos karinių konfliktų su šia šalimi istorija? „Durnių laivo“ autorius V. Petkevičius irgi tik pilietiniu karu aiškina Lietuvos rezistenciją (pasak jo – banditų veiklą) po II pasaulinio karo. Skirtumas tik tas, kad lenkmečiui pateisinti ši schema Lietuvoje iki šiol dar nebuvo taikoma. Nenuostabu, kad tokia interpretacija tiesiog sužavėjo Vilnijos autonomininkus – vieno jų laikraščio internetinė svetainė susilaukė per tūkstančio egzaltuotų komentarų, ko, atrodo, nėra buvę per visą to laikraščio internetinę istoriją.

Silpnųjų politika

Kad politika kaimynų atžvilgiu yra selektyvi, nieko nestebina. Mat kaimynas kaimynui nelygu. Tačiau ir skirtingai orientuodamiesi į kaimynus, juos kritikuodami ar adoruodami, žiūrėkime pirmiausia savo interesų.

Šiuo metu daugiausia ugnies susilaukia Rusija. Ji „kalta“ dėl to, kad mūsų televizijos rusifikuotos, kad taksistai garsiai leidžia „Russkoje radio“, kad nebeveikia „Družbos“ naftotiekis, kad bruka Lietuvai nereikalingą „Baltijos akademiją“, kad sau naudingai interpretuoja XX a. istoriją (ką, beje, daro visos tautos). Bepigu kaltinti Rusiją būtomis ir nebūtomis nuodėmėmis, kai už nugaros stovi NATO ir JAV globėjai, kurie slapta ar atvirai irgi nusiteikę antirusiškai. Tačiau kol mes apsiputoję keikiame Rusiją, kiti kaimynai tylutėliai „prastumia“ į Lietuvą savo interesus, išstūmę mūsų. Pabandykit, pavyzdžiui, apkaltinti Lenkiją savo interesų įgyvendinimu Lietuvoje mūsų interesų sąskaita. Nepavyks, nes savo interesus mes patys išmainėm į kaimynės interesus. Dėl hipotetinio elektros tilto, dėl partnerystės ar apskritai dėl šventos ramybės. Šaukiame, kad pas mus per daug aukštųjų mokyklų, šaukėm, kad „Baltijos akademijoje“ Maskva ketino ugdyti Lietuvoje savo penktąją koloną, bet pabandykit pasiūlyti uždaryti Baltstogės universiteto Vilniaus filialą, ruošiantį valstybės valdymo specialistus (kurios valstybės?). Filialą, kuriame dekanu dirba žmogus, paskelbęs „mokslinį“ darbą, pavadintą *Litewska okupacja Wileńszczyzny*.

Tiesa, dvigubus standartus taikom ne mes vieni. Ir ne tik dėl svetimų aukštųjų mokyklų. Pabandykit pareikalauti iš Lenkijos leisti Punske bei Seinuose ant savivaldybės ir kitų valdžios pastatų rašyti iškabas ne tik lenkų, bet ir lietuvių kalba. Bijot, kad Lenkijai tai gali nepatikti? Pabandykit uždėti apinasrį Vilniaus ir Šalčininkų rajonų savivaldybių savivalei, valstybinės kalbos įstatymo ignoravimui, konstitucinių teisių pažeidėjimams priimant į darbą, „reorganizuojant“ lietuviškas Vilnijos mokyklas, tyčiojimuisi iš Lietuvos, statant Vilnijuje paminklus želigovskininkams ir „krajovcams“, propaguojant rezervatinį parapiinį šovinizmą. Nebandysit? Bijote, kad vietiniai karaliukai ims rėkti, jog pradėjęt kampaniją prieš „polskość na Wileńszczyźnie“? O jie tikrai ims rėkti. Ir juo labiau jūs gūšitės, juo garsiau jie rėks.

Ar jūs matėte rusų stačiatikių popą, vaikštantį po Vilnių su virgule ir ieškantį kapinių? Ar jūs matėt popą, kumščiais puolantį fotografą? Teisybė – nematėt. Jei būtumėt matę, būtumėt pakėlę didžiulį triukšmą. O žydų rabiną? Matėt. Ir žinote, kodėl tylit? Kodėl po chuliganiško išpuolio leidote jam išvykti? Kodėl tylite, kai lietuvius n-tąjį kartą apšaukia žydšaudžių tauta? Ogi bijote duoti atkirtį, nes bijote būti apkaltinti antisemitizmu. Bijote gauti riksmų ar moralų iš JAV Senato, kur žydai savo lobistų turi nepalyginamai daugiau nei rusai. Susidaro išpūdis, jog žydų ekstremistams netgi naudinga provokuoti antisemitines nuotaikas, kaip ir Vilniaus lenkų

ekstremistams – antilenkiškas, nes visa tai duoda dividendų: duoda konsoliduojantį priešų įvaizdį ir naivių rėmėjų paramą kovai su „priešu“. Tada galima vaidinti auką ir laukti aukojamų pinigų. Jūs tai žinot, todėl sakot: „Nesinori pasiduoti provokacijai“. Bet žinokite ir kitką – šitą jūsų nenorą puikiai jaučia kita pusė ir tuo sėkmingai naudojasi. Toji pusė mato jus klūpančius iš bejėgiškumo ir nesugebančius keisti situaciją lietuvių tautos naudai. Laiko jus klūpančiais klumpėtais nemokšomis baudžiauninkais, tokia poza atėjusiais į politiką. Jei nesugebate būti Lietuvos politikais, ko tada lindot į politiką?

Žiniasklaidoje vis pasirodo pranešimų apie nubaustus asmenis už antisemitinę propagandą, už seksualinių mažumų atstovų niekinimą. Nubaustus pagrįstai. Bet ar yra nubaustas bent vienas nelietuvis internautas, rašęs antilietuviška neapykanta persunktus šovinistinius komentarus? Ar mums pakanka ryžto patraukti atsakomybėn už lietuvių garbės ir orumo įžeidimą? Už išsityčiojimą iš Lietuvos valstybingumo, Lietuvos istorijos, etnokultūros?

Orūs nemėgsta klūpančių. Orūs gerbia tik oriuosius, save gerbiančius. Tad Lietuvos politikams palinkėčiau vieno: gerbkim kitas tautas, bet neužmirškim ir lietuvių. Mes irgi tauta. Liaukitės klūpoję – ne tam jus rinkome!

Publikuota

<http://www.delfi.lt/news/ringas/lit/article.php?id=19125348>

2008 lapkričio 4

<http://www.voruta.lt/article.php?article=1446>

2008 lapkričio 6

[http://www.biteplius.lt/lt/2content.content_view_club/1957745-=\(1084826052](http://www.biteplius.lt/lt/2content.content_view_club/1957745-=(1084826052)

2008 lapkričio 7

Komentariai

(delfi.lt; iš viso 677)

Juodas jautis, 2008 11 04 13:30
Puikus, savalaikis ir labai reikalingas straipsnis.

lietuvis, 2008 11 04 13:30
teisingas straipsnis, tik ar kas nors išgirs autoriaus kreipimąsi?

piliėtis, 2008 11 04 13:45
Geriau orūs, kad ir neturtingi.
Orumas taip pat turtas, į pinigus neverčiamas.

Aiman, 2008 11 04 15:22
Ne ne ne. Atsisakau rimtai vertinti situaciją, kai kalbininkas viešai kritikuoja istorijos mokslų daktaro nuomonę istorijos klausimais.
Įdomu, kaip reaguotų A.Butkus, jei A.Bumblauskas pradėtų jį mokyti lietuvių pravardžių genezės (A.Butkus yra apsigynęs disertaciją „Lietuvių pravardės“)? Tikriausiai skaniai juoktųsi.
Bet, atrodo, Lietuvoje istoriją išmano

+

p, 2008 11 04 14:00

Pagalau nors kas nors prabilo. Pagarba.

d, 2008 11 04 14:19

viršūnėse verslininkai, o ne patriotai. verslininkai klūpės ar kojas bučiuos, nes lenkiasi pinigui. Ko gi norėti

Kaubojus, 2008 11 04 14:28

Pasirašau abiem rankom. Gryna teisybė, kad mūsų vadai yra kinkadrebai ir nuolankūs prieš didesnius. Ypač /.../ buvę komunistai; iš jų kailio taip ir dvokia tas nuolankus internaciona-
lizmas, kuris reiškė rusinimą prie sovietų, o dabar lenksis bet kam didesniai stipresniai ar įžulesniai. Tas vergo kompleksas išsėdęs iki kaulo; užtenka prof. Landsbergiui pasakyti visą tiesą apie Rusiją, kaip choras vergų ima klykti: "nepykdykim rusų, nes dujas pabrangins". Pusė komentatorių yra vergiškaai įsitikinę, kad mes turim lankstyti prieš Kremlį ir kad dėl nekokių santykių mes esam patys kalti. Galų gale ir patys mes esam vergai, jeigu išsirenkam į valdžią tokius pačius vergus, kuriems linksta nugara ir ištįsta liežuvis, tik pamačius didesni užpakalį. Ugdykim jauną kartą lietuvių bės dvasia – iš tų susilenkusių senių vergo dvasios jau ir su pagaliu neišmuši. Aišku, kad jie daro labai neigiamą įtaką; daugelis mano, kad taip ir turi būti. Kas tada išauga? Nauji vergai?

Ne valstybė, o teritorija /.../ 2008 11 04 15:21

Anot /.../ Vytauto Radžvilo, „Seniai buvo aišku, kad Lietuva nėra jokia parlamentinės demokratijos šalis: buvo tik graži demokratijos iškaba. Atkūrusi nepriklausomybę ji net netapo tikra valstybe, o paprasčiausiai yra teritorija, dėl kurios kontrolės štai jau keliolika metų grumiasi nomenklaturiniai-oligarchiniai klanai“. Politologo teigimu, šiomis aplinkybėmis nepajėgė susiformuoti nei valstybinis požiūris į šalies reikalus, nei tikros valstybės institucijos, kuriomis dabar

—

visi iki vieno, pradėdant muzikologais ir baigiant lituanistais. Ir išmano geriau nei profesionalūs istorikai. Tad pasijuokim.

Ju, 2008 11 04 15:57

Lietuvos tradicijos yra daugiatautiškumas ir daugiakalbystė. Butkus verčia tiesiog pažodžiui Hitlerio nacių partinius šūkius "Deutschland, erwache", "Deutsche, ehren sich, (kaufen nicht bei den Juden)" ir tiki nebūdžiamumu. Lenkai dabar Lietuvoje 7 proc. tautine mazuma, lygiai tiek Lietuvoje 1940 m. buvo zedu. Šitas žmogus siekia tarpusavio nepatikėjimo ir priešiško. Lygiai taip vos prieš dešimtmetį prieš savo mažumas agitavo serbų ir kroatų nacionalistai profesoriai, provokavo banditizmą. Prie ko tai privedė? prie banditizmo ir niekuo dėtų žmonių, moterų ir vaikų dviejų šimtų tūkstančių žudynių. Jei tokios targedijos neišvengė kultūringesnė Bosnija, kaip to išvengs Lietuva? Iš esmės, Butkus yra Stalino bolševikų ir Hitlerio nacių ideologijų propagandistas, skatintis banditizmą ir vedantis Lietuvą į katastrofą.

hm, 2008 11 04 17:28

beje, kaip jus manot – jei as pavadinu Lietuva valstybe okupante? Tai lietuvio orumo izeidimas ar karti tiesa?

kutley, 2008 11 04 19:57

Juokingas straipsniukas. "Mūsiškius muuuša!" – kaip tai pažįstama. Nerasi tautos ir valstybės, kuriose tokios nuomonės nebūtų populiarios, greta visų kitų sąmokslu teorijų. Taip kad mes ne vieniši "nuskriaustųjų" gretose :)

Aristotelis, 2008 11 04 20:39

Lietuviai buvo ir tebera yra bejegiai debatuose, gincuose ir savo teismo irodinejime. Nemoka jie rinkti ir pateikti argumentus, o zodis retorika jiems siejasi su surio rusimi, matomai. Visas sis trukumas turi buti kompensuojamas "orumu", "rimtumu" ir netgi

+

vardinamos interesų grupių priedangos, arba „stogai“, po kuriais vyksta klanų grumtynės

Krapsas, 2008 11 04 15:24
Ale rimtos kalbos prasidėjo po komunių pralaimėjimo.....
GERAI!!!!!!!!!!!!!!!

Paulius, 2008 11 04 15:37
Lietuvos valdininkams ir politikams reikia išmokti draugauti su lenkais nenuolaidžiau, o lenkams reikia išmokti nekauti kaip kokiems dvasios ubagams.

2to to Autoriui, 2008 11 05 11:32
arba uzdaru grupiu itraukimo i pagrindine kulturine-politine tauta programam.
Naivus esi. Kaip tu įtrauksi Vilniaus lenką į bendrą Lietuvos kultūrą, jeigu jie izoliuojasi nuo jos ne tik kultūriškai, bet ir teritoriškai? Jei laikosi pilsudkinio Lietuvos skirstymo į „vilenską“ ir „kovenską“? Jei lenkiškasis šovinizmas ir antilietuviška arogancija dar nuo caro laikų tapo jų etninio sąmoningumo akcentu.

xyz, 2008 11 06 11:22
Lenkijai yra naudinga vilkinti tą klausimą, nes elektros tilto pretekstu ji gali reikalauti iš Lietuvos nuolaidų kitose srityse. Juo ilgiau tilto nebus, juo daugiau nuolaidų bus.

Rokas, 2008 11 05 11:33
Puikus straipsnis. Dažnai spjaudome ant savo valstybės ar jų institucijų, pamiršdami, kad tai esame mes patys.

to ir, 2008 11 05 17:15
Rinau atvejis tik dar kartą patvirtina, jog Butkus teisus.

Aurelijui, 2008 11 06 12:53
Nestatyk visko ant galvos. Straipsnyje nekvestionuojama partnerystė nei su Lenkija, nei su JAV. Smerkiamas tik mūsų pačių elgesys, nes jis yra ne kaip partnerių, o kaip klusnių vasalų. Be to, su Lenkija galėjom būti geri partneriai jau nuo 1920 m., jei ne Želigovskio agresija prieš tuometinę Lietuvos Respubliką. Ir būtume šventę tos partnerystės jubiliejų.

—

“tautiniu lyriskumu”.
O is salies atrodo apgailėtina.

isrorikas, 2008 11 04 21:36
Bukas, nekompetetingas ir ksenofobiskas straipsnis paropdantis visa smulkmeniskos sielos valstiecio mentaliteta.

w, 2008 11 04 21:41
Kaip atsiprasau, filologas, bando svarstyti apie profesonaliu istoriku darbus... Bumblausko negirdejav snekant apie latviu ar lietuviu kalbos ypatybes.

Marius, 2008 11 10 09:42
Kvailas, neišmanančio žmogaus straipsnis. Kada kalbininkai galų gale supras, kad jie kaip istorikai yra visiškai niekas.

Znawca, 2008 11 05 15:24
Panie Butkus! jak mozesz takie “bajki” pisać, to nie wypada ogłupiać tak litewski naród

Aurelijus, 2008 11 06 12:44
Dauguma politiku gali tiketis prorusiskos ziniasklaidos ir tamsuoliu paramos pasirinkdami populizma ir nuvertindami nepriklausomybes ideja ir vakarietiska orientacija. Net sio straipsnio autorius piktintis lenkais ir zydzais sugeba tik kazkaip netiesiogiai teigiamai atsiliepdamas apie rusus. Jau nieko naujo, kai delfyje kurstomos antilenkiskos, antizydziskos, antiamerikietiskos ir aplamai antivakarietiskos nuotaikos. Siame straipsnyje tas pats gali buti ivyniota i patriotizmo apvalkaleli...Daug kam nepatinka musu partneryste su Lenkija, geri santykiai su JAV. Tikrai nenoreciau teisinti Bumblausko. Televizija ir spauda visada turi dideli poveiki formuojant zmoniu nuomone ir cia visda gali buti finansavimas is penktosios kolonos ar kaip ten bepavadintume...

КОЛЕНОПРЕКЛОНЕННАЯ ЛИТВА

Среди всех экономических, энергетических, банковских, нефтяных, газовых, эмиграционных и прочих проблем тонет (или умышленно топится) одна необычайно важная проблема – национальное достоинство литовцев Литвы.

Политики в таких случаях изображают ступающих по углям – только чтобы никто их или всю Литву не обвинил в антисемитизме, антипольскости, анти..., анти... Так, слепо опасаясь наступить на горячий уголь и ожечь ступню, очень часто наступают на раны своего народа.

Славоцентристская интерпретация истории

Недавно историк А. Бумблаускас представил переведенную на литовский язык интерпретацию некоторых польских историков, оправдывающую оккупацию Восточной Литвы в 1920 году Л. Желиговским и аннексию края в 1922 году. Сама интерпретация не удивляет – такая уж это наука история, однако смущает то, что ее выбрал литовский историк. По той же модели, только русской, гражданской войной можно назвать и оправдать и оккупацию страны большевиками как в 1919 г., так и в 1940 г. – ведь в Литве были сторонники В. Капсукаса и А. Снечкуса.

Большевицкую оккупацию Латвии в 1919 г. осуществляли латышские стрелки – чем не гражданская война? Интерпретация не нова – господин Бумблаускас не может не вспомнить утверждения советского учебника, что в 1940г. события в Литве были всего лишь «восстановлением советской власти», которую, «созданную литовским народом», в 1919-1920гг. заглушили «буржуазные националисты и иностранные империалисты». Для Пилсудского и его компании оккупация Вильнюса тоже была всего лишь «восстановлением Республикой Обоих Народов», хотя, присоединив «Срединную Литву», Пилсудский не придерживался предпосылок ее «освобождения» и далее называл страну Польской Республикой, но не Республикой Обоих Народов, продемонстрировав тем настоящие цели оккупации.

Эта славоцентристская интерпретация событий перечеркивает весь смысл сопротивления Литовской Республики чужой армии и оскорбляет память погибших за независимость Литвы. Вопрос только один: не будет ли «пересмотрена» история военных конфликтов Литвы с Россией после улучшения отношений с этой страной?

Автор «Корабля дураков» В. Пяткявичюс сопротивление Литвы (по его словам – деятельность бандитов) после Второй мировой войны

тоже объясняет только гражданской войной. Разница лишь в том, что для оправдания периода восстания 1863 года в Литве до сих пор эта схема еще не использовалась. Неудивительно, что такая интерпретация просто очаровала сторонников автономии Вильнюсского края – на сайте одной их интернет-газеты появилось более тысячи ликующих комментариев, чего не наблюдалось в течение всего существования этой газеты.

Политика слабых

Никого не удивляет то, что политика в отношении соседей является селективной. Сосед соседу рознь. Но даже с разной ориентацией на соседей, критикуя их или восхищаясь ими, мы прежде всего должны учитывать свои интересы.

В настоящее время самый большой огонь направлен на Россию. Она «виновата» в русификации литовских телеканалов, в том, что таксисты слушают «Русское радио» на полную громкость, в том, что не работает нефтепровод «Дружба», что Литве навязывают ненужную Балтийскую академию, в выгодной для себя интерпретации истории XX века (так, впрочем, делают все народы).

Легко обвинять Россию в настоящих и мнимых грехах, когда за спиной стоят попечители НАТО и США, которые тайно или открыто тоже настроены против России. Но пока мы с пеной проклинаем Россию, другие соседи втихаря «проталкивают» в Литву свои интересы, вытесняя наши. Попробуйте, к примеру, обвинить Польшу в осуществлении своих интересов в Литве за счет наших интересов. Не получится, потому что свои интересы мы променяли на интересы соседки. Ради гипотетического электромоста, партнерства и вообще святого спокойствия. Кричим, что у нас слишком много вузов, кричали, что Москва в Балтийской академии планировала воспитывать пятую колонну, но попробуйте предложить закрыть вильнюсский филиал Белостоцкого университета, готовящего специалистов в области государственного управления (какой страны?).

Правда, двойные стандарты используем не только мы. И не только в вопросах иностранных вузов. Попробуйте потребовать у Польши писать в Пунске и Сейнах вывески не только по-польски, но и по-литовски. Бойтесь, что Польше это может не понравиться?

Попробуйте обуздать своеволие самоуправлений Вильнюсского и Шальчининкайского районов, игнорирование закона о государственном языке, нарушение конституционных прав при принятии на работу, «реорганизацию» литовских школ Вильнюсского края, открытие памятников пособникам Желиговского и «крайовцам», пропаганду резервационного приходского шовинизма. Не будете? Бойтесь, что

местные корольки начнут вопить о начале кампании против «польскощи на Виленщизне»? А они точно начнут. И чем больше вы будете стараться их утихомирить, тем громче они будут вопить.

Видели ли Вы православного попа, расхаживающего по Вильнюсу в поисках кладбища? Видели ли вы попа, набрасывающегося с кулаками на фотографа? Действительно – не видели. Если бы видели, то подняли бы большой шум. А еврейского раввина? Видели. И знаете почему молчите? Почему после хулиганской выходки позволили ему уехать? Почему молчите, когда литовцев в n-ный раз обзывают народом убийц евреев? Боитесь дать отпор, так как боитесь обвинений в антисемитизме. Боитесь розог и поучений Сената США, в котором у евреев своих лоббистов куда больше, чем у россиян.

Складывается впечатление, что еврейским экстремистам даже выгодно провоцировать антисемитские настроения, как и вильнюским польским экстремистам – антипольские, так как все это приносит дивиденды: создается консолидированный образ врага и получается поддержка наивных сторонников в борьбе с «врагом». Тогда можно изображать жертву и ждать пожертвований. Вы знаете это и поэтому говорите «Не хочу поддаваться на провокацию». Но знайте и другое – ваше нежелание чувствует другая сторона и с успехом этим пользуется. Та сторона видит вас коленопреклоненными в бессилии и неспособных изменить ситуацию в пользу литовского народа. Считают вас коленопреклоненными крепостными неучами в деревянных башмаках, которые в такой позе пришли и в политику. Если вы не способны быть литовскими политиками, зачем тогда шли в политику?

В СМИ появляются сообщения об осужденных за антисемитскую пропаганду, за унижение сексуальных меньшинств. Осуждены обоснованно. Но осужден ли хоть один пользователь Интернета нелитовец, который выражал ненависть к литовцам, писал шовинистские комментарии? Хватит ли нам решимости привлечь к ответственности за оскорбление чести и достоинства литовца? За насмешки над государственностью, историей, этнокультурой Литвы?

Достойные не любят пресмыкающихся. Достойные уважают лишь достойных. Поэтому я пожелал бы литовским политикам одного: уважайте другие народы, но не забывайте и литовцев. Мы тоже народ. Перестаньте стоять на коленях – мы не для того вас выбрали!

Опубликовано

<http://ru.delfi.lt/opinions/comments/article.php?id=19128709>

4 ноября 2008

Комментарии

(rus.delfi.lt; всего – 95)

+

Tadas, 2008 11 04 18:49

Kiekvienas, gerbiantis lietuvių tautą ir Lietuvą, turi būti gerbiamas. Nepriklausomai nuo jo tautybės, tikėjimo ir odos spalvos. Kiekvienas, negerbiantis nei lietuvių, nei Lietuvos, buvo, yra ir bus negerbiamas. Tokia taisyklė.

Hugh, 2008 11 04 20:06

Первая здравомыслящая статья..

ДГБ, 2008 11 04 20:29

Нам показалось, что Буткус не высказался в этой статье плохо о Москве. Он что – агент Кремля? Надо проверить это.

KCN, 2008 11 05 00:15

Straipsnis puikus, pagarba autoriui o dėl komentarų skaičiaus kokia prasmė apskritai šitą ruSSkojazyčną versiją turėti? Kodėl ne anglišką? Kam tai naudinga? Tikisi Putino pinigų delfis?

Федот, 2008 11 05 09:41

Мораль статьи проста – хочешь быть уважаем в Литве, уважай Литву и литовцев. А разве это не правда?

Otvēt ciudiku, 2008 11 05 10:00

Uvažatъ просто так или за что-то? Если последнее, то за что?
 Za to, cto zdes Litva i tebia nikto nie rezet skazem tolko za to, sto ty nie litoviec. Tak kak vcera ruSSkije zarezali u sebia uzbeku dvornika tolka za to, sto on nie ruSSkij.
 Etovo malo, dumajesh?

Барак у БАМа, 2008 11 05 15:53

Правильно сказал. Надо думать о своих интересах, а не класть жизни собственных граждан на алтарь интересов США и других стран НАТО.

—

Барак у БАМа, 2008 11 05 15:49

Но осужден ли хоть один пользователь Интернета нелицовец, /.../ который выражал ненависть к литовцам, писал шовинистские комментарии?

Давно ли автор бывал на литовской половине DELFI? Там откровенных русофобских комментариев предостаточно, но это его не смущает. А насчет “перестаньте стоять на коленях” так скажу: прежде чем призывать политиков встать с колен толерантности, пусть сначала встанут с колен преклонения перед США и ЕС и станут по-настоящему независимыми.

Ну вот, 2008 11 04 16:57

выяснилось, что литовцы – самое забитое нацменьшинство в Литве.

Вопрос, 2008 11 05 09:56

Мораль статьи проста – хочешь быть уважаем в Литве, уважай Литву и литовцев

Уважать просто так или за что-то? Если последнее, то за что?

гы, 2008 11 04 17:50

Вдруг вспомнили о поляках:) А ну точно, попросите компенсацию за оккупацию Вильнюсского края, если поляки выплатят в человеко-годах, то может и Россия чего-нибудь даст :)

Хе-хе, 2008 11 05 09:29

Поведение поляков и русских является рефлексией на поведение литовцев. Литовцы монопольно правят бал, меньшинства не в состоянии повлиять на этот процесс. И это должно вызывать уважение?! Власть сопряжена с ответственностью. Мало взять власть, ей еще надо толком распорядиться. 18 лет топтания на месте выносят приговор и недееспособной власти, и тем кто её выбирал. Вы сами и никто другой

+

taip, 2008 11 06 20:03

Ты, сначала научись уважать НАС ЛИТОВЦЕВ, и наши законы. А потом требуй уважение к русским. Это наша земля, и на ша родина, но ни в коем случае не ваша. Мы не претендуем на вашу /.../ россию, поэтому и вы забудьте претендовать на наши земли. ПОМНИТЕ вы руские, никогда не будите Литовцами, а мы не будем русскими. Разница между нами. Мы живем на своей земле. А вы на нашей.

taip, 2008 11 07 10:45

Мы ЛИТОВЦЫ! и не вам указывать, где нам, и как писать, это вы должны просить у нас разрешение. Это вы засоряете все программы вашей пустой никчемной политикой. Ваши угрозы и бахвальство разбирает смех. Вы можете только убивать своих журналистов. Садить в тюрьмы невинных людей. И быть “миротворцами убийцами” Это вы умеете делать хорошо. Это лучшие качества русского народа.

журавлик, 2008 11 07 20:54

Вижу, литовцы по-маленьку прозревают. По крайней мере этот автор.

—

определили отношение к себе, как к историческим лузерам “в деревянных башмаках”.

табуретка, 2008 11 05 10:09

Читаю я комменты и тошно становиться. Во первых КСН-у и прочим кто никак не смирится с тем что появилась таки русскоязычная версия дельфи,или убейтесь об стену и вон отсюда, или поинтересуйтесь кому эта лавочка принадлежит. И взглядитесь реально какие цели преследует Рудельфи. Уж точно настроения тут не прорусские.

И во вторых, неужели нельзя вести нормальную дискуссию? Зачем хотя бы каждый раз писать русСкие? Это стереотип. Русские же не называют нас исключительно лабуССами?

КСН-у, 2008 11 05 14:03

Успокойтесь, литовцы! Русские не влияют на вашу жизнь и ваш выбор. Я имею ввиду тех, кто ещё живёт в Литве. Вы сами создали такие условия жизни при которых сами же и убегаете из собственной страны. За что же вас уважать?

albor.ru, 2008 11 05 15:43

Слишком надрывная статья. Истерическая. Ни на каких коленях Литва не стоит, просто надо жить по средствам и не лезть в долги. Известно, что бедность – не порок. Надо работать и по-меньше болтать про геополитику, особенно там, где и никто не просит. Вот и всё. И от того, что литовские таксисты слушают русское радио – земля не разверзнется – у нас слушают американскую музыку и пока никто родину не продал...

UZ CEĻIEM ESOŠĀ LIETUVA

Starp visām ekonomikas, enerģētikas, banku, naftas, gāzes, emigrācijas un citām līdzīgām problēmām nogrimusi (vai apzinīgi nolaista) viena sevišķi svarīga problēma – Lietuvas lietuviešu tautības cēlums, cienīgums.

Politiski tādos gadījumos tēlo pa oglēm staigājošus cilvēkus – ka tik kāds viņus vai visu Lietuvu neapsūdzētu antisemitismā, antipoliskumā, anti..., anti... Šādi, akli baidoties uzkāpt uz kvēlojošām oglēm un apdedzināt savas pēdas, viņi ļoti bieži uzkāpj uz tautas brūcēm.

Slāvocentriskā vēstures interpretācija

Nesen vēsturnieks A. Bumblausks pasludinājis lietuviešu valodā pārtulkotu daļas poļu vēsturnieku interpretāciju, kas attaisno poļu ģenerāļa L. Želigovska 1920. gadā veikto Austrumlietuvas okupāciju un šā apgabala aneksiju 1922. gadā. Patī interpretācija neizbrīna – tāda jau ir tā vēstures zinātnes būtība, taču mulsina tas, ka tieši šo interpretāciju izvēlējās Lietuvas vēsturnieks. Pēc tāda paša modeļa, tikai krievu gaumē, par pilsoņu karu varam nosaukt arī valsts boļševiku okupāciju gan 1919., gan 1940. gadā – Lietuvā taču radās gan V. Kapsuka, gan A. Sniečkus piekritēji un atbalstītāji. Latvijas boļševiku okupāciju 1919. gadā veica latviešu sarkanie strēlnieki – kāpēc tad tas nav arī pilsoņu karš? Interpretācija nav jauna – godājamais A. Bumblausks nevar neatcerēties padomju vēstures mācībgrāmatu “taisnību”, kura 1940. gada notikumus Lietuvā skaidroja kā “padomju varas atjaunošanu”, ko “Lietuvas tauta dibināja” drīz pēc Oktobra revolūcijas un ko 1919. – 1920. gadā apspieda “buržuāziskie nacionālisti kopā ar ārzemju imperiālistiem”. J. Pilsudskim un viņa kompānijai Viļņas okupācija arī bija tikai bijušās “Abu Tautu Republikas atjaunošana”, kaut arī, 1922. g. pievienojis Polijai t. s. Vidus Lietuvu, Pilsudskis vairs nerīkojās pēc tās “atbrīvošanas” motīviem un paplašināto valsti arī turpmāk sauca par *Rzeczpospolita Polska*, nevis par *Rzeczpospolita Obojga Narodów*, ar to parādot patiesos okupācijas mērķus.

Lietuvas Republikas pretošanās svešajam karaspēkam ar šo slāvocentrisko interpretāciju zaudē visu jēgu un tiek noniecināti par Lietuvas neatkarību kritušie. Jautājums ir tikai viens: ja nākotnē uzlabosies attiecības ar Krieviju, vai netiks “pārskatīti” Lietuvas kara konflikti arī ar šo valsti?

A. Butkus. Baltiškos impresijās

Grāmatas “Muļķu kuģis” autors V. Petkevičs, bijušais “istrebiķeļs”, arī tikai kā pilsoņu karu skaidro Lietuvas pretošanos (viņaprāt – bandītu darbību) pēc Otrā pasaules kara. Atšķirība ir tā, ka, attaisnojot poļu okupāciju, “pilsoņkara” shēma Lietuvā līdz mūsdienām vēl nebija lietota. Nebrīnos, ka tāda interpretācija taisni apbur poļu sapņotājus par Viļņas apgabala autonomiju – vienas viņu avīzes interneta mājas lapa sagaidījusi pāri par tūkstoš eksaltētu komentāru, kā, liekas, nav bijis visā šīs avīzes interneta vēsturē.

Prioritātei jābūt savas valsts interesēm

Nav brīnums, ka politika ar kaimiņiem ir dažāda, jo arī kaimiņi ir atšķirīgi. Taču, kaut arī atšķirīgi vērtējam kaimiņus, tos kritizējot vai slavīnot, prioritāte vispirms jādod savas valsts interesēm.

Šajā laikā visvairāk uguns saņem Krievija. Tā “vainīga” tāpēc, ka mūsu televīzijas ir rusificētas, ka taksisti skaļi uzgriež “Ruskoje radio”, ka vairs nedarbojas “Družbas” naftas vads, ka uzbāž Lietuvai nevajadzīgo “Baltijas akadēmiju”, ka vienpusīgi un savās interesēs interpretē 20. gs. vēsturi (ko, starp citu, dara visas tautas).

Viegli ir apsūdzēt Krieviju par esošiem un neesošiem grēkiem, kad aiz muguras stāv NATO un ASV aizbildņi, kuri paslepus vai atklāti arī ir noskaņoti pretkrieviski. Taču, kamēr mēs ar putām uz lūpām lamājam Krieviju, citi kaimiņi klusiņām “iestumj” Lietuvā savas intereses, izstumjot mūsējās. Pamēģiniet, piemēram, apsūdzēt Poliju savu interešu īstenošanā Lietuvā uz mūsu interešu rēķina. Neizdosies, jo savas intereses mēs paši esam apmainījuši pret kaimiņu interesēm. Hipotētiska elektrības tilta dēļ, partnerības dēļ vai vispār svētā miera labad. Kliedzam, ka mums ir par daudz augstskolu, kliedzam, ka “Baltijas akadēmijā” Maskava apņemas audzēt Lietuvā savu piekto kolonnu, bet pamēģiniet piedāvāt aizvērt Belostokas universitātes Viļņas filiāli, kas gatavo valsts pārvaldes speciālistus (kuras valsts vai kurai valstij?).

Taisnību sakot, uz dubultstandartiem mērķējam ne mēs vieni. Un ne tikai svešu augstskolu dēļ. Pamēģiniet pieprasīt, lai Polija atļauj Puskā un Seinos uz pašvaldības un citu valsts iestāžu ēkām rakstīt izkārtnes ne tikai poļu, bet arī lietuviešu valodā. Baidāties, ka poļiem tas varētu nepatikt?

Pamēģiniet uzlikt iemauktus Viļņas un Šaļčininku rajona pašvaldību patvaļai valsts valodas likuma ignorēšanā, konstitucionālo tiesību pārkāpšanā pieņemot darbā, “reorganizējot” lietuviešu skolas, ņirgājoties par Lietuvu, ceļot Viļņas apkārtnē pieminekļus želigovskiešiem un krajoviešiem, propagandējot rezervāta šovinismu. Nemēģināsiet? Baidāties, ka vietējie “ķēniņi” sāks bļaut, ka uzsākāt kampaņu pret “polskošc na Vileņščyzne”? Bet viņi tik tiešām sāks bļaut – un jo vairāk jūs noplaksiet, jo skaļāk viņi bļaus.

Cienīgajiem nepatīk nokritušie ceļos

Vai jūs esat redzējuši krievu pareizticīgo popu staigājam pa Viļņu ar rīkstīti un meklējam kapus? Vai jūs esat redzējuši popu, kas ar dūrēm uzbrūk fotožurnālistam? Taisnība – neesat. Ja būtu redzējuši, katrā ziņā būtu sacēlušies milzīgu troksni. Bet ebreju rabīnu? Redzējāt gan. Un zināt, kādēļ klusējat? Kādēļ pēc huligāniska izlēciena atļāvāt viņam doties projām? Kādēļ klusējat, kad lietuviešus nezina kuro reizi nosauc par ebreju iznīcinātājtautu? Vienkārši baidāties dot pretsitienu, jo baidāties tikt apsūdzēti antisemitismā. Baidāties saņemt uzblāvienu vai morāli no ASV senāta, kur ebrejiem savu lobistu ir nesalīdzināmi vairāk nekā krieviem.

Rodas iespāids, ka ebreju ekstrēmistiem ir pat noderīgi provocēt antisemitisma noskaņas, kā arī Viļņas poļu ekstrēmistiem – antipoliskas, jo tas dod dividendes: dod apvienojošo ienaidnieka tēlu un naivu atbalstītāju atbalstu cīņai ar šo ienaidnieku. Atliek tikai tēlot upuri un gaidīt ziedojumu naudu. Jūs to zināt, tādēļ sakāt: “Negribas padoties provokācijai.” Bet tad ziniet arī citu – šo jūsu nevēlēšanos lieliski jūt arī otrā puse un to sekmīgi izmanto. Tā puse jūs redz nokritušus ceļos, padevīgus, pazemīgus no nespējas mainīt situāciju lietuviešu tautas labumam. Redz jūs kā ceļos nokritušus dzimtcilvēkus ar koka tupelēm kājās un tādā pozā atnākušus politikā. Ja nespējat būt par Lietuvas politiķiem, kāpēc tad liemat politikā?

Plašsaziņas līdzekļos tomēr palaikam parādās ziņojumi par sodītām personām, kas veikušas antisemitisku propagandu vai ņirgājušās par seksuālā mazākuma pārstāvjiem. Lai nu kā, tomēr nosodītām pamatoti.

Bet vai ticis nosodīts kaut vai viens nelietuvietis interneta komentāru autors, kurš rakstījis antilietuviskus, neiecietības piesātinātus šovinistiskus komentārus? Vai mums pietiek apņēmības saukt pie atbildības par lietuviešu goda un cieņas apvainojumiem? Saukt pie atbildības tos, kas ņirgājas par Lietuvas valstiskumu, vēsturi un etnokultūru?

Cienīgajiem nepatīk nokritušie ceļos. Cienīgie ciena tikai tos, kam ir pašcieņa. Tāpēc Lietuvas politiķiem novēlu vienu: cienīsim citas tautas, bet neaizmirsīsim arī lietuviešus. Mēs arī esam tauta. Pārstāji klanīties – ne tādēļ mēs jūs ievēlējām!

Publicēts

Latvijas Avīze, 2008. 29. novembrī

http://www2.la.lv/lat/latvijas_avize/jaunakaja_numura/arzemju.zinas/?doc=42001

THE BALTICS – A FORGOTTEN FUTURE PROJECT

Coauthor *Leonidas Donskis*

Distant ethnic brothers

Historians from the Baltic States like to say that the Lithuanians, Poles and Byelorussians are historical brothers, since they lived in one state for many centuries, whereas the Latvians are only ethnic brothers of the Lithuanians because they lived in German-founded Livonia for some 300 years.

In reality however, we lived with our Latvian brothers in one state for an equally long period of time as we did with the neighbouring Slavs, although that experience has not been actualised yet as the case with the Poles, Byelorussians or Ukrainians has. Furthermore, in Latvian historiography this period is traditionally called the Polish times (*poļu laiki*). This is also because the annexation of Latvian (and southern Estonian) lands to the Grand Duchy of Lithuania went on just before the Union of Lublin (Fig. 1); in Polish sources the annexed lands are called *Inflanty* (a distorted version of Livland), and after the war with the Swedes (1600–1629), Latgale left to the Polish-Lithuanian Commonwealth (also known as the Republic of Both Nations) was called *Inflanty Polskie* (Fig. 2).

In discussions about history, it is also emphasized that in the times of pros-

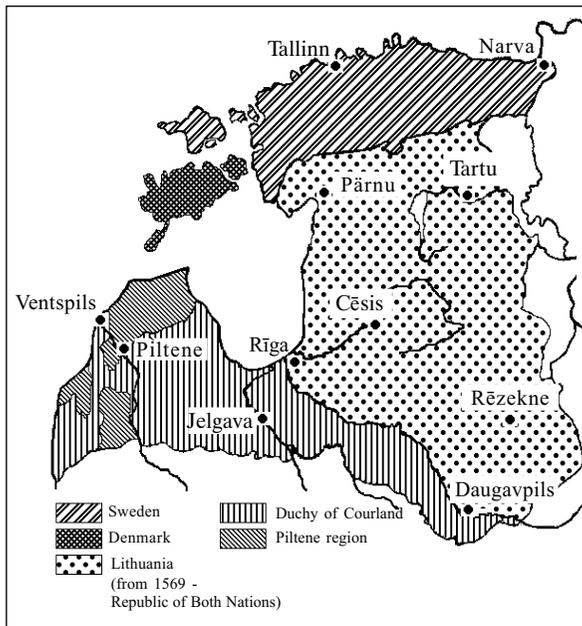

Fig. 1. Divided Livonia (1561-1629).

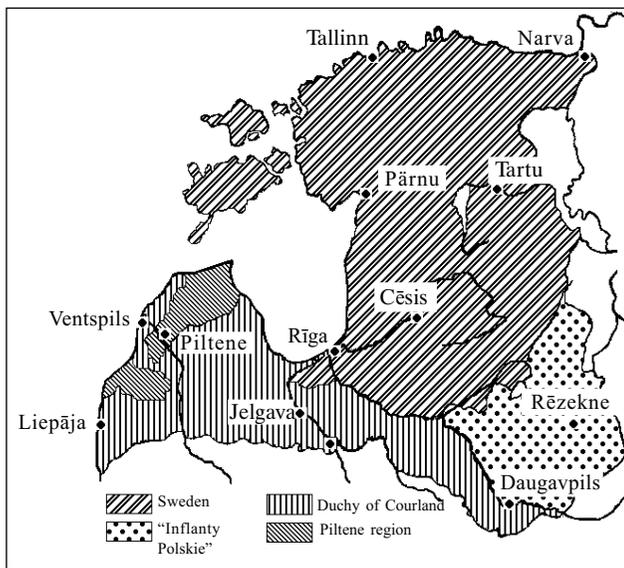

Fig. 2. Lands of former Livonia in 1629-1721.

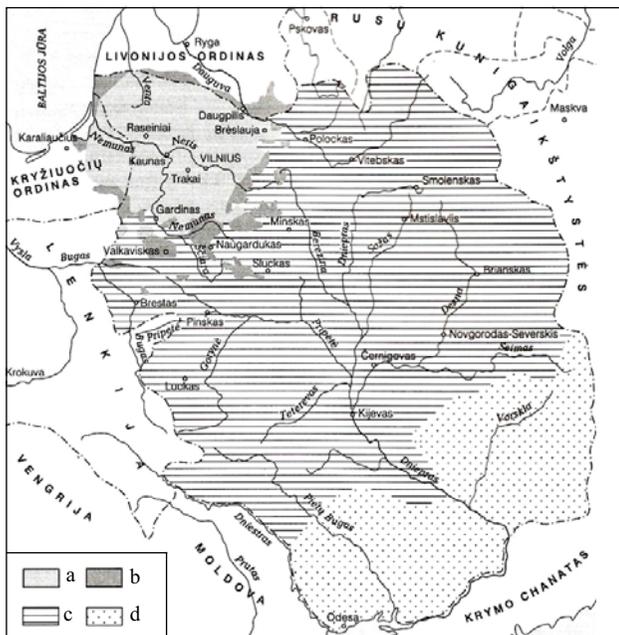

Fig. 3. Languages in the Great Duchy of Lithuania at the beginning of the XV century: a – Lithuanian, b – miscellaneous, c – Slavonic, d – mainly Tatarian (according to Zinkevičius Z. Lietuvių tautos kilmė. Vilnius, 2005. P. 273.)

perity of the Grand Duchy of Lithuania perhaps up to 80 per cent of its inhabitants were Slavs. This is also not quite true. During the rule of the Grand Duke Vytautas the Great, the Grand Duchy of Lithuania had three main ethnicities: the Balts in the west, the Slavs in the central regions, and the wandering Tatars in the south-east (by the Black Sea) (Fig. 3). The number of Balts outweighed the others in the times of Sigismundus Augustus, when in 1561 the lands inhabited by Latvians were annexed to the Grand Duchy of Lithuania, i.e. Vidzeme, Latgale and the vassal Duchy of Courland and Semigalia, and Ukraine was taken by the Poles. Latgale belonged to the Grand Duchy of Lithuania (from 1569 called the Republic of Both Nations) until the first division of the republic, i.e. as long as 211 years. Being in the Grand Duchy of Lithuania helped the inhabitants of Latgale remain Catholic and receive the writing tradition from Vilnius, and it encouraged the formation of greater linguistic peculiarities. Because of this, some Latgalians consider themselves a distinct Baltic ethnic group.

Regarding the Duchy of Courland and Semigalia, it belonged to the Republic of Both Nations according to vassal rights up to 1795, which is longer than the period during which Ukraine belonged to Lithuania.

We became very distant due to the events in two particular centuries: the 17th century, when most Latvians became Lutherans, and the 19th century, when we belonged to the Russian Empire.

The Lutheran church was especially interested in the peasants being literate, so that they could read Christian literature at home. Therefore, Latvian peasants soon became more educated and more civilized than our peasants. In Lithuania, Catholics published the Bible only in the 20th century. (Latvians published the New Testament in 1685 and the Old Testament in 1689.) Two uprisings against the Tsar (1831 and 1863) only provoked a negative reaction: we lost our university in Vilnius, we lost the right to write using Latin characters, and we lost our Lithuanian parochial schools. The different times of the abolition of serfdom also had an impact. In the German provinces of Russia – Estland, Lifland and Courland – serfdom was abolished in 1817 and 1819, whereas in ethnographic Lithuania (and Latgale) it was abolished only in 1861. Thus Latvian peasants could earlier start sending their children to schools of higher education, and the national intelligentsia and pride in the native language and native ethnic culture began forming earlier. Lithuanians at that time were just looking at the Poles and imitating their “seigniorial” language and manners. The first newspaper in the Latvian language was published in 1822 (the Lithuanian *Auszra* was published only in 1883), and the first international Latvian song festival took place in 1873 (the Lithuanian one took place in 1924).

Therefore, it is not surprising that in the late 19th century Lithuanian peasants were viewed by Latvians as culturally and economically under-

developed neighbours. It is probably then that the old ethnonym *leitisi* acquired its negative connotation.

For the sake of justice, it should however be mentioned that the 19th century Latvian intelligentsia had a totally different view of Lithuanians. They praised the only past state of the Balts – the Grand Duchy of Lithuania – and its rulers and admired the antiquity of the Lithuanian language, borrowing words from it in order to replace their German words.

The relationship between the intelligentsia of our countries, especially philologists, people involved in theatre, and artists, has traditionally been good and warm. All we have to do is further develop this tradition and expand it to other levels of society. The media on both sides of the border having a positive attitude could do a lot in this case.

Different statehood-related ambitions

Lithuanians have been famous for their military and commercial activities since ancient times, as evidenced by the chronicles of neighbouring countries and Livonia, whereas there are no hints of the Latgalian, Selonian or Semigallian military activities into neighbouring lands or any active trade. Of the northern Balts, only the Couronians were famous for being as active.

The subjugated northern Balts lost their statehood-related ambitions together with the destroyed or assimilated aristocracy. Soon they became loyal to their subjugators.

The Latvians' statehood-related ambitions appeared only during the First World War. At first, Latvia was viewed as an autonomous unit in Russia ("A free Latvia in a free Russia"); however, after the autumn of 1917 ideas about a state independent of Russia appeared.

After the loss of the state in 1795, the Lithuanian nobility, who already had some experience with statehood, were trying to get it back. The leitmotiv of the Latvian national revival in the 19th century was the nourishing of their national identity, whereas the Lithuanian revival was characterized by a greater variety of objectives, which among others included the restoration of the state. These objectives and priorities and the differences between them are clearly reflected in the national anthems of the two countries, which are pieces created in the latter part of the 19th century: Kārlis Baumanis' *Dievs, Svētī Latviju!* and Vincas Kudirka's *Tautiška Giesmė*.

The Lithuanians' unwillingness to serve in a foreign army was demonstrated by the Hitler's unsuccessful plans to create an analogue of the Latvian legion in Lithuania and by the lack of submission of General Povilas Plechavičius to the Germans, who instructed him where the local squad lead by him was supposed to go and what it was supposed to do. The much more intensive and longer postwar Lithuanian resistance was

caused both by deeper traditions of statehood and by a more radical view about the occupants' army.

Thus the present-day Lithuanian entrepreneurship and Latvian passivity can also be explained by historical traditions: having restored their state, Lithuanians dedicate all their energy to the spheres of "peaceful expansion", i.e. to the development of trade and business, and even emigration (not being satisfied with the present situation), whereas Latvians behave as if they accept things the way they are.

The undiscovered Latvia

One of the unique attributes of the Baltic States often forgotten by Western European and North American politicians and commentators are some multi-ethnic and ethno-political cultural elements that the West itself lacked in the 20th century. One of these is the especially broad cultural autonomy that Lithuania ensured its Jewish community and that Latvia and Estonia ensured their German communities (in Estonia, some elements of cultural autonomy were also noticed in relation to the Russian community).

Latvia became famous not only for ensuring the autonomy of its Germans but also for some of its prominent Germans. The German influence on Latvian artistic and intellectual culture is usually defined as the impulse of Johann Gottfried von Herder to study the ethnic culture and folklore of this country. The Koenigsberg academic impulses are mentioned as well, first of all thanks to Immanuel Kant, Herder, and Johann Georg Hamann.

In European political life, nobody promoted Latvia as widely as the recently discovered Latvian German Paul Schiemann (1876-1944) who worked as a journalist at the newspaper *Rigasche Rundschau* and became the most prominent representative of minorities' rights and the cultural protection movement in the Baltic region, and perhaps all of Europe. The European Congress of Nationalities, which included 40 million members, was established in Riga by the German Schiemann, who stated that Latvian Germans must be loyal to the Latvian state, yet at the same time maintain their own culture and not submit to Nazi Germany. For his anti-Nazi and anti-totalitarian beliefs (Schiemann strongly opposed both National Socialism and Bolshevism), Schiemann was negatively viewed in Hitler's Germany. He was also disliked by some Latvian Germans who supported the Nazis and had anti-Latvian attitudes; however, Schiemann did not change his behaviour or beliefs. Thus it is important to emphasise that the ideas of loyal minorities and of individual rather than territorial autonomy raised in the late 19th century in Austria were implemented in the Baltic States for the first time in European history, i.e. as mentioned before, in relation to Jews in Lithuania and Germans in Latvia.

Thus the Baltic States have something to say in the EU today as discussions on the issues of minorities and multiculturalism theory and practice are underway.

Does the Baltic region really exist?

The question as to whether the Baltic region is a political and cultural phenomenon that really exists or whether it is just the closeness of the Baltic nations inherited from the Soviet times probably become acute for the first time when current Estonian President and former Foreign Minister Toomas Hendrik Iivask (who held the position in 1996-1998 and 1999-2001) made his famous statement, which has become a classic, that Latvia and Lithuania might indeed be the Baltic States, but Estonia is one of the Nordic countries. And the problem he raised can indeed be substantiated.

The region which was once called the Baltic provinces and which became the point of intersection of the historically-formed interests of the Danish, the Germans, and the Russians had a chance to acquire a significant political weight in inter-war Europe. We should remember that at that time Finland was considered a Baltic state as well, and thus there were four Baltic States. Due to the efficient Soviet foreign policy, which allowed it to successfully manipulate the foreign policy of the new political players in Europe, the Baltic States failed to create any common defence forces (even though such an objective had been set) and formulate a coordinated common political stance. The Baltic States were a category of political geography rather than a socio-political formation with a deeper significance.

By a miracle (and also thanks to the heroism of the Finns), after the Second World War Finland managed to maintain its statehood and independence and started to seek to get integrated into the organizations of the Nordic countries, thus moving away from the occupied and annexed Baltic States. And Lithuania, Latvia and Estonia became the Soviet Baltics, i.e. three prisoners in the same prison of nations, which were united only by the same cell and by their fragile sentiments provoked by the notion of a common enemy.

The weakness of the self-image and self-identity of the Baltic region is often emphasized by the feelings about neighbouring countries and cultures notion in all three states of the region. Latvia and Estonia, Lutheran and historically close to the Nordic countries (especially to 17th-century Sweden, in which Riga was the largest and the most economically powerful city, a great degree ahead of Stockholm for a long period of time, and Dorpat (or Tartu), after the establishment of a university there in 1632, became one of the main academic centres of the Kingdom of Sweden), have a strong and obvious Nordic dimension in their history,

as well as in their political and cultural experience. On the other hand, in Lithuania this dimension is much weaker, since after the successful Counter-Reformation, Catholic Lithuania was close to Poland. It is obvious that modern Lithuanian culture has many more Eastern and Central European traits (first of all in Vilnius) than the Latvian and Estonian cultures.

Therefore, it should not be surprising that Estonia has much in common with Finland, which has virtually the same national anthem and national epics, and Latvia, at least in the sphere of historical and cultural sentiments, is closer to Sweden (and at the same time to Germany) rather than to its ethno-linguistic and ethno-cultural sister Lithuania. In the context of resistance to the Soviet occupation and annexation, these ethno-linguistic and ethno-cultural sentiments were indeed important. Whatever the case might be, since the restoration of the independence of the Baltic States, it has become clear that Poland is much closer to Lithuania than the other two Baltic States are. And Lithuania is close to Poland not because of any ethno-linguistic or ethno-cultural characteristics, but due to common modern policies, earlier existence of a common state, administration of international relations, and experience of urban culture.

On the other hand, the logic of state life and common experience should make Finland closer to Sweden or to some extent to Russia. In the case of Finland and Estonia however, it is not only linguistic and cultural links that are important, but also their similar experience of modernization, national revival, and creation of a modern state, as well as the fact that these events took place in the same period of time. From this point of view, Lithuania, which remembers its previous experience of statehood and has a clear perspective of the Slavic countries and all its neighbours, can be hardly called a country that is close to Latvia. Is it therefore right for us to hope for quick results not through joint political activity and the joint creation of the future in the region, but only by remembering the similarity of languages and customs?

After almost sixteen years of independence, we may ask what the links between the Baltic States are like. If we do not mention some institutions that exist only on paper and some economic cooperation, the Baltic region as a coordinated policy or cooperative unit with common priorities, rather than just a geographic concentration of states, does not show any signs of life today. It is sufficient to compare us and such regional political formation as the Nordic countries. It is well known that the Danish and the Norwegian languages are quite close; therefore, representatives from these countries can talk to each other in their native languages and understand each other perfectly. It is a little more difficult for the Swedes, and even more difficult for the Icelanders, yet people already at school in all Nordic countries are familiarized with the languages of the neighbouring countries so that they can understand them.

Those who had a chance to attend conferences organized by the Nordic countries know very well that the Norwegians, the Danes, and the Swedes (and sometimes even the Icelanders) speak their native languages there. True, this idyll is sometimes changed by the Finns, who prefer English to their second state language, Swedish. The Finns, who belong to the Finno-Ugric group, re-orient such forums to the English language.

How can Lithuania and Latvia be brought together?

Have Lithuania and Latvia ever attempted to achieve anything similar? It is often said that these two countries are the only Baltic tribes that became modern nations. We also know the indisputable phrase about the affinity of our languages. But why have attempts not been made to discuss more seriously in the education systems of these two countries the idea that Lithuanians could study the Latvian language and Latvians could study the Lithuanian language at secondary school?

Why couldn't we broadcast Latvian television stations, subtitled the programs in Lithuanian? If Latvians did the same and broadcast Lithuanian television programs with Latvian subtitles, just a decade would be sufficient for some real changes in the two countries' mutual understanding to occur. Soon, a time would come in which young people could talk to each other in their native languages and understand each other perfectly.

For the purposes of professional communication, high-level language skills are undoubtedly required. It is therefore obvious that scholars at international forums will always switch to English. By the way, it should be mentioned that this does not concern our politicians, diplomats or businessmen, who still use only Russian in Latvia and even Estonia. In order for us to become a region with a real political content and common cultural life and not remain just a formation existing on paper, all we need is some political imagination and will.

Finally, should our relations with Russia ever be normalized and become warmer, there is nothing bad in the Russian language together with the English language becoming actively used in the Baltic region – not only because of the Kaliningrad region and neighbouring St. Petersburg, but also because of its possible use as the *lingua franca* in Eastern Europe. Yet in order to arrive at this point, some serious changes need to occur in Russia, and first of all in the attitude of Russian politicians towards the small European nations and to Russia's former colonies.

By the way, relating the future of Lithuania above all with education and multilingualism, we should consider studying the basics of the Estonian language at schools. Of course, this will not begin today, since in order to do that we should first of all start to view languages and culture

A. Butkus. Baltiškos impresijos

more seriously and start to develop some respect for education. For the time being, the above-mentioned things are not included among our country's priorities. Lithuania will inevitably change, however, so we can already start thinking about the possible changes.

All this can happen in the future. What we have to do today is to start from basic things such as the expression of our interest in each other. The pace of globalization does not allow us to quickly understand the current situation and acknowledge that if we do not make any conscious attempts and do not express our political will, soon when in Latvia we will feel as if we are in a more distant place than the United Kingdom or Ireland.

We have not done one thing yet; we have not used our Baltic dimension to the full. We have not tried to enter the world as the two Baltic nations. Our historical experience links us to the Poles and links the Latvians to the Germans. However, the present gives us a chance to create modern history. And to try what has not been tried yet.

Published

Lithuanian Foreign Policy Review, 2007 1(19). P. 182–190.

http://www.lfpr.lt/uploads/File/2007-19/Butkus_ENG.pdf

Russian version: **Балтия - забытый проект будущего** // Обозрение Литовской Внешней Политики, 2007 1(19). С. 196–204.

http://www.lfpr.lt/uploads/File/2007-19/Butkus%20Donskis_rus.pdf

Butkus A.

Bu403 Baltiškos impresijos. – Kaunas: Aesti, 2008. 214 p.: iliustr.

Bibliogr.: p. 146; 172.

ISBN 978-9986-884-23-1

Knygoje publikuojami rinkiniai autoriaus straipsniai, skelbti 1996–2008 m. Lietuvos, Latvijos, Lenkijos ir Rusijos žiniasklaidoje (spaudoje bei internete). Straipsniuose nagrinėjami Lietuvos ir Latvijos ryšiai, kalbų ir tautinių mažumų politika abiejose šalyse, Rusijos politika Baltijos šalių atžvilgiu, Lietuvos ir Latvijos bendros informacinės erdvės problema ir kiti klausimai. Greta daugelio straipsnių publikuojami ir interneto skaitytojų komentarų pavyzdžiai.

UDK 327(474.5+474.3)

Alvydas Butkus

BALTIŠKOS IMPRESIJOS

A. Butkaus leidykla „Aesti“

a.butkus@hmf.vdu.lt